

**R. P. Francisci Svarez Granatensis, E Societate Iesv
Doctoris Theologi; Et In Conimbricensi Academia
Sacrarvm Litterarvm Olim Primarii Professoris Emeriti De
Divina Gratia Pars ...**

Continens Libros III. IV. Et V. De Avxiliis Gratiæ In Generali, De Avxilio
Svficiente, Et De Avxilio efficaci Gratiæ Dei

**Suárez, Francisco
Mogvntiæ, 1652**

Prolegomenon Altervm De Scientia, Qvam Devs Habet De Liberis Actibvs
Svb Conditione Fvtvris, prius ratione, quàm absolutè futura cognoscat.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94118](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-94118)

PROLEGOMENON ALTERVM
DE SCIENTIA,
QVAM DEVS HABET
DE LIBERIS ACTIBVS
SVB CONDITIONE FVTVRIS,
prius ratione, quam absolute futura
cognoscatur.

Dicitur aliter, quod Partis prima Prolegomenon secundum brevius de eadem scientia disputatur.

CAPUT PRIMVM.

Sensu, & statu controversie proposito; varia sententia cum suis anterioribus referreruntur.

VIA in discursu huius operis maximo usui nobis futura est ad concussum diuinum, efficiaciam vocationis, seu praeuentientis auxilij, & diuinam praedestinationem explicandam, & cum libertate arbitrij conciliandam; ideo ne ex fundamento nondum probato, vel non solidio procedere videamus, conabimur in praesentio ostendere, hanc scientiam non esse Deo dengandam. Nam licet de hac eadem controversia ante vigintianos proprium opusculum scripsimus, quod paulo post in lucem prodidit; tamen postea moderni Auctores, qui contendunt Deum ita mouere causas secundas etiam liberas ad agendum; vt inequitabiliter quadam necessitate antecedenteas prae determinet, ad singulas actiones totos nervos contendentes, vt hanc sententiam impugnaret, & e medio tollerent, quia illa sublatas, confundere se putant, nec praeuentientis gratiae efficaciam, nec perfectam Dei prouidentiam, prae servum prae determinenter, & prae determinantem posse subfester e contrario autem illa scientia subsistere: omnia fundamenta sua sententiae facile conuelli vident; ideo necessarium nobis hoc loco vi sum esse, sententiam quam veram credimus, stabilire, ut postea de auxiliis gratiae cum fundamento disputare possemus. Non disputabo autem hic omnia, quae de illa scientia in praedicto loco tractauit, sed quae huic tantum loco fuerint necessaria, & in eo praecipue insitam, vt examinem, quam sint firma, & probabilia, quae postea de illa sententia scripta sunt.

Fr. Suarez de Gratia Pars I.

Prior sententia cum multiplici eius varietate proponitur.

In primis autem scire oportet modernos Theologos, qui necessitatim physica prae determinacionis introducere coepérant, absolutè, & sine distinctione negasse hanc scientiam conditionatam, quam medium etiam vocant in Deo, & Scripturas omnes, & Sanctos, qui de illa loquuntur, aliter interpretari conati sunt. Nunc autem illas inter se dilitis esse reperio, nam primarij eorum Magistri, qui de hoc puncto nouissime, & post multam inquisitionem, & disputationem scripsierunt, in sententias omnino contrarias abierunt. Nam Aluarez lib. 2. de Auxiliis disp. 7. n. 8. supponit tanquam certum, & ex Scriptura & Patribus satis probatum, Deum cognoscere aliqua futura conditionata, quæ de facto neque futura sunt, neque conditio, quam includunt, evenitura est aliquando. Addit tamen Deum non cognoscere hanc futura ante decretum aliquod liberum, sed præcedere secundum rationem quoddam decretum conditionatum, in quo à Deo cognosci possint, vt in exemplo illo vulgarie de prædictione Christi; Si in Tyro, & Sidone, &c. dicit habuisse Deum in sua aeternitate ante scientiam illius futuri effectus hoc decretum conditionale: si ego decreuissim, vt talia signa, & virtutes fierent in Tyro, & Sidone, ego efficaciter facerem, vider, quale sit ex mente cognovit certissime illam conditionem, si in Aluari. Tyro, & Sidone factæ essent tales virtutes, plementiam egissent. Et hanc sententiam sequuntur postea aliqui ex Magistris & Lectoribus eiusdem familiae, qui proinde non negant hanc scientiam conditionatam, sed cum addito, videlicet, non esse possibile tamē scientiam, vt priorem omni decreto libero Dei, quod sit efficax respectu talis effectus, licet de facto non sit effectus illum, quia non absolute ponitur, sed solum sub quadam conditione, quæ ex alio Dei decreto absolute futura non est. Hanc opinionem quoād hanc decretata conditionata probabilem iudicavit tandem Cumel in tom. 2. opusc. disp. Cumel. 9. in secunda eius parte de modo cognoscendi hanc futura, conclus. 5.

A

At

At vero P. Ledesma in disp. 2. affini de hac scientia, 2. p. seu difficultate principali concl. 2. & 5. non solum assertit, superiorē sententiam esse falsam, sed etiam impossibilem, tam quod assertionem talis scientiae, quam quoad illum modum, quo haberi ponitur in decreto conditionato. quam sententiam docuerunt prius Fr. Cumel i. p. q. 14. art. 13. disp. 8. concl. 3. in qua dixerat, quod licet Deus cognoscat futura ab solute in suo decreto, ac prædefinitione; conditionata vero non sic cognoscere, quia nihil de illis decreuit. Sed respondent (inquit) nonnulli, quod licet Deus illa non decreverit absolute, nihil minus decreverit sub conditione. Et addit, Ridicula sane responso, que Deum imperfictum reddit. Eadem sententiam tenuit Cabrera 3. p. disp. 1. §. 22. an. 338. vbi multis argumentis scientiam medium, seu conditionatam impugnat. Et in n. 349. refert, illum modum agnoscendi in diuina prædeterminatione sub conditione, & ait: Sed responso fruola est, & in Deo imperfectionem constituit. Inferius vero num. 363. & 346. dicit idem auctor scientiam horum futurorum, sub conditione infallibilem, & probabilitem secundum exigentiam causarum, posse communicari creaturae, & fuisse in anima Christi. Quæ quomodo cohærent non video, nam si Deus non habet illam, quomodo communicavit creaturis, aut anima Christi. Nam si solum contendit de ito scientie media, satis fruola disputatio est, am futuro-præsens, quia rationes ad rem ipsam euentrum sub conditione negat, habere Deum talem scientiam etiam in suo decreto conditionato. Fortasse tamen, cum dicit, posse communicari creaturae, & fruile communicatam anima Christi scientiam infallibilem, & probabilem, non intelligit duos agnoscendi modos, ut verba ipsa præferunt, vnum infallibilem in se, & aliud probabilem in causa; sic enim esset repugnans in dictis quoad primum membrum: sed intelligit vnam cognitionem, quæ absoluē fit tantum probabilis, seu coniecturalis in causa; infallibilis vero non quoad rei veritatem in se, sed tantum quoad probabilitatem. Sed tamen est improprius sensus ut sit parum verisimilis. Alia est etiam nota repugnancia in illo auctore, nam in num. 345. sentit, potuisse Deum hæc futura cognoscere, quia intellectus diuinus praeditus ad quid diuina voluntas determinare debuisset. Quod ut recte aduerit Ledesma, non est consequenter dictum, cum non sit minus indifferens diuina voluntas prius ratione, quam se determinet, quam voluntas humana. Eadem ferè doctrinam tradit idem Auctor in q. 18. 3. p. art. 2. disp. 2. §. 8. nihil tamen addit.

Cum his etiam sentit Cabezudo 3. p. q. 62, quoad negandam scientiam hanc infallibilem; quoad decreta vero conditionata, nihil clare dicit. nam in solut. ad 12. exponendo verba Christi *in Tyro, & Sidone*, dicit per illa verba significasse Christum, quid contineretur in dispositione causarum, nimirum, quod Iudei erant indigiti auxilio efficaci, & pecores, seu indigniores Tyrini, & Sidonii. In solutione autem 13. art. sciuisse Christum, quod si Tyri, & Sidonii illa exteriora reciperent, etiam recipent auxilium efficax, in quo significat habuisse Deum illud conditionale decretem; quomodo enim posset illud aliter sciri? Non tamen propterea tribuo illi hanc opinionem, quia potuit illud dicere in sensu positio in priori solutione. nam prius dicit iam explicata illa verba, & iuxta illa videtur intelligere, quod Christus illud sciuit, non certo, & in se, sed quantum erat ex minori repugnancia Tyriorum, vel etiam potuit sentire, vt ex Cabrera proxime retuli, sciuisse Christum posita

illa conditione habituros esse Tyrios auxilium efficax, non quia iam Deus decrevit, sed quia tunc illud decreuisset. Ex professo etiam scriptis contra scientiam medium, seu conditionatam, Ripa in 1. p. q. 14. art. 13. dub. vlt. qui nulla distinctione, seu limitatione adhibita, negat Deum cognoscere talia futura, nullamque facit mentionem conditionalium decretorum. Scriptis etiam his diebus peculiarem reelectionem Blasius Verdu, in qua plurimis, ac acerrimis verbis scientiam medium infestatur, de conditionatis autem decretis nihil dicit. Affirmat quidem in 3. conclus. Deum sua scientia naturali, seu simplicis intelligentiae cognoscere determinatè, & infallibiliter consensum determinatum possibiliter in tali ordine, & præiuis, ita ut hæc determinata cognitio non sit præcisè in natura arbitrij comprehensio, sed in præuenientia, & præiuia fiat, & in propotum Dei efficax volens mouendo, seu permittens. Hæc ferè est assertio eius, quam magis declarans ait: Itaque afferimus præcognosci infallibiliter possibilem alterum consensum, ex vi cognitionis eorum, quibus circumuenitur arbitrium absque libertati auctura. Dum autem hanc scientiam dicit esse omnino naturalem, sentit profectò hanc scientiam antecedere secundum rationem omne decretem liberum, quod Deus ex aeternitate habuerit, sed sufficere, vt sub conditione supponatur inclusa in his, quibus circumvenitur arbitrium. Quamuis autem hi auctores in modo negandi, vel admittendi scientiam conditionatam futurorum contingentium inter se diffentiant, in uno puncto maximè conueniunt, miruunt, non posse scire Deum determinatè, ad quam partem inclinanda sit liberè voluntas creata applicata ad agendum cum omnibus prærequisitis, nisi secundum rationem præcedat in voluntate Dei decretem determinandi illam vel absolutè, vel ex hypothesi iuxta scientię qualitatem. Et quoad hoc allegant Scotum pro hac sententia, eo quod in 1. d. 39. dixerit Deum cognoscere futurus actus voluntatis humanæ in absoluto decreto voluntatis suæ, nam viderit ponere illum modum præsciendi futura, vel ut unicum, vel ut ante omnem alium necessarium, & quasi fundamentum aliorum, si qui sunt. Nam si hoc verum est in præscientia absolutè futurorum, proculdubio eadem est ratio de conditionatis cum proportione. Et eodem modo potest pro eadem opinione allegari Richardus in 1. d. 38. artic. 1. quæst. 5. quatenus etiam ait Deum cognoscere futura absoluta in decreto sua voluntatis, licet prius Richardus admittat scientiam illam in præscientia aeternitatis. Et eodem modo allegari possunt, qui eiusdem sunt sententia in futuris absoluicis. An vero constans sit illatio, infra videbimus. Solent etiam allegari Alensis, & Albertus, sed immitto, vt dicam. Addunt præterea auctoritatem negatiuam antiquorum Scholasticorum, tum quia apud illos nulla mentio talis scientie invenitur, imò semper dum de præscientia Dei tractant, ad illam decretem diuina voluntatis absolute præordinans, ac prædefiniens effectum requirunt; tum etiam, quia adaequatè diuidunt scientiam Dei, in scientiam simplicis intelligentie, & visionis, & ad neutram pertinet hæc scientia futurorum sub conditione, sive media, sive conditionata appelletur. Unde dicit moderni magnis determinatis, & conuiitis in hanc scientiam inuehimenti, vocant enim illam falsam nouitatem, inutilem, leuisimam, improbabilem euidenter contra Augustinum, & D. Thomam, & quam omnes Doctores antiquinegant, ait Aluarez disp. 120. A. 4. & nostra sententia certum est non dari. Et hæc

Cap. I. De sensu, & statu controvergiae proposito varia sententia, &c.

3

hic exaggeratio est, ut opinor, unum ex potissimum fundamentis huius sententiae, cui additur infamatio contraria sententiae, dicendo illam suisse inuentum Pelagianorum, & Semipelagianorum, qui illam inuenierunt ad salvandam certitudinem diuinam prouidentiam, quia necessitatem diuinam coneturius, & efficacis gratia negabant; hanc enim putant illi auctores esse potentiorum modum sententiam suam persuadendi. Addunt vero aliud fundamentum ex Philosophia, vel Dialetica mendicatum, scilicet quod in illis propositionibus, ut antecedunt ratione decretum Dei liberum, non est determinata veritas, nec cogitari potest modus, quo illa attingatur; ergo non possunt cadere sub scientiam etiam Dei. Hoc vero fundatum cum alio, quae aliquius momenti fuerint, postea expendemus, nam omnia, quae hinc inde coaceruantur, qualia sint, & facile a quocunque mediocri Theologo consipi potest, & in medium afferre proximum, & inutile.

Altera sententia contraria, & affirmans refertur.

ac necessarium concursum ex parte sua, etiam nondum intelligantur Deus habere tale decreto offerendi, vel non offerendi concursum.

Hanc sententiam sic explicatam docterunt a quadraginta, vel pluribus annis, Patres Societatis, & plures ex illis, qui per Dei gratiam, & sanam fidei, & prudentiae, ac religionis, & non mediocris doctrinæ ac eruditio[n]is, nomen, & auctoritatem non modicam obtinuerunt. Nam & illam expresse Cardinales Tolet. super Luc. cap. 10. annotat. 18. Bellarmin. lib. 2. de amiss. grat. cap. 17. ad 1. & latius lib. 4. de grat. & liber. arbitrii cap. 12. & 13. & lib. 4. cap. 15. Fonseca. lib. 6. Metaph. cap. 11. q. 4. sect. 18. Molina in Concord. disp. 17. ad art. 13. Valentia 1. p. q. 14. Vazquez. art. 13. puræt. 1. & ibi Vasquez disp. 67. Lessius. in opus. de Auxil. cap. 9. Benedict. Perer. lib. 16. Bened. in Genes. cap. 11. dis. 7. circa illa verba, Non Perer. desistit a cogitationibus suis. Maldonat. Matth. 11. & D. Barradas ad eundem locum tom. 3. lib. 2. Maldonat. cap. 11. Albertinus in suis corol. in 3. q. 3. Theolog. Barradas. dub. 1. Ioan. Lorin. Actor. 16. ad vers. 6. quibus Albertin. Ioan. Lorin. ego fidenter adhaesi.

Nec verò in hac causa soli fuimus, alij enim gravisimi omnium Ordinum viri, vel recentiores, vel æquales eandem sententiam, ut verisimiliter amplexi sunt. In primis Algarb. Episcopus tract. de Auxil. disp. 2. p. 3. num. 24. & disp. 3. p. 4. n. 6. Dialetici in egregio opusculo de hac ipsa scientia, & latè Ale xand. Pefanius 1. p. q. 14. Dialeticius art. 13. præsertim disp. 3. & vlt. P. Lor. Theolog. Pejanus Primarius Complutensis 1. 2. tom. 1. disp. 4. Lorca. de actib. huinan. §. in secundo puncto, circa finem, & Ludouicus Iona in eadem vniuersitate Prima. Ludou. Iona. rius super Epist. ad Hebr. cap. 4. diffic. 6. num. 12. Item Ioan. Alphonsi Curiel, Salmanticensis insignis Prinarius Theologus in lib. controver. in 7. alias Ioan. Alt. 1. ad locum Sapient. 4. Raptus est, &c. quamvis e-phonf. nim dubium se ostendat, & non parum funda- Curiel. menta nostræ sententiae eneruare conetur, tandem eam, ut probabiliori eligit, & in hoc etiam dicitur mutasse sententiam, quod haec tenus examinare non licuit. Ante hos verò docuit hanc sententiam Stapleton in Antidot. Euangel. ad 11. cap. Matth. vbi etiam Molinam, & Gregorium de Valent. honorificè allegat. Idem haber in Antidot. ad Epist. ad Roman. cap. 9. ad vers. 12. §. Deum altitudine, &c. & eandem sententiam ex professo disputat, affirmat Alphonsus Mendoza in quodlibet. 7. Scholast. Nulla ratione (ait) neganda est Deo certa, infallibilis, & determinata cognitio illorum euenuum conditionatorum, & oppositum qui afferunt, plurimum derogant thesauris sapientia, & scientia Dei, & capacissima cognitione immensitatib[us]. Et licet post ea inter varios modos huius scientiæ, illum de cognitione in prævio decreto referat, & ut probabilem relinquit, non simpliciter illum approbat, sed a- lium addit potea, & plures ante posuerat, & certum credit non limitari immensitatem diuinæ intellectus ad prærium decretum. Eandem sententiam expresse tener Corduba dicto lib. 1. sua-

Cordubæ
mens eri-
tur.

rum questionum, q. 55. dub. 10. §. Sed notat, vbi ait Deum in æternitate sua non prius determinare voluntatem suam ad concurrendum in tempore cum voluntate creatuæ ad talem actum particularem, quam præuideat, quod nostra voluntas sic applicata, & disposita se determinabit ad volendum, vel nolendum, seu ad producendum hunc, vel illum actum, tunc (ait) & ante diuinam voluntas se determinat ad volendum talem actum. At futura determinatio voluntatis nostræ ad talem actum dicendum contingens est, ergo ex sententia huius Autoris præscit Deus illud futurum contingens ante absolum decretum suæ voluntatis. Et red-

A 2 dig

Fr. Suarez de Gracia Pars II.

ditionem, quia aliâs non posset concordari libertas voluntatis cum concurso diuino. Præterea eidem sententiæ subscriptis Cumel, & quod attinet ad ipsam scientiam, tanta asseveratione il lam affirmat, vt in 1. p. q. 14. art. 13. disp. 8. in eis turum, conclus. i. dixerit, non esse tutum negare infallibilem, & certam cognitionem contingentium conditionatorum in Deo. A qua sententia non recessit in opuscul. nam in dicta disp. 1. 2. tom. conclus. primâ addidit. Neque effutum, neque illi pacificandum, præsternim de his conditionatis, quæ in Scriptura reuelata sunt.

& illam ponit inter prima Dialectica rudimenta,
8. tanquam rem illo tempore receptam communiter
Sententiam & extra controverstiam existentem. Ita verò illam
nostram vt sententiam explicat, vt dicat in his conditionalibus esse
extra conditionibus esse veritatem cognoscibilem ab ipso Deo,
troueliam non vi illationis, sed solum ex eo, quod de facto
existentem nunquam poneretur in re antecedens sine conse-
Soto tradit quente. In quo plane supponit non cognosci in
insummis aliquo decreto, vel priori influxu prædeterminante.
nam tunc veritas illa esset tantum ex via illationis, quod ipse negat Nec refert quod de pro-
positionibus promissiuis sub conditione loqua-
tur, quia in illis includitur hæc conditionalis si
ille impleret conditionem, ille impleret promis-
sum, quæ est merè conditionalis contingens, quam
ait Soto, solum Deum nosse, an sit vera, vel falsa,
quando conditio non est implenda, imò, quod
magis est, etiam quando conditio impleri non po-
test, vt aperte in solut. ad 5. in fine.

Driedo can dem sequitur in expli- candis Pa- trum locis. **Ambros.** Præterea magis theologice hac scientia conditionata ad explicanda diuina gratia auxilia nostris temporibus vbi sunt Driedo in p. i. cap. 4. ac 3. vbi exponendo verba quædam Ambrosij exponentis illa verba , Misericordia , cui misererebo , hoc est misericordiam dabo , quem precium conuereturum ; & illa hoc est dare cui est dandum , & non dare cui non est dandum ut illum vocet , quem sciat obedire ; illum autem non vocet quem sciat non obedire ; addit ipse Driedo , Volut Ambrosius obedientiam , seu cordis conuersationem preuisam à Deo esse finem vocacionis , perinde atque finis gratia , seu vocatio , & ysus gratia , & addit . Quia rationabile , & decens est , Deum dare gratiam ei , quem nouit bene yfirum gratia ; idcirco dare illi , est dare cui est dandum In quibus verbis supponit præfere Deum , a homo sit bene yfirus vocacione , præsumquam velit dare illam , quod non potest esse nisi per scientiam conditionatam . Et similiiter tractans infer-

Augus. tiam conditionatam. Et limiter tractans interius sententiam Augustini, dicit, *Consensum liberarum arbitris esse ex motione Patris celesti sic trahens illum qualuer aptum nouit. quæ notitia conditionata etiam est, vt constat, nec ab illo Autore ponitur in prævio decreto Dei prædeterminante, nam illud sapientia negat, vt in lib. 5. videamus. Et ibidem paulo inferius ita exponit verba similia Chrysostomi, quem constatetiam apud aduersarios, illi decreta prædeterminantia ad extra liberum arbitrium non posuisse. Eodem modo videtur haec sententia Ruard. art. 7. vt latius in lib. 5. videbimus, ne sapientia eiusdem auctoris verba repeta mus. Et eadem ratione possunt pro hac sententia allegari omnes Catholicæ Doctores, qui putant omnem antecedentem necessitatem factam voluntati, repugnare libertati eius, & nihilominus saluant gratuitam Dei electionem, & prædestinationem, & gratiam, ac vocationis efficaciam hæc enim sine hac prævia scientia conditionatæ subsistere non possunt, vt in nos argumentandæ aduersarii fatentur. Sic autem maximè potest allegari VValdens. in Doctrinal. fidei cap. 23. & 25. ybi inter alia multa habet hæc notanda verba,*

Certe ille qui facit concordiam in sublimibus; non faceres
illam concordiam inter necessitatem, quam Augustinus ap-
pellat extrinsecam, & Anselmus precedenter, & liberum
arbitrium. Eodem modo potest referri Roffens. art.
23. §. Nemo sane, & sequentibus. Roffens.

Ex antiquis Theologis omisso pro nunc D.
Thoma , cuius mentem in speciali capite inuestigabimus , allegari in primis possunt omnes , qui negant Deum cognoscere futura libera in efficienci proposito sue voluntatis , ut sunt Marcellinus in 1. lect. q. 4. Oka. n. dictinct. 38. q. 1. & ibi Gabriel q. 1. art. 2. & præsertim Gregor. q. 2. art. 2. vbi contra Scotum dicit , tolli libertatem , si futura contingencia cognoscuntur à Deo , vt determinatæ vera in suo decreto ; & addit , in omni signo , quo cogitur propositio de futuro ante decretum , esse determinatæ veram , vel falsam. Ex quo principio euidenter sequitur , idem sensisse de illis futuris conditionatis , ut representatis in intellectu divino per scientiam simplicis intelligentiæ ante omne decretum liberum , in quo fundamentum contraria sententia euerit , vt constat. Illa autem sententia inter antiquos Theologos valde communis est , vt infra lib. 5. ostendemus , referendo illos , qui negant , dari causis secundis auxilium præsumum prædeterminans illas , & si inuitaneum , non putant ex absoluto efficaci voluntate antecedente , sed velex concomitate , velex voluntate includente aliquam conditionem. Fauentes iam ad prædestinationem supponi , vt Egidius n. i. d. 40. q. 2. art. 2. Id enim non videtur posse intelligi , nisi de hac præscientia conditionata : nam absoluta vel sequitur prædestinationem , vel est ipsa prædestination. Et hoc modo meritò potest pro hac sententia allegari Iohannes Arboreus tom. i. Theosoph. lib. 4. cap. ii. vbi expponens vocacionem , quæ ab Augustino vocatur secundum propositum , dicit , Hoc propositum ad prescianitatem , & prædestinationem dei pertinet , ne prædestinatus aliquem , nisi quem præsumat crediturum , & sequitur esse vocacionem. Hoc enim præscientia cum ponatur antecedere vocationem , & propositum eius , non potest esse , nisi conditionata. Denique fauent huic sententia , qui dicunt effectum contingentem posse certo cognosciri ab eo , qui omnes causas comprehendens , & omnia , quæ possunt illas impediare , vel non impedire . nam in hoc eadem est ratio de effectibus futuris in tempore , & de futuris posibiliter , vt est manifestum : tenet autem id Argentin. in 6. d. 40. art. 3. ad 6. contr. 1. concl. & alij , vt in fratre attingemus.

Hæc ergo sententia in auctoritate Theologorum, non solum recentiorum, sed etiam antiquorum Scholasticorum longè contraria superat, dummodo contra illam non est D. Thomas, quod nunc supponimus, & infra ostendimus. Quapropter nullus potest illam nouam vocare, nisi qui vel antiquos non legerit, aut non intellecterit, aut de nominibus voluerit potius disputare, quam de rebus. Fundamentum autem huius sententia primario nititur in auctoritate Scripturæ, & Patrum; quia vero auctores virtusque partis, illos in suam fauorem allegant, patet singula expendere necesse est, postea vero vim rationum expendumus. Quia vero auctores prioris sententia diuisi sunt, nam, ut dixi, multi eorum simillicherat negare talem scientiam certam, alij vero illam admittunt, limitant tamen illam, ad modum habendi illam post decretum liberum, & in illo; ideo prius stabilieramus veritatem, & certitudinem talis scientiæ, nihil enim supponere volumus, ne aliqua ex parte rem infectam regnquamus; postea vero ostendemus modum illum talis præscientiæ in proposito, non solum esse

Cap. 2. Deum habere certam, & infallibilem futurorum, &c.

alienum à Scriptura, & Patribus, & sine fundamento excogitatum, sed etiam absolute impossibilem.

CAPVT II.

Deum habere certam, & infallibilem scientiam futurorum contingentium conditiorum, ex Scriptura, prout à Patribus intellecta est, ostenditur.

Nihil ferè possim addere in hoc cap. his, quæ de eodem argumento in lib. 2. de scientia Dei dixi; nec tamen omnia repetam, sed duo, vel tria testimonia selectiora, quamvis vulgaria, accuratius ponderabo. Primum est illud Matth. 10. 11. & Luc. 10. *Vt tibi Corozani, vt tibi Bethsada, quas si in Tyro, & Sidone facta essent virtutes, quæ facta sunt in vobis, olim in cilicio, & cinere paenitentiam egissent.* In his enim verbis continetur quædam propositio de quodam futuro effectu sub conditione; qui nunquam de facto fuit, quia conditio illa impleta non est, & illa conditionalis propositio à Christo tanquam vera dicta est; fuit ergo certissima, & infallibiliter vera; ergo Christus; qui illam protulit, habuit scientiam certam, & infallibiliter illius contingentis futuri sub conditione; ergo multo magis illam habet Deus. Et qua ratione vnum cognoscit, cognoscit omnia familia, quia eadem est de omnibus ratio.

Dux sum euangelia. Prima est, illum Christi sermonem non esse intelligentiam tanquam propheticum, & ex certa scientia profectum, sed altero è duobus modis. Primo, vt non sit propria locum assertiva, sed tantum figurata ad exagrandum delictum Iudæorum, iuxta quandam vulgarem modum loquendi, quæ solent homines exaggerare factum aliquod per comparationem ad aliud minus proportionatam. Ut ad exagrandam in gratitudinem amicorum dicere solemus, si extraneo, vel inimico id fecisset, magis gratus fuisset, & ad reprehendendum fidelis delictum; Paganus hoc non fecisset, sicut dixit Paulus ad 1. Corinth. 5. *Auditur inter vos fornicatio, talisque formatio, qualis nec inter Gentes.* Ita ergo dici potest in prefacta, quia non est nouum in Scriptura; accommodare interdum sermonem ad vulgarem modum loquendi hominum, vt latè Riber. Amos 2. num. 19. Cantipterensis lib. 9. Hypotypos. regul. 2. Et hic locus videtur aptissimum, cum Euangelista dicat ita fuisse loquutum ad exprobandum Iudeos. Et hanc expositionem inter alias ponit Ianseni in Concord. cap. 47. non approbat tandem illam; nec in ea legit pedem, sed vt tolerabili pœnitit. Neque negat, quin posse illa verba secundum veram, & propriam præscientiam intelligi, imò refert illam vt exploitationem Augustini, eamque laudat, & defendit. Calvinus autem negat constanter Christum loquutum fuisse ex præscientia, sed ad communem humanæ mentis captum (aut) sermonem suum accommodauit.

Alius modus exponendi est, vt licet Christus

affero, & affirmando id dixerit, nontamen

vt certum, & infallibile, sed quantum ex dispo-

sitione talium hominum coniectari poterat.

Quam expositiōnem indicauit etiam Calvinus re-

laus à Stapletonio ibi, dicens, *Non disputat Chri-*

stus, quid præficeret Deus, sed quid facturi fuerint alteri;

Fr. Suarez de Gratia Pars II.

Quam expositiōnem indicauit etiam Calvinus re-

laus à Stapletonio ibi, dicens, Non disputat Chri-

stus, quid præficeret Deus, sed quid facturi fuerint alteri;

Quam expositiōnem indicauit etiam Calvinus re-

laus à Stapletonio ibi, dicens, Non disputat Chri-

stus, quid præficeret Deus, sed quid facturi fuerint alteri;

Quam expositiōnem indicauit etiam Calvinus re-

laus à Stapletonio ibi, dicens, Non disputat Chri-

stus, quid præficeret Deus, sed quid facturi fuerint alteri;

Quam expositiōnem indicauit etiam Calvinus re-

laus à Stapletonio ibi, dicens, Non disputat Chri-

stus, quid præficeret Deus, sed quid facturi fuerint alteri;

Quam expositiōnem indicauit etiam Calvinus re-

laus à Stapletonio ibi, dicens, Non disputat Chri-

stus, quid præficeret Deus, sed quid facturi fuerint alteri;

Quam expositiōnem indicauit etiam Calvinus re-

laus à Stapletonio ibi, dicens, Non disputat Chri-

stus, quid præficeret Deus, sed quid facturi fuerint alteri;

Quam expositiōnem indicauit etiam Calvinus re-

laus à Stapletonio ibi, dicens, Non disputat Chri-

stus, quid præficeret Deus, sed quid facturi fuerint alteri;

Quam expositiōnem indicauit etiam Calvinus re-

laus à Stapletonio ibi, dicens, Non disputat Chri-

stus, quid præficeret Deus, sed quid facturi fuerint alteri;

Quam expositiōnem indicauit etiam Calvinus re-

laus à Stapletonio ibi, dicens, Non disputat Chri-

stus, quid præficeret Deus, sed quid facturi fuerint alteri;

Quam expositiōnem indicauit etiam Calvinus re-

laus à Stapletonio ibi, dicens, Non disputat Chri-

stus, quid præficeret Deus, sed quid facturi fuerint alteri;

Quam expositiōnem indicauit etiam Calvinus re-

laus à Stapletonio ibi, dicens, Non disputat Chri-

stus, quid præficeret Deus, sed quid facturi fuerint alteri;

Quam expositiōnem indicauit etiam Calvinus re-

laus à Stapletonio ibi, dicens, Non disputat Chri-

stus, quid præficeret Deus, sed quid facturi fuerint alteri;

Quam expositiōnem indicauit etiam Calvinus re-

laus à Stapletonio ibi, dicens, Non disputat Chri-

stus, quid præficeret Deus, sed quid facturi fuerint alteri;

Quam expositiōnem indicauit etiam Calvinus re-

laus à Stapletonio ibi, dicens, Non disputat Chri-

stus, quid præficeret Deus, sed quid facturi fuerint alteri;

Quam expositiōnem indicauit etiam Calvinus re-

laus à Stapletonio ibi, dicens, Non disputat Chri-

stus, quid præficeret Deus, sed quid facturi fuerint alteri;

Quam expositiōnem indicauit etiam Calvinus re-

laus à Stapletonio ibi, dicens, Non disputat Chri-

stus, quid præficeret Deus, sed quid facturi fuerint alteri;

Quam expositiōnem indicauit etiam Calvinus re-

laus à Stapletonio ibi, dicens, Non disputat Chri-

stus, quid præficeret Deus, sed quid facturi fuerint alteri;

Quam expositiōnem indicauit etiam Calvinus re-

laus à Stapletonio ibi, dicens, Non disputat Chri-

stus, quid præficeret Deus, sed quid facturi fuerint alteri;

Quam expositiōnem indicauit etiam Calvinus re-

laus à Stapletonio ibi, dicens, Non disputat Chri-

stus, quid præficeret Deus, sed quid facturi fuerint alteri;

Quam expositiōnem indicauit etiam Calvinus re-

laus à Stapletonio ibi, dicens, Non disputat Chri-

stus, quid præficeret Deus, sed quid facturi fuerint alteri;

Quam expositiōnem indicauit etiam Calvinus re-

laus à Stapletonio ibi, dicens, Non disputat Chri-

stus, quid præficeret Deus, sed quid facturi fuerint alteri;

Quam expositiōnem indicauit etiam Calvinus re-

laus à Stapletonio ibi, dicens, Non disputat Chri-

stus, quid præficeret Deus, sed quid facturi fuerint alteri;

Quam expositiōnem indicauit etiam Calvinus re-

laus à Stapletonio ibi, dicens, Non disputat Chri-

stus, quid præficeret Deus, sed quid facturi fuerint alteri;

Quam expositiōnem indicauit etiam Calvinus re-

laus à Stapletonio ibi, dicens, Non disputat Chri-

stus, quid præficeret Deus, sed quid facturi fuerint alteri;

Quam expositiōnem indicauit etiam Calvinus re-

laus à Stapletonio ibi, dicens, Non disputat Chri-

stus, quid præficeret Deus, sed quid facturi fuerint alteri;

Quam expositiōnem indicauit etiam Calvinus re-

laus à Stapletonio ibi, dicens, Non disputat Chri-

stus, quid præficeret Deus, sed quid facturi fuerint alteri;

Quam expositiōnem indicauit etiam Calvinus re-

laus à Stapletonio ibi, dicens, Non disputat Chri-

stus, quid præficeret Deus, sed quid facturi fuerint alteri;

Quam expositiōnem indicauit etiam Calvinus re-

laus à Stapletonio ibi, dicens, Non disputat Chri-

stus, quid præficeret Deus, sed quid facturi fuerint alteri;

Quam expositiōnem indicauit etiam Calvinus re-

laus à Stapletonio ibi, dicens, Non disputat Chri-

stus, quid præficeret Deus, sed quid facturi fuerint alteri;

Quam expositiōnem indicauit etiam Calvinus re-

laus à Stapletonio ibi, dicens, Non disputat Chri-

stus, quid præficeret Deus, sed quid facturi fuerint alteri;

Quam expositiōnem indicauit etiam Calvinus re-

laus à Stapletonio ibi, dicens, Non disputat Chri-

stus, quid præficeret Deus, sed quid facturi fuerint alteri;

Quam expositiōnem indicauit etiam Calvinus re-

laus à Stapletonio ibi, dicens, Non disputat Chri-

stus, quid præficeret Deus, sed quid facturi fuerint alteri;

Quam expositiōnem indicauit etiam Calvinus re-

laus à Stapletonio ibi, dicens, Non disputat Chri-

stus, quid præficeret Deus, sed quid facturi fuerint alteri;

Quam expositiōnem indicauit etiam Calvinus re-

laus à Stapletonio ibi, dicens, Non disputat Chri-

stus, quid præficeret Deus, sed quid facturi fuerint alteri;

Quam expositiōnem indicauit etiam Calvinus re-

laus à Stapletonio ibi, dicens, Non disputat Chri-

stus, quid præficeret Deus, sed quid facturi fuerint alteri;

Quam expositiōnem indicauit etiam Calvinus re-

laus à Stapletonio ibi, dicens, Non disputat Chri-

stus, quid præficeret Deus, sed quid facturi fuerint alteri;

Quam expositiōnem indicauit etiam Calvinus re-

laus à Stapletonio ibi, dicens, Non disputat Chri-

stus, quid præficeret Deus, sed quid facturi fuerint alteri;

Quam expositiōnem indicauit etiam Calvinus re-

laus à Stapletonio ibi, dicens, Non disputat Chri-

stus, quid præficeret Deus, sed quid facturi fuerint alteri;

Quam expositiōnem indicauit etiam Calvinus re-

laus à Stapletonio ibi, dicens, Non disputat Chri-

stus, quid præficeret Deus, sed quid facturi fuerint alteri;

Quam expositiōnem indicauit etiam Calvinus re-

laus à Stapletonio ibi, dicens, Non disputat Chri-

stus, quid præficeret Deus, sed quid facturi fuerint alteri;

Quam expositiōnem indicauit etiam Calvinus re-

laus à Stapletonio ibi, dicens, Non disputat Chri-

stus, quid præficeret Deus, sed quid facturi fuerint alteri;

Quam expositiōnem indicauit etiam Calvinus re-

laus à Stapletonio ibi, dicens, Non disputat Chri-

stus, quid præficeret Deus, sed quid facturi fuerint alteri;

Quam expositiōnem indicauit etiam Calvinus re-

laus à Stapletonio ibi, dicens, Non disputat Chri-

stus, quid præficeret Deus, sed quid facturi fuerint alteri;

Quam expositiōnem indicauit etiam Calvinus re-

laus à Stapletonio ibi, dicens, Non disputat Chri-

stus, quid præficeret Deus, sed quid facturi fuerint alteri;

Quam expositiōnem indicauit etiam Calvinus re-

laus à Stapletonio ibi, dicens, Non disputat Chri-

stus, quid præficeret Deus, sed quid facturi fuerint alteri;

Quam expositiōnem indicauit etiam Calvinus re-

laus à Stapletonio ibi, dicens, Non disputat Chri-

stus, quid præficeret Deus, sed quid facturi fuerint alteri;

Quam expositiōnem indicauit etiam Calvinus re-

laus à Stapletonio ibi, dicens, Non disputat Chri-

stus, quid præficeret Deus, sed quid facturi fuerint alteri;

Quam expositiōnem indicauit etiam Calvinus re-

laus à Stapletonio ibi, dicens, Non disputat Chri-

stus, quid præficeret Deus, sed quid facturi fuerint alteri;

Quam expositiōnem indicauit etiam Calvinus re-

laus à Stapletonio ibi, dicens, Non disputat Chri-

stus, quid præficeret Deus, sed quid facturi fuerint alteri;

Quam expositiōnem indicauit etiam Calvinus re-

laus à Stapletonio ibi, dicens, Non disputat Chri-

stus, quid præficeret Deus, sed quid facturi fuerint alteri;

Quam expositiōnem indicauit etiam Calvinus re-

laus à Stapletonio ibi, dicens, Non disputat Chri-

stus, quid præficeret Deus, sed quid facturi fuerint alteri;

Quam expositiōnem indicauit etiam Calvinus re-

laus à Stapletonio ibi, dicens, Non disputat Chri-

stus, quid præficeret Deus, sed quid facturi fuerint alteri;

Quam expositiōnem indicauit etiam Calvinus re-

laus à Stapletonio ibi, dicens, Non disputat Chri-

stus, quid præficeret Deus, sed quid facturi fuerint alteri;

Quam expositiōnem indicauit etiam Calvinus re-

laus à Stapletonio ibi, dicens, Non disputat Chri-

stus, quid præficeret Deus, sed quid facturi fuerint alteri;

Quam expositiōnem indicauit etiam Calvinus re-

laus à Stapletonio ibi, dicens, Non disputat Chri-

stus, quid præficeret Deus, sed quid facturi fuerint alteri;

Quam expositiōnem indicauit etiam Calvinus re-

laus à Stapletonio ibi, dicens, Non disputat Chri-

stus, qu

Proleg. De scientia conditionata.

6
gustinus testatur, illa tamen in caput sequens re-
seruo, quia proprius est locus.

5.
August.

Ambrof.

Hieronym.
Chrysostom.

D.Thom.
August.

Remig.
Abulensi.

6.
Similis locu-
cus.

Ezechiel.

5. 6.

August.

Certa inter-
preandi

Scripturam

regula est

vr proprie-

tas non fo-

lum verbo-

rum, sed e-

tiam sen-

seretur, v-

bivelau-

coitatis, vel

necessitas

non cogit

aliter inter-

pretari, pre-

fertim vbi

rigorofus

Hinc idem Augustinus in Enchirid. cap. 95. Tunc (id est , in die iudicij ,) non latebit cur apud quosdam non facte sunt virtutes , egissent illi homines peccatum , & facta sunt apud alios , qui non fuerant credibili. Apertissime namque Dominus dicit : Vt tibi Corozan , &c. Vbi verbum apertissime considerandum est , explicat enim quanta certitudine id crediderit Augustinus. Nec alter videtur sensisse Ambrosius , nam eadem verba exponens in Luc. 10. ait. Docet grauiori pene obnoxiosfare , qui Euangelium consequendum , quam qui legem iudicauerint soluendam , eo quod Tyrus , & Sidonstante virtutum celestium vidissent miracula , non despexissent remedium penitentia. Vbi considero Ambrosium absque villa hæsitatione , vel formidine verbis Christi innoxum dixisse , quod Tyri , & Sidon non despexissent penitentiam , si illis ex quo ac Iudeis prædicata fuisset. Additque ideo Iudeos grauius fuisse puniendos , quam Tyrios , & Sidonios , quia grauius peccabant non credendo , quam isti naturalem legem violando. Quam rationem habent etiam Hieronymus , Chrysostomus , &c. omnibus tamen indicant præsciuisse Christum futuram penitentiam Tyriorum. Maximè vero id declarat Anselmus iuxta doctrinam Augustini , & ideo dicit. Quamu si illos præuidebat Deus habiles ad conuerzionem , non fuisse in iustitia illis talem vocacionem negare , quia alias erant peccatores , & Gentiles , quibus statuerat non prædicari Euangelium , donec Iudeis esset oblatum , & ab eis repudiatum , addit. Sed quoniam Deus negat gratiam (utique abundantiorum ,) libenter suscepitur , & grata consensur , non est nostrum scire , supponens profecto Tyrios , & Sidonios tale fuisse. Eodem fere modo loquitur D. Thomas ibi allegans Augustinum in dicto lib. de prædestinatione Sanctorum , eiusque doctrinam sequens. Item de certa , & infallibili præscientia exponit illum locum Remigius , quem sequitur ibidem Abulfasis q. 48. & in 51. dicens. Christus testatur hic , quod si Tyri & Sidonii fuisse Euangelium predicatum , penitentiam egissent. Et in 52. explicans particulam forte positam in posterioribus verbis de comparatione Sodoniiorum , dicit cum Remigio , positam esse , vt indicaretur , quod licet Deus certus id præsticerit , & non sub dubio , non imponit omnibus necessitatem.

His addere possumus similem locum apud Ezechiel. cap. 3. Non ad populum profundi sermonis , & ignota lingue tu mitteres : Et infra , Et si ad illos mittereris , audirent te. Vbi Hieronymus , & Theodoreus illa verba interpretantur esse prophetica dicta , ex vera & infallibili præscientia Dei. Neque est cur in eis singamus exaggerationem , aut figuratum , & vulgatum loquendi modum. Denique ad utrumque locum potest accommodari regula Augustini de interpretatione Scripturae , vt proprietas verborum , & figura veritas serueretur , vbi vel auctoritas , vel necessitas non cogitatis non alter interpretari. Hæc enim regula non solum intelligenda est de singularium distinctionum proprietate , sed multo magis de totius sententia proprio , & non figurato sensu literali. Quod maximè locum habet vbi proprius , & rigorofus sensus magis deseruit intentioni loquentis , quam figuratus , & vt in presenti licet considerare in verbis Christi , nam licet iuxta alios sensus improprios aliqualis exprobatio possit subsistere , multo est maior , & efficacior , si intelligamus Christum ex propria præscientia loqui , quia sic comparatio est ad confundendos , & conuincendos Iudeos aptior. Denique hoc modo magis ostenditur in illis verbis

diuina Christi sapientia , & potentia virtutis eius , magnumque mysterium gratiae , & prædestina-
tionis eius. Non est ergo in hoc testimonio à ver-
borum proprietate , & communi Patrum au-
toritate recendendum , & etiam moderni Interpre-
tes grauiores communiter senserunt Caietanus , ratus .
Maldonat. Toletus & alij.

Neque aliud sensu Hilarius , sed particulam Maledon .
forte posuit , quia Matthæus illam posuerat , vn. Telenus
de credendum est , in eodem sensu illam posuisse. hunc la-
Matthæus autem non posuit illam propter du-
bitationem , aut incertitudinem cognitionis. Pri-
occurrit quidem , quia probabile est , particulam Gra-
cam illi correspondentem & , magis esse explati-
ex verba uam , & confirmatuans sermonem , quam dubita-
Hilarius .
tionem , vt latè comprobaret ex Scriptura Salomon in Prolegom. 16. Et quoniam possit etiam esse po-
tentialis , & ideo ab interprete vulgato in illo-
co per particulam forte translatâ fuerit , nihil
minus seruanda est regula Augustini tract. 37. in firmatione
Ioan. Fortisan , dubitationis verbum est , quando di-
buitur ab homine ideo dubitante , quia nesciote ; cum vero quoniam do-
bitavit illa dubitatione arguitur infidelitas , non op-
natur diuinitas. Et idem notat idem Augustinus
in Psalm. 2. circa finem , & Chrysostomus hom. 78. in Matth. & Hieron. & Theod. in dictum lo-
cum Ezechiel 3. & 1erem. 26 & Gregor. hom. 9. in Telenus .
Ezechiel vbi ait , vocem illam dubitationis vflu-
patam in eloquio diuino aliquod aliud mythe-
rium significare , scilicet , vel libertatem arbitrij , bitionis
vel quod præscientia Dei non imponat humanz est cetero
voluntati necessitatem , vel quod in paucis con-
tingere debat id , quod predicitur , vel quia non vult Deus homines in desoperationem , vel ini-
minam seueritatem inducere , que in præsenti stetutu
optime possunt accommodari. Quidam docu-
mentum ergo illa particula ab Euangelista posuit ,
nullo modo significat dubitationem , aut conie-
turalē sermonem , neque etiam existimandum
est , eo quod Dominus simpliciter de Tyro , & Sidone
done loquitur sit , non designando certas perso-
nas eas non cognouisse , sed in confusa tantum
cognitione perituisse ; talis enim cognitio non car-
ret imperfectione propter confusionem , nec po-
tent est omnino certa , cum in moralitatem con-
iectura fundetur , aut non tam erit cognitio effe-
ctus , quoniam dispositionis causa. Quæ omnia re-
pugnant vel perfectioni Christi , vel proprietati
verborum eius : nam de ipso effectu , & satis in
particulari loquitur , cum & modum , & tempus ,
sua acceleratione pœnitentia indicet , dicens ,
Olim in cito , & cinere penitentiam egissent. Non po-
tent ergo de certitudine illius prophetæ dubitari ,
neq; fuerit à propria , & prophetica scientia
profecta. De modo autem , quod pertinet ad
aliam illorum verborum interpretationem , po-
ste dicemus.

Aliud principale testimonium.

Ecundum & potissimum fundamentum huius
veritatis sumitur ex responso Dei 1. Regum 13. Inscriptio
Cum enim David fugiens Sauleni , se in Ceilam cusi. Regi
recipisset , & Saul obsidere virbem , & illum compre-
hendere deliberaret , consuluit David Dominum , expedi-
dicens : Si tradent me viri Ceile in manus eius ? & si defen-
det Saul , sicut audiuit seruos tuos , Domine Deus Israël in-
dicatur suo ro. Et ait Dominus : Defendet , dixitq; David. Si tra-
det me viri Ceile , & viros qui sunt mecum in manus Saul. Et
dixit Dominus : Tradent. potea verò fugiente David ,
nec Saul obsedit ciuitatem , nec Ceilæ tradiderunt
David. Fuit ergo illa reuelatio purè conditionalis ,
duasque contingentes propositiones conditionales
continuit. Vna est , si David perseverauerit intra
Ceilam ,

Ceilem, Saul descendet ad obfidendam ciuitatem. Altera est, & Saul descendenter & obfederit ciuitatem, viri Ceilar tradent David. Optimè ergo sciebat Deus veritatem illarum propositionum, alias non fuisset infallibile ipsius responsum.

Hunc locum, quamvis exprefsus satis videatur, propositus modis effugunt Auctores contraria sententia. Prior est, ut illis verbis nihil de futuro eveneretur, sed tantum de praesenti voluntate Saulis, & Ceilitarum. Supponit enim haec expositio, David non interrogasse Deum de futuro eventu, sed de voluntate, & deliberatione, quam iam tunc habebant Saul, & viri Ceila. Nam ut ille fugeret, satis illi erat, certò scire, quid machinabatur Saul, & quid cogitabant, & secum iam statuerant cives circa traditionem eius; quia vero ne trum sciebat, sed de aduentu Saulis solum per famam audierat infidias eius, ut ipse dixit, confundendo Deum, & de consiliis secretis Principum Ceil nihil nosse poterat, voluit de eis per diuinam revelationem certior redi. Vnde cum Dominus respondit, *Defenderet, tradent, sensus est, hoc molitur Saul, & hoc cogitant viri Ceila.* Nec expositio careret auctore, nam paraphras Chaldaica ita exponit interrogaciones David, *num cogitans defendera? num cogitantes tradere?* & responsione Dei addunt, *cogitare defendere, cogitare tradere, & defendere?*

Glossa interlineata ad verbum tradent, hanc habet glossam, in voluntate habent, vir tradant, & Matthias Toringia replicator Lyræ ibi annotat, i. etiam dicit, Deum solum reuelasse, qua Saül, & Ceilitæ habebant in corde, quia putab illam conditionalem non esse veram.

Nihilominus censco, hanc expositionem probandum non esse, multam enim vim infert Scripturae verbis. Si autem ita licet verba Scripturae propter priuatas opiniones additionibus, & improprietatis verborum corrumpere, nihil certum erit in eius revelationibus, & assertiōnibus: cum enim Scriptura expresse dicat, interrogasse David, si defendet, si tradent, & Deum simpliciter, & pleno respondisse, defendet, tradent, quæ omnia sunt verba futuri eventus, quis audeat dicere Deum nihil de futuro eventu, sed solum de praesenti cogitatione, aut deliberatione certiori. Quod si addendo, & impropriamente interpretandum aliquid interpretandum est, exponuntur potius illi in Pa-hoc modo illi Auctores, quæ Scriptura. Cum tunc Chal. enim significant reuelasse Deum praesentem cogitationem, & voluntatem, piè exponi debent, tenuimus, quod & voluntas præsens, & perseverantia in illa, & que ad effectum, si David non fugeret, fuerit reuelata. Alioqui eorum expositio admittenda non est, quia multum repugnat veritati, & proprio sermone Scriptura, quod generaliter comprehensio bœ est, quoties sine causa, vel vrgente auctoritate sit, ut sepe diximus, maximè vero in historica narratione, qua solet esse simplex, & omnino propria.

Accedit, quod ita intellexerit verba illa Hieronymus lib. Questionum in i. Regum, vbi verbum Dei defendet, ita exponit, ac si diceret, si hic steteris, defendet. Utin verbo tradent, ait. *Iste est sensus, si defendenter Saul, & hic reuelauerit, tradent.* Ex quibus Hieronymi verbis sumitur optimum argumentum, nam interrogacionem David, non solum de praesenti tempore, sed maximè de futuro, & addita, vel subintelligēta conditione, vel vna, & in prima interrogatio ne sollicet, si hic permanero, veniet Saul. Vel duplīciter altera interrogatione, videlicet si hic per seuerauerit, & Saul venerit, tradent me. At vero interrogatio de sola praesenti cogitatione, aut voluntate

tate non recipit conditionem, ut per se constat; ergo non fuit illa interrogatio David, & consequenter neque Deus in illo sensu respondit. Eiusdem sententiae fuit Theodoret. lib. Quesit. i. Regum Theod. n. 54. vbi de David ait, *Divina Scriptura ostendit eius pietatem semper enim Deum sc̄iutans, & aciem instruebat, & quiescebat.* Et addit. *Cum itaque restisset Samlem accedere, &c. sc̄iutatus est num eum esset traditur, & cum ex eo ducisset, eos esse dedituros, migravit in aliud locum.* Expressus Lyran. Dei verbum, descendet, ita exponit. *Si Lyran. maneris in ciuitate, defendet. Et verbum tradent, ita. Si maneris in ciuitate, & Saul illuc venerit, tradent; itaque conditionalis est vera, quamvis neutrum euenerit.* Quam Burgenſ. sententiam defendit ibi Burgenſis, quia illa conditionalis vera est, & necessaria, & subest scientia. Dei, esto secundum se ex vi solius illationis non sit necessaria; & idem tanquam certum supponit ibi Abulens. Abulens q. 13.

Alter modus fugiendi vim huius loci est, David quidem interrogasse de futuris eventibus, & Deum Alterum est, ex eisdem respondisse, non tamen ex certa scientia, sed ex conjectura, non quod vel scientia, Dei in se formaliter spectata sit tantum probabilis, nec dictum ejus in eo sensu accipendum sit, in quo sit fallibile, sed quod Deus euidentissime cognoscat praesentem dispositionem talium voluntatum, ratione cuius sunt magis propensæ in hunc effectum, & quantum est ex vi illarum, verisimilius est, illum effecturas, quam alium, ita ut illud verisimiliter ex parte obiecti accipiatur, non ex parte scientis. Et in simili sensu verba reuelationis accipiuntur, scilicet, tradent, subintelligendo, quantum ex proposito, & dispositione talium voluntatum conjectari potest. Et suadent hanc expositionem alii Scripturæ exemplis, in quibus Deus absolutè loquitur, & tamen reuelatio non est absoluta, sed subintelligēta conditione, vt in Niniuitis Iona 3. & in Eze- Iona 3. 4. chia, cum illi Isaías cap. 38. dixit, Mortis, & idem Isaías cap. 38. 1. in comminatořis prophetiis inuenitur, ut observat D. Thomas 2. 2. q. 171. art. 6. ad 2. & 1. p. q. 19.

Hæc vero expositio partim conuenit cum precedentem, partim addit aliquid minus probabile. Ocluditur Convenit enim quatenus ait, Deum certò non digna Au-reuelasse Davidi nihil praesentem actum, vel dispositio-gutino sententiam personarum; addit autem etiam reuelas. tentia, non se, tales homines in ea voluntate permanuros opinatur di-fuisse usque ad effectum; hoc tamen non absoluta unitas. assertione, sed subintelligēta limitatione, quantum ex dispositione causarum indicari poterat. Nos autem in primis dicimus, Deum nihil de praesenti dispositione illorum hominum habitatorum Ceile reuelasse, præcisè enim dixit tradent, & fieri poterat ut tunc non haberet tale propositum, nec aliam affectionem ad illum effectum vehementer inclinantem, & nihilominus postea ex sua libertate id facerent. Ergo fine fundamento in reuelatione, vel in verbis Scripturæ cogitatur quidquid de illo affectu dicitur. Deinde dicimus, alienum valde esse à diuina perfectione conjecturā vti, & ex illa sola absolutum proferre sermonem, non enim opinatur diuinitas, ut Augustinus dixit. Nec refert dicere illud non esse iudicium opinariuum, sed certum de probabilitate effectus eventuri ex talibus causis, nam quod attinet ad imperfectionem cognitionis de tali effectu futuro, id idem reddit, vel recursum est ad aliam responsionem, quod illa non est cognitio effectus ut futuri, sed tantum ut possibilis ex tali causa cum maiori propensione quod iam rejectum est, quia est contra veritatem verborum, nisi illis magna vis fiat & ad figuratos sensus transferantur. Limitare autem diuinam scientiam, ut non posset de tali effectu ut futuro nisi conjecturalē cognitionē assequi, multū certè derogat

Proleg. De scientia conditionata.

8
derogat diuinæ perfectioni, & ideo hanc etiam limitationem voluit excludere Augustinus, cùm dixit, *Non opinatur diuinitas.*

14.
Instaotia efficax.

Miserum effugium.

15.
Confirmatio valida.

16.
Respondeatur exemplis ex Scriptura allatis n. 12.

*Ier. 18. 7. 8.
Izai. 38. 1.*

n. 3. 9.

Et præterea hoc etiam est aut contra perfectam veritatem Dei in loquendo, aut contra vim verborum dictæ reuelationis: nam dubia pro certis affirmare contra veritatem est; ibi autem Deus simpliciter affirmauit, tradent, & eo ipso, quod ipse dixit, certum esse voluit; ergo propriè accipiendo illa verba, contra veritatem erant, si illa reuelatio ex sola coniecturali cognitione oriebatur. Si autem ad saluandam verborum veritatem, subintelligenda dicatur limitatio, quantum est ex parte causarum, hoc ipsum est miserum refugium, contra verborum vim, & simplicem intellectum, vnde non saluat simplicem veritatem; quia absoluta locutio, quæ simpliciter sumpta est falsa, & solum per subintellec[t]am additionem est vera, non est usurpanda à viro prudente, nedum ab ipso Deo nisi vel consuetudo loquendi id habeat, vel aliqua specialis causa, & necesis sit id postulet: neutrum autem in praesenti inuenitur.

Et confirmatur, quia alias potuisset Dauid dubitare, non obstante tali reuelatione diuina, an esset tradendus à Ceilis, etiam veniente Saule, nec teneretur maiorem fidem adhibere illi responsu[m] D[omi]ni, quām si à Dæmonē datam esset, quantum est ex parte cognitionis: vtrumque autem videtur absurdum. Item fingamus in eo casu Ceilas habuisse animum, & dispositionem magis propensam ad non tradendum Dauid, eumque postea expectasse, & non fugisse, tunc si vera est illa postulatio, potuisset contingere ut expectante Dauid, & veniente Saule, viro Ceilae pro suo arbitrio mutarent propositionem, vel affectionem, & tradarent Dauid, quia hoc non esset contra reuelationem Dei in hoc sensu factum. At profectò non immergit conqueri posset Dauid, quod esset à Deo deceptus, talisque eventus multum derogaret auctoritati Dei loquentis. Ergo non est verisimile, aut Deum confundurum esse illo modo, si non speraret certam cognitionem de futuro, vel non futuro eventu sub talis, vel tali conditione recipere: aut Deum fuisse ita responsorum, si de re non sibi certò cognita loqueretur. Et simpliciter mihi videtur incredibile, & Deo indignum sentire, non posse illum ab solutum, ac certum responsum dare de tali eventu, si de illo interrogaretur. Et ergo illa expostio contra factū ipsum, prout à Scriptura refertur, & contra summam Dei perfectionem, considerando ipsam ut possibilem, quidquid fuerit de facto.

Neque sunt similia exempla de aliis reuelationibus communitoris, vltacitam conditionem includentibus, tum quia in communitionibus est ille validè vistatus modus loquendi, quasi per se, & ex vi materiæ includens talem conditionem, tum etiam, quia conditio subintellecta in aliis locutionibus non pronenit ex impotencia (vt sic dicam) Dei ad certò cognoscendum id, quod affirmat, sed ex ipsamet voluntate Dei in aliis locis ab ipso met reuelata. Vt in communione includunt conditio[n]es, nisi pœnitentiam egeris, quam reuelauit Deus alii locis promittendo pœnitentibus remissionem, & dicens per Ieremiam cap. 18. Repente loquar aduersus gentem, & aduersus regnum, vt eradicem, & distringam, & disperdam illud, si pœnitentiam egerit gens illa a malo suo; agam & ego pœnitentiam super malo, quod cogitaueram vt facerem ei. Et similiter in prædictione mortis Ezechiae fuit conditio inclusa, nisi aliud à Deo impenetraveris, quæ conditio continetur in præmissione Dei, quod exaudiens orantes ad se, & quomodo fuerit conueniens. Ex ideo in illis, & similibus reuelationibus, nec pereclitur veritas, vel auctoritas Dei, nec vis infertur verbis secundum communimentum.

loquendi modum. Cuius signum est, quia non obstante tali comminatione, vel prædictione potest, qui audit, licet dubitare de eventu, iuxta illud Ni[n]nitarum apud Ionam. *Quis sic, si convertatur, & ignorat Ieus.* Et ideo Ezechias statim ac audiuit verbum Prophetæ, orauit ad Dominum, non credens Discimus prædictionem vt ab solutam, & immutabilem, nam reuelatio iuxta alias præmissiones eiusdem Dei creditur esse nisi impossibile mutationem in effectu, seu in causis. At vero hæc non habent locum, vbi reuelatio est absoluta, & non includit ratam conditionem pendentem ex alia præmissione, & voluntate Dei, sed solita ex illa conditione, quæ in ea exprimitur; tunc enim non licet de tali reuelatione dubitare, nec aliquid addere, solum eo prætextu, quod Deus non potuerit certius illa cognoscere, hoc enim contra vim verborum est, & contra vim scripturarum, ac proinde contra verborum vim, & proprietatem.

Tertiò expedi potest locus Ieremij 38. vbi variæ sunt propheticæ prædictiones conditionales Ieremij ad Regem Sedeciam; vna est. *Si exieris ad Principes Regis Babylonis, viuet anima tua, & ciuitas ha[n]norum non succendet igni, & saluera eris tu, & domus tua.* Cum & conque Rex respondisset, *Sollicitus sum propter Iudeos, qui ceperunt transferunt ad Chaldeos ne forte tradar in manus eorum, & efficiant illud me.* Adiecit Ieremias aliam similem prædictiōnem, non tradent, utique, si exieris, &c. In hoc ergo loco prædicuntur multi effectus contingentes, & pendentes ex libertate Chaldeorum, & futuri sub conditione, quæ impleta non est, & ideo nunquam fuerunt. Profecta ergo est illa prophætia ex infallibili scientia Dei, & ad hoc significandum præmit Ieremias, *Hac dicit Dominus exercituum Deus Israhel.* Et inferius postquam dixit, non tradent, subiungit: *Audi, quæso, vocem Domini, quam ego loquor ad te.* Vnde in tam perspicuo sermone non habet locum aliquis tropus, nec interpretatio prædictione conaturali in dispositione humana voluntatis, tum quia voluntates Chaldeorum potius erant auferæ, & dispositæ ad occidentem Iudeos, tum etiam, quia alia non peccasset. Sedecias non credendo, ac dubitando, & ob timorem ambiguum non excedendo. Atque ita hic locus videatur mihi coniunctus id, quod nunc agimus, quod dari possit hæc scientia. Nam reuerâ non potest ille locus, non intelligi de vera, propria, & absoluta prophætia, quantum ad veritatem rei reuelare, & ita plane exponunt Theodoret. D. Thomas, & Glossæ. Fortasse tamen quoad modum illius præscientiæ non conciunt contra primam sententiam primo modo explicitatam, de quo postea dicam.

Quartò videtur satis efficax locus Actor. 22. vbi Paulus narrat ydiss se Doninum dicentem sibi: *Congredi Festina, & exi velociter de Hierusalem; quoniam non reipiente testimonium tuum de me, que verba satis evidenter concludunt conditionalem præpositionem.* Si vero H[ab]eretis Ierofolymis predicatoris, non reipiente testimonium; cum enim Paulus inde exierit, & non prædicauerit, ille effectus nunquam fuit absolute futurus; ergo fuit reuelatio sub conditione. Quis autem audeat dicere illam non fuisse veram, & absolutam reuelationem de tali effectu, sub conditione futuro, aut Christum fuisse ex coniectura, aut ex non certa scientia loquendum.

Quinto facit illud Exod. 3. *Ego scio, quod non dimisisti nos Reg[is] Egypti, nisi per manum validam.* Nam illa scientia de conditionali eventu erat, & ipsum verbum scio satis indicat cognitionem certam, & evidenter, maximè coniunctum cum pronomine *Ego*, quod denotat illam scientiam esse diuinam, ac proinde omnino infallibilem, & ita exponit ibi Theodoretus q. 8.

Sexto addi potest illud 3. Regum 11. vbi refer-

Cap. 2. Deum habere certam, & infallibilem futurorum, &c.

tur Salomonem adamasse mulieres alienigenas, de genibus, super quibus dixit Dominus filii Israhel: Non ingredimini ad eas, neque de illis egredientur ad vestras; certissime enim auertent corda vestra, ut sequamini Deus eorum. In loco autem Exod. 34. solum dictum fuerat; Nec uxorem de filiabus eorum accipies filii tuis, ne polliquam ipse fuerint fornicatae, fornicari faciant filios tuos in Deo suis. In quibus verbis per se spectatis, videtur D. Thom. i. 2. q. 105. art. 4. ad 6. solum significari videtur periculum, & occasio moralis; tamen per hoc non excluditur, quin fuerit tale illud periculum, ut in re ipsa exilio esset futurus effectus, & ita in alio explicatur Deum certissima scientia novisse in pluribus, & in quibus ille effectus posita conditione implendus esset. Fatoe tamē possit illam certitudinem referri ad actus, & lapsus, quos Deus absoluta scientia futuros esse ob similem occasionem præcognouit.

Matth. 24. Denique induci potest illud Matth. 24. Nisi breuius, si p. 11. non fuisset salua omnis caro. Cui consolans illud Isaiae 1. Nisi Dominus reliquerit nobis semper, si cui Sodoma, & Gomorrha fuisset. Et similes sunt aliae locutiones in Scriptura, sed non omnes æquè vi-

gentes.

Et video illis non obstantibus aliqui dicunt non probari hanc scientiam efficaciter ex Scriptura; qui rem si per efficaciter intelligant, id est, non conuincit, rem diuinam esse de fide certam, recte dicunt, quia Scriptura non ea itea tam evidenter loquitur, quin aliquam euasione medietatem patiar. Et cum Ecclesia nihil in hoc definierit, nec esse de fide; proprium sensum illorum testimoniorum declarabat, rauerit, per se non sufficiunt ad certam, & infallibilem fidem faciendam. Si autem negare velint, illa testimonia esse efficacia ad faciendam magnam fidem humanam, & intra latitudinem opinionis longè probabilem, immerito id dicunt; non viri laudes, deo enim quæ maiora testimonia, vel in numero, et in opere velin verborum proprietate, & energia ad veritatem aliquam nondum de fide certam persuadendum possint, maximè cùm ille sensus talium testimoniorum sit consentaneus expositionib.
Tehomonia

Patrum, qui illa exponendo attigerunt. Cumque opposita sententia nullum in Scriptura habeat fundamentum, ut etiam defensores eius fatentur; negari non potest, quin hæc sententia, quam defendimus, valde probabiliter ex Scriptura colligatur. Accedit tandem, quid contraria sententia nihil ex Scriptura, nisi generalia quedam principia, non ad suam opinionem suadendam, sed ad nostra fundamenta eneruanda potest inducere. Qualia sunt, quod Deus interdum, ac sepe loquitur de futuris effectibus iuxta dispositiones causarum secundarum, etiam si aperte id non explicet, ut notat D. Thomas i. p. q. 19. art. 6. ad 2. ex Isaiae 38. 22. qu. 171. art. 6. ad 2. & Ionae 3. & Ierem. 18. & idem sumitur ex Ierem. 23. Ezechiel. 2. & 3. Genes. 3. Exod. 23. Denteron. 4. & 7. Vnde suadere volunt omnia allegata testimonia posse hoc modo exponi, præteritum cùm addatur particula foris, quæ licet in aliquibus locis sumatur in significatione propria, nihil vetat in aliis proprie sumi, & consequenter ita posse in predictis locis exponi.

Sed hæc (vt dixi) generalia sunt, nec recte applicantur. Ut enim verum sit, Deus interdum loquitur locis qui de futuris iuxta dispositionem causarum sequitur, non est id pro libito applicandum ad quantumcumque prædictionem futurorum, alias determinatur certudo prophética, iuxta doctrinam Augustini lib. de vnit. Eccles. cap. 9. & lib. 3. de doctrin. Christian. cap. 10. Oportet ergo, & locorum circumstantias, ac doctrinas, & expositiones Patrum obseruare. Illum ergo modum loquendi obseruat Deus, vel in prophetis commentatoribus, vel in effectibus, qui à sua voluntate,

& ex aliis promissionibus ab ipso factis pendent, ut supra declarauit. Sæpe idem inuenietur ille modus loquendi in verbis Dei, quæ non continent reuelationem, sed admonitionem, consilium, aut reprehensionem, ut in multis ex locis allegatis videatur licet. Et in eis sæpe additur particula foris in omni proprietate intellecta. Hac autem non possunt accommodari ad testimonia à nobis adducta, tum quia in illis continent reuelationes diuinæ cum absoluta assueratione, & sine circumstantiis, quæ subintellectam conditionem, vel impropositam indicent. Nec particula foris semper addita est, & non est dubium, quin sæpe adiungatur, ubi de rebus certissimis, & indubitate sermo est, ut Psalm. 80. Si populus meus audisset me, forsitan inimicos illorum humiliasset. Et Ierem. 6. Eruditre Hierusalem, ne forte discedat anima mea à te. Et docent Patres supra citati, ex quorum doctrina hæc proprietas melius seruatur in locis citatis, ut ostensum est.

Psalm. 80. Et Ierem. 6. 2.

C A P V T III.

Plures ex Sanctis, & antiquis Patribus scientiam conditionatam in Deo cognovisse, praesertim Augustinum, & nullum eorum illam Deo negasse.

Primùm omnium tribuo sententiam hanc Augustino in lib. de Corrept. & Grat. cap. 8. vbi probans perseuerantiam esse ex gratuito Dei dono, illos adducit in exemplum, qui cum essent iusti, donum perseuerantie non habent, sed ex bono in malam deficiente bona voluntate moriuntur, & addit: Respondeant, si possunt, cur illos Deus cum fideliter, & pie viuerent, non tunc de vita huic periculis rapuit, ne malitia mutaret intellectum eorum, & ne fictio deciperet animas eorum. Vtrum hoc in potestate non habuit, an eorum mala futura nesciuit? Nempe nihil horum nisi perverissime, & insanissime dicitur. In quibus verbis illa, an eorum mala futura nesciuit? evidenter de scientia conditionata intelliguntur, quia loquitur Augustinus de scientia, qua supposita, posset Deus, si vellet, rapere hominem, priusquam talia mala committeret, etiam in sensu compotio talis scientie, sicut fecit cum illo, de quo Sapientia 4. dictum est, Raptus est ne malitia mutaret, intellectum eius. At vero semel supposita in Deo scientia absolute futurorum peccatorum, non potest cum illa scientia locum habere antecedens mors, priusquam talia committantur peccata, quia supponitur iam præuisa vita usque ad illud tempus.

Loquitur ergo Augustinus de scientia conditionata, & dici non potest ipsum loqui tantum Præcipitur de probabili conjectura, ob pericula huius vitæ, easius, tum quia expressè interrogat, an eorum mala futura nesciuit, vtique si viuerent, de ipsis ergo futuris malis loquitorum etiam, quia sola pericula vitæ præcognita, nisi etiam lapsus occasione illorum futuris præuideatur, non poterant esse sufficiens ratio rapiendi iustum priusquam malitia mutaret illum, alias omnes iusti starci aciustificantur, rapi debuissent, quia omnes in tali periculo versantur. Quod si hoc refringatur ad speciale periculum in quo lapsus probabilissima conjectura timeatur, & in tali causa cognoscatur, sic non potest doctrina esse vniuersalis, nam multi iusti cadunt, qui non habent specialia pericula, sed facilimè occurrentibus tentationibus cedunt; ergo in eis non præcedit illa conjectura specialis, quod essent

Proleg. De scientia conditionata.

essent lapsuri, si viuerent. nam nulti, & fortasse plures similes perseverant semper in gratia inter similia pericula, & similia etiam gratia præuenientis auxilia, ut inter Religiosos maxime consideraretur; & nihilominus de illis verissimè dicitur; quod Deus præsciens ipsorum lapsum, potuisse, si veller, eos rapere, ne malitia mutaret eorum intellectum. Nam doctrina Augustini vniuersalitatis est; & in omnibus, quæ de bono in malum mutantur, & ita pereunt, locum habet, eo vel maxime, quod est validè alienum à doctrina, & mente Augustini, scientiam conjecturalem Deo tribuere, ut ex tract. 35. in Ioannem allegauimus. Loquitur ergo de certa scientia talium futuorum, quæ sola & Deo digna est, & propria. nam aliam conjecturalem in causa etiam dæmon habere potest, imò si de omnibus periculis vita sermo sit, etiam nos illam habemus. At Augustinus aliquam scientiam Deo attribuit singularē, & illi propriam, quæ ad altissimam eius prouidentiam, & prædestinationem sufficiat. Igitur de infirmitate huic scientiæ contraria, & quæ ac de impotentiâ aut Augustinii, non nisi pernissimè, & insanguiinem Deo attribui, in quo ego nihil ex me afferro, sed solum, quod Augustinus dicit, refero. Qui autem Deo illam nescientiam tributint, excogitant modum, quo sub Augustini censure non comprehendentur, cum exponentes altero ex duobus modis, quos impugnauimus.

Secunda
auctoritas
ex epist. 49.

3.

Secunda
auctoritas
ex epist. 49.

Solutio
quorundam
refellitur.

Duo valde
distingueda
in questione
de hac sci-
entia existen-
tia cuius &
vñus.

Secunda auctoritas ex epist. 49. q. 2. vbi inquirens cur Incarnatione tali tempore facta sit, rationem reddit ex hac præscientia, dicens, tunc voluisse in hominibꝫ apparere Christum, & apud eos prædicari doctrinam suam, quando sciebat, & rbi sciebat esse, qui in eum fuerant credi. Respondent aliqui retractasse Augustinum locum hunc in lib. de prædestinatione. Sanctor. cap. 9. Ego vero dico non solum non retractasse, sed potius confirmasse. Sunt enim in hac scientia duo distinguenda, quæ pro his, quæ dicemus, sunt valde notanda, scilicet, eam esse, vel non esse, vel supposito quod sit, ea vi ad reddendas rationes aliquorum effectuum prævidentia Dei. Nam licet verissimè Deo talis scientia tribuatur, errari potest in vñus eius. Augustinus ergo in posteriori loco retractat aliquo modo priorem quoad vñsum illius scientiæ, non quod existentiam eius in Deo. Imò hanc iterum confirmat; verba enim eius sunt. Cernitis ne me sine preiudicio latenter Christi dicere voluisse, quod coniuncta paganorum infidelitat, qui hanc obicerant questionem, sufficiere videbatur. Quid enim est verius quam præse Christum, qui, & quando, & in quibus locis in eum fuerant crediti. In his ergo verbis recognoscit Augustinus, Deum habere illam scientiam, & non solum verum id censer, sed etiam nihil verius indicat. Addit tamen potuisse etiam dici, tunc voluisse hominibꝫ apparere Christum, & apud eos prædicari doctrinam suam, quando sciebat, & unde sciebat esse, qui electi faciunt in ipso ante mundi constitutionem, per quæ verba non reprobant priorem sententiam de scientia Dei conditionata, imò nec priorem rationem simpliciter retractat, sed aliam altiore tradit, causamque assignat, cur ilam omiserit.

4.

Altera solu-
tio refellitur.

Hinc vero sumunt aliqui occasionem respondendi, admisisse quidem Augustinum in utroque loco illam scientiam, sed in posteriori loco declarasse tam scientiam fundatam fuisse in absoluto decreto voluntatis Dei, quo tales homines, tali tempore futuros prædestinaverat. Sed de hoc punitio postea dicendum est, nunc enim non de modo, seu medio, quo scientia illa videtur futura, sed solum de veritate ipsius scientiæ tractamus. Expendimus autem alia verba in eadem epistola Augustini, quibus illa responsu accommodari non

potest, subiungit enim, His enim temporibus, & his locis, quibus Euangelium non est predicatum, tales omnes in eius predicatione futuros esse praescibat, quales non quidem omnes, sed multi in eis corporati presencia fuerunt, qui in eum, nec suscitatis ab eis mortuis, credere voluerunt, & infra. Quid ergo mirum si tam infidelibus plenum orbem terrarum Christus prioribus facultate nouerat, vt eis apparere, aut prædicari merito nollet, quos nec verbi, nec miraculi suis credituros esse praescibat. & simile in fine repetit. At de his dicere non possumus Christum noluisse venire, aut Euangelium prædicari, quando, vel ubi sciebat esse, quos ipse ante mundi constitutionem ad non credendum elegerat, tum quia Deus non subtrahit illis auxilium, quia non sunt illi bene vñsi; tum etiam, quia Deus ex se neminem eligit ad non credendum, vel vt damnetur, ergo saltem hæc præscientia nali vñus gratia si detur, non potest reliqui in electionem Dei, vt capite sequentiliatus ponderabo.

Scio non defuturos, qui respondeant, reduci in non electionem, itaque eo ipso, quod Deus Terræ scivit, se non elegisse illos, scire potuit illos non habere consensum, vel male vñs vocatione gratia. Ita Sed hoc non potest satisfacere, quia si fit sermo de electione merè negativa, illa non est decretum Dei liberum, sed carentia decreti liberi, quæ non est operativa ad extirpationem. Vnde non potest efficaciter determinare liberum arbitrium, vt propterea in ea infallibilitate sciat, quid esset sub tali ratione futurum à libero arbitrio. Si vero fit sermo de positivo proposito non eligendi, illud etiam propositum, cum solum habeat pro objecto negationem alterius propositi Dei, nihil etiam ad extra operatur, quia per illud nihil ad extra vult Deus; solum ergo quasi formaliter excludit à voluntate diuina liberam electionem talium hominum; ergo desiderio relinquit aquæ indifferens liberum arbitrium corrum; ergo non potest in tali decreto infallibilitate cognosci futura determinatio libera voluntatis hominum. Necesse est ergo, vt dicant, eo ipso quod hominem non præelicet, vel vult non præelicere, velle efficaciter determinare illius voluntatem ad actum fiduciæ, vel penitentia contrarium, aut certe velle ex se non dare illi prædeterminationem ad voluntum credere, aut penitentem, sine qua impossibile est; ipsum credere, aut penitentem in sensu composito. Quot vero incommoda hinc sequuntur, in capite sequenti insinuabo, & ex professo in lib. tractabo.

Tertiò affero Augustinum in lib. de dono pœniten-
tiae. cap. 9. quem locum cap. præcedenti tractauit, expendendo verba Matth. 11. Si in Tyre, & Sidone, &c. quæ de hac scientia manifeste exponit Augustinus. Ultra id vero vñtrum ibi eadem scientia ad explicandum mysterium diuinæ prædestinationis, & diuinæ etiam permissionis circa multos; qui cum uno tempore iusti fuerint, tandem damnantur, & in primis de illis ait potuisse Deum, vel non permittere, vt ita tentarentur, vel per gratiam ita illorum voluntates munire, vt tentationes superarent. Deinde vero addit. Ut ergo id non dicam, certe poterat illas Deum, præsciens eis lapsos, antequam id fieret, auferre de hac vita, vbi particula præscientia, de conditionata scientia est intelligenda, scilicet, præsciens esse lapsos, si viuerent, vt probauit, quia si præscientia absoluta supponatur, iam non potest retrocedi (vt sic dicam) auferendo de vita, antequam peccet, eum, qui iam supponitur præsumit, & viuens, & peccans pro tali tempore. Deinde eandem præscientiam supponit Augustinus ibi, cum ait, magna absurditate cogitari, indicari homines mortuos, etiam de his peccatis, que præsumit Deus perpetravos esse si viuerent. Vbi nunquam dicit, Deum non habere illam scientiam.

Cap. 3. Plures ex SS. Patribus scientiam condit. in Deo cogn. &c.

II

Auct. Abolum scientie mediz re- pectentis solum sup- positi de probat.

Scientiam, sed illam supponendo, illum abusum reprehendit.

Neque solùm scientiam ipsam supponit, sed etiam expressis verbis affirmat, & verbis Christi probat, dicens: *Nunquid possumus dicere Tyrios, & Sidonios alibus apud se virtutibus factis, credere noluisse, aut credituros non fuisse, si ferent, cum en ipse Dominus attestetur, quod acturi essent magna humilitas paenitentiam, si in eius facta efflent diuinorum signa virtutum, vbi iam non expendo sensum verborum Christi, sed solitus Augustini sententiam propono, expressè enim testatur, illum effectum sub tali conditione futurum infallibili scientia fuisse à Christo cognitum. Deinde in cap. 10. refert euasione eorum, qui dicebant, præsciisse Deum, non solùm futuram fidem Sidoniorum, si vocarentur, sed etiam præuidisse negatores postea fuisse fidem, & ne properet grauius punirentur, ideo illos non vocasse. Ipse autem non neget talem scientiam, quod erat facillimum, si falsum esse crederet, quod illi supponebant, non tamen id facit, sed acutè replicat, si Deus ex tali præscientia non vocauit illos, ne tandem grauius punirentur, eo ipso sequi Deum non iudicare hominem ex malis, que facturus absolutè non est, licet de illo præsciat, id fuisse facturum, talis, veltalis conditio permetteretur, & ita semper inuenitur in illum talis scientia abusum, nunquam autem in ipsam scientiam.*

Auct. Aut deo in libro de Grat. & lib. arbit. cap. 23. vbi inter mysteria diuina prædestinationis ponit, illum baptizatum parvulum in hac vita relinqui, quem proficiens Deus impium futurum, alium vero baptizatum rapi ex hac vita, nemalitia muerit intellectum eius. Nam cum de illo priori dicit præsciisse Deum impium futurum, necesse est intelligi, de præscientia antecedente deliberationem, (vt sic dicam, an talis parvulus relinquentur sit in hac vita,) necne nam priuquam Deus decretisset illi vitam concedere, iam præsciebat illum futurum esse impium, alias nullum mysterium ad prædestinationem pertinens in eo inueniretur, quod Deus permitteret illum vivere, quia non cum præscientia peccati id decerneret, sed potius quasi ignorans pro illo signo, quid ille esset postea futu- Qoddam rus, ita ut respetu scientia Dei quasi à casu sequatur peccatum ex tali vita concessione: ergo vt vbi prædestinationis ponit admiratio prædestinationis, seu prouidentia diuina, quam Augustinus suscipit, necesse est, vt loquatur de præscientia antecedente secundum rationem decretum de concedenda vita tali pueri, ergo necesse est vt de præscientia conditio- naria loquatur, quia ante decretum de vita tri- buenda, non potest ipsa vita diuinitatis, seu duratio per absolutam scientiam præuideri, cùm penderat ex decreto Dei; ergo minus possunt per absolutam scientiam præscripsi peccata in illo vita tempore committenda; ergo necesse est loqui de scientia conditionata, vtique sub illa conditione, si in vita conseretur, & cum his, vel alijs auxilijs relinquatur.

Opuscula. Neque etiam hic potest dici esse sermonem de præscientia periculi, & non ipsius impietatis futura, vt facile ostendi potest discursu facto in primo testimonio, quia si fit sermo de generali periculo, cum quo omnes nascimur, & viuimus, in omnibus est peculiare mysterium, cùm ratio generalis prouidentia postulet, vt non obstante illo periculo homines iuxta cursum, & exigentiam generalium causarum vivere finantur. Si verò fit sermo de speciali periculo, illud non semper inuenitur in omnibus baptizatis in pueritia, qui postea impie viuunt, & moriuntur cum illis com-

munibus occasionibus, & periculis, & nihilominus in eis etiam habet locum admiratio Augustini, cur Deus præuidens eorum impietatem furram reliquerit vivere eos; ergo necesse est vt loquatur de præscientia ipsa certa ipsorum malorum, & effectuum in se, & non in solo antecedenti periculo. Omitto, fugam illam alienissimam esse à mente Augustini, & aliorum Sanctorum, qui ita loquuntur de hac præscientia Dei, sicut de præscientia aliarum omnium rerum absolute futurarum, vt in aliis locis citatis aperte declaravit Augustinus in tertio testimonio proxime cita- to.

Vltimò addo omnia loca Augustini, in quibus 10. Auctoritas propositionem, altam, atque secretam per hanc conditionatam scientiam explicat, quia nimis locis in qua Deus præuidet, qua inspiratio, seu vocatio tali bus voluntatibus ita congrua, & apta sit, vt ab ea sit infallibiliter acceptanda, illa enim præscientia conditio- nalis est manifesta, nam antecedens voluntatem situm explicandi vocationem, ut ipsem Augustinus supponit, vnde necessario includit hanc conditionem, si hæc voluntas ita vocata fuerit, consentient, & ex suppositione talis præscientia Deus vult dare ta- lem vocationem. Hæc doctrina habet scriptum repetita, & fuisse declarata in Augustino q. 2. ad Simplician. de prædestinatione Sanctorum, cap. 6. & seqq. de bono persever. cap. 8. & 14. de spirit. & liter. cap. 54. epistol. 107. ante medium, & aliis locis in lib. 5. infra lib. 5. late tractandis.

cap. 5. 3. 47

Ad hæc testimonia responderet Magist. Curiel, negando hanc vocationem, vt congrua sit, fundari in dicta præscientia, quia infallibilitas consen- sus futuri à voluntate sic vocata, non potest prouenire ex directione talis scientia, quod probat ad hominem contrarios, quia futurum sub condicio- ne, non ideo est futurum, quia Deus illud nouit, sed potius ideo illud Deus nouit, quia ipsum futurum est, vt nos postea dicemus. Ergo non potest consensus infallibiliter coniungi cum tali vocatione ratione præscientia, nec potest prouenire ex subordinatione principij proximi, scilicet, liberi arbitrii sic vocati ad directionem huius scientia. Probat consequentiam, quia alias dabatur vitiosus circulus quia infallibilitas futuritionis eiusdem consensus sub hac conditione prouenier ex directione talis scientia. Vnde addit hic auctor illam infallibilitatem prouenire aut ex vocatione ipsa, & aliquo modo speciali illius, aut ex efficaci voluntate, vel intentione Dei habentis ita sibi subordinatam, & subiectam humanam voluntatem, vt infallibiliter obsequatur modo suo, & salua libertatem.

Sed in primis vnde cuncte talis infallibilitas proueniat, negari non potest, quin ex sententia Augustini in dictis locis, scientia conditionata 12. Impugna- talis consensus futuri à tali voluntate, si ei talis vocatio detur, omnino infallibilis, & certa præcedat in Deo secundum rationem ad voluntatem dandi homini talem vocationem, quod nunc so- lū tractamus. nam de modo, aut medio, quo il- la scientia potest esse infallibilis, postea dicturi sumus. Et quidem, quod illa infallibilitas, si per- fecta sit, vt in scientia Dei esse debet talis, vt impli- cit contradictionem illi subesse falsitatem, tanta (inquam) infallibilitas non potest in sola vocatione, siue sola, siue cum his, vel illis conditio- nibus antecedentibus ad consensus fundari, quia illa est infallibilitas in causa, quæ non potest fundari in efficacitate vocationis, & causa ad determinandam antecedenter voluntatem ad unum ita vt non possit resistere, & ita non potest non tollere libertatem, nec mouere voluntatem modo suo,

uo, id est, modo libero, quia indifferentialiter
tatis cum tali determinatione antecedente repu-
gnat, ut ex dictis in precedenti Prolegomeno con-
vinciri potest, & in lib. 5. latius est ostendendum.
Vbi etiam ostendemus ex eodem principio non
posse illam infallibilitatem futuri consensus, si ta-
lis vocatio detur, fundari in proposito Dei ante-
cedenti, & omnino efficaci, quia quomodocum-
que cogitetur infallibilis, & inseperabilis conse-
quio humani consensus ex illo proposito diui-
no, & vi solius causalitatis, & efficaciarum talis pro-
positi diuini, non potest talis consensus liberè ab
homine praestari, sed tantum voluntariè, quod, ut
dixi in dicto lib. 5. longo discurso probandum a
nobis est, & in sequenti cap. aliquid necessarium erit
dicendum.

**Soluitur in
fimā ar-
gumentum
ad hominē
Curicis.**

Relinqueretur ergo necessariō dicendum esse, lo-
quuntur esse Augustinum de scientia ; per quam
Deus veritatem ipsam in omnibus rebus infallibiliter attingit, quam intuens gratis decernit dare
suis electis vocaciones illas, quas praevidit habitu-
ras esse effectum, id est, habitus effectum indu-
cendi voluntatem electorum, ad consensem, si illis
tribuantur. Neque video quam vim habeat ad ho-
mīnum contrarios obiectio facta. Respondeamus e-
nīm concedendo antecedens, nimirum, Deum sci-
re illam conditionalem esse veram, quia voluntas
hominis cum tali vocatione ita determinanda est,
& non ē conuerso. Circa consequentiam autem
aduertimus, cōmitti æquiuocationem, quam
statim explicabo : nam licet consequitio nostri
consensus non funderit in illa scientia, nihilomi-
nis in executione verum est, infallibilitatem diui-
ni propositi absoluti posse fundari in illa scientia
non tanquam in causa, sed tanquam in conditione
necessaria, ut diuina nec feratur in incognitum, ne
sine certo, & infallibili medio absolute intenda-

Laberaria
quinto.
prudentiam. Vnde attentus est cauenda æquio-
cato quæ in argumeto committitur, transfeudo ta-
cere a proposito absoluto Dei ad consensum huma-
næ voluntatis. Nos enim non dicimus, confer sum
voluntatis humanæ infallibiliter esse coniungen-
dui tali vocationi ratione præscientia; nam illa
coniunctio semper supponitur futura ex parte ob-
iecti, ex libera determinatione voluntatis creatiæ
cum diuino auxilio in dicta conditione inclusa.
Sed dicimus ex parte voluntatis diuinæ requiri
cognitionem illius futuri sub tali cognitione; &
quod cognitio illa sit infallibilis, ut posset voluntas
Dei determinari absoluto ad vocendum, ut hominem
credat, & habeat auxilium cum quo efficaciter
operatus est. Quapropter cum in argumeto
subinfurter, ergo non potest consensus infallibili-
ter coniungi vocationi ratione præscientia, nec ex
directione illius facile potest totum concedi, quia
non est contra nos, nec ad causam referit, quia nishi-
lominus potest illa præscientia esse necessaria ad
directionem suò modo voluntatis diuinae, ut pos-
sit dare vocationem congruam, cui vult, & quem
vult, præelligere ad credendum, v.g. quia iam habet
in sua præscientia medium infallibile, quo suum
propositum exequi potest. Et ita nullus circulus
committitur, quia infallibilitas futurionis nun-
quam in re prouenit ab hac scientia, sed secundum
ordinem rationis, absolorum decretum Dei proue-
nit ab hac scientia tanquam a proponente volun-
tati diuinæ obiectum tali proposito accommoda-
tum. Et hæc sine dubio fuit mens Augustini in cita-
ris locis.

14. Secundò principaliter probatur eadem veritatem ex aliis Patribus. Et in primis affero, quos supra citati circa testimoniū Matth. 11. quibus ad excerppta Genueſ. respōſ. 8. vbi fit ait: *De Tyris & Sidone*.

nisi quid aliud possumus dicere, quam non esse ei datum, ut
crederent, quos etiam credidisse fuisse ipsa veritas dicitur; ita
quia apud non credentes facta sunt, virtutum signa
non videscuntur. Et subdit inferius. Nos autem etiam ratione
facti, & profunditatem iudicis eius penetrari non possa-
mus, manifestissime tamen scimus, & verum esse, quod dixit,
& iustum esse, quod fecit. Neque video quomodo ad
verbam tam clarae Prospere possint similiter applica-
ri euasiones, quas supra circa ipsa Christi verbare te-
stimonium, & refellimus. Et eodem modo possumus
pro hac parte allegare Anselmum, Remigium, &
Abulensem. Match. 11, nam exponentes verba Christi
modo supra dicta, hanc scientiam illi Deo esse sup-
ponunt. Item Anselmi. Match. 6 exponens verbalia
orationis Dominicae, de hac scientia loquitur,
cum ait, *Dream per dulcedinem dare gratiam* (ut rite voca-
tionis, vel auxiliij) *ei, quem scit non confessuram.* Si
simili modo Beda Actor. 16, reddit rationem, cur
Paulus & socii vetiti sunt praedicare verbum Christi
in Asia, ut ibi dicatur. *Quia sicut erat inquit contem-
piatos verbum Dei, & quod ad presentem causam at-
tinget, simile rationem reddit OEcumen. dicens*
*Quia praeconiuit contra Spiritum sanctum pugna-
tiam heresim ibi esse dominatarum. Et similem*
*doctrinam habet Gregorius homil. 12. in Ezechiel,
& homil. in Euang. & Origen. homil. 9. in Leuit.
tic.*

Præterea Nemesius lib. de Natur. homin. cap. 44. §. Euripides, in fine, vti Deum hac scientia ad perfectam prouidentiam, satis aperte docet, dicens, Prouidentias humanas non solum ex hiis, sed quibusnotantur, sed etiam ex sua, & propria præcognitione administrat. Hoc autem intelligi de præcognitione conditionata, declarat, dicens: *Cum enim Deus non nos stat, bono viro expedire pauperem esse, eiusque sensum opes si debet, depravatur as, vitiliter eum in paupertate finit viuere. At quid? longus est, sepe importuniorum fore videns, si egat (ad latr. oīmādū enim), aut alio quæda gravis faci in animi adiungenter) potius illum opibus permisit.* Et concludit. *Nos enim nihil rerum venientium praesentem, & ea, quæ instant, tantum expectantes, non recte de his, quæ in rebus humanis eveniunt, iudicamus.* At Deo etiam futura tanquam praesentia sunt, quæ ultima verba de eadem præscientia conditionata, de qua exprelē fuerat loquutus, siue villa tergiūratione intelligenda sunt, & de eadem ait, longè esse ab hominibus; & ideo sepe nos amare illa, & procurare, quæ habita futura nobis sunt in ruinam, quia præscire non possumus, quid euenturum sit, si illa obtineamus, quæ conditionata scientia est: De Deo verò ait, etiam hæc futura illi esse praesentia, & reuera hic videtur omnium communis sensus, & coticepus hominum, præsertiim de Deo, & de scipis. Nam quia fideles ignorant, an diuitias, vel sc̄ientia, vel dignitas, aut quid simile, illis futura sit occasio peccandi, ad Deum accedunt orantes, vti ea de causa peccati sunt, talem statum, vel condicione, ab eis auerter, supponentes profecto non ignorare Deum, quid ipsi acturi sint, si in tali iniure, vel statu constituantur, neque ita erant præminentēs de Deo coniecturalem cognitionem, quam Dæmon, vel eriam ipse homo ex parte habere potest, sed magna fiducia orant, nihil de certissima præscientia diuina dubitantes: De præscientia (inquit) quæ præcedit ab solutam futurarum rerum dispositionem, & quæ potest esse ratio sic, velat der euentibus absoluē futuris disponendi. Nam quia nos vti illa non possumus ad nostram prouidentiam, quia, vt dicitur Ecclesiast. 7. ignorat homines quid conduceat sibi in vita sua; ideo ad Deum accurrimus. quem omnia talia futura scire non dubitamus. inde enim videtur illi oratio profecta. Cām ignoramus, inquit agere debemus, hoc solum habemus residui, ut oratione, p. 2. nos dirigamus ad te; 2. Paralip. 20.

Præterea est egregium Cyrilli testimonium ad idem confirmandum lib. 9. in Iordan cap. 10. vbi variis mouet questio[n]es ; cur Deus futurorum præsens vel illud faciat , quæ non possunt nisi de præscientia conditionata intelligi. Prima est. Si omnia scire Christus creduar , cur Iudam qui futurus erat proditor , elegit . cui multis aliis propositis respondet , quæ multa similia occurruerunt , si de his , quæ à Deo facta sunt , ita velimus inquirere. Vnde ait: Quod enim prohibebit incusare Deum , ac dicere : Cur in Regem , Saulen elegisti , quem sciebas gratiam tuam esse peccatum ? Imo cur primum à terra hominem formasti , quam non ignoravisti mandata tua non servaturum ? Ascedat hoc oratio etiam in superiora. Cur enim Angelorum etiam naturam creasti cum ut Deus præuisceret futuram nonnullorum rebellionem ? Ad quas questiones non responderet , negando talem scientiam in Deo , sed illam supponendo ex libertate arbitrij , & alius causis divina prouidentia rationem reddendo. Illa autem præscientia non potest esse conjecturalis , vel in dispositionibus tam personarum , quia in Angelis , & primo hominibus erant optime dispositiones , ad bonum positi , quam malum eligendum , nec erat in eis aliqua prava dispositio , vel inclinatio ad malum , in qua talis conjectura fundari posset , sicut ergo præscientia certa veritatis futura , & Deo præsentis. Atque eadem questionem de creatione malorum Angelorum cum præscientia peccati eorum mouet D. Hieronym. Decalog. 3. contr. Pelagian. non ostendit à principio , & respondet , Vis audire rationem Deus præscientia indicat , non futura , nec condemnatur ex

rationem reddendo. Illa autem præscientia non potest esse conjecturalis, vel in dispositionibus tam̄ per sonarum, quia in Angelis, & primo homine erant optimæ dispositiones, ad bonum potius, quam̄ malum negligendum, nec erat in eis aliqua praua dispositio, vel inclinatio ad malum, in talis conjectura fundari possit, fuit ergo præscientia certa veritatis future, & Deo præsentis. Atque eandem questionem de creatione malorum Angelorum cum præscientia peccati eorum mouet D. Hieronymus Decalog. 3. contr. Pelagian. non longè à principio, & responderet, *Vis audire rationem. Deus præscientia indicat, non futura, nec condemnatur ex*

Eadem quod etiam in libro de conditione animalium ex proficiencia, quem nauerit talen fore, qui postea fibi difficiat, qua profectio non nisi de conditionata scientia vera simpliciter esse possunt. Item idem interrogat Damascen. Dialog. contra Matichyos; pa-

Dilectissimum tuum, contra Manichaeos, parum ante medium, & respondet Eximia quædam ac singularis bonitas in causa fuit, cur eum procrearet. Si enim secum loquutus est. Quandoquidem iste malus futurus est, omniaque, quibus eum afficio, bona perdatur, ergo quoque cum bono profutus spoliabo, ac delebo? Minime. Verum quiacum ipse improbus futurus sit, tamen eum non ita multo ab ut mei particeps non sit, nerum ho-

et non nullus, ut mei participes non sit, verum bonum vnum ipsi tribuan, nempe, ut essent ratione meis imperiam, bocque nomine, quod sit in boni mempartem, vel inuitus veniat. Per quæ verba euidenter affirmat Damascenius habuisse Deum hanc conditionatam praescripientiam de peccato Angelorum prius ratione, quam haberet decretum creandis illos, & non obstante illa voluisse illos creare propter bonitatem suam, & quia non puniri peccata, priusquam sicut nec decipiuntur illi, ut non possint.

nant, nec decernit proper illa, donec absolute futura esse praevidat; nec eius bonitatem malum vincere potest; vt dicit Damascen. dixit lib. 4. de Fide cap. 22. Et similis quaestio tam de Angelo, quam de homine in causa innocentiae tanguntur a Gregorio Naziano, in oratione pro ecclesia.

Gregorio Niceno, in orat. catechetica cap. 7. & nomine Chrysostomi in homil. de Adam & Eva in tom. i. vbi eandem præscientiam supponere videatur, quamvis non tam clarâ.

quædam non tam claræ, quin possit aliquis
tergulari. Denique similem questionem, seu
objectionem à Marcione refert Tertullianus lib. 2.
contr. illum cap. 5. & constanter contra illum hanc
præscientiam cum bonitate. & potentia Dei con-

4. *coniunctam bonitatem, & potentiam Dei con-
iunctam docet, ostendens non esse contrarium di-
uinae bonitati, inquit illi valde conscientium, & non
obstante praescientia peccati futuri in homine, si
tali modo crearetur, illum creare simul permittit
peccatum sub tali conditione praesulsum;
non potest enim rotus ille discursus de alia pra-
scientia intelligi. Vnde cap. 7. expressè dicit, Sed
eis preservat, male hominem institutione sua vserum, quid
tam dignum Deo, quam gravitas, quam fides institutionum
qualicumque.*

Fr. Suarez de Gratia Pars II.

Ad hæc verò testimonia responderet quidam vir
doctus, hos Patres non loqui de præscientia con-
ditionata, sed de absoluta, quia hæretici, vel
Ethnici, quibus respondent de hac scientia loque-
bantur, non enim erant tam subtile, vt de altera
agitarent, neque ad obiectiones illorum erat ne-
cessaria, sicut in argumentabantur. Si Deus non
præseciuit peccatum Adæ, non est perfectus; si præ-
ciuit, non est Adæ imputatum peccatum. quia
ad vitare non potuit; ita enim refert argumen-
tum Hieronymus lib. 3. contra Pelagianos circa
principium, & optimè intelligitur de absoluta
scientia visionis. Vnde Sancti respondent habui-
t Deum præscientiam, & nihilominus Adamo
autem imputari, quia præscientia illi peccandi
necessitatem non imposuit. Hæc verò responsio di-
minuta est, licet aliqui loco possit accommodari,
on tamen omnibus. Tribus enim modis fit illa
dictio, vel questio. Primo, in sensu predicto,
quo sine dubio loquitur Hieronymus. Et sine
dubio intelligitur optimè de absoluta scientia, &
eo nosilio testimonio, & similibus non vtrum
secundò sit illa interrogatio de præscientia peccati
precedente voluntatem creandi, non vero de fu-
to in effectu, sed de possibili, id est, cur Deus
sciens hominem peccare posse, illum tali peri-
clo, & non præueniendo illum, ne peccare pos-
set. Et in hoc sensu tractas questionem Basilius.
mil. 9. ex variis, quod Deus non sit auctor ma-
rum, versus finei. Et sic etiam illa questio præ-
sumi instituto non decurrit, & ideo non allegatur
in locum Basili. Et in eundem sensum trahi-
test Auctor hominæ de Adam & Eva. Tertiò
paetur questio de præscientia peccati non tantum
sibilis, sed etiam futuri, & quæ secundum ra-
men antecedat in Deo voluntas creandi homi-
næ, dandi preceptum, ac permittendi pecca-
ti, & in hoc sensu evidenter procedit questio
scientia conditionata, vsatis ostensum est, &
edictus Auctor non negat, sed negat in hoc sensu
vel propositum quectionem ab Ethnici, vel
missam, & tractacam à Patribris.

Contrarium autem constat euidenter ex verbis
arcionis apud Terullianum in dicto cap. 7. sic
et obicietur. *Si Deus bonus, & praesens futuri, &*
tertandi malo potens, cur hominem, & quidem imagi-
nem similitudinem suam, non & substantiam suam, per
me scilicet sensim passus est labi de obsequio legis in mor-
i, circumvenit a Diabolo? *Si enim est bonus,*
euenerit tale quid nollet, & praestis, qui enen-
unt non ignoraret, & potens, qui depellere valeret, nullo
do euenerit, sed quod sub his tribus divina maiestatis euenerit
potest. *Quod si euenerit, absolutum est e contrario Deum*

bonum creardum, neque prescium, neque poterent. quorum tenore verborum constat, ipsum locum de presencia peccati nostri possibilis tantum est etiam futuri; ut expresse dicit, & postea Tertianus in toto discursu supponit, & admittit. in constar in quo de presencia antecedente voluntatem creanti hominem, & permittendi peccatum eius, quia ex illa presencia cum potentia, bonitate inserebat hereticus non debuisse unum tale peccatum permittere. Vnde ultimè stat illum non voluisse ex presencia inferre peccatum fieri necessarium, ac proinde non esse peccatum: sed potius supponendo illud esse malum, peccatum, inserebat, quartodecidem Deus illum non curauit, cum posset, & presiceret; illi esse purandum, ac proinde non esse bonum. Et ad hanc sensum argumentationis responderet Tertianus, Deum esse summum bonum, etiam praesens futurum peccatum, & potens illud impetrare, volerit illud permittere, quia non Deo, sed voluntati hominis imputatur. Sic illa sententia

Secundō Damascen. Argumentum Manichzi supponit præscientiam, quæ antecedit voluntatem creandi Angelum.

apud Damascenum in dicto Dialogo. nam obiectio Manichæi erat : Quid autem causa est, cur Deus, cùm Diabolum malum fore præposset, eum procreari. Vbi constat non argumentari Manichæum ex præscientia contra libertatem arbitrij, sed contra bonitatem volentis Deum creare Angelum, quem præsciebat futurum malum; ergo loquebatur de præscientia antecedente voluntatem creandi Angelum. Et in hoc sensu respondet Damascenus, non quidem quod præscientia non tollat libertatem, sed quia non iudicauit expedire priuate Angelum omni participatione bonitatis lux; etiam si prævideret illum male fuisse illâ visurum, vt in verbis supra relatis manifestum est. Denique apud Cyrilum euidenter distinguuntur quæstiones, cur Deus Iudam, quem præsciebat lapsurum, & cur Iude ad culpam imputetur, quod vi præscientia faciebat. Et nos non sumimus argumentum ex posteriori quæstione, sed ex priori, quam necesse est intelligi de præscientia antecedente electionem, at subinde esse conditionatam. Nec potest solum intellectu de electione, quod exequitionem eius in tempore factam, sed etiam de xterno proposito, quia non loquitur de malo, quod iam Iudas commiserat; quando vocatus est, sed de malo futuro post temporalem electionem, & ab xterno præviro ante propositum talis electionis, sub ea conditione, quod si eligeretur, tale malum esset commissurus, præterquam quod ibi etiam adiungit Cyrus interrogacionem de Angelo & homine cur creati sunt, etiam præscentur futuri mali: & ratio interrogacionis non est, quia hoc repugnat libertati; sed quia repugnare videtur diuinæ bonitati; & ideo dixit ibidem Cyrus, quod huiusmodi interrogaciones sunt quædam accusationes contra Deum, cuius sapientiam, & bonitatem defendit, quia ipse optimè fecit constitudo Angelum, & hominem liberum, vnde libertatem supponit, neque illam defendit, quia argumentum non siebat contra illam, ex absoluta præscientia. De his ergo, & similibus locis, quæ acutè distinguenda sunt, dubitari non potest, quin in eis sit sermo de præscientia conditionata.

**Non offici-
bu c scien-
tia quod
fuerit anti-
quis hære-
tici nota.**

August.

Neque incredibile videri debet, hæreticos scientiam illam agnouisse, in qua intelligenda, & defendenda nunc tanto labore infudamus. Nam in primis aduersarij ad infamandam hanc scientiam dicunt ab hæreticis esse inuentari, Pelagianis scilicet, vel saltem Semipelagianis. Quid ergo mirum, quod antiqui etiam hæretici illam cognoscere, & ex illa argumentari potuerint, quamquam nos sensum hæreticorum, non propter eorum sententiam inuestigamus, sed vnde sensus Patrum intelligantur, quia eamdem scientiam futurorum, quam hæretici supponebant, admittunt, & illa stante obiectonibus, vel interrogationibus eorum respondent. Deinde Augustinus lib. 1. de Anim. & eius orig. cap. 12. refert, Vincentium Vitorum, contra quem scribit in quadam libro, disputatione aduersus eos, qui dicunt, cur Deus hominem faciebat, quem, vt pote præcūs, sciebat futurum non bonum. quam quæstionem ille etiam Vincentius expendebat, non negando illam Dei scientiam, sed quia de perfectis operibus debet Deus hominem iudicare, non de præcognitis, nec fieri aliquando permisso. In quo sententiam eius probat Augustinus, addens optimam rationem, quia alijs Deus non natum iudicaret, si propterea creare voluisse. Vnde considerare licet, idem in illa contingere, quod in alijs attributis Dei, in quibus distinguenda est cognitio, an fint à cognitione; quid, vel quomodo fint; nam prior s̄pē est facili, & vulgaris, etiam inter homines parum subtile, vel etiam indoctos; posterior est alta, & subtilis, & à paucis obtineri potest. Quam-

uis ergo hæc præscientia conditionata quod modum suum difficile intelligatur; & non sine multa doctrina, & subtilitate discernatur, nihilominus haec quoad quæstionem, seu quæstionem ait sit, videtur esse valde communis, & vulgaris: & ad hunc modum loquuntur videntur de illa hæretici, acutis, nescientes forte quid dicentes, nec discernentes in quibus inter præscientiam conditionatam, & absolutam, & nihilominus verum dicentes, & in re ipsa de præscientia conditionata loquentes. Et ut antea dicebam, etiam communis plebs fidelium sapissimè orat Deum, hanc scientiam necessariò habet, supponendo, quamvis, de illa distinctè, (& vt ita dicam) in actu signato cogitare nesciat. Quin potius etiam nostris temporibus legimus in Iaponiā, & India similes interrogations ab hæreticis proponi Prædicatoribus, & annuntiantibus via leme nostram fidem, qui veluti naturæ lumine ducti maxime cognoscunt, vel supponunt Deum præcūm esse omnium futurorum sine absoluto, sine ex aliqua hypothesi nondum intellecta, vt de facto futura. Vnde quando interrogations supponunt, supponunt præscientiam conditionatam; vt facile de hinc clinarentur, negando habere Deum tam præscientiam: nunquam autem id faciunt Euangelici facti. Prædicatori, magnū enim frister scandalum hominibus interrogantibus, neque etiam id faciunt vñquam Patres, vt vidimus.

CAPUT IV.

Neque in Augustino, neque in aliis Patribus aliquid contra perfectionem diuinae scientiae conditionata reperiri.

Non obstantibus omnibus Augustini testimoniis, quæ in præcedenti capite adduximus, Non autem defensores contraria sententia proclamant, an illius scientiam reiectam esse ab Augustino, & etiam Prospero tanquam fundamentum Semipelagianum, continuo vel Pelagiani erroris, inquit, addunt aliqui, etiam Arrianos illam scientiam adiunquisse ad suum. Rorem explicandum, ex quadam epistola Alexandri Episcopi Aleandomini ad Alexandrum Episcopum Constantinopolitanum, vbi Alexander refert Christum factum esse filium Dei eximium per gratiam, esseque in nostra poteestate filios Dei fieri non aliter atque ille factus est, scriptum namque est, & exaltauit. Et addit: At cā illis obiectetur sententia, quæ sequitur, & ipsi breuerum n.º, ait Deus cum præscientia, & præsentione prouocauit, nequam ipsum aternatur, idcirco ex omnibus elegit. Sed si attentè legantur sequentia, & locus Psalmi, quem illi hæretici male allegabant. Dixi iustitiam, & odisti iniquitatem, propterea vixit te Deus, &c. facilè intelligitur loquitos fuisse illos hæreticos de præscientia absoluta futurorum operum Christi. Sed esto fuerint loqui de conditionata, quid nostrā interest, qui non solum istis, sed etiam pluribus hæreticis notam fuisse hanc scientiam, vt dixi, suprademonstrauimus, neque propter illam isti damnantur, sed quia illa male vñ sunt. Nec est sicut Non est sicut filius prudentis alijs viri, vt scientiam consequantem diuinæ perfectioni Deo negemus, vt prudentis hæreticis resistamus. nam sicut non sunt facienda scientia mala, vt eueniunt bona, ita non est neganda vna scientia veritas, vt alia defendatur, alioqui negetur scientia absoluta futurorum meritorum, quia Pela-

giani dixerunt ex illa prædestinari homines, vt tollatur gratia efficax, quia Caluinistæ ad negantur libertatem illa vñi sunt, essetque illud consilium potius adhibendum ad non introducendam prædeterminationem physicam, propter difficultatem maximam, quæ est in constituta differentia inter illam, & efficaciam motionis necessitanis, quam ponit Caluinus. Igitur quidquid hæretici senserint, videamus, an Augustinus impugnando Semipelagianos a priori sententia circa hæscientiam recesserit. Vnus enim, vel alter locus est apud Augustinum, qui non nullam difficultatem habeat, quia contra Semipelagianos disputans, non solum videtur eos reprehendere, quod hæscientia malè vterentur, sed etiam, quod ad suum tuendum errorem illam falso confingerent: Nam in lib. de Prædest. Sanctor. cum in cap. 12. & 13. impugnasset tantum illius scientiam abusum, in cap. 14. etiam ipsam Scientiam refellendo videtur, expōens enim locum Sapient. 4. Raptus est ne malitia maliaret intellectam eius, ait: Dicūtum est enim secundum p̄ticula vñi huius, non secundum præscientiam Dei, qui hoc nouit, quod erat futurum, non quod futurum non erat, id est, quod ei mortem immaturam fuerat largitus, ut tentationum subtraheretur incerto, non quod peccatus esset, qui mansurus in tentatione non esset. Et lib. 1. de orig. anim. cap. 12. similem tractans quæstionem, postquam argumentum est contra abusum talis scientie, etiam illa daretur, auger responsonem, etiam scientiam ipsam refellendo, sic enim ait: Quid quod ipse extinxit omnino præscientia, si quod prefatur, non erit? Quomodo enim recte dicatur præscribitur, quod non est futurum? Quoniodo ergo puniuntur peccata, quando sunt, id est, que nec vita ipsa non dum incipiente committit, sunt ante carnem, nec morte præveniente post carnem? Et similiter videtur sensibile de hac scientia Prosper in Epist. ad Augustinum, vereferens ac reprehendensphantasiā Sēmpelagianorum, primum eos arguit quod graziam etiam præsidentem in præsenti subincertitudine sub conditione futuris. Deinde addit, sed in tantum commentarius meritis electionem Dñi subiunctum, ut quia prædicta non extant, futura, quæ non si futura, constringunt, nouisque apud illos absurditatis genere, & non agenda prædicta sunt, & prædicta non accidunt. Denique Damascenus etiam contra Manichæos in fine de solis effectibus aliquando futuris dicit esse præscientiam. Nam si facturi (inquit) non effemini, nec ipsi quidem, quod futurum esset, prænoticeret.

Respondeatur totam hanc obiectiōnem in aquiuocatione vnius vocis præscientia posita est, nam quod ad rem attinet, verisimile non est illos Patres sibi fuisse contrarios, & Augustinum præcipue vno verbo obiter dicto voluisse destruere, quod tam expressè tantaque affirmatione in aliis multis locis docuerat. Dicimus ergo verbum præscientiū sumptum propriè, & in rigore, dicit enim antecedentem aeternitatem ad tempus. Ita docet Damascenus supra; dehinc enim quid sit prænotio, ait, prænotio est, ea quæ futura sunt, & antiquam in ortu prodeant, nosse, nam in verbo prædicte & nosse, seu præscire, illa particula præ, non dicit habitudinem ad alios actus, vel ad res alias, sed ad obiectum ipsum præscritum. Vnde dicit antecedentem secundum existentiam realem aliquando futurum, quæ in Deo est antecedens aeternitatis ad tempus. De præscientia ergo in hac proprietate sumpta, dixit Augustinus in priori loco citato de Prædestinat. Sanctor. sententiam illam Sapientis, Raptus est, &c. intelligendam esse secundum prædicula vite huius, non secundum præscientiam utique propriam, quæ est rerum aliquando futurarum. Non excludit autem, quin possit;

F. Suarez de Gratia Part II.

illa possit ratio meriti fundari, & ideo subdit: *Quonodo enim recte dicitur praesciri futurum, quod non est futurum.* vbi pondero particulam, *Quonodo recte dicitur*, per quam significat non improbari abfoli-
tè, sed quatenus opus per illam praescitum, tan-
quam aliquid re vera futurum existimet, vt pote
præmio, vel pena dignum. Vnde recte adiungit,
Quonodo ergo puniuntur peccata que nulla sunt? id est,
(vt exponit,) que nunquam committentur post carnem,
vique morte præuenient. Intentio ergo Augustini
in illis locis est, illam scientiam non quidem
non esse, sed esse quandam simplicem intelligentiam,
in cuius obiecto nulla ratio meriti fundari
potest, & ita non esse veram præscientiam, quæ inter-
terdum ad rationem meriti, & ad præmium anti-
cipatum sufficit; interdum vero ad præiudicium,
& prædefinitionem alii cuius poena.

4.
Aptatur hęc solutio Pro-
spero.
Et per hęc responsum est etiam ad Prosperum,
quemalibet hanc scientiam conditionatam in Deo
cognouisse iam ostendimus; in alio ergo non sci-
entiam, sed abusum eius reprehendit, fundandi
nimirum in ea commentitia merita, vt recte vocat,
confingendo futura, que non sunt futura, id est, asser-
gando illis meritum ac si verè & absolútè futura
essent, cùm tamen simpliciter futura non sint, e-
tiam sub conditione sint futura. Et in eodem
fensiū infert tamquam absurdum, quod non agenda
praesita dicuntur, vtique tantum vera merita, as-
subinde tamquam verè futura, ex quo etiam se-
quitur aliud absurdum, scilicet, vt praesita non
accusat; praesita nimirum sub eadem ratione, id
est, vt verā merita, quia implicat sic praesciri, &
non esse futurum aliquando, vedi ximus. Damascenus autem nulla indiget expositione, quia ibi
proponit explicare proprietates harum vocationum,
prædefinitionis, prænotio, & aliarum, & prænotionem
ita descriptis, prænoscere est ea, que futura sunt, antea
nos, vbi clarè limitauit vocem illam ad scientiam,
quaæ antecedit duratione, vel æternitate rem in
tempore futuram. De hac ergo præscientia loquuntur
merito subiungit, *Sicutur non essemus, necipse, quod*
futurum non esset, prænosceret. Quanquam hęc ver-
ba, si recte spectentur, cum proportione in sci-
entia conditionata verum habent: nam si voluntas
sub tali conditione posita hoc factura non esset,
neque illud futurum sub conditione cognoscere-
tur; sensu tamen Damasceni est, quem diximus,
Atque hęc nunc sufficiant de sententia Patrum, nam de mente D. Thomæ commodius di-
cemus, postquam alium sensum contraria sententia examinauerimus, quod in sequenti cap.
præstabimus.

5.
Plura Au-
gustiniloca
Augustinus lib. de prædestination. Sanctor. cap. 17.
perpetram
objectionem
cum in iis,
fermo sit de
scientia ab
soluta fu-
rorum,
Sed adhuc nescio quo colore obiicitur nobis
Augustinus lib. de prædestination. Sanctor. cap. 17.
18. & 19. quia in eis ex professo probat contra Pe-
lagianos, & Semipelagianos propositum diui-
num eligendi prædestinatos ad gloriam, & sancti-
tatem, non esse ex præscientia, potius præscientia
futuræ sanctitatis illorum esse ex Dei propo-
sito; sic enim responder ad questionem, quam
Prosper in Epist. sua ipsum interrogauerat. Ad-
duntur etiam verba Augustini Epist. 107. vbi tra-
stanta verba Iohann. 6. *Sciebat Iesus, qui essent credentes,*
& qui esset traditurus eum, inquit: *Et ne quisquam existi-
maret, credentes sic ad eam præscientiam pertinere, sicut*
non credentes, id est, vt eis non fides daretur, sed tantum
voluntas transferetur, mox adiecit; Nemo potest venire ad
me, &c. Et epist. 107. circa medium, ait, *Deum*
*omnia opera sua futura in prædestinatione praesi-
uisse.* Sed hęc loca nullo probabilitatis colore ad
presentem causam accommodantur, agit enim
ibi Augustinus de absoluta præscientia meritorum, & probare vult sanctitatem, quaæ à vocatione
incipit, non dari ex meritis, sed ex gratia. Vnde sic

incipit, *Intelligamus ergo vocationem, qua sunt electi,*
non qui eligantur, quia crediderunt, sed qui eleguntur, re
credant. Vnde postea concludit, *Electi sunt itaque ante*
*mundi constitutionem ex prædestinatione, in qua Deus sua fu-
tura facta præscivit.* Loquitur ergo aperte de absolu-
ta præscientia meritorum, quam sequi, non pra-
cedere decretum electionis diuinæ verissimè do-
cet. Idemque prosequitur cap. 18. vbi referent-
tientiam Pelagiū dicentes, prænōviē Deum in sua
æternitate, qui essent futuri sancti, & ideo eos
elegisse. Et hoc impugnat ex verbis Pauli ad E-
phes. 1. dicentis: *Elegit nos, vt essemus Sancti, non quia*
*futuri eramus Sancti, quod latè prosequitur, & con-
cludit. Elegit ergo nos Deus in Christo ante mundi con-
stitutionem, prædestinans in adoptionem filiorum, non*
*quia per nos Sancti & immaculati futuri eramus, sed ele-
git, prædestinavitque vt essemus, &c.* Et infra sic in-
quit: *Ex hoc proposito est illa electorum propria vocatio,*
quibus omnia operantur in bonum. quod propositum
non est certè conditionatum, sed abolutum, quo
Deus statuit sanctitatem, vel vocationem con-
gruam ad illam illis, quos gratuitè elegit, ex quo
propositio non conditionata, sed aboluta præ-
scientia sequitur secundum rationis ordinem. De
hac ergo scientia Augustinus ibi loquitur, nec de
conditionata verbū ibi habet, maleq; minus de-
cretum conditionatum iniunxit. In cap. autem 19.
doctrinam, quam contra Pelagianos tradidat,
contra Semipelagianos applicat. Hi enim dice-
bant elegisse nos, vt essemus Sancti, qui prævi-
dit, nos ex nobis futuros esse credentes. Ipse au-
tem contra illos eodem testimonio, etiam elegisse
nos Deum, vt essemus fidèles, non quia prævidit
credentes, & ita in suo proposito, & electione
præuidit fidem nostram futuram, non ante il-
lam.

Sed inflare possunt, quia eadem ratio, & pro-
portio, quæ est præscientia aboluta ad decretum *infinitum*
abolutum, est etiam præscientia conditionata *inclusa*
ad propositum conditionatum; ergo licet Augustinus in illis locis loquatur de scientia, & decreto
abolutis, inde sumitur efficax argumentum ad
conditionata. Consequentia est clara, & antec-
dens probatur, quia effectus præscitus, debet esse
effectus propositi sub conditione; ergo est eadem
ratio. Vnde è contrario sequitur, si consensus, v.g.
fidei præuidetur sub conditione, si detur talis vo-
catio, & ante omne propositum Dei, etiam condi-
tionatum non præuidetur, vt effectum saltem
physicum, & præsumptum voluntatis Dei, ac subinde
præsciri, vt effectum futurum ex sola voluntate
hominis. Quod si hoc concedatur, sequitur vlti-
rius, Augustinum nihil contra Semipelagianos se-
fiscisse, quia ille bonus vsus futurus erit physice à
sola voluntate hominis credituri, & ita poterit esse
meritum, & ratio totius prædefinitionis.

Ad replicam respondeatur in primis, non esse
eandem rationem de præscientia aboluta, & con-
ditionata. nam aboluta est de re futura in aliqua prima
differentia temporis, & ideo necessariò supponit
in Deo liberum decretum proportionatum effec-
tui præuiso, quia non potest esse futurum nisi
per voluntatem, aut cum voluntate Dei, & ita ab-
soluta præscientia effectus abolute futuri necessari-
rio supponit in voluntate Dei determinationem
ad talē effectum producendum. Futura autem feruntur
sub conditione tantum, vt sic præcisè spectata, non soluta,
sunt de facto futura in aliqua differentia temporis, quod hęc
& ideo non necessariò supponit decretum cum supponit
actuali determinatione voluntatis Dei, quia illud determinat
futurum vt sic, adhuc manet in statu possibilium. Secundò vero addimus hanc scientiam condi-
tionatum necessario includere in obiecto suo ad-
iunctivum, quia quato decretum Dei, non vt comprehensum ob-
iectivum supponit.

Responso
secunda.
Condicio
h̄t qua
futurum
proponitur sed quod adiutustali vocatione, & cooperante e-
stiam physicę gratia adiuuante, quæ cum illa offer-
popositum tur, & concurrente etiam Deo per influxum gene-
rati, vel
offerendi & consequenter includit propositum Dei dandi,
cum voca-
tione grā-
tia co-
operari
generalē.
Vnde non sequitur cognoscere Deum illum con-
sensum ut effectus voluntatis, & non gratia. nam
Confessus
præscit ut effectus futurus ex voluntate præ-
sentis
ut effectum gratiae solum in genere cause moralis
gratia præ-
sentis ut quia licet futurus sit à gratia præueniente tantum
moraliter, etiam præscit futurus physicę à gra-
tia cooperante, seu adiuuante, quām non præ-
determinante. Denique non sequitur inefficacem
esse discursum Augustini ex testimonio Scripturae
contra Pelagianos, & Semipelagianos. Cūm e-
nī tam sanctitas ipsa, quām initium sanctitatis,
vel fidei, vel voluntatis credendi sit effectus diuinæ
electionis, & propositi, optimè infertur, non posse
esse causam eius etiam ut præuisum, quia ut præ-
uisa per absolutam scientiam procedit ex vocatione
data ex propolito, atque ita supponit gratuitum
Dei propositum: ut præuisa autem tantum sub
conditione, non potest habere rationem meriti, ut
in eodem libro latè probat idem Augustinus con-
tra Semipelagianos. Et præterea etiam ut sic præ-
uisa voluntas credendi, non præuidetur ut effectus
solis liberi arbitrii, sed ut effectus vocationis
dandi ex proposito, non quod in Deo supponatur,
sed in conditione ipsa includatur. Vnde tantum
abst, ut ex illa doctrina Augustini præscientia con-
ditionata excludatur, ut potius necessaria conse-
cutione inferatur. Nam in illis capitibus eō per-
conditio-
nem ex ob-
venit Augustinus contra dictos hæreticos, ut tides
dictis Au-
gustino. ut illa debet esse ex proposito. In aliis autem
locis eiusdem libri, & aliis supra allegatis, docet,
lano dedi-
ctur. prout Deus nouit congruere homini vocato ut vo-
cantem non respuat: hæc autem præscientia con-
ditionata est, & ante omne decretum liberum
præexistens in Deo, ut probauit, ergo iuxta discur-
sum Augustini non repugnat hæc præscientia præ-
destinationi, sed ad illam est necessaria, de qua re-
dicimus plura in lib. 5. cap. vltimo.

Neque efficaciora sunt alia duo testimonia ex
Gomma ex Epist. 105. & 107. nam euidenter loquitur in eis
cunctem epi Augustinus de præscientia absoluta, non de condi-
tionata. Postquam autem illa testimonia retro-
queruntur, neque quatenus in eis, præsertim in priori docet
Augustinus bona opera, quæ Deus speciali gratia
facit in nobis, præsciri à Deo supposita eius ele-
ctione, seu prædestinatione: opera autem mala non
ita cognosci. Si enim hoc verum est in absoluta
præscientia, etiam erit verum in scientia conditionata;
ergo saltem in illa non possunt cognosci in
decreto absoluto ex parte Dei, licet sit ex parte
Dei conditionatum, quia neutrō modo potest
Deus ex se velle, aut prædestinare peccatum. Nec
valet distinctio de peccato pro materiali, vel pro
formali, quia Augustinus etiam de ipsa voluntate
non credendi negat esse ex proposito Dei, præ-
terquam quod non potest habere locum illa distinc-
tio, vbi malitia est inseparabilis ab actione præ-
destinata, sed prædefinita, ut iam probatum est, &
in lib. 3. iterum est dicendum.

Fr. Suarez de Gratiæ Part II.

Quocirca ante præscientiam conditionatam fu-
turi operis præui, non solum non est necesse, vt
antecedat in Deo decretum, in quo possit tale de-
cretum si præsciri, verum etiam neque in condi-
tione ipsa potest obiectu includi tale proposi-
tum. Quamvis enim necesse sit, ibi includi aliquod
decretum Dei, quia sine aliqua libera Dei determi-
natione non potest aliquis effectus esse futurus; ni-
clusum in
conditione
tale nō est,
vt in illo
cognoscatur esse futurus sive absolute, sive sub
conditione, seruata proportione, & partitione,
qua neque ante, neque post scientiam condi-
tionatam, neque in ipsa, seu obiecto eius potest dari
decretum prædefiniens actum, sed permittens, & lute, vel
offenserens generalē concursum, in quo solo non sub condi-
potest cognosci futurus actus, nisi simul cognos-
catur determinatio, cooperatio libera voluntatis
hominis, ut præsens obiectu, vel simpliciter, vel
sub conditione. In bonis autem licet ante scientiam
conditionata non possit antecedere propositum
prædefinitum, & omnino absolutum ex parte
Dei, ne libertas lēdatur; tamen supposita condi-
tionata scientia potest optimè antecedere ante
absolutam præscientiam eiusdem futuri: quia
cūm sit de bono obiecto, non repugnat Deo, &
cūm supponat vsum libertatis præsumum non tol-
lit illum, sed purificat conditionem, & illi ac-
commmodat vocationem per quam infallibiliter,
& liberè compleatur, vlatius in lib. 5. dictu-
sumus.

10.

Infralib. 3.

cap. 24.

CAPUT V.

*Deum habere conditionatam scientiam futurorum
ante decretum liberum, seu voluntatis, secundum
rationis ordinem, nec posse tales scientiam
in tali decreto fundari, ex eisdem Scriptu-
rae, & Patrum testimoniis
ostenditur.*

Non possumus ratione confirmare sententiam
nostram, nec modum, quo talis scientia in
Deo est concipienda, explicare, nisi prius hoc
punctum, in quo ab Auctoriis prioris sententiis,
qui nobiscum in afferenda ipsa scientia conuenient,
dissentimus, diligenter expendamus, quod
maxime ex eisdem Scripturæ testimoniis, & Pa-
trum à nobis præstandum est, & obiter alias ra-
tiones attingemus. Dicimus ergo eisdem testimo-
niis tam Scripturæ, quām Sanctorum Patrum, hoc capite
posse sufficienter probari, hanc præscientiam quæ, probanda.
in Deo est, non fundari in decreto libero Dei, sed
esse priorem illo secundum rationem, ut etiam se-
cundum illum modum dependentia, vel indepen-
dencie, qui inter actus solum ratione distinctos in-
ueniri potest, quia nimur potest talis præscien-
tia esse sine tali proposito vel omnino, vel saltem
fine illo ut priori in quo funderetur.

Hoc probamus primo ex verbis illis Christi. Si
in Tyro, & Sidone, &c. nam supponendo, quod
Primum
sint dicta ex certa præscientia conditionata, ut illi
Auctores, cum quibus nunc disputamus, admit-
tunt, nullum potest cogitari propositum Dei li-
berum, & secundum rationem antecedens, in quo
illa nitatur, respondent ante illam scientiam ha-
buisse Deum propositum ex parte sua absolu-
tum, & efficax, licet conditionatum ex parte
dandi hominis Tyri, & Sidonis auxilium efficax
ad agendam pœnitentiam, si in eis talia figura fieri
quidquid tale auxilium efficax sit, & in illo Effugium.
proposito cognouisse illam conditionalem, quia

B 3 ratione

Ocluditur ratione illius habebat infallibilem veritatem, neque aliter illam habere potuisset. Sed, ut omittam, tum quod tale propositum conditionatum, & liberum in tali casu, & materia gratis confingitur, tum etiam, quod ille modus præscientiae repugnat cum contingentia veritatis cognite, de quibus in discursu capituli generalius dicemus; specialiter repugnat illa responso intentioni Christi in illo loco, & circumstantiis prædictionis eius. Quia sic immerito Christus exprobriasset Iudeos comparatione Gentilium, si ille esset conuertendi per aliud auxilium, quod non dabantur Iudeis, sine quo non stabant Iudeos conuerti: sic enim Iudei iustum responsum habuerint, qua reprehensionem declinarent, & causam disparitatis in ipsum Christum reiicerent. Qui potius dicere possent, frustra, & fictè tantam vim in signis, & virtutibus posuisse, etiam si coniunctas haberent inspirationes illis externis signis proportionatas, si alia Dei voluntas absoluta non accedat, per quam voluntas audientis determinetur, quia sine hac parum illa omnia valent, & haec in virtutibus, & signis sufficeret.

3. Igitur istendum est in illis virtutibus, & præuentimentibus auxiliis, que Iudeis data sunt, ita si, si in sicut illa verba Christi, *Si in Tyro & Sidone facta sunt virtutes, que facta sunt in te, præcise, & exclusiue intelligentiarum. nam si aliquid aliud, & effigie præcise, & cacus dandum Tyriis, & Sidoniis Christus substituit, non est sincerè loquutus, nec iustum obiurgationem Iudeis obiecit.* Sed ad hoc etiam respondent, obiurgatos comparatione Gentilium, non quia non fuisset tunc maius, & efficacius internum auxilium dandum Gentibus, sed quia Iudei indigniores ad illud recipiendum se reddiderunt. Altera euasio. Hæc autem responso textus, aut intentionis in Christi consentanea non est, quia non est prius peccatis, sed de presenti obdurate, & incredulitate eos obiurgabat; neque reprehendit Iudeos propter præcedentia peccata ut prius commissa, sed propter duritiam cordis, & firmam ad sua peccata adhesionem voluntariam, quam tunc habebant, & quam non habuerint Tyrii & Sidonii, si apud illos signa fierent, præterquam quod illa euasio non potest accommodari ad auxilium

Infr. lib. 5. cap. 18 ad 24. efficax quacunque ratione explicatur. Nam si constat in physica Dsi prædeterminatione, vel in sola absoluta Dei voluntate, neutra pendet ex dispositione hominis, ut lib. 5. ostendemus, & ideo nec datur propter dignitatem hominis, nec propter indignitatem negatur. Et quamvis aliquod auxilium ex se efficax negaretur propter præcedens peccatum, hoc ipsum reuocandum erit, iuxta illam sententiam in præviā voluntatem, & determinationem Dei, quam pro solo suo arbitrio facit, à qua semper sumi potest sufficiens excusatio talis exprobrationis, ut in lib. 3. latè dicemus. Si vero auxilium efficax consistit in vocatione congrua, hæc supponit scientiam conditionatam, ut in superiori capite dicebam, & quando vocatio non est efficax, id non prouenit ex Deo, sed ex homine, & non prouenit formaliter, (ut sic dicam) ex præcedentibus malis meritis, sed ex actuali repugnantia, quam homo præbet vocatione. Hanc ergo prauidit Christus, non fuisse futuram in Tyriis, & Sidoniis, & ideo vocationem, si daretur, futuram fuisse in illis congrua. Sed de his latius in citato loco lib. 5. vbi Augustini, & aliorum Patrum auctoritate vim, & efficaciam huius loci confirmabimus, & has evasionses varias esse ostendemus.

Secundo argumentamur ex alio principali loco, & reuelatione facta Dauidi 1. Regum 23. de aduentu Saulis in Ceilam, si Dauid ibi expectaret, &

traditione virorum Ceile, si Saul veniret, supponendo etiam: ut dicti Autores nobiscum admittunt, illam fuisse reuelationem certam, & infallibilem ex Scientia certissima illarum conditionalium veritatum. Nam illa scientia non potuit fundari in decreto libero absoluto Dei, quandoquidem effectus non erat aliquando futurus verò, & secundum a- & actualē existentiam, ut perse patet. Neque etiam ratione potuit illa scientia supponere decretum liberum quibus conditionatum, quo nimur Deus ex se simplificeret prædenerat, ut si Dauid expectaret, Saul dantib. veniret, & si Saul veniret, Ceilitæ tradiderent Dauid. scierent. Nam vt omittam alia, quæ generatim dici possent de otiositate, ut sic dicam, & indecentia talium decretorum conditionatorum, que neq; in scriptura trahuntur, neque in effectibus diuinæ prouidentia fundari possunt: in hoc particulari casu, & similibus, est specialis repugnancia, & indecentia contra diuinam caelum bonitatem, quia actiones illæ, vel Saulis veniendo ad capiendum Dauid Ceile permanentem, vel Cœlitarum tradendi Dauid in manus Saul, erant pecaminose, & contra iustitiam ergo contra bonitatem Dei est dicere, Deum ex se decreuisse mouere Saulem, & Ceilitas, vel excitando, vel prædeterminando voluntates eorum, sive ad volendum obsecrare ciuitatem in odium, & comprehensionem Dauid, sive ad volendum tradere Dauid obsecrum in manus iniustissimi persecutoris.

Respondere solent hoc non esse inconveniens respectu illarum actionum pro materiali, quia non oportet, ut Deus illas prefigatur formaliter quatenus peccaminosus sunt: quod solùm diuinæ bonitati repugnat. Quia, ut dicti Autores consent, non solum sub conditione, sed etiam absolute prædicunt Deus omnes actiones liberas peccaminosas, quæ in quoque tempore sunt, & voluntatem creant ad illas prædeterminat, prout actiones reales, & liberas sunt, licet venenū sint mala, seu deficietes. Nos verò in primis credimus, repugnare hoc maximè diuinæ bonitati, quia, cum malitia sit inseparabilis à tali actione hic, & nunc circa talem materiam liberè facta, impossibile est, Deum ex se vel determinare voluntatem hominis licet, & nunc ad talem actionem circa talem materiam prohibitam, vel ex se recte rationi contrariam, quin consequenter, & moraliter velit, quidquid cum tali actione necessario coniunctum est. Nam etiam naturalis Philosophia docet, qui dat formam, dare consequentia ad formam; & moralis docet, eum velle malitiam, qui vult actum, à quo inseparabilis est malitia. Deinde credimus repugnare hoc Concilis & Patribus definitibus Deum non præstinare actiones pravaas. Nam Concilium Arausio-Deum can. 25. anathema dicit in eos, qui dicebant, ali- prædestinatio, quod de tæ actiones quos esse ad malum prædestinatos à Deo. quod de tæ actiones malo culpæ intelligendum est, & de prædestinatio- natura co- ne ad illas actiones, per quas si fiant, ineptabilitate culpa committitur. Neque enim poterat Deus ali- ter homines ad malum prædestinare, nisi ad tales actiones eos prædestinando, & præparando, & ideo Prosper de ipsi actionibus, & affectibus liberi, quibus homines peccant, dicit obiect. Vincent cap. 6. Quod siue Deus non inuidit mala Angelis illam idem affl. voluntatem, quia in veritate non stetit, ita nec hominibus il. D. Profe- lum affectum, quo diabolum imitarentur, inseruit, & cap. 7. nullo modo credendum huiusmodi homines in hanc deser- tationem ex Dei voluntate cecidisse, & cap. 10. inde probat, Deum non esse auctorem alius mala actionis, quia eius prædestinatione nunquam extra bonitatem, nunquam extra iustitiam. At certè actus peccati etiam pro materiali extra iustitiam est, & infra alia afferemus.

Solent autem aduersarij ad vitandam verborum inuidiam, dicere, præcognovisse Deum talem actum pecca-

peccaminosū, si talis occasio occurreret in permissione, seu in proposito, quod habuerat permittendi illum actū, & non dare auxilium efficax ad vitandum illum si talis conditio impleretur. Et rationē redditus Bannez, quia voluntas creata, nisi à Deo efficaciter determinetur ad bonū, infallibiliter deficiet circa quancunq; honestam materiam. Sed hęc respōsio vel intelligitur de permissione merē negatiā ex parte obiecti talis diuini propositi, id est, quod ad neutram partem velit de se determinare voluntate; vel intelligitur de tali permissione, qua supponat, seu includat potissimum determinationem ad actū repugnante præcepto, seu honestati. Si hoc secundum dicatur, hac responsio nō est alia à precedēti, sed palliatur nomine permissionis, ne scandalizetur audiētes, si dicatur Deus ex mera sua volūtate decreuisse determinare hominum voluntates ad actus peccatorum. Vnde illa, quę dicitur permissione respectū malitiae, reuera non est permissione, sed virtutis volūtio. Nam Deus iuxta illum modū dicendū non tantum decreuit non dare auxilium efficax ad honestē operandum, sed etiā decrevit dare motionē efficacem ad talem actum in tali materia, ex quo necessario resultat deformitas peccati: sequitur ergo per quandam connexionem, ac consecutionē ex illo decreto Dei, non est ergo vera permissione, sed virtualis prædeterminatione ipsius malitiae, & ideo mirum est, quod ex tali decreto, seu permissione agnoscatur infallibiliter peccatum futurum. At vero talis modus decreti, sive nomine prædeterminationis, sive nomine permissionis significetur, repugnat profecto diuī sapienti, & bonitati. Sic enim dixit Prosper sentent. 4. ad Gallos. Non esse catholicum dicere, quid, qui non credunt Euangelicae prædications, ex Dei prædeterminatione, & coniunctione non credunt.

Si vero fieri solet de priori permissione negatiā, in primis era illud est falsum, & quod Deus quādo permittit peccatum, ex se definit non dari homini auxilium per se efficax, & necessarium ad vitandum peccatum; repugnat enim hoc sufficientiē gratiæ, & possibilitatō non peccandi, & illi principio tradito à Patribus, & Concil. Trident. quod Deus nemine deserit, nisi prius deferatur ab ipso, de quo specialiter videri potest Chrysostomus hom. 67. in lo. præter ea, quæ in l. 3. & 5. dicti sunt de illo. Deinde cuā posito illo modo permissione non potest illa cognosci, quid faciet humana voluntas in tali euētu, sed solum quid non faciet. Probatur primò ad hominem, quia ut aliquid faciat, indiget prædeterminatione, & prædeliberatione Dei; sed Deus per illā negatiā permissionem non deliberauit dare prædeterminationem ad oppositum actum, neque ad alterum oppositorum, ut supponitur; ergo ex vi illius decreti non potest cognosci, quid sit voluntas creata in tali occasione volūtura. Secundò argumētor simpliciter, quia vel Deus in illa voluntate permittendi ficit omnino in negatione, ita ut solum velit non determinare ad actum bonum, neque ad malum, neq; etiam offerre sufficientem concursum ad aliquem actum, & sic non solum non cognoscet in tali permissione aliquę actum futurum, sed potius agnoscet carētiā omnīs actus, non ut contingente, sed ut necessariā, & consequenter non cognoscet futurum peccatum, quia talis carētiā in tali homine nō erit culpabilis, cūm non sit in illius potestate habere actū. Vell Dei⁹ permittendi non se haber ad negatiū, quin quantum ex se offerat concursum sufficiēt, quo voluntas velit aliquid arbitratu suo, & tūc impossibile est in tali permissione præcisē spectata determinatē scire, quid volet illa voluntas, quia illud decretri⁹ permisiū Dei tā indifferēt, sicut ipsa voluntas hominis, sed in voluntate hominis id non potest cognosci, ut maximē aduersarij concedunt; ergo nec in tali decreto.

Et in hoc sensu falsum omnino est dicere, volunt-

tatem creatā in fallibiliter determinari ad malum, nisi efficaciter prædeterminetur ad bonū, quia perinde est, ac dicere voluntatem creatā ex se, & natura sua esse determinatam ad malum, quod secundū fidem dici non potest. Sequela patet, quia vel voluntas nō prædeterminata potest se ad aliquid determinare, vel non potest. Si non potest, ergo licet nō prædeterminetur ad bonum, ex vi illius negationis non determinabitur ad malum, nisi ad illud prædeterminetur: sicut etiam è contrario licet nō prædeterminetur ad malum, non determinabitur ad bonū, nisi ad illud prædeterminetur; ergo de se est indifferēs ad utrūq; neq; in sola negatione prædeterminationis ad bonū potest esse certa determinatio ad malū. Vel potest voluntas sine prævia determinatione ad aliquid liberè determinari, & tunc etiam si non prædeterminetur ad bonum, poterit simpliciter ad illud determinari, & non ad malum, aliās aper- tē sequitur illam de se esse ad malum determinatā, nisi per contrariam prædeterminationem detineatur, & quasi à sua naturali inclinatione extrahatur, quod dici nullo modo potest, nec rationē creationis ex nihilo, quia est contra bonam naturę institutionem, nec rationē peccati originalis in nobis, quia est incidere in errorem in precedenti Prolegomeno reprobatum, quod peccatum originale abstulit libertatem ad operandum bonum.

Tertiō possumus similem probationem sumere ex aliis testimoniis Scriptura, quibus veritātē hu- Testimonia ius scientiæ confirmavimus, ex quibus terrium o- ex aliis Seri mitto, quia in illo facilē dici potest, decreuisse Deus pūrā locis. & lenire, & mutare cor Regis Babyl., si Sedeciat se illi dedidisset: quamvis enim id probari nō possit Ierem. 38 17. neque etiam à nobis improbari potest, quia potuit Deus id decernerē absolutē, quia sine peccato fieri poterat, & postea posset idem facere sine lēsione libertatis, per aliquam motionem, & cogitationem congruum. Omisso ergo illo loco, alter ex Actibus videtur satis efficax, virtute enim conti- Ador. 21.18 nuer conditionalem hanc propositionem à Deo reuelatam, sicut manus, & predices in Hierusalem, non credant; hac autem non potuit cognosci in decreto absoluto, quo Deus ex se, & ante omnem præscientiam efficaciter decreuerat, ut illi non crederent, etiam si illis Euangelium prædicaretur. Alioqui veritas illius conditionalis reduceretur in voluntatem Dei, ut in causa propriam, & primariam, non in voluntates proprias talium hominum, atque ita verē dicere possemus, ideo Iudai Hierosolymis existentes non crederent, etiam si Paulus illis prædicaret, quia Deus decreuerat, vt non crederent. Hoc autem nihil aliud est quam dicere, homines ex Dei prædestinatione non credere, quod à Prospero in sentent. 14. ad cap. Gallor. supra citato damnatum est. Non ergo ideo Deus vidit, illos non fuisse D. Propter, credituros prædicante Paulo, quia ipse facturus erat, vt non crederent, etiam si Paulus prædicaret, non credere enim, aut nolle credere, non est opus Dei nec obiectum dignum diuini absoluti decreti: præaudit ergo ante illum tale decretum, illos sua mera voluntate non fuisse credituros, si talis conditione ponetur.

Sic hęc etiam esse dicturos, antecessisse decre- tum non quo voluit Deus facere, vt non crederent, sed quo voluit non fecere, vt crederent. Sed hoc vel nihil est, vel in idem reuoluitur. Nam si velle non facere nihil aliud sit, quam nolle dare extraordinariū auxilium, quod esset congruū, vel quod alio quousmodi faceret, vt crederent, non esset tamen de se simpliciter necessarium ad credendum; sic facile admitti potest, habuisse Deum tale decretum, tamē illud non sufficit, vt in eo infallibiliter prædicteret Deus, illos homines non fuisse credituros, prædicante Paulo, quia sine tali auxilio haberent

homines sufficientem vocacionem, & auxilium, quo possem credere si vellent; ergo etiam si non essent habituri maius auxilium ratione predicti decreti, & illo stante adhuc erat contingens, & de se incertum, an illi essent crediti, necne; ergo in illo decreto non poterat incredulitas illorum infallibiliter prouideri. Declaratur, nam haec conditionalis, si Deus decrevit non dare copiosius auxilium ad aliquem actum, quam sit ad illum necessarium, non fieri, non est vera ex via illationis, quia non repugnat fieri cum solis necessariis, & quia ex negatione causa, non ad approximatam, seu non necessariam, non sequitur negatio effectus. Ergo si illud decretum solum est de non dando auxilio extraordinario, seu copiosius auxilium ad aliquid, quam sit necessarium simpliciter ad credendum, ex illo non inferatur per necessarium consequentiam, negatio credendi; ergo nec potest in illo decreto infallibiliter videri. At si decretum illud fuit de non dando auxilio simpliciter necessario ad credendum, profecto illud decretum fuit faciendi, ut illi homines non crederent, quia negatio actus non sit per politinam actionem, per selquendo, & ex vinegationis, sed sit per ablationem causae, vel influxus necessarij ad actum; ergo si Deus ex se supponitur habuisse decretum, planè supponitur decretum, quo statuit facere, ut non crederent, eo modo, quo hoc factibile est. Quod si cum illa negatione iungunt voluntas non credendi, haec non poterit prouideri in solo decreto per negationem ex parte obiecti, sed oportebit addere decretum determinandi voluntatem hominis ad voluntum non credere, quod plus est, quam velle facere, ut non credant, & magis Deo repugnat, in praecedenti testimonio declaratum.

II.

Ratiocina-
tio efficax
in forma,
ad hoc argumentum reducere.
Omnis condi-
cateris Scienti-
lis propositio de futuro actu libero est de actu malo
aut de bono, & de utroque actu Deus habet alem
præscientiam certam, sed malus non potest in de-
creto antecedente præscribi; ergo, ut cognoscatur
bonus, vel non est necessarium decretum, vel illud
decretem, nec tollat libertatem, debet supponere
conditionatam scientiam alterius veritatis.

Maiorem admittunt aduersarii, cum quibus nunc
disputamus, & probata est omnibus testimonio in
duobus praecedentibus capitibus adductis. Minor
quoad primam partem de actibus malis probata
est in secundo, & tertio testimonio proxime pon-
deratis, quia tale decretum non potest esse mercede
permisuum, sed necesse est, ut sit prædestinatu-
vel, quod idem est, prædestinatum salem ipsius
actus, qui vocatur materiale peccati, ut a me satis
probatum est. Repugnat autem, ut decretum Dei sit
prædestinatum actus mali, nam prædestinatione
mali, etiam pro materiali non potest Deo tribui, ut
probauit. Et addi potest alia sententia Prospere sex-
ta ad Gallos, in qua dicit, non esse Catholicum, qui
asserit, prædestinationem in homine operari sue ad malum,
sue ad bonum. Nam prædestinationem semper in bono est, que
peccatum sola voluntate commissum, aut remittendum no-
nit cum laude misericordie, aut punitum cum laude u-
stitia. Vnde recte dixit Fulgent. lib. 1, ad Monimum
cap. 13. Posset aliud peccatum ex prædestinatione Dei esse,
si posset aliquis homo iuste peccare. quod eleganter pro-
sequitur usque ad cap. 17. Et simili modo possumus
nos dicere, posset actus peccati ex prædestinatione
Dei esse, si posset iuste fieri, cum tamen inseparabiliter
habeat adiunctam malitiam, nullo modo po-
test ex prædestinatione fieri, & consequenter nec in
prævio decreto cognosci.

Argumen-
tum adho-
ctus sim, nunc ad hominem liber argumentari,

quia D. Alvarez de hac ipsa Scientia conditionata disputans, duplex Dei decretu distinguuntur, unum ^{magis q.} formale, & aliud virtuale: formale per se satis clara-
rum est, virtuale vero esse dicit, quod in alio virtute continetur, quia in obiecto eius virtute, seu implicitè clauditur, sicut in voluntate (air) come-
dendi carnes in die Veneris, includitur virtute volun-
tas offendendi Deum. Cum ergo ipse supponit
haec decreta virtuale in Deo, profecto negare non
potest, quin si Deus ab solute prædefiniuit, ac vo-
luit, ut in tali opportunitate, & occasione si occur-
reret, homo habere consensum in obiectum, cui in
separabiliter est connexa malitia, negare non po-
test quin haberit virtuale decretum ipsius in
malitia, nam virtute continetur in illo obiecto for-
maliter volito. Admittere autem talem voluntan-
tem in Deo, etiam virtuale ex certa scientia, &
cognitione omnium proprietatum, quae in illo ob-
iecto virtute, seu implicitè continetur, profecto
multum derogat diuinae bonitati. Non sunt ergo
talia decreta circa tales actus malos in Deo admit-
tenda. Et quod de actibus positivis dicimus, intel-
ligendum est etiam de omissionibus actuum etiam
voluntariis, ac liberis, quando tales sunt, ut cum omni-
individuo, & liberè cum tali scientia, vel negligen-
tia contra præceptum suo modo sint, inseparabili-
ment malitiam habent, tunc enim eadem ratio ver-
satur, ut intuenti facile patet.

Hoc ergo fundamento firmissimo supposito op-
erum argumentamur ex testimonio omnium Pa-
triarcharum, qui in Deo ponunt hanc scientiam condi-
tionatam, etiam circa peccatum, & actum malum, & ex parte
circa omissiones etiam malas, non enim possunt
talia testimonia intelligi de præscientia supponente
decreta prædestinans huiusmodi actus, quia hoc
& aliis eorum sententiis, & veritati multum repug-
nat; ergo sicut illa testimonio cum aliis ex Scriptura
adductis in cap. 2. de actibus peccatorum, pro-
bant dari in Deo hanc scientiam, ita probant, non
fundari in antecedente decreto, quia permisuum
peccatum non sufficit, nisi vel supponat aliunde can-
dem præscientiam, vel aliquam voluntatem ablo-
lutam, ac prædestinante includat, ut probauit. Si-
militer idem docet Augustinus ubique atque
Deum velle hominem iustum in vita conferare
visq; ad illud tempus, in quo præscit eum peccatum
& similia ponderata in cap. præcedenti, in qua-
tuor prioribus testimonio Augustini. Nam illa sci-
entia non potest supponere decretum efficax ex
parte Dei, etiam sub conditione ex parte obiecti,
quia etiam indecentiam, & repugnantiam cum
diuina bonitate includit. Idemque est illa præ-
scientia, quod homo non sit confunditus, licet voce
affirmit, de qua loquitur Anselmus Matth. 6. quia etiam
illa resistentia, seu negatio consensus est peccati-
nosa, nec potest Deus ex se illam velle, maximè cum
sit contraria generali eius intentioni. Possumusque
in hunc modum hanc partem confirmare, primo, Contra
quia Patres admittunt, & supponunt hanc condi-
tionatam præscienti peccati futuri sub condicio-
ne etiam in electi, sin quibus non permittebantur
nem impleri, ne peccatum sub conditione præ-
dictum impleuratur, hoc attribuunt magnæ grazie uidentes
Dei, ergo supponunt, illud peccatum non fuisset ministrum
futurum ex decreto ipsius Dei, sed ex pura fra-
gilitate ipsius hominis, cui subuenit gratia, nam ergo
homo ex se non indigebat illa gratia, nisi a Deo ipso
in illo conditionato discrimine (ut sic dicam)
constitueretur. Vnde cum Deus in secundo illo
signo determinat homini tollere vitam, ne peccet,
non tam illi gratiam concedit, quam impedit, ne
maleficium, quod erga illum cogitauerat, cōple-
tur, quod est satis violentum remedium, magisque
dignum Deo fuisset, non imponere illi homini-

Confirmatur minor
iterum au-
thoritate
Prospere.

Fulgent.

12.

Argumen-
tum adho-

alem necessitatem peccandi, etiam sub conditio-
ne. Non ergo ille modus prouidentiae Deo conser-
taneus; ac subinde non est ille sensus Patrum, sed
planè supponunt, hominem ex se, & cum com-
muni concursu de se indifferente fuisse peccatu-
rum, si viueret, & ideo ex misericordia præueniri,
vt potius prænaturè moriatur, quām postea peccet.

Secundo potest vterius declarari, quia sicut
multos rapit, quos præscit fuisse peccatores, si vi-
uerent, ita etiam multos in vita conferuat prae-
sciens similiter fuisse peccatores, quod euidenter
doctet Augustinus in eisdem locis de corrept. &
grat. cap. 8. & de dono perseuer. cap. 9. & alii; ergo
sicut primum cognoscit in decreto conditionato,
ita etiam hoc posterius; ergo sicut Deus rapit il-
lum, ne cadat, ita hunc conferuat, vt cadat: hoc au-
tem absurdissimum est, & contra Augustinum l. 1.
contra Julian. cap. 8. in fine, dicentem: *Noide creat
pecora in armento, & gregibus impiorum, ut Demonibus
immolentur, quamvis hoc eos noverit esse facturos.* Quod
ideo verum est, quod Deus non decreuit, vt impij
immolarent pecora Demonibus; nec facit, vt id
faciant. Nam si hoc ex se, & absoluta voluntate
decreuisset, profectò etiam creare armenta, vt illa
sua voluntas impleretur. Sic ergo nos dicimus, si
Deus præsciret, hominem, si viuat, commisurum
esse actum peccati, quia ipse Deus ita determina-
uit sub eadem conditione, quando postea vult an-
tecedens impleri, id est, hominem viuere, id velle,
vt homo ille cadat, & efficaciam sui primi decretri
in illo ostendat; est ergo indignum Deo talia de-
creta illi tribuere. Vnde Augustinus in verbis citatis:
quamvis de præscientia absoluta loqui videa-
tur, tamen vt supponere videatur conditionalem,
qua Deus voluit creare armenta, etiam si præsciret,
quod si illa crearet, essent immolanda Demonibus.
Et ipsam scientiam absolutam talium peccatorum
supponit, non esse in decreto, quo Deus ante illam
præscientiam ab solute decreuisset, vt homines ta-
lia facerent. Nam si crederet in Deo esse tale decre-
tum, non esset, cur negaret, immo negare non pos-
set, Deum creare armenta talium hominum, vt
materialiter haberent, ex qua suum primum decre-
tum infallibiliter implerent.

Tertio sunt maximè ponderanda testimonia,
in quibus Patres rationem inquirunt, cur Deus
hominem, vel Angelum creavit, quem præsciebat
peccatum. Nam in tali præscientia singi non
potest antecedens decreto conditionale, in quo
fundetur. Oportebit enim supponere, Deum prius
ratione, quām absolute decreuisset creare Ange-
lum, secum ita statuisse, si talem Angelum, vel ho-
minem creauerit, illum peccare permittam, illa vi-
tique permissione, que includat absolutum decre-
tum determinandi voluntatem talis hominis, vel
Angeli ad actum habentem connexionem inevitabi-
liter malitiam peccati. Hoc suppono tanquam ma-
nifestum in illa sententia, ex quo inferatur infalli-
biliter illi conditionalis illatio, seu ex vi illatio-
nis, vt in illa sententia supponitur necessarium. Ta-
lis autem cogitatio haber repugnantiam ad diui-
nam bonitatem, quam satis ponderauimus, & per
se statim occurrit cuiuslibet attente consideranti.
Habet etiam difficultatem de necessitate peccandi,
qua inde sequitur, & est contraria libertati, vt ex
Prolegomero præcedēti facile potest intelligi. Sed
hac prætereo, & in auctoritate Patrum insisto, est
enim illa cogitatio euidenter aliena à mente San-
ctorum illam questionem, vel rationem inquiren-
tum; nam si præscientia peccati sub conditione
futuris supponit decreto illud, in quo eius veri-
tas, & illatio fundatur, potius querenda esset ratio,
cur Deus satis decreto habuerit. nam ibi sola
ratio admirationis, & difficultatis, & sine dubio

esset maxima, & iudicio meo inexplicabilis, quādō
Deus, cūm sit summè bonus, & sapiens, sola liber- Quare De-
tate, & nulla occasione sumpta ex determinatione us illud ha-
creature talem determinationem ex se habuerit. At buerit, dif-
Patres nullam questionem de hoc mouerunt, nec explicabi-
rationem talis decreti dare tenrunt; ergo signum lis, ideo in-
est illam præscientiam, quam supponunt, esse sim- ficitas in-
plicem scientiam quasi naturalem in ordine ad de- bus quod
creta libera diuina, quia ante illa supponitur, & ea
non obstante, decreuit: Deus hominem liberè crea- tum con-
re, & illi preceptum imponere, & sic libertarium ab corum
committere, & hoc est primum decretum liberum, mente sic
quod SS. circa creationem hominis, vel Angeli po- alienum.
nunt, & ideo de illo solo rationem reddunt, cur illa
præscientia ei nō obstat, quia malitia (inquit) hominis illo modo futura non potuit vincere bo-
nitatem Dei, nec debuit puniri antequam fieret.
Quærationes nullo modo accommodari possunt
ad illud conditionatum decretum, vt constat; est
ergo ille modus explicandi dictam præscientiam in
illo casu alienus à mente dictorum Patrum, & per
se incredibilis, cūm nulla auctoritate nitatur, &
sit de re obscurissima pendente ex sola libertate
Dei, & habente alias difficultates, & incommoda,
qua insinuauimus.

Venio ad alteram partem de hac præscientia
prot à Patribus esse dicitur de bonis actibus sub Præsentia
conditione futuris. In quo in primis consideranda actus boni
est illa præscientia, quam S. Augustinus antecedere sub condi-
tione futuri suppouit ad congruam vocationem, nimirum, tio fur-
quia præscit Deus quis modus vocationis erit con- ti non fun-
gratus alci, vt vocationem non respuat. quod e- datur in de-
crito con-
ditionato
aliquos ex gratia tunc vocare, quando eos scit ob- secundum
temperaturos. Nam illa præscientia, vt ostendit, Patres.
non potest esse absoluta, cūm hæc sequatur ad pro-
positum, sic vocandi, vt conitatur; est ergo scientia
conditionata. Et non potest fundari in conditio- Primò, quia
nato decreto. Primò, quia non fundant Patres con- Patres fun-
gruitatem vocationis in decreto, sed in quadam contem-
patione vocationis ad talem voluntatem gruitatem
taliter affectam, & tali tempore cum talibus cir- vocationis,
cunstantis præcognitam, quam Deus infinita sua non in de-
sapientia intimè propisciens intuetur in tali oppo- creto, sed
tunitate esse obtemperatur, vt videre licet in in quadam
Augustino locis allegatis, & præcipue in dicto c. 14. attemp-
tatione vo-
cationis cum
de do no perseuer. vbi ex eo, quid Deus aliquos vo-
cat prout nouit eis expedire, infert, & in aliquibus voluntate
naturaliter munus quoddam intelligentie, quo premoue-
ti his cir-
tur ad fidem, & congrua suis mentibus vel audiunt verba, vel cumstan-
tia conficiant. In qua illatione aperte sentit verita-
tis.

tem illius conditionalis, si iste ita vocetur, conseruentur, Suprà c. 3.
non fundari in antecedente decreto. Dei præde-
terminante, illud enim in quocumque homine cuius-
cumque conditionis, vel ingenij semper erit effi-
cax sentit ergo Augustinus illam præscientiam nul-
lum supponere decretum, à quo habeat vocatione illam congruitatem, sed hanc sumi ex coaptatione
ad tale ingenium cum aliis conditionibus, quibus
perspectis Deus infinita sua scientia veritatem fu-
turi consensus intuetur.

Secundò idem probamus ratione, quia hec con- Secundò
ditionata scientia, quam Augustinus, & alii Patres supponunt, ante vocationem præcedit secundum idem ratio-
nationem ad propositum absolutu dandi vocatione ostendit
nem ergo nullum aliud decretum supponit vel ab-
solutu, vel conditionatum. Maior euidenter est ex te-
stimonio, & statim amplius probabitur; conseque-
tiva vero quoad priorē partem de decreto absoluto
probatur, quia vel illud est in Deo per modum in- Prima
tentio dandi homini cōsensum liberum in fidē, pars con-
vel quid simile, vel ester per modū executionis, ita sequitiae de
vt eadē volitio, sit effectio ipsiusmet consensus ho- decreto ab-
minis, vel saltē motionis prædeterminantis ad illā, felutē pro-
batus.

Prior

Scientia conditio-
nata per se
est neceſſa-
ria ad actum
intentionis
absolutum
prudenter
habendum
circa actus
bonos.

Eſt etiam
neceſſaria
ad decreti
exequens.

Prima pars
consequen-
tia de de-
creto con-
ditionato.

Prior actus non ſolum eſſe potest in Deo ante praeficientiam abſolutam futuri conſenſus, ſed etiam eſt probabile ſemper praeceſſere in actibus bonis, & maximè in ſupernaturalibus, quia potest illos Deo praeſtendere, & praeſtendere, antequam abſolute praeſtit illos eſſe futuros. Nihilominus tamen hec praeſtitio Dei ſupponit Scientiam conditionata in Deo, qua nouit, quod ſi hominē efficaciter moeat, aut vocet alio modo, in fallibiliter conuerteretur, quam praefcientiam negare non poſſunt aduersarij, tum quia per ſe eſt neceſſaria ad talem actum intentionis abſolutum prudenter habendum, quia nemo potest ſpecialiter intendere, ſeu abſolute velle conſequi aliquem finem, niſi media, quibus illum confequuturus eſt, habeat præcognitā. Vnde intentione fit infallibilis, neceſſe eſt ut media præcognoscantur, vt in fallibiliter efficacia ad conſequendum finem. Hece autem præcognitione fit in hac conditionali, ſi vius fuerit his mediis, conſequar finem, & in praefenti reuocatur ad istam, ſi ita vocauerit hunc hominem, conſentient. Tum etiam, quia dicunt auctores contraria opinionis, conſenſum in fallibiliter ſequi ex motione physice prædeterminante, ergo antequam Deus habeat intentionem ſalutandi, vel faciendo illum erendent, habeat Scientiam huius modi: Si dederit huic motionem, ſalutabitur, vel crederet. Argue hinc facile probatur altera pars de decreto exequente, quia omne volitum eſt præcognitum, etiam in Deo: fed Deus vult dare illam vocationem, vel motiones vt congruum, & efficacem, ergo præcognovit illum vt talem, ergo antequam velit illum dare, præsulit quod ſi illum dederit, habebit obſectionem, quod, vt probauit, negare non poſſunt etiam aduersarij. Vnde quoad hoc ſolum eſt differentia, quia nos ponimus illum Scientiam non ex vocatione ex tali conditione: ipſi autem debent illum adiungere ex vi illationis, & ira quantum ad hoc puto cum reuocatur diſcenſio ad questionem de prædeterminatione physica tractanſa ex 1.3. per medium, v. latius in 1.5. per totum. Iam vero probatur prior conſequentia quo ad decreto conditionatum liberum, quod in Deo præcedere debeat ad talem Scientiam, & primò in ſententia aduersariorum eſt euidentis, quia Scientia illa, quam declarant, habetur ex vi illationis, vnde pertinet ad Scientiam simplicis intelligentiae omnino neceſſariam, ergo nullum ſupponit decreto liberum, ſicut Scientia huius conditionalis: ſi Sol creatus fuerit, illuminabit, vel ſi volveto creare mundum, incipiet eſſe, quilibet ſimilis eſt in Deo ante omne decreto liberum: non eſt autem minus neceſſaria illa conditionalis in vi illationis, ſi dederit huic hominē motionem prædeterminantem, conſentiet, ergo etiam illa non ſupponit decreto liberum conditionatum, ſed potius in ſuo obiecto includit illud, non ut iam existens, quoad libera de terminationem, cum respectu rationis, ſed ut poſſibile noſtro modo concepiendi; ſicut intelligimus nunc ſuisse in Deo poſſibile decreto liberum creandi aliud modum, quod de facto non fuit. In noſtra vero ſententia probatur, quia vocatione non habet, quod ſit congrua à physica prædeterminatione, neque ex immediata effacia antecedente diuining voluntatis, ergo congruitas vocationis, ſeu efficacitatis eius ut poſſibilis non pendet ex aliquo decreto libero Dei etiam conditionato; ergo nec Scientia de efficacitate talis vocationis, ſi detur, ſupponit ſecundum rationem antecedens decreto conditionatum. Antecedens probamus, quia ille modus efficacij repugnat libertati, iuxta dicta in Prolegomeno præcedenti & latius dicenda in 1.5. Conſequentia vero prima eſt per ſe ſatis euidentis, quia nihil aliud eſt ſcire hanc conditionalem eſſe verā, ſi hæc vocatione detur, Homo conſentiet quam-

ſcire hanc vocationem cognitam ut poſſibilem, cognosci etiam ut efficacem poſſibiliter; ergo ſi Quidam in claudatur obiecto, et ita quadam parte de re ipsa existens in Deo ſupponatur ad talem Scientiam, in nulla ſententia dici poſſe videtur. Ultimò poſſunt ponderari testimonia Patrum, quia ſicut dicunt præcise Deum hominem iustum esse lapsūrum; ſi viuat, per mortem præuenire illum, ne peccet; ita dicunt præcire Deum hominem prauum fuſſe actum pœnitentiam, ſi viueret, & nihilominus non vult ei concedere vitam, ſed permittere, ut in peccato moriatur. Illa enim præcientia conditionata de pœnitentia nunquam futura non poſſet fundari in decreto abſoluto, ut poſſe conſtat conditionata tum autem ibi ſuperflue ingreditur, & ſane præter intentionem Patrum, nam ratio decretum ſolum eſtet huiusmodi. Si darem huius ratione, darem etiam pœnitentiam, quia tale decreto ne conteinetur in aliqua vniuersali promulgatione, vel ordinaria lege Dei, neque eſt neceſſarium ſecundum communem curſum prouidentia ad alijs ſupponit effectum eius, neque habet aliquam utilitatem, vel rationem: ergo & fruſtrā ponitur, ac ſi quoniam fundamento, & incredibile eſt. Patres fuſſe loquuntur de illa præcientia ex ſuppositione tali de Scriptis liberi, cuius fundamentum, imo nec velli, vel agere in Scriptura, vel in effectibus, aut reuelationibus Dei inuenient, quā rationem in ſtrata latini invenient proſequemur, nunc enim ſolum ad ponderanda testimonia Sanctorum illam attingimus.

CAPUT VI.

Quid de hac Scientia conditionata D. Thomā ſenſerit.

Quoniam auctores contraria ſententia (ut ſolent) auctoritate D. Thomas in primis mu- niuntur, ideo in potissimum punctis huius ma- teriae, & maximè controverſis ſumma diligentia mentem inuestigare conabimur. Primum ergo D. Thomam non agnouisse Scientiam hanc conditionatam vel omnem, vel ſaltem, quæ diu- num decreto antecedat, ex principiis eius colli- gunt. Primo, quia D. Thomas ad quaerētudinē ſcientiam Dei in liberam & naturalem, ſed hec ſe- cunda, quia D. Thomas non agnouit. Pro maiori citatur D. Thomas p. q. 14. art. 9. 3. p. q. 10. art. 2. ad 2. & q. 13. art. 2. 1. contra gent. cap. 66. & 69. in fine, quodlib. 3. art. 3. q. 8. de verit. art. 4. q. 20. art. 4. ad 1. in. d. 38. q. 1. art. ... in 3. d. 14. q. 1. art. 2. q. 2. in 4. d. 49. q. 2. art.

Secundo, quia iuxta Doctrinam D. Thomā nu- lius eſt modus, quo poſſit Deus habere talem ſci- tiām. Probatur, quia p. q. 14. art. 13. vniuersitatem eſſe dicit, qua poſlit Deus cognoscere fieri conſtantem.

contingentia , scilicet in præsentia æternitatis : sed conditionata futura non potest cognoscere in præsentia æternitatis; quia nunquam futura sunt, & æternitas non coëxilit nisi in his, quæ in aliqua differencia temporis exititura sunt; ergo in doctrina D. Thoma futura conditionata contingentia nō pos- sunt subesse certe , & infallibiliter cognitioni. Minor cū consequentiā videtur clara. Major patet ex D. Thoma p. q. 14. art. 13. vbi distingueat duplēcē statum futurorum in se, & in causis suis, ait; in cau- sis nullo modo posse certe cognosci , sed ad sum- mun per coniecturam; prout autem unumquodq; illorum est actu in seipso , sic subdi cognitioni cer- tæ, & infallibili, & quia ita attinguntur per æternū Deintuitum, ideo certa præscribi , quia eius æter- nus intuitus fertur super omnia, ut sue æternitati præsentia. In quo discursum manifestè omnem alium modum cognoscendi futura contingentia ex- diudit. Idem docet 2.2. q. 171. art. 6. ad 2. & lib. 1. cont. 2. p. 17. ubi dicitur prima et hanc secundam.

non est cognoscibile, quia verum non est. Et hæc
ferè sunt testimonia, quæ Thomistæ in hac causa
allegant.

Tandem quod hæc præscientia saltem non pos-
fit esse ante decretum absolutum ex parte Dei cum Hæc præ-
conditione ex parte obiecti, probatur argumento scientiam non
iam suprà factò, quia eadem est proportio futuri potest esse
conditionati ad decretum conditionatum, quæ est ante de-
cretum absoluti ad decretum absolutum, sed futurū lumen ex
absolutum non potest à Deo sciri, nisi prævio de-
creto absoluто in voluntate Dei: ergo nec conditio & condi-
natum sciri potest, nisi prævio conditionato decre-
tum. Consequens clara est, & Maior ex paritate ra- exparte
tionis videtur nota. Minor autem probatur ex D. obiecti.
Thomain d.39.q.1.art.2.ad5.vbi loquens de sci-
entia absoluta futurorum contingentium, art. Scire D.Thom.
secundum rationem, sequitur voluntatem, & art. 2. ad 1. di-
cit, quod scire Deum est subiectum voluntatis ip-
fius, unde supponit illam.

gent. 67. vbi in ratione prima hanc sumit propositionem. *Contingens verititudini cognitionis non repugnat*, nisi vt futurum est, non autem vt praesens est. Declarat autem solum esse praesens pro tempore, pro quo est, quæ praesentia locum non habet in re nunquam futura, & in toto illo capite explicat praesentiam per actueliam existentiam, quæ in futuris conditionatis vt si non interuenit. Idem habet in i. d. 58. q. 1. art. 5. & q. 2. de verit. art. 12. vbi generaliter concludit, contingens, vt futurum est, per nullam cognitionem etiam diuinam posse infallibiliter cognoscari. Quod etiam tradit q. 16. de Malo, art. 7. & vbique adit particulam exclusiuanam, dicens, non posse futura contingentia certè sciri, nisi tali modo, vt si ut praesentia dicto modo, ergo.

Nihilominus affero in doctrina D. Thomæ nihil
inueniri huic sententię contrarium, inò interdum Aſſetio
illam indicare, vel ſupponere. Vt hoc oftendam, noſtra.
diſtinguo duo, quæ in hoc pūto ſemper ſunt fe-
paranda, ſcilicet, an si talis scientia in Deo, & quo-
modo, ſeu quo medio ſit. Priorem ergo partem,
ſciliſter non ignorarſe D. Thomam hanc ſcientiam
ſimpliceret, & quoad an eft colligimus ex 3. p. q. 1.
art. 5. ad 2. vbi trāctans D. Thomas rationem Augu-
ſtini, cur Christus tali tempore voluit incarnari, & Non fuit
Euangelium prædicari, quia praefciuit tunc plures D. Thomæ
fuiffe in eum credituros; illius occaſione attingit ſcientia cō-
etiā locum Matth. 11. de Tyriis, & Sidoniis, & ditionata
cum eodem Auguſtino lib. de dono perfeuer. c. 9. eft.
ſentit verba illa Christi dicta fuiffe per abſolūtam

Et confirmatur primò hoc testimonium D. Thomae quia si scilicet admittatur præscientia hæc conditionata, aperte sequitur, posse etiam absoluta cognosciri alio modo, quam per præsentiam exteriorum numerorum, in aliqua causa proxima, vel remota, quod est contra eandem hypothesim positam in doctrina D. Thomæ. Sequela patet, quia si De' ante omnem decretum liberum per simplicem intelligentiam videt, haric conditionale esse veram, si Petrus intali occasione cu talibus circumstantiis constitutus, libere loqueretur, & in posteriori signo addatur decretum liberum, quo vult Petrum constitueri in tali occasione, & circumstantiis, eo ipso videt Petrum libere esse loquuntur in illis duabus præmissis sine discursu ex parte sua, ergo iam videt futurum absolutum alio modo, quam per præscientiam existentiae eius. Idem argumentum potest contra me fieri: nam supposita illa conditionaliter scientia, dico posse Deum prædefinire actum liberum, sicut per modum intentionis absolutæ; ergo iam cognoscit Deus per absolutam scientiam in illo decreto Dei illum actum esse absolutè futurum, cum tamen in illo signo non videatur illum futurum in se vt præsens, quia nondum intelligitur decretum absolutum Dei, quo & conditio veritatis, & fiat effectus, sine quo non potest talis effectus videri vt præsens in aternitate.

Et confirmatur secundò hoc testimonium D. Thomae, quia si scilicet admittatur præscientia hæc conditionata, aperte sequitur, posse etiam absoluta cognosciri alio modo, quam per præsentiam exteriorum numerorum, in aliqua causa proxima, vel remota, quod est contra eandem hypothesim positam in doctrina D. Thomæ. Sequela patet, quia si De' ante omnem decretum liberum per simplicem intelligentiam videt, haric conditionale esse veram, si Petrus intali occasione cu talibus circumstantiis constitutus, libere loqueretur, & in posteriori signo addatur decretum liberum, quo vult Petrus constitueri in tali occasione, & circumstantiis, eo ipso videt Petrum libere esse loquuntur in illis duabus præmissis sine discursu ex parte sua, ergo iam videt futurum absolutum alio modo, quam per præscientiam existentiae eius. Idem argumentum potest contra me fieri: nam supposita illa conditionaliter scientia, dico posse Deum prædefinire actum liberum, sicut per modum intentionis absolutæ; ergo iam cognoscit Deus per absolutam scientiam in illo decreto Dei illum actum esse absolutè futurum, cum tamen in illo signo non videatur illum futurum in se vt præsens, quia nondum intelligitur decretum absolutum Dei, quo & conditio veritatis, & fiat effectus, sine quo non potest talis effectus videri vt præsens in aternitate.

reuelationem p^{re}minentiam , q^{ue} futura erat in Ty-
riis & Sidoniis, si conditio illa in eis fuerit implera,
& occulto iudicio diuine p^{re}destinationis tribuit,
q^{uo}d non obstante illa p^{re}scientia non fuerint ta-
da signa apud illos facta. Vnde super cap. March. 11.
de propria p^{re}scientia exponit locum illum, vbi in-
ferte ex ilisis Christi verbis conuinci errorem dicen-
tium , non saluari nisi eos , quos Deus p^{re}sciuit,
quia conuerterentur , si predicaretur eis. Nam hoc
inquit excludit , dicens q^{uo}d Tyrius & Sidonius male e-
rit , vtique quamvis credituri essent , si adissent.
quia non iudicabit Deus illos ex his , quae facerent , sed ex his ,
qua fecerunt , vt ibidem cum Augustino subiungit.
Supponens non deesse Deo talium operum scien-
tiam, sed in ipsis operibus deesse rationem meriti ,
& demeriti , nisi in aliqua differentia temporis fu-
tura sint. Potest etiam idem D. Thomas allegari in
3 p. q. 1. art. 3. ad 4. vbi dicit , p^{re}destinationem supponere
p^{re}scientiam futurorum , quod de hac p^{re}scientia op-
timè intelligitur nam absolute p^{re}scientia futuro-
rum potius sequitur ad p^{re}destinationem , maxi-
mè iuxta sententiam Thomistarum . Sed ille locus ,
vt ibi notaui, incertus est. Itē allegatur D. Thomas D. Thom.
Idem.

et confirmatur secundum, quia D. Thomas i. p. q. 9. art. 13 ad 2. dicit veritatem conditionalis propositionis consistere in bonitate illationis, sed in ipsis conditionalibus propositionibus, de quibus tractamus, illatio non est bona, nam si esset bona, esset necessaria, & si esset necessaria iam futurum non contingens, sed necessarium, quod est contra hypothesim, & contra contingentiam, seu libertatem effectuum, ergo illae propositiones vel sunt falsae, vel falsoe non sunt cognoscibilis ut vacabulare uictus D. Thomae principia non cogiscitilla, quia sicut Deus non potest facere, quod de se est impossibile, ita non potest scire, quod de se

Ex preuentia futurorum effectuum liberorum, qui
essent in humano genere, si aliquo ex illis extremis
temporibus Christus carnem assumetur, vel non
sumeret. Quod preuentia sine dubio conditionata
est, quia et preintellegitur ante decretum de tempore
future Incarnationis, & sub conditione, si tali, vel
tali tempore fiat, & multi ex illis effectibus de facto
non euenerunt, quia conditio non est impleta. Ve
r. g. pre cognoscit Deus fidem esse penitus abolendā
in mundo, si differretur Incarnatio usque ad finem
potius mundi; quod tamen posse non evenit, quia
conditio impleta non est: oportet etiam scientiam
esse certam, alias prouidentiam Dei, que in illa
undatur, non esset certa. Denique oportet pre-
scia-

Scientiam non esse confusam, sed distinctam, & claram, & ideo determinatam, & in particulari praesciuit Deus, in quibus, & quomodo tales effectus euentrent, si Incarnatio antea, vel tardius fieret.

Nihil est
7.
Nihil est
huic sciencie
quod huic scientiae repugnet, quod sicut sufficiens in scientia respondendo ad primam obiectiōnem doctrinae. contraria sententiae, quae in hoc sensu maximè proponit. Secundò probatur, nihil esse in doctrina D. Thomae, cedit, reliqua enim magis attingant partem alteram de modo talis scientiae. Primum ergo negamus reperi in D. Thoma in locis, quae ibi allegantur, diuisionem scientiae diuinæ, in naturalem, & libera-
rum. non enim in D. Thoma illa vera inuenitur. Sed duidit D. Thomas illis locis scientiam diuisiōnem scientiae diuinæ, & intelligentiae, & visionis, sub quibus verbis in aliis locis quamplurimis eandem diuisionem repetit, nunquam sub prioribus de scientia naturali, & libera. Arguens autem nomina mutavit, ut aliquam speciem difficultatis haberet obiectio, tacite supponens verba esse aequivalentia, cum tamen neque revera sint, neque ex doctrina D. Thomae id probari posuit. Admissa ergo diuisione illa sub verbis D. Thoma negatur consequentia, nam illa adaequata est, & scientia conditionata simpliciter loquendo sub scientia simplicis intelligentiae continetur, sive libera, sive naturalis appellatur, quia scientia simplicis intelligentiae formaliter non habet ex eo quod talis est, quod si libera, vel necessaria, sed ex eo, quod est de rebus possibilibus, seu abstractenibus ab existentia in aliqua differentia temporis futura, & ideo inuenitur in Deo ante omne decretum liberum de rebus aliquando futuris. Et hoc totum conuenit in conditionatam scientiam, quia licet per illam videatur effectus contingens, non tantum ut contingens, sed etiam ut determinatum ad alteram partem ex hypothesi; tamen quia illa hypothesis nondum supponitur futura ex aliquo decreto Dei, sicut id manet sub esse possibili, & ideo tota illa cognitio ad simplicem intelligentiam pertinet. Vnde neque illi Doctores, qui admittunt hanc scientiam conditionatam saltem in decreto conditionato, loquuntur ad mentem D. Thomae, dum dicunt, talem scientiam esse scientiam visionis, quia D. Thomas nunquam posuit scientiam visionis circa res nunquam futuras, neque in illa differentia temporis habituras existentiam, ut in locis citatis videri potest: at vero haec scientia esse potest de rebus, nunquam de facto futuris, ut deponentia Tyrorum, de traditione Cellitarum, & similibus. Igitur ex diuisione illa prout à D. Thoma traditur, nullum argumentum sumitur.

Admissa tamen diuisione sub illis verbis libera, & naturalis, supponendum est, scientiam Dei non posse dici liberam, ex parte ipsius scientiae, prout nostro modo intelligendi est quasi elicitus à Deo, quia determinatio scientiae Dei ad talen-
tum, sub quo dicunt scientiam huius, vel illius rei, non subditur libertati Dei, sed supposito obiecto quasi resultat naturaliter. Quod ita declaratur ex his, quae in nobis accidunt: nam actus duobus tantum modis potest esse liber, scilicet, vel formaliter, seu elicitiū, vel denominatiū ex imperio alterius actus: prout modō est actus liber voluntatis, non vero actus intellectus, sed ad summum rationis, quia posteriori modo. Sic ergo in Deo seclusa imperfectione elicitur, seu elicitur actus, determinatio actus voluntatis Dei est per se formaliter liber, nam proposito eodem obiecto potest per seipsum voluntas Dei ad illud determinari: intellectus vero non est sic formaliter liber, nec potest etiam determinari ex motione voluntatis sua, quia circa ipsum intellectum versetur, quasi applicando illum ad talen-
tum determinationem, quia cum omnis scien-

tia Dei sit clara, & evidens, & sit purissimum actus neque quoad exercitium, neque quoad specificacionem (vt more nostro loquamur,) potest pendere ex motione voluntatis. Loquenda ergo de propria libertate actus & parte operantis, nulla est in Deo scientia libera, sed ipsa etiam visionis et naturalis, non simpliciter, sed presupposito obiecto sicut calefaction ab igne est naturalis, supposita tamen materia applicata, circa quam versus posuit. Et ita etiam non procedit argumentum: quia pionis vero obiecta scientie diuinæ quedam sunt necessaria, alia vero ex se non habent necessitatem, sed tamen contingentiam, ideo ex parte obiectorum potest adiutari illa diuisione. Inter obiecta autem non necessaria quædam sunt talia per solam determinationem habitudinem ad voluntatem creatam, nullo supposito decreto libero voluntatis Dei, alia pendente ex antecedente decreto libero voluntatis Dei. Potest ergo uno modo dici libera omnis scientia, cuius obiectum de se non est necessarium, sed potest non esse, sive hoc habeat ex habitudine ad voluntatem creatam, sive ad voluntatem Dei, & sic omnis scientia contingentia, sive conditionata, sive absoluta, dicuntur contingens, & a naturali distinguuntur. Potest item restringi nomen scientie libera ad illam scientiam, quæ versatur circa obiectum futurum ex libero decreto Dei, quia propriè non dicitur aliqui liberum, nisi quod aliquo modo pendet ex voluntate eius quoad esse, & non esse, & sic omnis scientia conditionata, quæ non pender ex actuali decreto Dei libero, nec illud supponit, dicitur naturalis, id est, non libera, sed necessaria scilicet ex parte obiecti, quod supponit independenter a libero decreto Dei, quo ad voluntatem sub esse possibili, sicut creature omnes sub esse possibili sunt scilicet independenter a libero decreto voluntatis diuinæ, sub illis ergo continent possunt & veritates necessaria, & contingentes, & nichilominus omnium scientia est naturalis, & non libera ipso Deo, quia doctrina in se vera est, & contra D. Thomam esse non potest, quia, ut dixi, nunquam distinxit scientiam Dei in naturalem, & libera-
rem, nec declarauit vnde illæ denominations sumenda sint.

Secunda obiectio retrorqueri potest in eos, qui dicunt præuidere Deum hæc futura in prædicta determinatione voluntatis creatæ facta à Deo per abolitionem decretu: non certe D. Thomas modum credidit præcognoscendi futura contingentia nunquam tradidit nec antiqui Thomistæ ita interpretati sunt docentes D. Thomam, sed vbiq[ue] docent secundum D. Thomam non posse futura contingentia cognosci in causa, quantumvis præparata, & disposita ad effectum sed solum in præsencia ipsius actus determinationis, ut patet ex Capitulo in i. dist. 3. cap. 1. art. 2. per totum, præsertim ad argumentum Durandi contra primam conclusionem. Cato-
tano i. part. quæst. 14. art. 13. circa respondendum. Cato-
ad primum in fine Hispaniæ in i. dist. 3. quæst. 1. art. 4. ad 7. vbi Aquarius in additionibus ad Capitulo conclusi. 6. distinctus id tradit, omnes alios modos cognoscendi futura excludingit, af-
firmatque omnes Thomistæ antiquiores ita sen-
tientiam illam D. Thomæ impugnarunt, intellexerunt D. Thomam ita illum modum elegisse, ut omnes alios dis-
reuereret, & in hoc sensu illam impugnarunt, vein q[uod] alii
Durando, Scoto, Aureol. & alii in i. dist. 3. & i. p[ro]p[ri]etate. Hinc ergo argumentum, quia mem-
berit cognoscere futura, in decreto prædeterminante, liberum arbitrium, non est cognoscere illa ut pre-
sentia, sed futura, neque est illa cognoscere in se, quod est cognoscere in causa: utrinque autem repugnat certitudini cognoscendi. 14. dist. 3. cap. 1.

cognitionis futurorum contingentium iuxta principia D. Thomæ ergo. Minor auctoritate sola nititur, & idem videoiter satis probata, & ex ipsis D. Thomæ, & ex aliis Doctoribus. Major autem probatur, quia prius natura, quam intelligatur effectus. Cogitare prodire a causa physice prædeterminata cognoscitur in tur in illa ergo vt sic non cognoscitur vt præcens, sed deinceps præt futurum a tali causa, quia effectus non est prædeterminatus fons donec a sua causa manat: tunc autem non cognoscitur vt iam manans a causa; ergo vt emanatus est ex causa his effectus. Et inde etiam concluditur, illo modo non cognosci effectum in se, sed in causa, ut id est quia nondum intelligitur emanasse de causa; ergo si uia: ne habere esse in se, ratione cuius possit in se coquuntur, gnosci; ergo in causa vt ultimè completa conditionis futuris id declaratur, quia iuxta illam sententiam cognoscuntur in via illationis, quia ex causa sic determinata necessariò sequitur effectus, saltem necessitate consequentiæ, vt etiam aduersarij loquuntur; ergo per talem scientiam non cognoscitur effectus contingens in se, sed in quadam causa, cum qua habet necessariam connexionem, & illationem: hoc autem, vt dixi, repugnat futuris contingentibus, iuxta doctrinam D. Thomæ, & infra ostendemus esse in hac parte verissima: nam ille modus cognitionis reru contingentia repugnat,

Quocirca ad argumentum quatenus sit contra nos, respondemus, doctrinam illam D. Thomas nobis non repugnare; quia etiam futura contingua sub conditione non praesciuntur in causa à Deo, nec ut futura, sed ut in se sunt aliquo modo scientia Dei, æterna. Quando enim Deus ante decretum liberum de vocando tali modo Paulum præcognovit, quod si Paulus sic vocaretur, esset consensurus, non id cognovit, quia viderit, ex voluntate sic necessariò sequi consensum etiam necessitate consequentia, & ita nec cognovit illum effectum in tali causa, nec propriètatem futurum, sed cognovit ab illa voluntate emanaturum fuisse consensum videndo obiectum ipsam emanationem tanquam præsentem. Supponimus enim, cùm Deus dicitur futurum contingens ut præfens, non intelligi de præsenti reali fundata in existentia actuali, quam res cognita extra Deum habet, etiam in mensura æternitatis, id etiam in absolutis falsum sensum, & alienum à mente D. Thomæ, vt Hispanensis suprà etiam rectè sensit intelligitur ergo de præsenti obiectu qua in hoc consultit, quod non cognoscitur effectus ut contentus tantum in causa, sed ut emanans ab illa pro sua duratione, quæ ita menti. Vei præsenterunt, ac si esset in re iam præfens. Et ad eundem modum res futura etiam non absolute, sed tantum sub conditione sit futura: nam videndo in exemplo adducto voluntatem Pauli ex hypothesi, seu conditionaliter ita constitutam, & vocatam, vider ab illa dimanare consensum sub eadem hypothesi; & ita illemer consensus sic videtur futurus ut præfens, & in se, non ut futurus, & in causa, vt in sequenti capitulo exponemus. Unde non obstar, quod hæc futura conditionata vel nunquam sint futura, vel quod cognoscatur prius ratione, quam sint absolute futura, quia nihilominus cognoscuntur ut præsenti obiectu ut æternæ Dei cognitioni, quia non in causis, sed in seipsis cognoscuntur, & quia æternis intuitus omnia cœplicetur, vt in sequentibus explicabimus.

Ad primam confirmationem responderemus, post scientiam conditionatam alicuius futuri duplex decretum posse intelligi in diuina voluntate, quo illa cognitione transeat in absolutam, vt in eadem confirmatione tangitur. Vnum est decretum executium, quo Deus vult purificare conditionem illam.

F. Suarez de Gratia Pars II.

iam, ut res illa sit absolute futura: vt, v. g. dare vocacionem, per quam nouit voluntatem esse conuertendam, si illi daretur, & tunc eo ipso yideritalem conuersione in se ipsa, & vt praesentem in eternitate secundum illam existentiam, quam suotempore habitura est. Quia ex vi illius decreti vult Deus non solum dare homini omne auxilium praeuum ad tales conuersiones, sed etiam dare omnem concursum, seu actualem influxum cooperantem ex parte sua necessarium ad tales effectum, quem concursum simul cum influxu voluntatis hominis inquietur ut terminum ad tales concursum; & ita illa cognitio est intuitu talis effectus in se ipso: unde non est cognitio quasi per discursum virtualem, videlicet, si iste homo vocetur, consentiet: sed vocabitur; ergo consentiet, dum intentionia illa minor videtur in se quatenus ipsa vocatio cum omnibus aliis necessariis iam est determinata a deesse, & non potest videri sine termino simili modo praesenti; ergo illa cognitio non est extra modum intuitionis rei in se, ut praesentis eternitatis.

Maior difficultas est in alio decreto, quod supposita illa praesentia conditionata, potest Deus habere per modum intentionis, volendo immediatè, & absolute, ut homo consentiat, v. g. volendo credere, ex qua intentione vult dare illi talem vocacionem: nam illud decretum, seu propositum dandi fidem, prius est secundum rationem, quam voluntas executiva dandi vocacionem, ergo in illo decreto scit Deus absolute effectum esse futurum, priusquam illum ut absolute praesentem in eternitate inquietatur, atque cognoscit prius futurum ut futurum in causa, quam illum videat in re praesente. Ad quod respondeo, non posse negari hunc praescientiam in deinde, non tam ita esse in causa, quin in in decreto eludat praesentiam in eternitate, quatenus illam per modum supponit in praesentia conditionata, & ad illam intentionis dicit habitudinem virtualem: non posset enim Deus ita est in habere tale decretum de futuro actu libero, nisi iam in thesauris sapientie sua prenouisset vocacionem, prensentia in per quam potest infallibiliter executioni mandari, & ideo tale decretum dicit habitudinem ad illud obiectum, ut iam conditionaliter praesens eternitati, & virtute includit voluntatem dandi talem vocacionem, & concursum, & ideo ille modus praesentiae non excluditur ab illo modo, qui esse dicitur per presentiam eternitatis, sed sub illo continetur, vel ad illum reuocatur.

Ad secundam confirmationem respondemus D. 13.
Thomam in loco ibi allegato, non loqui de omni soluitur
genere propositionum, sed tantum de illis, quæ confirmare-
fundantur in illatione, in quibus ad eam verita- suprà n. 4.
tem necessarium est, ut illatio sit necessaria. Non
negat autem D. Thomas posse esse aliud genus con- Duplex ge-
ditionalium propositionum, quarum veritas non posse est pro-
pendet ex formalis illatione (vt sic dicam,) sed tan- positionum
tum ex materiali, id est, ex actuali emanatione, quæ conditio-
de facto talis actus habet a tali potentia, sitalis n. 1.
conditio supponeretur, etiamsi ex vi antecedentis 1. Quarum
causa posset non emanare. In quo sensu habent illæ veritas pen-
propositiones veritatem, ut possint cognosci, ut in malillatio-
ne sequentibus dicimus. Nec D. Thomas ignoravit ne ex ma-
hoc genus conditionalium propositionum, cum teriali dun-
sepe alias de illis loquatur magis in actu exercito, quam
in actu signato, ut sic dicam. Vnde fortius taxat.
potest hæc obiectio retorqueri in eos, qui admittunt in Rectorque,
Deo hanc scientiam conditionatam; volunt tur.
tamen semper fundari in vi illationis, & ab illa pendere dicunt veritatem propositionis sic cognitæ, & vt bona sit illatio, necessarium putant interponi,
& antecedere decreatum Dei, in quo bonitas il-
lationis fundetur. Nam ex dicta scientia plane
sequitur hæc futura non praesciri ut praesentia,

sed ut futura, & consequenter non cognosci ut futura contingentia, sed ut futura necessaria, quia cognoscuntur ex vi illationis necessaria. Nec satis facit vulgaris responsio, quod illa sit necessitas consequentia, quæ non repugnat contingencia, quia illud est verum quando illatio fit ab aliquo posteriori, quod supponitiam factum contingentem effectum, ut si Deus scit, fieri. At vero quando illatio est ab aliquo priori, & causa praecedente, tunc necessitas consequentia redundat in necessitatem consequentis, consequenter tollit contingentiam, seu libertatem, iuxta dicta in Prolegomeno praecedente. Hoc autem modo ponitur necessitas illationis in his futuri iuxta dictam sententiam: nam bonitas, aut necessitas illius conditionalis illationis fundari dicitur in efficaci decreto, & prædeterminatione diuina voluntatis, quæ est causa efficacissima talis effectus futuri tandem inducens antecedentem, & causalem nem necessitatem, ut implicet contradictionem, effectum non sequi postea tali causa; ergo in illis futuri est necessitas simpliciter, ac subinde non cognoscuntur ut futura contingentia, sed ut necessaria, quod est contra hypothesim, & contra libertatem, & ideo nunquam D. Thomas tam modum cognoscendi futura contingentia nos docuit, sed absolute, reiecit omhem præscientiam futurorum contingentium in causa, ut visum est.

14. Vnde ad ultimam confirmationem responde-
mus admittendo ex parte proportionem inter
Primi eun- scientiam absolutam, & conditionatam in ordine
tur quæd- ad decretum diuinæ voluntatis, & ex parte nega-
ad solutionem
4. confirm- do illam. Duplex enim potest intelligi decretum
suprà n. 3. voluntatis Dei ante præsentiam, scilicet abso-
luta, quod solet dici prædefiniens, vel prædestinans
& includens aliquam conditionem, vel limitatio-

Propositio nem. Dicimus ergo ad neutram prescientiam super inter scientiam necessariò decrenum absolutum, & efficax extiam abs- parte Dei, in quo effectus futurus cognoscatur. De lurat &cōscientia conditionata ita in argumento supponitur ditionatam & nos idem diximus, & iterum dicemus. De abso- in quo ex lura vel à alibi est à nobis tractatum latè, ybi contra patte admitt Scotum documentum, non esse voluntatem Dei abso- lib, 1. de ab- lurat, esse ad æquatam rationem prescendi omnia solut. scien- futura contingentia, neque primariam, & per se tiafusur. cō sufficienit cognoscendi aliqua. Non quidem a- ring, cap. 6. dæquatam, quia peccata futura cognosci non pos-

sunt in aliquo decreto absolute voluntatis Dei
quod secundum rationem talem scientiam antecede-
dat , quia Deus ex se nullum tale decretum habe-
circa peccata, nec ut peccata sunt, nec ut actus sunt.
Sed habet tantum voluntatem concurrendi ad illa,
in qua voluntate per se respectata non potest cogi-
nosciri effectum esse futurum , quia oportet simili-
cognoscere , voluntatem humanam esse concursu-
ram, quod in illo decreto Dei non est volitum , ne
absolute definitum , & ideo non potest in illis
cognosci. Neque etiam potest tale decretum
esse prima , & unica ratio cognoscendi aliquam
futura , videlicet actus bonos , & supernaturales
quia licet hoc posset Deus praedefinire , & ea politi-
praedefinitione infallibile sit , effectum esse futu-
rum ; nihilominus non potest Deus talem actionem
praedefinire salua libertate , nisi supponeret con-
ditionatam scientiam medijs , per quod posset faci-
cere , ut ille effectus liberet , & infallibiliter fiat.

15. Sic ergo ad argumentum negamus absolutam
Solutio in praesentiam contingentium supponere necesse
forma fario decretum absolutum, in quo solo sufficien-

ter habeatur. Nec D. Thomas in argumento in locis citatis id dicit. Aliud est enim quod præscientia absoluta futurorum supponat aliquod decretum liberum; aliud vero, quod supponat decretum, in quo solo nitatur. Primum est verum, qui sine futura efficientia Dei nihil potest esse futurum: efficientia autem Dei esse non potest nisi ex libero decreto voluntatis Dei, & ideo a sola præscientia omnis futuri supponit aliquod decretum voluntatis Dei, & hoc solum est, quod D. Thomas docet locis citatis. Secundum autem est falsum, nec docetur à D. Thoma in illis locis, sed solum, quod præscientia supponit aliquam voluntatem, quod vniuersalium. nam potest supponere voluntatem non omnino absolutam, nec prædefinitam, in qua sola non cogiſtetur satis futurum, ut declaratum est, & ideo D. Thomas sèpe distinguit in Deo ipso certitudinem præscientie à certitudine prædestinationis, seu prædeterminationis, & dicit omnia, quæ præsciuntur à Deo, efficta priori, non tamen omnia posteriori modo, ut videre licet i. p. q. 23. art. 7. & quæst. 6. de veritate. art. 3. & infra ostendimus, non omnia præscientia à Deo esse ab eodem prædefinita efficaciter ante præscientiam.

CAPVT VII.

Ratione à priori ostenditur dari in Deo conditionem
tam præscientiam, & principali fundamento
contraria sententia occurritur, veri
tisque talium propositionum
declaratur.

VT nostram sententiam ratione confirmemus, supponimus in primis, certum esse debere omnibus Catholicis, quod in his prepositionibus conditionat de futuro contingent est alia veritas determinata in alterutra parte contingit, illam non ignorari à Deo. Ratio est, quia omnis veritas de se scibilis est, obiectum enim scientia est veritas, & è conuerso omne verum participat.

participat aliquo modo rationem entis, unde sub ea ratione scibile est: si autem objectum est scibile, etiam scientia possibilis est, teste Philosopho cap. de Ad aliquid, quia illa duo correlatiū dicuntur; imd scibile dicitur à scientia, quæ erga ipsum versari potest. Si ergo tale futurum est scibile, profectō estiam scientia de illo est possibilis. si autem illa scientia possibilis est, Deo maximè erit possibilis, tum quia si est possibilis, illa scientia, aliqua perfectio est; ergo non potest Deo deesse: tum etiam, quia si cur Deus est omnipotens, quia habet summam potestatem, ita est omnisciens, quia habet summam scientiam; ergo sicut potentia ejus se extendit ad omne possibile, ita & scientia ad omne scibile; ergo si hæc propositiones scibiles sunt, scientia illarum possibilis est Deo. Ac denique si Deo est possibilis talis scientia, actu ac necessariō illam habet, supposita veritate, & scibilitate obiecti, quia, vt supra tereti, scientia de se est perfectio necessaria, & naturalis, quia non liberè, sed ex necessitate terminatur ad omnia scibilia, supposita capacitate ex parte obiecti: ignorantia enim vel nescientia cuiuscumque rei scibiliū imperfectio est in Deo. In his ergo omnibus non est, nec potest esse dissensio. Tota ergo controversia ad hoc requiecat, vt videoamus, an illa conditionales habeant determinatam veritatem scibilem.

Primum. ergo opinantes, qui hanc scientiam Deo negant, in hoc maximè fundantur, quod in illis propositionibus non est determinata veritas, nisi antecedat decretum Dei, quo causa determinetur. Et ideo qui negant tale decretum, consequenter absolvunt, & simpliciter dicunt talia conditionata non cognosci certò etiam à Deo: qui vero decretum conditionatum ponunt, saltē negant, ante illud posse cognosci. illud autem fundamentum, scilicet, in his propositionibus conditionalibus non esse determinatam veritatem, ita suadere videntur. Quia res antequam fiat, non habet esse nisi in causa sua, ergo nec potest habere esse futurum, nisi prout est in causa sua, quia esse futurum includat esse; ergo vel in se, vel in causa: non in se, ergo in causa. Et patet ex differentia inter rem futuram, & praesentem, vel præteritam comparatam. Nam res dicitur præfens propter esse, quod in se iam habet, præterit propter esse, quod iam habuit in se, & quodiam fuit extra causas: futura vero nondum habuerint in se, & ideo non potest determinari futura ratione proprij esse, quod in se habeat; ergo solum, quia habet esse in causa. Rursus non quodlibet esse in causa sufficit, veres dicunt futura, sed oportet, vt habeat esse in causa determinata ad effectendum, quia res etiam habet esse possibile in causa sua, & tamen non omne possibile est futurum, vt per se constat; ergo aliquid additum esse futurum ultra hoc, quod est habere esse in causa: nihil autem aliud addere potest, nisi determinationem causa ad agendum; ergo si causa in qua res est possibilis, non sit determinata, sed indifferens: quia ipsa fuerit in illo statu, non potest effectus eius determinatus esse futurus; ergo nec propositione significans illum esse futurum, potest esse vera determinata; ergo nec scibilis. At vero per conditionales propositiones de quibus tractamus, significatur effectus determinatus futurus à causa secunda de se indifferente, & indeterminata; ergo nisi præcedat aliquod decretum causa prima, quo causa secunda effet determinanda in tali carent, non potest illa propositione habere determinatam veritatem. ac proinde sic scibilis erit per certam, & infallibilem scientiam. Vnde si tale decretum non datur absoluto, necerit talis scientia; si vero datur, saltē non erit antequam illud secundum rationem antecedat.

Fr. Suarez de Gratia Pars II.

Nihilominus dicimus in his propositionibus conditionatis conceptis ante liberum decretum Dei in ipso iam existens, esse determinatam veritatem, ratione cuius & scibiles sunt, & à Deo sciuntur, non in decreto suo, sed in seipsis. Hanc assertio nosterā latè tractauit in lib. 2. de scient. Del cap. 6. & 7. & nihil ferè hic addendum occurrit. Quia vero moderni instant, & contendunt totam veritatem determinatam futurorum contingentium esse summandam ex solo esse, & determinatione, quam habent in causa, ideo ad hanc falsam apprehensionem excludandam, rem iterum breviter explicabo. nam nobiscum in assertione consentiens, id tetigit latè, & subtiliter Diotalenius in dicto Opus. ^{Diotalenius.} cap. 6. & breviter quidem, tamē etiam optimè ^{Pesantius.} Pesantius i. p. q. 14. art. 13. disp. 5. qui antores recte inducunt eandem omnino esse difficultatem, & rationem in præscientia Dei de futuris contingentibus absolutè futuris, quæ est de conditionatis, & ideo & cognoscibiliter ex parte obiecti, & cognitionem ex parte Dei in futuris conditionatis ad instar absolutorum esse explicandam. quæ sententia mihi valde placet, videtur que verissima, vt etiam in allegato loco dixi, & ideo per discursum utrisque communem rem rotam breviter explabo, & paritatem inter illa ostendam, & inde facile concludetur ratio à priori nostræ sententiaz, & oppositum fundamentum facile displicetur.

Præmissum quid sit, aliquid esse futurum propriè, & formaliter. Aliqui enim dicunt esse futurum, nihil aliud quiddatur esse, quam habere esse in causa aliquo modo determinata, & nondum habere, vel habuisse in se illud. Hoc ultimum manifestum est ex distinctione futuri à praesenti, & præterito, & inde sequitur, scilicet, quod sit esse in causa, quia esse futurum est aliquid esse, ergo debet esse aliquid, ergo vel in se, vel in causa: sed non in se; ergo in causa. Quia vero esse in causa, vt sic, sufficit ad esse possibile; non vero ad esse futurum, vt constat, quia multa sunt possibilia, quæ non sunt futura, ideo additur, quod debet esse in causa determinata ad agendum. Nam eo ipso quod causa est potens, & est determinata ad agendum, effectus ejus futurus est: quæ doctrina videtur sum ex D. Thoma lib. 1. Periherm. lect. 13. circa finem, ybi docet, futurum habere esse in sua causa, & ideo si sit simpliciter determinata ad unum, effectum ejus posse dici simpliciter futurum; si vero sit magis propensa ad unam partem, effectum posse dici futurum, sed non omnimoda certitudine: si autem causa sit indifferens, & non magis determinata ad unam partem, quam ad aliam, effectum non posse dici futurum, vel non futurum, sed possibile. Sed licet verum sit effectum Refutatur ente quam sit, habere esse in causa, nihilominus primus ex formalis denominatio futuri non sumetur ex eo, plicandi modus.

Quod res habet esse in sua causa, quantumvis determinata. Probatur, quia hoc ipsum, scilicet rem habere esse in causa, non est futurum, sed est præfens; ergo non potest in eo solo considerare formaliter ratio futuri. Item alibi cognoscere aliquid esse futurum, nihil aliud esse, quam cognoscere, talem rem habere esse in sua causa hoc, vel illo modo determinata, quod dici non potest, alibi & Angelus posset cognoscere futura, quantum cognoscibilia sunt, quod potest comprehendere esse quod habent in causis, vel Deus non posset cognoscere futura contingencia cum certitudine, quia solum cognoscere habere esse in causa vel indifferente, vel ad summum inclinata ad unam partem, quod non satis est ad certainam cognitionem, vt D. Thomas dixit, & per se constat. Denique ex ipsarum propositionum, seu

Non est
formaliter
idem rem
esse futurā
& habere
esse in causa
actu secundo,
quia illa non est causa in potentia, sed
determinata.

locutionum distinctione potest faciliter intelligi, non
esse formaliter idem, rem esse futuram, & habere
esse in causa determinata, id enim potest iuxta il-
lam sententiam intelligi de causa determinata in
actu secundo, quia illa non est causa in potentia, sed
determinata in actu; intelligitur ergo de causa determinata in
actu primo: sic autem esse causam determinatam,
& effectum esse futurum, non sunt formaliter idem
tum quia illa metitur duæ propositiones non sunt syn-
onymæ, ac proinde in ipsius significatis est aliqua
divergencia: tum etiam, quia prius natura habet res
esse in causa determinata, quam sit futura; tum de-
nique quia potest causa non esse determinata in ac-
tu primo, & effectus esse futurus; & è contrario
potest causa secunda esse determinata simpliciter,
& effectus non esse futurus, vt ex dicendis consta-
bit.

5.
Definatio
futuri à Pe-
sanio tra-
dita impug-
natur.

Aliquid ergo adduntem esse futuram esse deno-
minationem à voluntate Dei volente illam esse, an-
tequam sit, ita ut rem possibilem esse futuram for-
maliter nihil addat, nisi determinationem extrin-
secam à voluntate Dei. Ita Alexander Pefant su-
præ, & fundatur, quia res possebili non incipit esse
futura, nisi per decrenum liberum Dei. Vnde ipsum
etiam futurum in causa naturaliter agente, vt, v.
g. Solem cras esse oriturum, non est simpliciter fu-
turum in illa virtute Solis, nisi adiungatur decre-
tum Dei concurrendi cum Sole. Sed mihi etiam
haec sententia non satisfacit vniuersaliter loquen-
do: nam l. c. t. posset aliquo modo habere locum in
rebus futuris per efficientiam solis Dei, & in fu-
turi à causis naturalibus adiuncto decreto effici-
concurrendi Dei, & ablatu omnium impedimento, ni-
hilominus etiam in his nos videtur illo modo re-
cte explicari formaliter ipsum esse futurum Nam
formaliter, & in rigore aliud est esse voluntum, & esse
futurum: nam illud est prius, & ratio, seu causa al-
terius, præsertim, si verum est potentiam Dei exer-
cituam esse ratione distinctam à voluntate. Item
si loquamur de voluntate intentionis, per illam
non potest dici res esse formaliter futura, sed magis
remotè, & quasi radicaliter. Præterea in effectibus,
quos nos Deus solus immediatè, sed cum causis
secundis facit, esse futurum non est à sola volun-
tate Dei, esto non sit sine illa; ergo licet demus rem
esse futuram per denominationem à voluntate
Dei, non est ab illa sola, sed simul à concusa. Pro-
batur, quia ab eadem causa habet res, quod sit fu-
tura, à qua habitu est esse, cùm fuerit presens; sed
tamen, v. g. cùm est presens, non habet esse à
sola voluntate Dei; ergo esse futurum in tali effectu,
non est denominatio à sola voluntate Dei, sed à to-
ta causa.

6.
Vrgeetur ad
etibus liberis; supponendo, vt idem auctor suppo-
nit, voluntatem Dei non prædeterminare physicè
voluntatem creatam ad agendum, sed tantum con-
currere concursu simultaneo, supposita sufficiens
virtute in actu primo, nam hoc potest, vt consensus
liberis futuri, sufficit ex parte Dei voluntas con-
currendi, & illud decreto non sufficit, vt effectus
sit futurus; ergo esse futurum talis actus, non est
denominatio ab illo decreto. Consequitur est clara-
rat, quia si illud esse futurum consistit in tali deter-
minatione, debet esse & inseparabile ab illa, &
sufficiens ab eadem in ratione formæ denomi-
nationis, quod ostenditur probando minorem. Nam
voluntas Dei concurrendi cum voluntate libera,
relinquit illam indifferentem, & potentem ad agen-
dum, vel non agendum, etiam in sensu compo-
sito, & stante illo decreto Dei; ergo ex vi illius
decreti nullus actus illius voluntatis habet, quod
sit futurus. Quod maximè videtur licet in actu pec-
cati, quem Deus ex se non absolute vult, & ideo

non potest habere, quod sit futurus per denomina-
tionem à voluntate Dei. Responderi potest ex do-
ctrina eiusdem auctoris, Deum prius ratione,
quam velit concurrendi cum voluntate creatam ad
determinatum, & priusquam det illi determina-
tum concursum, prævidere, ipsam voluntatem
creatam ex se talem determinatum actum esse ope-
raturam, & ideo accidente voluntate concurrendi,
statim ab illa denominari, & esse rem futurum.
Sed contra hoc est, quia sicut voluntas non potest
actu operari sine concursu Dei simul cum illa actu
operante, ita non potest esse, vel intelligi opera-
tura, quia intelligatur habitu concursum Dei, ergo
si præscitur operatura absolute intelligitur habitu
concursum Dei, & consequenter præintelligitur
in Deo voluntas dandi concursum in tali tem-
pore, &c. Si autem præscitur solum operatura sub
conditione, in ipso conditione includi necessariò
debet voluntas concurrendi; ergo seruata propor-
tione nulla ratione potest esse prius, voluntatem
hominis esse operaturam, quam esse habitur
concursum Dei, ergo nec potest Deus prius præcire
absolutè illam esse operaturam, quam velit cum il-
la concurrendi, cùm ab illa voluntate debeat manere
concursum, qui in futura operatione creature ne-
cessariò imbibitur, ergo decreto concurrendi Dei
solum, ac præcise spectatum nunquam denominat
effectum liberum creature absolutè futurum, nisi
cum illo decreto coniungatur determinatio crea-
ture in actu secundo futura. Et hac ratione præcie-
tia futuri actus peccari non potest haberi in sola
voluntate Dei, sicut neque esse potest in sola volun-
tate creature, sed altior modus præscientia neces-
sarius est, vt in lib. i. de scientia Dei latius diximus,
& statim breuiter attingemus.

Dico ergo esse rem futuram formaliter confi-
re in transitu quodam rei ab esse, quod habet in
causa, ad esse, quod in seipso aliquando habitu
est, vnde est quasi tendentia quedam ab esse in dia quod
potentia ad esse in actu, quæ in re ipsa ponenda est. efficiens
Loquimur enim de futuris realibus, & extra Deum formalis
vit exclusum futura, quæ vel secundum ordinem
naturalè considerari possunt in creatura pro eodem
instanti prius natura, quam velit, vel secundum ra-
tionem in decretis Dei liberis spectari possunt, de
quibus cum proportione erit secundum ordinem
rationis loquendum. Hæc ergo declaratio formalis
rationis significatæ per propositionem de futuro
probatur in primis à sufficienti partium enumera-
tione, quia exclusis aliis declarationibus, nulla alia
occurrit potest, quæ formale rationem futuri
declaret. Deinde ex conceptu immediato, quire-
spondit propositioni significanti rem esse futuram
cum enim dicimus, Perris peccabit, nihil aliud sig-
nificamus, nisi peccatum, quod secundum se est
possibile huic voluntati successu temporis, vel tali
tempore esse actu futurum in illa, seu ab illa; ergo
per hanc habitudinem vt ira dicam, constituitur
peccatum illud in esse futuri; id autem est in re-
liquis, ergo formaliter in hoc constitutio ratio futuri.
Denique considerando futura in ordine ad cogni-
tionem nostram, licet interdum ex cognitione
causæ, nihilominus tunc certi omnius redimur
de veritate prolationis propositionis de futuro, quan-
do expectato eventu videmus in actu possumus
quod prius erat possibile, & futurum esse poterat
pronuntiatum; ergo omnes concipiunt rationem
futuri possumus esse in illo transitu, & ab illo pendere
realē, vt ita dicam, seu phylacum veritatem pro-
positionis de futuro. Nam si est illi conformis, est
vera, si minus, est falsa, qualemque fuerit esse,
quod habebat in causa.

Quocirca esse, quod effectus habet in causa,
solum est fundamentum futuri esse, non ratio
formalis

D. Thom. formalis ejus : esse autem actuale ipsius pro sua-
mensura, seu temporis differentia, est quasi terminus futuritionis: futuritio autem concipiatur a no-
bis, quasi habitudo quedam, seu transitus a tali
momentum ad talem terminum. Quia vero iste
transitus non potest innoscere nobis, nisi per cau-
sus, ideo incipimus, & loquimur iuxta exigentiam,
& dispositionem causæ, & hoc modo loquutus est
de futuris D. Thomas in dicta lectione 13. lib. 1.
Perherim. Vnde cum aitrem, qua habere esse in
causa de se propensa, & determinata ad talem
effectum, quamvis impediti queat, dici posse fu-
turum, intelligit profectè quod modum loquen-
ti humanum sine mendacio, quam vocamus
nos veritatem moralē, seu formalem, quod
intentionem loquentis ex humana coniectura.
Nihilominus tamen id satis non est ad formale
esse futurum, nec ad physicam, & raeſem veri-
tatem loquutionis, quam etiam materialem in
scholis solemus appellare, si in re ipſa, & cum effe-
ctus non evenerit, sicut predicta erat. Ethoc mo-
do dicit idem D. Thomas in 2. disp. 38. q. 1. art. 5.
non posse hanc propositionem esse veram: Petrus
curret, & quod Petrus deficiat à cursu, idest,
quod cursus nunquam fiat, quia & propositio
iam est, & fuisse falsa. Vnde ad tollendam æ-
quacionem utri possimus distinctione fre-

Duos modis dici possit aliquid quid esse futurum in causis, ite fortasse in re ipsa futurum non sit, ita significat D. Thomas citato loco Periherm. & i. p. q. 19. art. 7. ad 2. & clariss q. 12. de vereitate. art. 10. ad 7. vbi videtur, Aliquid potest dici esse futurum non solum ex hoc, quod ita erit, sed quia est ordinatum in causis, ut si sit futurum. Et si, ait, quamvis Medicus predicit sanitatem futuram, licet postea impediatur, non dixisse fallum, quia ita erat in causa ordinatum. Et allegat Aristot. 2. de Generat. cap. 11. text. 64. dicente, fieri posse, ut sit qui futurus est incedere, non incedat. Sed, ut dixi, inter hac duo illud est simpliciter, & absolute futurum, quod tale dicitur, quia tale erit, & talis sunt omnia, quae Deus ab solutè, simpliciter reuelat esse futura, ut Virgopariet, Petrus peccabit. Unde ad veritatem talis propositionis de futuro necessarium est, ut res eius futura esse cognoscitur, aut dicuntur. Aliud vero quod est futurum, tantum in ordine aliquarum causarum, quae tamen impedienda sunt, re vera non est simpliciter futurum, sed tantum secundum quid, id est, quantum est ex iustitia causarum, vnde praedicatione in tantum est certa, in quantum non est absoluta, sed factam conditionem, vel limitationem includens, scilicet, erit, quantum est ex presenti dispositione causarum, vel nisi impediatur. Aut certe si est absoluta praedictione, non erit materialiter seu realiter, ut sic dicam, vera, & ideo materialiter, non nunquam poterit esse reuelatio Dei, cuius veritas

temper et non tantum formalis, sed etiam materialis, id est, non tantum non mentitur, sed etiam in re ipsa nihil falsum dicit, & in eo duo coincidunt, quia semper ex certa scientia loquuntur. In homine autem, qui sepe simpliciter affirmat quod sibi tantum probabile, aut verisimilium est, locutio illa de tali futuro, si absoluta sit, poterit quidem vera dici formaliter, id est, iuxta mentem loquens, quia si loquendo non mentitur, nihil minus tamquam propositio ipsius se falsa erit, quia non est conformis rei in se, de qua absolute profertur, & sic sepe contingit aliquid dicere falsum, & non mentiri. Et hoc de ratione formalis futuri.

9.
Prestitor
Secondum de-

Secundum declarandum est quid addat futu-
rum contingens ultra rationem futuri. Aliqui

Fr. Suarez de Grata Pan. II.

... our Grannys 11.

existimant futurum contingens esse, quod in se
est indeterminatum, & indistinctum, vt eveniat,
vel non eveniat, vel aequaliter ad vitramque par-
tem, vel inaequaliter; sed hoc vel non est verum;
vel magna indiger declaratione, & limitatione, quorundam
nam iuxta illam rationem contingens sequi-
claratio cō-
ceptus futu-
ri contingē-
tū placitum.

nam iuxta illam rationem contingens requiri-
tur, contingens futurum re vera non recte dici,
nec esse futurum, quia si adhuc est ex se indiffe-
rens, ut postea sit, vel non sit, profecto non ma-
gis dici potest futurum, quam non futurum. Item
illud futurum contingens est ver' futurum, quod
Deus praescit futurum esse; sed illud quod Deus
praescit esse futurum, non est indifferens ad non
esse futurum, quia Dei definite iudicat esse fu-
turum, & non esse defuturum; ergo iam ita est in
se determinate verum, ac futurum. Denique cum
dicitur aliquis esse futurum simpliciter, significatur
determinata habitudo esse potentialis, ad esse
actuale in aliquo tempore praesentialiter ponen-
dum; ergo quantumvis sit contingens, si vere fu-
turum dicitur, secundum illam habitudinem dicit
determinationem ad esse, & excludit negationem
essendi vniuersalem, pro omni tempore futuro.
Igitur cum futurum contingens, per hoc additum
non excluditur, vera, & determinata ratio futuri,
sed modus eius declaratur. Addit ergo conting-
entia supra rationem futuri indifferentiam potentia-
lum.

Conclusio secunda.
lem, non actualē in ratione futuri, id est, per illam proprietatem significatur, quod licet ille effectus determinat̄ futurus sit, nihilominus de se talis conditionis est, ut posset non esse futurus, quod prouenit ex parte causæ, quæ illum est effectuā; tia supra rationam talis est ut possit impediiri, licet de facto non possit impedienda. Quod ita breuiter, & distinctè explicatur; nam futurum contingens non dicitur tale, quia erit, vel non erit, hoc enim disiunctum non est contingens, sed necessarium, & ineuitabile: oportet ergo alteram partem determinare; ergo futurum contingens posituum dicitur, quod erit, quamvis posset non fore: negatiuum autem dicitur, quod non eueniet, licet posset euenire.

Atque hinc intelligitur, quæ indifferentia sit de
ratione futuri contingentis, & quæ determinatio
illi repugnet. Est enim de ratione eius aliquid indis- 20.
fferentia in causa in actu primo præcisè spectata, feretia quæ
quæ dici potest indifferentia potentialis, quæ in-
differentia alter est in causa libera, alter in causa
naturaliter agente, ut statim dicetur, & ideo soler-
generali modo indifferentia illa explicari per hoc
quid causæ sit impedibilis ne producat effectum.
determinatio fir-
ratione fu-
turi conta-
gentis.

nam tunc licet habeat in potentia effectum, nihilominus carere potest effectu, & ideo haber effe-
ctus hanc indifferentiam potentiale, vt possit esse futurus, & non eff. Non est tamen de ratione
futuri contingentis indifferentia actualis in ipsa
habitudine ad esse in se pro aliqua differentia tem-
poris futuri, nam, ut dixi, in hoc habet determina-
tionem, alioquin non est futurum. E contrario
vero determinatio in causa secundum se, & in
actu primo considerata, repugnat contingentia
futuri effectus, quia excludit indifferentiam illam,
qua talis effectus contingens denominatur. Nam
hac contingencia re vera in effectu non est modus
realis intrinsecus ipsius effectus, sed est denomina-
tio a tali causa, & indifferentia locus, sicut li-
bertas in actu voluntatis non est modus eius in-
trinsecus, sed denominatio a tali principio ha-
bente talem indifferentem potestatem; ergo si de-
terminatio quasi potentialis in causa repugnat
futuro contingenti, non illi repugnat determina-
tio actualis, qua in ipsa habitudine ad terminum
spectatur, ut declarau. & intelligi potest in effectu contingentis presenti: nam licet ha-

beat determinationem actualem à causa, nihilominus est contingens simpliciter ex modo agendi, seu potestate causa: ita ergo effectus futurus potest esse determinatus quoad actualem habitudinem adesse actualem, etiam si contingens in potentia, seu in modo agendi causa.

¹¹
Obiicitur
doctrina
Aristotelis
circa propo-
sitiones de
futuro con-
genti.

Diotalevius
excusat Phi-
losophum
ab errore.

¹²

Sed hæc interpretatio non declarat, quod Aristoteles non errauerit, sed quod ut homo erraret, quia modum talis veritatis & præsentia eius cognoscere non potuit. Supponendo enim futura contingentia non habere aliam veritatem, nisi quam habent in sua causa, & ex vi eius, vt talis effectum in potentia continet, consequenter fortasse loquutus est, dicens non habere determinatam veritatem, nec subiacere certa cognitioni. Tamen in illa suppositione errauit, siue per impossibilitatem naturalem assequendi altiorum cognitionem contingentium, siue ex alia quacunque causa, id enim parum refere, cum de errore constet, quia futura, ut dixi, non ex sola causa, sed etiam ex determinatione futura, & ex eventu rei per illa significata habent veritatem. Et licet antequam sint, non habeant realem præsentiam in propria mensura, habent nihilominus aliquam præsentiam, vel realem obiectuum in mensura æternitatis, & ideo illa eadem prius significata ut futura, absolute, & determinata vera esse possunt per conformitatem ad suum terminum, etiam in causis prout sunt tantum in potentia, & actu primo, non habeant determinatam veritatem.

Potest forte dicendum veritatis assequi non potuit, excusat ipse a culpa exculpi: sententia autem, quas inde intulit, non

Secunda.

Tertia.

presentia, & in causis censuit non esse certò cognoscibilia; ergo inferre debuit, neque à Deo ipso certò cognosci. Namuis ergo Aristoteles rectè philosophatus fuerit de his futuris præcisè spectatis in ordine ad solas causas, & cognitionem, quæ ex illis sumi potest, absolute de his futuris non rectè sensit. Negari enim non potest quin habeant in re determinatam veritatem, vel falsitatem de se certo, & infallibiliter cognoscibilem, si ex parte intelligentis virtus intelligendi non desit, ut in dicto lib. i. latius dixi, & rationibus Aristotelis respondi.

Ex hac autem doctrina Aristotelis, quam quod hanc partem probat D. Thomas, colligimus, & tertio loco addimus duobus principiis positivis veritatem determinatam, quæ inest propositionibus absolutis de futuro contingentia, non esse lumen-dam ex determinatione causarum quæ in actu primo configuratur ad agendum, sed aliunde. Determinatio Loquor de determinatione in actu primo, ut ex hoc causa cludam causam, utiam determinatam in actu secundo, quia causa quando iam est, vel cognoscitur in tali statu, effectus ejus etiam si contingens, non cognoscitur ut futurus, sed ut præsens, quia non determinatio illa in actu secundo non est aliud; quā ipsa actio, per quam effectus accipit esse, & ideo sic spectatus iam non ut futurus, sed ut præsens consideratur; & ideo ut sic potest veritatem summa à causa determinatam in actu secundo, & in ipsa determinatione cognoscitam tanquam in via, que in seipso, & tanquam præsens videatur. Futurum autem ut futurum ante hanc determinationem considerandum est, ac proinde solum spectante in causa ut constituta in actu primo, & sic dicimus non habere veritatem certam, vel determinatam in illa. Et hoc optimè probatur ratione Aristotelis, quia contingentia effectus futuri formaliter sumuntur ex indifference causa secundum se spectata; imò, ut dixi, effectum esse contingentem nihil addit nisi determinationem à causa indeterminata ad unum, vel ad agendum, vel impedibili, ut dicunt. Item ob hanc causam non potest effectus contingens ut futurus certò cognosciri in causa, velex causa, ut D. Thomas docet i. p. quæst. 14. art. 13. & in dist. 38. quæst. 1. art. 5. & quæst. 2. de verit. art. 12. & quæst. 12. art. 1. & quæst. 16. de malo, art. 7. & sepaalias. Ethicæ est potissima ratio, ob quam solus Deus potest sua veritate futura contingentia certò cognoscere, iuxta illud, Annunciate nobis futura, & dicimus; quia dixisti nos, nimirum, quia cognoscere futurum tanquam præsens transeundit potentialitatem eructare, & cognoscere futurum ex causa est impossibile, quando causa est indeterminata, ut in futuris contingentibus esse debet; ergo est contra rationem talis futuri, quod habeat talam determinationem in causa. Denique, quia in hoc maximè, & quasi adquædè differt futurum contingens à necessario, quod hoc haber determinationem in causa, quam illud non.

Vt autem hæc assertio melius intelligatur, fiat que euidentior, oportet aduertere effectus contingentium inueniri tam in causis naturaliter agentibus, quam in liberis, diuerso ramen modo. Nam in causa naturaliter agente effectus non est contingentia, quasi aetiù respectu propriæ, & proximæ causæ ratione virtus ejus, sed quasi passus ob imperfectionem ejus causa, quæ impediti potest per aliam causam, vel rem aliam occurrentem, & laudabile ad impedientium virtutem alterius causa, ne agat, sufficiemt. In libera autem causa effectus est contingens per se, & ex interna virtute causa, quia ita est sufficiens ad agendum, ut ipsa possit impedire, (ut loquutus est Capreolus in i. dist. 3.

quest. 1. art. 2.) id est, valeat actum suum suspendere, & ad hunc vel oppositum determinare: quod etiam ex dictis Prolegomeno præcedenti manifestum est.

Et hinc sequitur alia differentia, quia effectus naturalis contingens habet in sua propria causa per se ac præcisè sumpta, quandam determinationem ad unum, ratione cuius in illa cognosci potest; ut certò futurus certitudine quadam naturali, & includente conditione hanc, ni impedimentum aliunde interueniat. Vnde si effectus compositus paretur non ad solam causam per se, ac præcisè quod possit feceratam, sed cum omnibus requisitis ad agentibus ad unum, in quibus includitur impedimentorum abrogandum est, & quod concursus Dei sit paratus: in toto illo qualitercumque causarum habet talis effectus omnimodo.

ut scilicet, cum determinationem ad unum, quia hanc habet per se propria causa, contingentiam autem per accidens, ex impedimentis, vel effectibus aliarum causarum, quibus ablatis, vt in hypothesi supponitur, manet integra determinatio, & ideo poterit in illo toto causarum ordine cognosci certissime effectus futurus, quia licet respectu propriæ cause sit contingens dicto modo, nihilominus non cognoscitur ut contingens, quia per concursum omnium causarum, & conditionum antecedentium ad talem actionem tollitur contingentia effectus, & resultat necessitas. Vnde si Deus velit absoluto decreto præfiri auferre à tali causa omnia impedimenta, in illo etiam decreto posse infallibiliter sciendi effectum esse futurum, tunc verò iam non scit illum ut contingentem, sed ut necessarium.

At vero effectus contingens ex libertate cause non solum est contingens comparatus ad suam omnino propriam, ac proximam, & per se causam præcisè spectatam, sed etiam in ordine ad totum cumulum causarum, vel conditionum necessiarum, vel de facto concurrentium, ex parte actus primi ad tamen effectum. Et ideo nunquam potest talis effectus habere absolutam determinationem in causa, vt est in actu primo, sive in ordine ad solam proximam causam per se, vt est per se notum, tamen ordine ad totum cumulum causarum, conditionum, aut circumstantiarum ex parte actus primi concurrentium. Quia si effectus esset determinatus in actu primo in cumulo causarum, &c. iam viri non esset contingens, & consequenter nec liber, esset enim omnino necessarius in causa, & postis omnibus prærequisitis ad agendum, quod repugnat libertati, vt ostensum est in superiori Prolegomeno. Item in illo cumulo causarum necessitate est includi voluntatem liberam, ergo non obstantibus omnibus, quæ illi coniunguntur in actu primo, illa potest semper se impediare, ne agat, vel hoc agat, quia hoc haberet in intrinsecam protestationem, vel si per conjunctionem aliarum conditionum, aut causarum, quæ illi coniunguntur in actu primo, illa est priuata hac potestate se impediendi consequenter est priuatalibertate, & ita non contingenter operatur propria, & perfecta contingentia libertatis. Vnde includitur effectum liberè futurum, non solum non cognoscere cum certitudine in determinatione in actu potest, sed cum habeat in sua causa proxima, verum in se principium contingencia, ergo impossibile est in illa, quantumvis propria, & inclinata sit in actu primo, infallibiliter cognosci effectum futurum, cum semper ab intrinsecō possit

probatur, quia illa causa adæquata ut conflata ex omnibus concurrentibus adhuc est indifferens, & reinet in se principium contingencia, ergo impossibile est in illa, quantumvis propria, & inclinata sit in actu primo, infallibiliter cognosci effectum futurum, cum semper ab intrinsecō possit

non existente videri præsentem, ita etiam rem futuram præsentialiter intueri, & hoc est esse

præsentem eternitatem, & ex hac præsentialitate

infallibilitas cognitionis, non ex causis

ut prioribus sua causalitate. Vnde in altera par-

te non dicit D. Thomas videri futura in suis cau-

sis

Cap. 7. Ratio à priori cur detur in Deo hæc præscientia,

quest. 1. art. 2.) id est, valeat actum suum suspen-

dere, & ad hunc vel oppositum determinare: quod etiam ex dictis Prolegomeno præcedenti manifestum est.

Et hinc sequitur alia differentia, quia effectus

naturalis contingens habet in sua propria causa

per se ac præcisè sumpta, quandam determina-

tionem ad unum, ratione cuius in illa cognosci

potest; ut certò futurus certitudine quadam natu-

rali, & inclidente conditione hanc, ni impedi-

mentum aliunde interueniat. Vnde si effectus com-

positus paretur non ad solam causam per se, ac præcisè

quod possit feceratam, sed cum omnibus requisitis ad agen-

tibus ad unum, in quibus includitur impedimentorum abla-

rgendum est, & quod concursus Dei sit paratus: in toto illo

qualitercumque causarum habet talis effectus omnimo-

do.

ut scilicet, cum determinationem ad unum, quia hanc habet

per se propria causa, contingentiam autem per

accidens, ex impedimentis, vel effectibus aliarum

causarum, quibus ablatis, vt in hypothesi supponitur,

manet integra determinatio, & ideo poterit

in illo toto causarum ordine cognosci certissime

effectus futurus, quia licet respectu propriæ cause

sit contingens dicto modo, nihilominus non cog-

noscitur ut contingens, quia per concursum omni-

um causarum, & conditionum antecedentium

ad talem actionem tollitur contingentia effectus,

& resultat necessitas. Vnde si Deus velit absolu-

to decreto præfiri auferre à tali causa omnia impe-

dimenta, in illo etiam decreto posse infallibiliter

sciendi effectum esse futurum, tunc verò iam

non scit illum ut contingentem, sed ut necessa-

rium.

At vero effectus contingens ex libertate cause

non solum est contingens comparatus ad suam

omnino propriam, ac proximam, & per se causam præcisè

spectatam, sed etiam in ordine ad totum cumulum

causarum, vel conditionum necessiarum, vel de facto

concurrentium, ex parte actus primi ad tam

effectum. Et ideo nunquam potest talis effec-

tus habere absolutam determinationem in causa,

vt est in actu primo, sive in ordine ad solam

proximam causam per se, vt est per se notum, tamen

ordine ad totum cumulum causarum, conditio-

natum, aut circumstantiarum ex parte actus primi

concurrentium. Quia si effectus esset determina-

tus in actu primo in cumulo causarum, &c. iam

virii non esset contingens, & consequenter nec

liber, esset enim omnino necessarius in causa, &

postis omnibus prærequisitis ad agendum, quod

repugnat libertati, vt ostensum est in superiori

Prolegomeno. Item in illo cumulo causarum ne-

cessitate est includi voluntatem liberam, ergo non

obstantibus omnibus, quæ illi coniunguntur in

actu primo, illa potest semper se impediare, ne agat,

vel hoc agat, quia hoc haberet in intrinsecam protestationem,

vel si per conjunctionem aliarum conditionum, aut causarum, quæ illi coniunguntur in actu

primo, illa est priuata hac potestate se impediendi consequenter est priuatalibertate, & ita non

contingenter operatur propria, & perfecta

contingentia libertatis. Vnde includitur effectum

liberè futurum, non solum non cognoscere

cum certitudine in determinatione in actu

potest, sed cum habeat in sua causa proxima, verum

in se principium contingencia, ergo impossibile

est in illa, quantumvis propria, & inclinata sit in actu

primo, infallibiliter cognosci effectum futurum, cum semper ab intrinsecō possit

non existente videri præsentem, ita etiam rem

futuram præsentialiter intueri, & hoc est esse

præsentem eternitatem, & ex hac præsentialitate

infallibilitas cognitionis, non ex causis

ut prioribus sua causalitate. Vnde in altera par-

te non dicit D. Thomas videri futura in suis cau-

sis

Cap. 7. Ratio à priori cur detur in Deo hæc præscientia,

quest. 1. art. 2.) id est, valeat actum suum suspen-

dere, & ad hunc vel oppositum determinare: quod etiam ex dictis Prolegomeno præcedenti manifestum est.

Et hinc sequitur alia differentia, quia effectus

naturalis contingens habet in sua propria causa

per se ac præcisè sumpta, quandam determina-

tionem ad unum, ratione cuius in illa cognosci

potest; ut certò futurus certitudine quadam natu-

rali, & inclidente conditione hanc, ni impedi-

mentum aliunde interueniat. Vnde si effectus com-

positus paretur non ad solam causam per se, ac præcisè

quod possit feceratam, sed cum omnibus requisitis ad agen-

tibus ad unum, in quibus includitur impedimentorum abla-

rgendum est, & quod concursus Dei sit paratus: in toto illo

qualitercumque causarum habet talis effectus omnimo-

do.

ut scilicet, cum determinationem ad unum, quia hanc habet

per se propria causa, contingentiam autem per

accidens, ex impedimentis, vel effectibus aliarum

causarum, quibus ablatis, vt in hypothesi supponitur,

manet integra determinatio, & ideo poterit

in illo toto causarum ordine cognosci certissime

effectus futurus, quia licet respectu propriæ cause

sit contingens dicto modo, nihilominus non cog-

noscitur ut contingens, quia per concursum omni-

um causarum, & conditionum antecedentium

ad talem actionem tollitur contingentia effectus,

& resultat necessitas. Vnde si Deus velit absolu-

to decreto præfiri auferre à tali causa omnia impe-

dimenta, in illo etiam decreto posse infallibiliter

sciendi effectum esse futurum, tunc verò iam

non scit illum ut contingentem, sed ut necessa-

rium.

At vero effectus contingens ex libertate cause

non solum est contingens comparatus ad suam

omnino propriam, ac proximam, & per se causam præcisè

spectatam, sed etiam in ordine ad totum cumulum

causarum, vel conditionum necessiarum, vel de facto

concurrentium, ex parte actus primi ad tam

effectum. Et ideo nunquam potest talis effec-

tus habere absolutam determinationem in causa,

vt est in actu primo, sive in ordine ad solam

proximam causam per se, vt est per se notum, tamen

ordine ad totum cumulum causarum, conditio-

natum, aut circumstantiarum ex parte actus primi

concurrentium. Quia si effectus esset determina-

tus in actu primo in cumulo causarum, &c. iam

virii non esset contingens, & consequenter nec

liber, esset enim omnino necessarius in causa, &

postis omnibus prærequisitis ad agendum, quod

repugnat libertati, vt ostensum est in superiori

Prolegomeno. Item in illo cumulo causarum ne-

cessitate est includi voluntatem liberam, ergo non

obstantibus omnibus, quæ illi coniunguntur in

actu primo, illa potest semper se impediare, ne agat,

vel hoc agat, quia hoc haberet in intrinsecam protestationem,

vel si per conjunctionem aliarum conditionum, aut causarum, quæ illi coniunguntur in actu

primo, illa est priuata hac potestate se impediendi consequenter est priuatalibertate, & ita non

contingenter operatur propria, & perfecta

contingentia libertatis. Vnde includitur effectum

liberè futurum, non solum non cognoscere

cum certitudine in determinatione in actu

potest, sed cum habeat in sua causa proxima, verum

in se principium contingencia, ergo impossibile

est in illa, quantumvis propria, & inclinata sit in actu

primo, infallibiliter cognosci effectum futurum, cum semper ab intrinsecō possit

non existente videri præsentem, ita etiam rem

futuram præsentialiter intueri, & hoc est esse

præsentem eternitatem, & ex hac præsentialitate

infallibilitas cognitionis, non ex causis

ut prioribus sua causalitate. Vnde in altera par-

te non dicit D. Thomas videri futura in suis cau-

sis

Cap. 7. Ratio à priori cur detur in Deo hæc præscientia,

quest. 1. art. 2.) id est, valeat actum suum suspen-

dere, & ad hunc vel oppositum determinare: quod etiam ex dictis Prolegomeno præcedenti manifestum est.

Et hinc sequitur alia differentia, quia effectus

naturalis contingens habet in sua propria causa

per se ac præcisè sumpta, quandam determina-

tionem ad unum, ratione cuius in illa cognosci

potest; ut certò futurus certitudine quadam natu-

rali, & inclidente conditione hanc, ni impedi-

mentum aliunde interueniat. Vnde si effectus com-

positus paretur non ad solam causam per se, ac præcisè

quod possit feceratam, sed cum omnibus requisitis ad agen-

tibus ad unum, in quibus includitur impedimentorum abla-

rgendum est, & quod concursus Dei sit paratus: in toto illo

qualitercumque causarum habet talis effectus omnimo-

do.

ut scilicet, cum determinationem ad unum, quia hanc habet

per se propria causa, contingentiam autem per

accidens, ex impedimentis, vel effectibus aliarum

causarum, quibus ablatis, vt in hypothesi supponitur,

manet integra determinatio, & ideo poterit

in illo toto causarum ordine cognosci certissime

effectus futurus, quia licet respectu propriæ cause

sit contingens dicto modo, nihilominus non cog-

noscitur ut contingens, quia per concursum omni-

um causarum, & conditionum antecedentium

ad talem actionem tollitur contingentia effectus,

& resultat necessitas. Vnde si Deus velit absolu-

to decreto præfiri auferre à tali causa omnia impe-

dimenta, in illo etiam decreto posse infallibiliter

sciendi effectum esse futurum, tunc verò iam

non scit illum ut contingentem, sed ut necessa-

rium.

At vero effectus contingens ex libertate cause

non solum est contingens comparatus ad suam

omnino propriam, ac proximam, & per se causam præcisè

spectatam, sed etiam in ordine ad totum cumulum

causarum, vel conditionum necessiarum, vel de facto

concurrentium, ex parte actus primi ad tam

effectum. Et ideo nunquam potest talis effec-

tus habere absolutam determinationem in causa,

vt est in actu primo, sive in ordine ad solam

proximam causam per se, vt est per se notum, tamen

ordine ad totum cumulum causarum, conditio-

natum, aut circumstantiarum ex parte actus primi

concurrentium. Quia si effectus esset determin

centium
absolutū
vade sumi-
cūr.
fis determinatis, vt quidam male allegant, adden-
do particulam determinatię, nam D. Thomas præ-
cisè dicit insuis causis, & addidit explicationem, di-
cens, in quantum videt ordinem causarum ad effectum:
qui ordo in causis liberis potest esse propensionis,
seu inclinationis. Et ideo subiungit, Et quamvis
contingentia futura sint in seipsis determinata ad unum,
tamen prout sunt in suis causis, non sunt determinata,
quin possint alteri eneniri. Ex quo vterius colligit
priore modum cognoscendi esse omnino cer-
tum, & infallibilem quoad veritatem futuri
eventus, posteriorem autem licet sit infallibilis
quoad cognitionem dispositionis, & ordinis
causarum, non tamen quoad veritatem futuri
eventus, qui per propriam propositionem de
futuro significatur, vt diximus. Et hæc nunca no-
bis sufficiunt de his contingentibus absolutè fu-
turis, quæ solùm præmissa sunt, vt ab illis gra-
dum faciamus ad futura conditionata, de quibus
tractamus.

• 20.

Conclusio quinta , *Quinto iugiter ex dictis invenimus, futura contingencia conditionata, non esse vera in illationis ex causa, neque in illa cognosci posse infallibiliter, vt determinatae vera, & certè future, etiam conditionata, si talis causa integra futuri esse supponatur, Hæc tamen non vi assertio est directè contra eos, qui scientiam hanc conditionatam admittunt, non tamen nisi post decrenum Dei absolutum ex parte sua, & conditionarum ex parte objecti. Nam hi con sequenter*

Conclusio quinta. *Quinto igitur ex dictis inferimus, futura contingenta conditionata non esse vera in illationibus ex causa, neque in illa cognosci posse infallibiliter, ut determinatè vera, & certò future, etiam conditionata, si talis causa integra futuri esse supponatur. Hæc assertio est directè contra eos, qui scientiam hanc conditionatam admittunt, non tamen nisi post decretum Dei absolutum ex parte sua, & conditionatum ex parte obiecti. Nam hi consequenter dicere coguntur Deum cognoscere illa in illationibus ex tali decreto, vel (quod perinde est) ex vi prædeterminationis futura in voluntate hominis ex tali decreto Dei, seu ex vi voluntatis humanæ, ut est sub decreto Dei, aut denique ex vi collectioris, seu coniunctionis virtutis voluntatis humanæ, & diuinæ ad tales effectum producentum. Hæc enim omnia in idem redeunt, & aequivalentia sunt, quatenus eadem ratio in omnibus militat, ad hoc enim talè decretum postulatur, ut ex illo infallibiliter inferatur sub conditione, quod Deus sub tali conditione decrevit; ergo iuxta illam sententiam veritas illius conditionalis, quam non habet, nisi post decretum in illatione futuræ, ac subinde quid talis effectus sit futurus ex illa hypothesi in causa cognoscitur. Contra hoc*

Probatur. illa hypothesi in causa cognoscitur. Contra hoc ergo probatur assertio ex dictis de futuris absolu-

Idem genus poterunt sic conditionata cognosci. Pater con-
habitudinis sequentia, quia militant omnes rationes, quia
causa idem genus ordinis; seu habitudinis haber causa
actu existens ad effectum absolutum futurum, quod
ad effectum actu existens ad effectum absolutum futurum, quod
absolutum haber causa sub conditione proposita, aut concep-
tum, ad effectum ex illa futurum, si conditio imple-
quod habet ea fuerit. Vnde sicut in absolutis habitudo causæ
causæ sub ad effectum est indeterminata, & vel omnino in-
conditione indifferens, vel impedibilis, etiam ab intrinseco
concepit ad in contingibus liberis; ita profus est in con-
effectum exditionatis; sed propter eandem causam non pos-
sunt futurum sunt absoluta cognosci certò ex vi causæ, sed ad
purificatam summum conjecturaliter; ergo idem est de con-
ditione divisionaria. Atque ita ratio doctrina, quæra p-

ditionalis. Atque ita tota doctrina , quam D.
Thomas tradidit de scientia fututorum conting-
tium , de se generalis est tam conditionatis , quam
Ratio à prio ratio sepe tradita ea-
ti commu- dem est , quia talis necessitas illationis ex causa
nis a futuri determinata ad unum tollit contingentiam ; ergo
abolutis & conditionalis sic cogniti , non cognoscitur ut
condicio- contingens , sed ut necessaria ; ergo neque effe-
natis. ctus contingenter , vel liberè esset futurus à tali
causa polita hypothesi ; hoc autem est contra id
quod in disputatione tota supponitur , quodque
est omnino certum , scilicet , talia futura esse verè
libera , & ut talia cognosci. Cùm enim Christus

prænouit Tyrios, & Sidonios facturos fuisse penitentiam, si virtutes in illis fuerint, sine dubio prænouit, liberè facturos fuisse penitentiam; & familiiter de Saule prescivit Deus liberè fuisse ascensurum Ceilam, si ibi permaneteret David, & Celiatas verè fuisse illum tradituros, & sic de aliis. Sequula verò est à nobis sapienti probata, quia illa necessitas licet per conditionalem illationem explicetur, re tamen vera non est necessitas solius illationis eiusdem effectus ex seipso, ut est illa, quod est, quando est, necessariò est, nec est illationis prioris ex posteriori, vsi homo loquitur, vulloqui, sed est necessitas causalitatis, & ex priori, & antecedenti hypothesi independenti ab vili libertatis: talis autem necessitas, est necessitas simpli- citer. Neque immorabor nunc in refutandis re- sponsumibus, quia partim id actum est in Prolego- meno præcedenti, partim fusus in lib. 5. agendum erit.

Sexto concludimus ex dictis, nihilominus in his conditionatis contingentibus inueniri veritatem determinatam, quia non sumuntur in via illationis, sed in via actualis dimanationis effectus a sua de causa, quia tali suppositione facta, vel conceptu per modum praesentis cognoscitur ab illo intellectu, qui suo intuitu attingit tantum praestantiam ea, quae futura sunt. Hac assertio tam est contra eosdem, quatenus negant haec conditionata esse fictibiliter a decretum absolutum ex parte Dei, quam contra alios, qui absolute negant talia conditionata cognosciri a Deo certa, et infallibili cognitione. Probatur autem ex eadem propositione inter contingencia absoluta & conditionata. Intelligendum est enim, quod sicut in absolutis causa supponitur tanquam existens ex hypothesi, & ut praesens in mente Dei ad modum existentis sub eadem hypothesi, ut in exemplo de David, supponitur David permanens intra Cœlum ita praesens in cognitione Dei ex hypothesi, ac si futurum aliquando esset. Quod potest explicari ex modo, quo nos venimus aliquid supponere, ut discurramus, vel inquiremus, quid de illo consequenter dicendum esset. Deinde sicut in absolutis de causa, existente, vel praesente intuitu Dei ut existens verè affirmatur in eadem mente Dei taliter effectum esse liberum manaturum ab illa, non quia in virtute causæ hoc videat Deus, sed quia intuitu suo vider causam illam ratiōne liberam, tanquam influente in illum effectum, ita in his conditionatis de causa ex hypothesi concepta ut praesentibus tali existentia possibili potest verè affirmari, & cognosciri in mente Dei, hunc determinatum effectum esse determinaturum ab illa causa liberum, & eadem hypothesi, non quia in virtute causæ talis effectus determinatè continuatur, aut videri possit, sed quia verè esset ad illum determinanda, & intuitus diuinus propter suam infinitatem & immutabilitatem intuetur causam illam sic ex hypothesi postam tanquam praesentialiter influente, & non in aliud: ita ut propoatio, quæ nostro modo concipiendi inde formatur, non sit hypothetica conditionalis propriæ, & illativa, sed simplex, & categorica, quæ dici rectè potest de conditionato extremo, ergo sicut in futuris absolutis est veritas determinata per habitudinem immediatam causa ad effectum de facto futurum, quem Deus propter vim infinitam intelligendi intueri potest, & ita infallibiliter praescire talia futura; ita conditionatis contingentibus est veritas determinata per immediatam habitudinem causa ad effectum ex hypothesi futurum, quam Deus per modum etiam simplicis intuitus propter eandem infinitatem certò cognoscere potest. Probatur hæc consequentia primâ à paritate rationis, & proportionis.

O' cenditur nis, quia de causa aliquando verè futura non alia ratione futurum aliquod cognosci potest ab habendum in telo & c. talis causa in re ipsa in actū secundo futura est, qui sicut & c. actus non potest non esse certus, & determinatus, & dicitur ita ad illum dicitur habitudinem propositio de futura ro, veritatis vera, & ad eundem determinatur intuitus Dei aeternus, & infinitus, sed eodem modo causa actionis pro ex hypothesi proposita, & apprehensa, ac si futura per se in effectu, consequenter transitura esset in actum secundum & c. dum, qui in re non posset esse nisi certus, & determinatus, minatus: ergo propositio de futuro dicens habitudinem causam ditem ad item effectum in re erit vera, & ad eandem hypothesim infinitatem, & immutabilitatem intuitus dispositio tuae unum pertinet, ut illam attingat, & deinde sicut caput quam p. humanum superat intelligere, quomodo diuinus intuitus, & intellectu virtus hanc habeat effectuatem in his conditionatis, ita plane in absoluatis, neque est maior difficultas in his, quam in illis, qui sunt attentes, & considerantes rem inspiciant, ergo sicut illud non negatur Deo, ita neque hoc postenus negari debet.

Denique ex hoc modo declarandi veritatem obseruantur ex Iesu, quibus conditionatis futuris continguntur gentibus esse potest, & secundum quam cognoscens noscibilis sint, facit constare potest, nullam imputacionem contradictionis assignari posse in humero, & iustiobjeto scibili, vel in eius scientia; ergo sicut p. hoc satis est, ut à Deo recte de Dea sentiente negari debeat, aut possit haec scientia. Consequentiā hæc probatur facile ex comparatione facta inter omnipotentiam, & omniscientiam Dei, quæ enim sunt infinita; ergo sicut negari non debet, aut potest, Deum posse aliquid, quod repugnantiam non inuoluit, ita nec potest negari, cum sci- re quid quid non implicat contradictionem. Item ratione supra facta, quod si obiectum est cognoscibile, scientia est possibilis, & si est possibilis, inest Deo: at si obiectum illud esse potest verum sine repugnancia, eo ipso cognoscibile etiam esse; ergo etiam est possibilis eius scientia, ac proinde Deo non neganda. Denique talis scientia ex proprio concep- tu, si in ea non inueniatur repugnancia, præse fert magnam perfectionem, & Deo dignissimam, multumque extollit capacitem (ut sic dicam,) & amplitudinem diuinæ intelligentiæ, ac scientiæ & ad extollendam diuinæ prouidentiæ rationem, & exactissimam prudentiam in suis operibus est accommodatisima: nam quo prouidentiæ ordo, ac dispositio ex ampliori cognitione, & præsen- tione futurorum cuiuscunq; ordinis, & rationis cogitari possint, eo prudentia excellentior, ac per- fector intelligitur: multum ergo pertinet scientia hac ad diuinam perfectionem, si in ea impli- catio non inueniatur, ut in antecedenti sume- mus.

Illud autem antecedens vel ex ipso credibile antecedens sit, quod talis scientia videretur esse necessaria ad summam perfectionem prouidentiæ, & pruden- tia, quæ in Deo semper cogitanda est, & ideo Augusti dixit alicubi Augustinus, non posse Deum scire non varios, & mirabiles, ac infinitos modos, qui bus voluntates humanas moueat eo modo, quo nouis eis conuenire, ut conuentantur, neque etiam posse ignorare si aliquid tali, vel tali modo fieri permitat, infallibiliter esse euenturum, prius etiam ratione, quam illud permittat. Et propter idem antecedens ex discursu facto videtur satis persuaderi, quia nulla repugnancia maior potest assignari in futuris conditionatis, quam in absoluris, supponendo, quod absolute per se primò non habent veritatem prædeterminatam ex decreto prædeterminante, sed ex præfencia aternitatis, ut D. Thomas docet, & ratio-

nies factæ tum de libertate, qua alter iacti vide- tur, tum de malis actibus, quorum prima origo in diuinam voluntatem iuxta illam sententiam retunditur, videntur conuincere. Secluso ergo tali fundamento veritatis, & præscientiæ futurorum liberorum, nulla profectio major repugnantia potest assignari in veritate, & præscientia futurorum conditionatorum, quam a bfolutorum: at in absolutis nulla est, ut declarauimus ex certissimis fundamentis, maxime in doctrina D. Thomæ ergo.

Denique ut probemus, hanc scientiam esse Deo possibilem sine repugnancia, satis nobis est quod Probatio talis repugnancia non ostendatur. Nam omnis negativa scientia, ut talis est, & per se spectata aliquid per- possibilis- fectionis importeat. Unde, qui dicunt hanc scientiam non esse in Deo, tenentur ostendere ipsam conditio- nes quid impossibile, & repugnans & ideo non esse

in Deo: hanc autem repugnantiam nobis non ostendunt, neque in ipsa scientia absolutè, nec in eadem ut independente à decreto prædeterminante, seu à quoquaque decreto secundum ordinem

Responde- rationis præexistente in Deo; ergo. Minorem probamus nunc, respondendo ad fundamentum, seu difficultatem in principio positam, nimurum, suprà n. 2. quod his propositionibus non possit esse determi- nata veritas; procedit enim fundamentum il- ex quo sopus lud ex falsa apprehensione talium propositionum, ut petat nam cogitantur, ac si affirmarentur, & cognitæ veritas pro- essent in vi conditionalium, & ex sola necessaria positionum connexione cum tali causa posita ex hypothesi in condi- tali, vel tali dispositione, in quo sensu verum ringeratum est, non habere determinatam veritatem, nec posse in vi illationis cognosci, imò id nos maxi- contendimus. Addimus verò in alio sen- tenciam accipiendas, ut sint tantum de conditio- nato extremo, de quo per modum categoricæ, ac simplicis propositionis affirmatur, vel negatur, quid acturum sit, vel non sit, si supponatur esse in hac, vel illa temporis differentia. Et sic dicimus in illis esse determinatam veritatem, non minus, quam in propositionibus ab- solutis de futuro contingentib; & veram contra- dictionem inter eas fieri, ita ut necessariè altera determinatæ vera, altera determinatæ falsa esse debeat, ac proinde possit per certam scientiam comprehendendi, & pro certo præcognosci. Ad probationem autem, si contra hunc sensum proce- dat, concedendo primum antecedens, nimurum rem antequam sit, non habere esse in se, sed in causa, & negando consequentiam, scilicet, non habere esse futurum, nisi prout illud esse est in causa. Nam licet verum sit, illud ipsum esse, quod nunc est tantum possibile, & in causa de- nominari futurum, & tale affirmari per pro- positionem de futuro, nihilominus non dicitur futurum prout est in causa, sed prout erit in se. Itaque ipsum esse possibile, quod res habet in causa, est quasi subiectum, quod denominatur fu- turum, non tamen est futurum, nec denominatur à modo essendi, quem habet in causa, sed à modo es- sendi, quem in se habebit à tali causa in aliqua fu- tura duracione.

Cum autem vrgetur, quia illud esse futurū includit esse, quod res futura, quādū est futura, nō habet in se, sed in causa. Respondeo, includere illud esse ut cundum subiectū denominationis futuri, nō ut formam de- nominantē futuram, ut sic dicam, quia illud esse, prout est in causa, non est futurū, sed praesens. For- ma autem illa, à qua illud esse possibile in causa de- nominatur futurum, non est causa ipsa, vel deter- minatio eius, ut in toto illo arguento contenditur, nam hoc est tollere contingentiam effectuum, & libertatem causarum secundarum; nec est aliqua res actu existens cum supponatur res futura in esse

esse tantum possibili. Est ergo habitudo quadam, quam res, prout est in causa haberet ad seipsum, ut erit praesens suo tempore. Qui ordi licet secundum compositionem mentis nostrae sit aliquid rationis, in mente Dei est objectiva praesentia, quia illud esse habet in aeternitate, ratione cuius veritas illa per modum praesentis cognoscitur, quamvis in ordine ad nos determinetur futura secundum varias temporis differentias. Dicetur haec quidem in futuris contingentibus absolutis locum habere, & necessaria esse, ut tanquam praesentia, salua contingencia, est non tanquam futura necessaria potius, quam & contingencia praescientia: at vero futuris conditionatis non ita posse accommodari, quis in prioribus illa praesentia fundatur in existentia, quam res futura vere habebit in suo tempore, quod fundatum in his conditionatis deest. Respondeo actualem existentiam aliquando futuram esse fundatum veritatis absolutae assertio-
nes de futuro, eodem modo seruata proportione actualem existentiam, quae ex ea hypothese esset futura, esse fundatum veritatis conditionatae assertio-
nes, & ideo utramque veritatem posse cogno-
sciri ad modum praesentis, quia Deus ita non ac-
cipit scientiam a rebus, ut ab actuali existentia ob-
jecti pendeat. Et reuera etiam in futuris absolutis
res prius quam tu tempore, & ad extra produc-
tum, non habent in se existentiam, sed intuitus diui-
nus attingit illam ut praesentem absolutam; ita ergo in conditionatis attingit rem futuram per modum
Tertium la presentis. Vnde illud discrimen validum materiale est
autores respectu cuius intutus, & eminentia cognitionis
torquetur. Ee potest hoc ad hominem confirmari contra
eos, qui saltim post decretum conditionatum Dei
concedunt cognosci haec futura, nam, ut videantur
a D. Thoma non discordare, simul docent cognoscere Deum illa ad modum praesentium, cum tam
diuinum decretum conditionatum non det
veram existentiam rei futurae, satis enim censetur,
quod daret, illam si conditio impletetur. Ita ergo
nos dicimus, quod etiam absque tali decreto, & ante
illud daret illam, si alia conditio impletetur, nam
illud licet non videatur in causa, videri potest in se
propter eminentiam diuini intellectus.

CAPUT VIII.

*Quae decreta conditionata, & libera Deo attribuen-
da sint, & in illis non posse contingentia
sub conditione futura
praesciri.*

IN superiori capite ostendimus posse in his fu-
turis conditionatis esse determinatam verita-
tem, etiam ut obiciuntur intellectui diuino
prius secundum rationem, quam diuina volun-
tas aliquid decretum liberum, & conditiona-
tum habeat, quod satis est, ut praescientia talium
futurorum Deo non negetur; ex quo sufficienter
improbatur sententia generaliter negans Deo hu-
jusmodi praescientiam, ut dixi, haec est sola ratio a
priori huius veritatis, quia si non ostendatur implica-
tio contradictionis, in tali scientia non est Deo negan-
da. Alio vero ratione, quae addi possunt ex utilitate
vel necessitate talis scientiae despiciuntur, vel ad perfe-
ctissimam Dei prouidentiam, praesertim circa prae-
determinatorum electionem, & liberorum auctuum bonorum
prædefinitionem, vel circa peccati permissionem
cum infallibili efficiuntur, vel denique ad expi-
candum auxilium efficax praetulerint: haec, inquam

rationes latentes in lib. 2. de scientia futuror. tractatz
sunt, quod ideo nunc facere omitterimus, & quia
haec utilitas, vel necessitas huius scientiae pre-
cipue probanda est ex his, quae postea in lib. 3. & 5.
de gratia efficaci contra motionem physicæ præ-
determinantem, & d permissione peccati contra
prædefinitionem ejus dicenda sunt. Quia vero
contra nouam euasionem admittendi præscientiam
horum futurorum sub conditione, ita tamen,
ut decreta conditionata præcedant, in quibus fun-
detur, paucis in aliis locis diximus, visum est in
hoc capite inquirere, an, & quatenus talia decreta
Deo tribuenda sint, ut ex discurso ejus confiteret, sine
fundamento illa configi, quae ad dictam scientiam
fundandam inveniuntur sunt.

Primo igitur obseruare oportet, duobus modis
posse in Deo supponi conditionale decretum. Pri-
mo, ut conditio ponatur ex parte ipsius voluntatis
diuinæ, ita ut sensus non sit, Deum habere, vel ha-
buisse tale decretu sed quod habere illud sit talis vel
talis conditione poneretur. Quod duobus modis potest
concipi, scilicet, vel ponendo ipsum conditionatum
decretu pro antecedenti, seu subiecto in condi-
tionali propositione; vel ponendo illud ex parte exponen-
tis consequentis, seu prædicati. Exempla faciliter ponuntur
possunt in facto Tyriorum, ut decretum conditio-
natate sit: Si Deus decreuerit ut in Tyro talia lig-
nificent, illi agerent pœnitentiam: vel e contrario,
si Tyro, & Sidone factæ essent virtutes, Deus de-
creuerit illorum voluntatem ad consensem deter-
minare. In neutro enim modo denunciandi tribu-
tur Deo in presenti aliquod decretum, quodiam
habeat, sed affirmatur, quod iam habuisset. Esta
rem diversitas consideranda inter illos duos modos. Nam
cum decretu ponitur sub conditione ex parte
subjecti, seu antecedenti, nullo modo attribuitur,
vel affirmatur de Deo tale decretum, sed tantum
affirmatur, quid ex illo sequeretur, si ponetur. Et
hoc modo deseruire potest tale decretu sub condi-
tione suppositum ad cognitionem multarum condi-
tionalium contingentium de voluntate creata, ut ex
dictis faciliter potest, & statim magis explica-
bitur. Quando vero decretu ponitur ex parte præ-
dicati, seu consequentis conditionalis pertinet ad
sola decreta diuina, quatenus per modum futuro-
rum secundum rationem cognosciri possent, de qua
bus nunc nihil differere decreui, quia ad punctum
de gratia, quod tendimus, non referuntur.

Alio modo possunt decreta conditionata esse in
Deo, ita ut conditio situm ponatur in objecto, Aliud
actus vero, & aequalis determinatio vero in Deo cum ei
absoluta, & de praesenti. Ut si intelligamus, Deum
intra se statuisse hoc modo. Decerno, quod si vir-
tutes, & signa fierent in Tyro, darem Tyri auxi-
lium internum prædeterminans, aut majus, vel spe-
cialius, quam ludus sum datus.

*De possibilite decreti conditionati ex parte
objecti.*

Et de his decretis conditionatis circa ea, quae nu-
quam futura sunt, aliqui putant esse impossibilia, quia
neque in Deo possunt ponere mutationem, cum
conditionalis nihil ponat in esse: impossibile autem
videtur Deum habere decretum liberum, sine ali-
qua mutatione, vel in ipso, vel in objecto volente,
qua quando Deus habet decretum liberum, prius fundante
ratione intelligitur a nobis non volens, neque no-
lens, sed quasi indeterminatus, & in secundo signo
rationis est volens per decretum suum: hoc autem intelligi
non potest sine aliqua mutatione. Quod si haec senten-
tia vera esset, funditus rueret sententia penens præ-
scientiam conditionatam in decreto conditionato-
rum.

Sed nihilominus illam sententiam probare nunc
quam potui. Quia sicut falso censeo negare Deo
conscientiam scibilius siue absulti, siue con-
ditionata, ita non minus censio absurdum negare Deo
liberatem, seu potestatem volendi omne obiectum
vobis, & secundum rectam rationem; vt
nolito modo loquamur. Vnde considero differen-
tiam inter scire, & velle, quod scire actualiter est ex
perfectione simpliciter, ac necessarij, si pposita ve-
ritate scibili ex parte obiecti, at velle actu quoque
obiectum creatum amabile etiam honestum, non pertinet ad
perfectionem simpliciter, & nihilominus posse illud
velle pertinet ad perfectionem potestatis liberae; cum
ergo obiectum conditionatum de se amabile sit secun-
dum rectam rationem & nos possimus illud velle,
necas non est hac potestas neganda Deo, qui non minore
liberos vo- libertatem habet in volendo, quam homo. Proper
lanteus
bit excul- posse illud vnuersaliter censeo, posse Deum habere circa
imperf- obiecta creatra honeste amabilia omnes actus libe-
ros voluntatis, quos potest homo habere, seclusa
imperfectione, & mutatione in ipso Deo, qua in-
venitur in homine, etiam per efficienciam, & receptio-
nem talium actuum. Nec videretur posse negari de-
creta omnia circa obiecta conditionata sine multis
incommodis. Nam Deus offert homini gratiam, & re-
pudiet Deum inmissione peccati, si contratur, quod non potest
homo intelligi fine actu postiuum voluntatis Dei, nec po-
mum genitum test dici sufficere actu quo yult Deus dare tale auxi-
lium sufficiens ad couersionem; quia voluntas dan-
digatris dispositio, seu si disponatur, distincta est a
voluntate dandi auxilium, tum quia obiecta sunt
distincta, & posse Deus velle hoc secundum, & non
velle, imo & nolle primum: tum etiam promittere
gratiam homini, si disponatur, distincta promissio
est a promissione auxili: promissio autem in volu-
tate fundatur, & ab illa accipit vim obligandi. Simi-
liter volumas offerendi concursum generalem vel
potest offeri, gratia, vel natura, etiam ad actum nunquam fu-
turo, ut curum de obiecto conditionata est, & non potest ne-
gari deinde, si gar in Deo, quia certissimum est, Deum ad se talem
actum non
offerre concurredit, quia alias non daret auxilium suffi-
cientem, non potest autem offerre sine actu voluntatis, quia
liberis offert. Vnde non est necesse vt per omne decre-
tum liberum Dei resulteret semper mutatio physica
in re volta, ut alius locis latè dixi, fatus est enim,
quod resulteret physica mutatio, vel moralis, vel ob-
iectiva, seu rationis quatenus ex tali decreto haberet
res vestrum objecta metu aliām habitudinem ad esse exi-
stentiam, quā prius ratione ex sola possibilitate ha-
beret. Sic enim per decretum, quo Deus statuit non
creare alium mundum possibilem, intelligitur ha-
bere ad suum esse relationem nunquam futuri im-
mutabilem, ac perpetuā. Admitimus ergo vt vtrumque
genus conditionati decreti posse esse in Deo,
nunc breviter circa vtrumque explicandum est, an
sim de facto, & quatenus admittenda sint.

*An & quomodo in Deo concipi possit decretum
primi generis.*

De primo ergo genere decreti sub conditione interrogari potest, qua ratione posuit in Deo concipi, ita ut ex eo possit a nobis formari cōditionalis propositio de futuro contingentī, quæ sit determinatè vera, & a Deo sciatū. Errato dubitandi est, quia illud non est, cum conditionalis nihil ponat in esse; ergo ex nihilo nihil determinatū potest cognosci; Item impossibile videtur, Deum in se ipso cognoscere, vel apprehendere tale decretū sub conditione; cum semper cognoscas omnia decreta sua voluntaria tantu[m] præsenti. Sed nihilominus dicendum est, & posse concipi in Deo non solum a nobis sed etiam ab ipso Deo; & illo posito ex hypothesi aliquæ effectum

contingentē sciri etiā posse sub conditione futurum
Vtrumque breuiter declaratur , quia Deus ratione
prius habet scientiam simplicis intelligentiæ, quām
habeat decretalibera, siue absoluta, siue conditionata
ex parte obiectorū. Probatur , quia in Deo naturalia,
seu necessaria sunt priora liberis, ut est vulga-
re apud Theologos: scientia autem simplicis intelligentiæ
naturalis est; ergo antecedit secundum rationem
decreta libera, præterquā quod cognitio antecedit
voluntatē circa idem ; ergo cognitio creatura-
rum , quæ est per simplicem intelligentiæ antecedit
omne decretum Dei liberis, cum tale decretum non
nisi circa creaturam cognitam versari posset. In illo
ergo signo rationis Deus cognoscit creaturas esse
possibilis, quounque modo possibles cogitentur
siue per nō repugnantia ex parte ipsarum , siue per
denominationē à sua potentia, quā per eandem sci-
entiam comprehendit ; ergo etiam per illam scientiam
comprehendit decretum liberum creandi saltem ut
possibile; ergo per eandem scientiam præcognoscit
aliqua futura conditionata ponendo decretum in
conditione, vt si decrevero creare mundum, fieri;
si decreveri vt filius fiat homo, incarnabitur, & similia;
nam hæc cognitio inrēfescit connexa est cum priori
cognitione comprehensiuā omnipotentia Dei, &
modi operā eius circa omnes creaturas possibilis

Addendum vero est non omnes effectus eiusmodi
decreti posse infallibiliter cognosci in decreto codi Limitat
ttonato. Nam quidam sunt actus solius Dei, & illi op- assertio
tim cognoscuntur, quia voluntas Dei est sufficiens
& adequata causa talis effectus, & per decretu sup-
ponitur ex hypothesi determinata ad talem effectum,
& ita infallibiliter, & ineuitabiliter insert effectum.

Quapropter conditionales propositiones huiusmodi
veræ sunt ex vi illationis. Néque hoc repugnat con- Cditiona-
tingentia talium effectuum in ordine ad voluntatē les proposi-
Dei, quia illa hypothesis supponit liberam determina- tiones de es-
nationem Dei in suo decreto, & per conditionalem his Dei ve- fectionibus so-
folum explicari efficaciā, & imputabilitas talis ex fuit ex-
decreti, quæ non repugnat libertati, id est; illa ne- vi illationis

decreti, quia non repugnat libertati, iteque illa necessitas est pura consequentia, & suppositione consequente ad vsum libertatis: nam illu ponit in hypothesi, & ideo non repugnat libertati Dei, nec contingit effectum eius, ut ab illa tales denominatur. Denique licet illatio sit suppositione necessaria, semper pendet ex libertate Dei, & ideo effectus semper est ab soluere contingens. Alii vero sunt argumenta quo-

est absolute contingens. Alij vero sunt effectus, quos non facit Deus solus, sed cum causis secundis: quarum coefficientia decretum aliquo modo includit: & hi sunt duplice genere, nam quidam sunt a causis naturaliter agentibus, & in his etiam facilè intelligimus conditionalem de futuro certo, & infallibiliter ex vi illationis, quia tales effectus, vel non sunt contingentes, facit cum

respectu causæ proximæ, solum quæ habere possent causis naturæ
indifferentiam, seu contingitiam in ordine ad de-
cretum: hoc autem in hypothesi supponitur, & ideo
relinquuntur illatio omnino necessaria. Vel certè si ta-
les effectus habent aliquam cōtingentiâ extrinsecâ,
quia cause proxime illorum possent ab alijs impe-
diri, tūc oportebit in hypothesi includi decretū, &
concurrenti, & afferendi, omnia impedimenta, vt
in superius exhibitis declaratum est.

in superioribus declaratur est.
Alij denique sunt effectus, quos Deus facturus est
cum causis liberis, & in his etiam possunt illa pro- 7.
positiones conditionales formari a nobis; & appre- fectibus
hendi vt representantur obiectuè in mente Dei in il- quo Deus
lo primo signo rationis. Sed de illarum virtute alter facturus est
iudicantur est, iuxta sententiam admittentem decreta cum causis
prædeterminantia actuum liberorum, vel iuxta appo- liberis?
fitam sententiam. Nam iuxta priorem habent tales
propositiones veritatem determinantur, & infalli-
bilis in illationis extensi decreto, & ita Deus in illo
primo signo rationis, & per solam simplicis intellige-
tia, ac mire naturalem, seu necessariam cognoscit in

Per decreta antecedentia omnen voluntates humanæ essent facture in omni occasione, si ipse tale, vel tale decretum prædeterminat. s circa illas haberet, & quid non essent factura si tale decretum ipse non haberet. Vnde cum illud decretum sit vera causa antecedens omnem aliam causam, videatur per illum modum omnis contingentia tolli respectu voluntati, & ponit in eis quoddam ineuitabile factum, solumque respectu diuina voluntatis possit alia futura dici contingentia, seu libera, quatenus hypothesis, in qua ponitur tale decretum, ex Dei liberate penderet. Ad evitandum ergo hæc inconveniens talia decreta antecedentia omnem scientiam futorum contingentium, tam absolutam, quam conditionatam nos non admittimus, sed solum consummationis, seu offerentia concursum ex parte Dei, de quibus etiam possunt formari propositiones conditionales in mente Dei. Si ego deinceps dare concursum tali voluntati, in tali occasione hoc faceret, ut per se patet. Dicimus autem illas non habere voluntates determinatas in solo decrete, neque in illo solo posse cognosci, quia effectus penderet ex alia causa indifferente, que propter tale decretum ad unum non determinatur. Vnde etiam dicimus tales propositiones non esse determinatas in integra causa, prout, scilicet, ex voluntate creatæ quasi conflatur, quia etiam tota illa est indifferens in actu primo, etiam ex parte voluntatis creatæ, & conjunctæ, seu composita cum tali decrete, quia alias effectus non esset liber. Et nihilominus addimus habere tales propositiones veritatem determinatam, & habuisse illam in illo primo signo aeternitatis, non in virtute, seu actu cause, sed in se, & in ipsa determinatione in actu secundo ita praesente objectiu in mente Dei, ut usque ad illam penetraret aeternus eius intuitus, ut iam explicatum est. Et ad hunc modum sunt à Deo præscire omnes istæ conditionales in illo primo signo rationis, quod omnem liberam determinationem voluntatis diuinæ vt exercitam, & quasi in re positem antecedit. Et hæc de conditionatis decretis prioris ordinis.

*De decretis conditionatis secundi generis
ex parte obiecti.*

8. Dubium primum ab in Deo datur infinita. Affirmant aliqui. Ratiocinatio in qua fundatiposunt.

Circa secundum autem genus decreti conditionati, quoniam talia decreta variis modis cogitari possunt, dubitari potest in primis, an possit cum probabilitate affirmari habuisse Deum ab aeterno circa omnem voluntatem creatam, & creabilem omnia decreta conditionata ratione distincta, vel, quod perinde est, unum simplex infinita virtute complectens determinando modum, quo moueret, seu determinaret omnes & singulas voluntates possibilis in omnibus actibus earum, & in omnibus circumstantiis, & occasionibus, quæ infinitis modis combinari possunt. Aliqui enim sentiunt habuisse Deum talia decreta, potestque in hunc modum intelligi: nam post illud primum aeternitatis signum, in quo Deus omnia possibilia, & omnia futura possibiliter (ut sic dicam) præsidiuit, in secundo signo, priusquam aliiquid absolutum vellet facere, habuit decretum quoddam absolutum ex parte actus, conditionem includens in obiecto, per quod statuit apud se, quid esset facturus circa omnem voluntatem creatam, vel creabilem in omni possibili opportunitate. Quod decretum nos ratione distinguimus in ordine ad diuersos actus, vel voluntates, in se tamen unum simplicissimum est, & infinitum & omnia conditionata, quantumvis infinitis, & infinitis infinitis modis cognoscibilis comprehendit; atque hoc modo opinantur aliqui ex his, qui nec Deo negare audent scientiam

omnium contingentium futurorum sub condicione, nec volunt illam esse ante decretum liberum Dei. Nam hinc sequitur necessarium esse ponere in Deo talia conditionata decreta circa aliqua futura sub condicione, quæ de facto nunquam erunt: non apparer autem ratio admittendi hæc decreta, circa quædam futura potius, quam circa alia; ergo admittenda erunt circa omnia possibilia. At vero possibilia ordine rationis priora sunt, quam futura; ergo illud decretum conditionatum adquatum his omnibus conditionatis possibilibus ratione antecederet, absoluta decreta defuturis. Et confirmatur hæc ratio; quia si Deus non habeat tale decretum, adquatum, multas propositiones similes ignorabit, illas scilicet, circa quas tale decretum non habuit, quod iuxta illam etiam sentientiam admittendum non videatur.

Nihilominus hæc sententia parum probabilis apparet. Primo, quia de diuinis decretis, & voluntatibus liberis nihil assertere possumus cum fundamento, nisi quod vel reuelatum est, vel ex reuelatis, aut ex effectibus diuinis sufficienter colligi potest, sed illud decretum liberum est, & neque est reuelatum, neque ex reuelatis, aut aliis effectibus colligi potest: ergo non possumus cum probabilitate affirmare, habuisse Deum tale decretum. Maior certa est, quia decreta libera non ponunt in fundamento Deo perfectionem, & ideo ex perfectione diuina infinita non innescunt, & ideo nulla supererit via illa cognoscendi nisi vel reuelationis, vel effectibus. Minor autem quoad reuelationem certa est, vel ostendatur reuelatio: quod effectus vero patet, tum quia illud decretum nullum habet effectum ad extra, quia conditionalis nihil ponit in quod esse, tum etiam, quia sine tali decrete per absolute nesciunt decretum sufficienter producit Deus res omnes, que perfectio in alia temporis differentia sunt; ergo ex effectibus non potest tale decretum vel probabiliter colligi.

Vnde argumentor secundò, quia tale decretum adquatum, vel decreta ratione distincta circa omnia conditionata possibilia sunt otiosa, turba & sine ullo fructu; ergo frustra & sine probabilitate in Deo cogitantur, vel finguntur. Antecedens probatur, quia talia decreta nec Deo perfectionem addunt, nec in creaturis aliquid efficiunt, nec ad effectus diuinæ prouidentiæ, aut prædestinationis aliquid conferunt: sicut ergo prorsus inutilia, & otiosa. Consequenter vero probatur, quia voluntas Dei est ordinatissima, & ideo nihil frustra, & otiosè vult: nam si in homine prudenti reputarentur tales actus otiosi, & vani, ac proprie de alieni à recto usu prudenter quomodo non est ordinari multo magis de Deo ita sentiendum. Confirmatur primò, quia Deus nihil vult circa creaturas, & nisi ordinant illas in aliquem finem: at per illud omnes spectaculo in nullum finem creaturæ ordinantur: est ergo ille modus decernendi, & volenti alienus à diuinâ sapientia, & prouidentia. Confirmatur secundò, quia si Deus absolute decrebet nihil creare, non habetur illud decretum confirmationum circa possibilia, quia esset vanum, rito aperit & sine fructu, & per se non pertinens ad perfectionem Dei; ergo non minus superfluum est tale hypothetum decretum, licet sit conjunctum cum alio decreto absoluto. Paret consequentia, quia etiam hoc modo est otiosum, & sine fructu.

Dices, eadem ratione probaretur scientiam omnium conditionatorum esse Deo otiosam. Respondebitur negando consequentiam, quia scientia illa nunquam potest dici otiosa, aut infructuosa, tum quia omnis scientia, per sead perfectio argumentum simpliciter spectat, & ideo talis scientia, ut in factum supra dixi, est perfectio necessaria, & mere natura-

lis supposito obiecto scibili: volitio autem, seu determinatio libera, non est perfectio Dei, & ideo non est illi tribuenda sine fructu; tum etiam, quia alias in ordine ad perfectionem prouidentia est illa scientia utilissima, vt omnibus possit Deus exacta praelictione omnimodo perfecta, & possibili disponere, quod non habet locum in illo decreto libero, ut ostensum est.

eadem est ratio de singulis, quæ est de omnibus simul sumptis; tum etiam quia rationes factæ in precedentibus puncto eadem efficaciam habent in singularibus voluntatibus tantum possibilibus, ut facile considerant, & applicanti patebit. Superest ergo, Quid de his ut de voluntatibus hominum, & Angelorum, qui creati, vel creandi sunt, videamus. In illis autem duos actuum ordines distinguere possumus, unus creandis, di- est actuum liberorum, qui sunt aliquando futuri, cendum de- quatenus prius ratione considerari possunt ut possint incep- sibiles, quam ut absolutè futuri: alius est actuum possibilium, qui absolutè non sunt futuri, ut fuit duplex actuum or- Tyriorum penitentia.

De actibus liberis sub conditione re ipsa aliquando purificanda futuris.

D tentiam

dam prædeterminantiam admitit huiusmodi decretorum cōditionata ante absolute circa futuros. Reiciuntur 1. ex diuis.

Ponitur res in exemplo. actum, in quo fundetur, si mūlque admittuntur, Deū præscire certò hæc futura sub conditione prius ratione, quā illa cognoscat ut absoluta futura, consequenter dicunt habere Deū circa futura decretū conditionatum priusquā habeat absolutum, quod solum afferunt ne cogātur vel negare in his omnibus conditionatā præscientiam, vel illam sine prævio decreto admittere. Sed nihilominus rationes suprā factā contra hanc sententiam habent, quia reuera otiosum est, & inutile tale conditionatum decretum, si effectus futurus est per absolutum, & prædefinitiuum. Quod explicatur exemplo illo de peccato Adx:nam postquam Deus per simplicem intelligentiam prænouit tale peccatum fuisse futurum in tali occasione si ipse voluntatem Adx ad materiam actum determinaret, & ita peccatum permitteret, statim decreuir voluntatem Adx sic determinare, ergo inutiliter, & gratis singitur, ante hoc decretum habuisse Deum aliud conditionatum, quo statuit, quod si talis occasio occurreret, seu ponetur in rerum natura, determinaturus esset voluntatem Adx ad tale actum, quia in ordine ad prouidētiā Dei circa talem actum nihil confortiale decretum, quia ex vi illius Deus ad extra nihil operatur. Item, quia nulla est ratio ordinis etiam secundum rationem inter decretum illud conditionatum, & aliud absolutum, & concomitanter esse non possunt, quia posito actu ab soluto, purificatur cōditio, & consequenter obiectum decreti cōditionati tollitur. Item, quia solum videtur singuli tale decretum, defectu ordinis inter decretum ab soluto, seu ante permissionem abolutam talis peccati, hoc enim Patres suprā allegati supponere videntur. At verò hoc est contra mentē eorumdem Patrum, vt suprā visum est, loquuntur enim de præscientia, quā præcedat omne decretum Dei, alias frustula quererent, cur Deus præscientiam peccatum futurum, illud permiserit, si rā illa præscientia esset ex priori permissione. Inde igitur potius probatur, illam præscientiam non fundari in decreto, quām quod si tale decretum proper præscientiam, imò si præscientia illa non posset haberini si in simili decreto, tam esset impertinens illa præscientia, quām ipsum decretum, quia ad nullum effectum prouidentia, nec ad concilrandam libertatē cum prædefinitione, nec ad reddendam rationem, cur Deus permittat peccatum, quod præsit futurū, deseruiret. Ac deniq; cū illud decretum ex parte Dei sit prædehītū, licet ex parte obiecti cōditionem includat, auget absurditatem, quę in eo cernitur, quod Deus ex se præficiat actus malos, quasi non satis illi sit, eos ab soluto decernere, sed etiam in illis sub conditione præficiendis, quali complacere, & otiosum delectari, quā ultima ratio est propria malorum actuum; aliae verò etiam in bonis locum habent, & ideo omne decretum prædefinitiuū sub conditione circa actus liberos absolute futuros impertinens est, etiam si ex decreto absoluto prædehītū futurus esse supponatur.

Alter modus admittendi in Deo duplex decretum, vnum absolutum, & aliud conditionatum deplex decretum, vel est aliquando factura. Nam quia hi actus conditionari non possunt sine concursu Dei simultaneo, negotiationum & cesse est, vt ex parte Dei antecedat decretum, & absolutum voluntas offerendi concursum huiusmodi, quam cito actus liberè futuros. Fundamentum huius placiti.

Secundū or-
dinis inter
decreta de-
cēpta.

Tertiū ex-
mente
Patrum.

Quartū
quod nul-
lius sint v-
sus.

Quintū ab
aburdo.

At verò aliqui auctores licet negant facere Deum in nobis actus liberos per decreta prævia prædeterminantia, nihilominus ponunt in Deo duplex decretum, vnum absolutum, & aliud conditionatum deo du-
cēit, vel est aliquando factura. Nam quia hi actus voluntate dicunt esse generalem, nimirum offe-
rendi concursum ad plures actus, inter quos potest voluntas in tali occasione delibrare, seu eligere, quia hoc est necessarium, vt homosit potens ad quemlibet cōsidendum, & consequenter est etiam ad actum liberum necessarium, ynde etiam con-

cludunt decretum illud voluntatis Dei esse conditionatum, quia non habet effectum nisi cooperante libero arbitrio hominis, quae est conditio intime inclusa in obiecto talis decreti: inde enim fit, vt licet hæc voluntas Dei ad plures actus diuisim offerat concursum, vnum tantum operetur; ita ergo ad hos actus liberos decretum conditionatum antecedit. Quia verò conditionatum decretum non videtur sufficere, vt effectus in re fiat, ideo dicunt dicti Auctores, necessarium esse aliud decretum absolutum, & particolare, quo Deus simpliciter vult, vt hic, & nunc talis actus, à tali voluntate circa tale obiectum fiat, quod decretum vocant concomitans, & non prædefiniens, quia est de effectu simili efficiendo cum libero arbitrio, & non aliter, & quia non vult Deus absolutè liberum arbitrium sic operari, nisi quia supposito priori decreto conditionato, & vniuersali prædicti liberum ipsum arbitrium fore ad illum actum determinandum, potius quād ad alium. Ita sensit Corduba lib. 1. q. 55. dub. 8. 9. & 10. & multi alij ex modernis.

Ego tamen nunquam intelligere potui, cur ne-
cessarium sit, vel quomodo satis intelligi posat, quod concursus Dei simultaneus procedat imme-
diatè ab hoc decreto particulari, quo Deus abso-
lutè vult istum actum fieri nunc à tali volontate
humana. Nam suppono priorem actum non ita
esse, aut dici generalem, vt solum in confuso ver-
etur circa actum liberum in communi, vel possibi-
lem circa tale obiectum hic, & nunc, quia Deus
non habet huiusmodi actus confusos, qui ex parte
cognitionis, seu apprehensionis obiecti imperfe-
ctionem videntur supponere; vel certè, quia talis quæde
actus, nec est necessarius, nec sufficit ex parte Dei con-
ad agendum aliquid ad extra, cūm actiones sint & circu-
circumscriptas, & ad illas etiam particularia de-
creta sufficiant; neque etiam ex parte liberi arbitrii est necessarium tale decretum confusum, quia
per decretum particularē sufficienter ei prouide-
tur, vt iam declaro. Dicitur ergo illud condi-
tūm decretūm generale, quia per illud non ob-
ferruntur concursus ad vnum tantum actum, sed ad
plures, vel etiam ad omnes, quos liberum arbitriū
circa obiectum sic propositum potest hic, & nunc dicimus
exercere. Ad omnes (inquit) non in diuiduo pos-
sibiles, sed in specie, non tamen confusos, sed in quod in
particulari ad determinatum, & singularem actum
sub speciebus singulis, vt ad tales actum amori
odij, consensus, vel disensus, & similibus, per hoc
enim non impeditur libertas etiam quoad specifi-
cationem, cūm voluntas maneat indifferens ad
actus diuersos, & contrarios efficiendos. Imo per singulare
illud decretum quadammodo completur libertas, etiam
quia voluntas creata non potest ex sua sola liber-
tate determinari indiuiduationem sui actus, &
ideo vt operari possit & digerere, necesse est, vt ha-
beat paratum concursum ad determinatos actus
in omnibus speciebus, inter quas potest eligere.
Sic ergo necessarium est decretum commune ad
plures actus, licet etiam sit ad singulos in indi-
duo. Est autem tal decretum quasi conditionatum,
quia vt saluerit libertas quoad exercitum, condi-
tūm non determinatur tale decretūm simpliciter ad agen-
tium, vtq; si arbitrium creatum coagere voluerit.

Sic ergo explicato illo generali decreto condi-
tūm, dico, per se, ex vi concursus simultanei Auctore
non esse necessarium aliud decretum absolutum, & potius
particulare circa actum illum, qui in tempore fit, loquuntur
vel futurus est à libero arbitrio crearo. Primi, quia decretum
illud prius decretum etiam est particolare, vt de-
clarauit; vnde ex hac parte habet sufficientem de-
terminationem, vt operetur ad extra, neque enim
obstat, quod de se extendatur ad alios actus possi-
biles,

Primo quia ea de cœcta ratione distincta, quibus offertur concursus ad varios actus: nam potest nihilominus agere per unum portius, quam per aliud, non ex parte ipsorum decretorum Dei, sed ex parte arbitrii creari, quod sua libertate vni decreto potius, quam alteri operatur; ergo ex hac parte sufficit quocunque ex illis decretis ad operandum ad extra. Aliunde vero non obstat, quod sit conditionatum, quia quantum est ex parte Dei, est absolutum; quia reuera Deus quantum est ex se, paratus est ad concursus concurrentium, tam ad hunc, quam ad aliud, ut illum acutum; ergo hoc satis est ut efficiat illum, ad quem coagendum liberum arbitrium inclinatur.

Deinde declaratur, nam si potentia executiva, seu actio

clavis in Dei ad extra est distincta ratione, a voluntate, &

per hanc applicatur ad agendum per illum actum

pensione de quaif conditionatum manet applicata, & exposita

flingente ad influendum in talem actum, si ei voluntas crea-

& non di- fuisse adiuungatur. Si vero ipsa voluntas est ipsa po-

tentia immediata ad extra efficiens, satis illi est ad

efficiendum ita velle, tunc effectura est. At vero

non est effectura actum liberum voluntatis create-

rum a Dei se sola, sed huius cum voluntate creatu*re* ipsa ve-

littergo satis est ut hoc ipsum velit, sicut reuera

illud vult per conditionatum decretum, quia per

illud præcisè vult coagere voluntati, licet non

prædeterminando illam ad agendum; ergo illud idem

decretem sufficit ut voluntas Dei actu voluntatis

humanae coequat, quando haec ipsi adiungitur.

Vnde etiam videtur concludi non solum frustra

poni aliud decretum ratione posterius & absolu-

tum, sed etiam non posse salua integra voluntas

creare a libertate. Primo quidem, quia vel illud

posteriorum decretum est simpliciter necessarium ad

concurrsum ad extra præstandum, vel non est neces-

sarium, si necessarium non est, superflue ponitur, si

vero est necessarium, ergo per aliud prius decretum

erat, non offertur sufficiens voluntati humanae con-

summatio curius necessarium ad alios actus, quos non facit, &

sequitur consequenter non libere illos omittit, sed ex de-

volvuntatem fecit concursus. Sequitur patet, quia non habet

liberem a-

homo concursum quasi in actu primo, nisi quare-

stis quo-

non facit.

go non habet illum sufficiens donec per suffi-

cientem Dei voluntatem sit oblatus, ita ut non fit

necessarium expectare aliud decretum Dei, vt in re-

ipsa ponatur ad extra talis concursus, nec vt volu-

ntias hominis illi cooperetur, si velit. Secundum, quia si

illud decretum absolutum est necessarium, non erit

in potestate hominis, quod Deus habeat, vel non

habeat tale decretum, & consequenter cum illud non

supponitur, neque etiam effectus eius erit in ho-

minis potestate. Hæc posterior sequela manifesta

est, prior vero probatur, quia si esset in potestate

hominis, maxime quia supponit in Deo præsciētiā

sub conditione illius actus in particulari, ad quem

est determinanda voluntas creata cum concursu

absoluto per prius decretum generale, & conditiona-

tum: at hoc inuoluit repugnantiam in illa sen-

tentiæ ergo. Major patet ex eiusdem sententiæ de-

claratione. Minor probatur ex eiusdem principiis,

quia concursus non potest dari ad extra per condi-

tionatum decretum, donec accedit absolutum, er-

go nec potest sub conditione præuideri, quid sit

operatura voluntatis, si illi offeratur concursus per

solum conditionatum decretum, quia cum illo so-

lo nihil potest operari ad extra, & vt futurum sub

conditione præuideatur, necessarium est, vt ex par-

te cause ponantur omnia necessaria ad effectum

immediate influendum, quia debet præuideri esse

et in se, & ut manans à causa, quod est impossibi-

le, nisi supponatur quidquid necessarium est ad

agendum ex parte cause proxima. Propter quod

Fr. Suarez de Gratia Pars II.

existimo vel illum modum præscientiæ esse impo-
sibilem, vel posterius decretum non esse necessarium
ad concursum ad extra tribuendum. Vnde argu-
mentor tertio, quia tale decretum posterius, vel
non potest non esse prædictum, ac præde-
minatum voluntatis humanae, vel non potest non
esse aliquo modo conditionatum. Probatur, quia
vel Deus per illud decretum non solum vult con-
currere, sed etiā absolutè vult ut voluntas hominis
cooperetur, vel præcisè vult concurrere, nihil de
concurso voluntatis absolutè disponendo, sed quasi
permittendo. Prior modo decretum Dei est præ-
dictum, & non tantum concomitans, quia est
absolutum de actu ipso, & ipsorum voluntatis
humanae conatu, & (vt ostendit) non potest esse ex
præsencia eiusdem actus ut futuri, sub conditione,
nisi in ipsam conditione hoc idem decretum
prædicens includatur, quod & libertati repu-
gnat, & à dictis auctoribus non conceditur. Poste-
rior autem modo decretum semper includit con-
ditionem in obiecto suo, utique concordationem
liberi arbitrii, quam non determinat, sed sua liber-
tati permittit, & ita superfluum est tale decretum,
quia quod partem coincidit cum priori decreto
conditionato, solumque cum priori coniunguntur
alia decretorum, quibus concursus ad altos actus offer-
tur, que non obstant, quo minus per illud prius de-
cretum concursus ad extra non solum offeratur,
sed etiam comitate libero arbitrio conferatur.

Quapropter dicendum censio propter solum si-
multaneum concursum non esse necessaria duo de-
creta, sed sufficere illud, quo Deus quantum est ex-
Declaratur
vbius as-
se offert concursum voluntati ad hunc actum in-
particulari, licet simul offerat similiem concursum in a. 17.
ad altos actus. Imò credimus de actibus malis,
etiam ut actiones realles sunt, non habere Deum
aliud decretum magis absolutum, quo illos esse
velut, quia nec illos præmit, neque in eis compla-
cerit simpliciter, sed tantum secundum quid, id est,
prout ab ipso Deo sunt, seu quoad generalem con-
cursum, quem ad eos præber; prout vero sunt ab
homine simpliciter, displicant Deo, & illos ad pœ-
nam ordinat. In quo est aliquid discrimen in ho-
mis actibus, non illos absolute vult Deus, saltem
voluntate consequente & complacentiæ, & præser-
tim actus supernaturales, & gratia. Nam præter
voluntatem antecedentem, qua Deus non solum
vult ad illos actus concurrens, sed etiam cupit illos
sieri, & ideo illos contulit, inspirat, &c. habet erga
illos absolutum complacentia affectum consequē-
tem: nam videns liberum arbitrii cum gratia de-
terminari ad actum bonum, in illo complacet, non
solum prout est à se, sed etiam prout est ab homine,
seu quatenus in se est honestus, & suæ voluntati
conformis. Et fortasse semper, vel si pīus tales
actus præmit per modum intentionis, licet non
per modum executionis, ut lib. 5. in fine explicabili-
mus. Illa vero prædictio supponit scientiam cō-
ditionatam priorē omni decreto prædictū sub
eadem conditione, quia tale decretum superuacu-
num est, ut ostendimus, cum ad præbendum con-
cursum, nec ad alium effectū prouidentia circa ta-
les actus est necessarium, imò neq; esset possibile,
salua libertate actus, ut dicto lib. 5. ostendimus.

De actibus hominum & Angelorum sub condi- tione nunquam purificanda futuris.

Supereft dicendum de ultimo membro, scilicet 20.
de voluntatibus creatis, vel aliquando futuris quo-
ad actus futuros sub aliqua conditione, qui nun-
difficilas,
cum futuri sunt, quia conditio nunquam est eu-
ertura, ut fuit pœnitentia Tyrorum & traditio Ce-
litarum, & similes, de quibus est controversia cum

D 2 aduersa

aduersariis præcipua, qui propter Scripturæ testimonia fatentur, habere Deum præscientiam talium futurorum certam, & infallibilem, & quia manifestum est Deum non habuisse circa hæc futura absolute decreta prædefinitiva, & particula circa talia futura, nullam verò illorum decretorum rationem assignam, vel utilitatem, sed tantum à posteriori, quia Deus illa futura reuelauit, fatentur illa præuidisse, & quia alias supponunt, non posse futura præscripsi, nisi in decreto prædefinitivo, concludunt alia decretorum necessitatem. Vocatur autem tale decretum prædefinitiu[m], licet sit conditionatum, quia tale est, ut postea conditione ex vi illius Deus efficaciter præ determinaret voluntatem hominis ad talium actum, ut voluntatem Tyrorum ad pœnitentiam si vidissent signa, & voluntates Ceilitarum ad tradendum David, si Saul ascenderet, & ciuitatem ob sidereret.

21. Nos verò dicimus distinguenda esse hæc decreta, & vt doctrina sit generalis, & integra, extendere ad effectus possimum sermone etiam ad effectus, quos Deus facturus est, si aliqua conditio impleretur. Quædam ergo decreta conditionata esse possunt de rebus, quas De[us] est facturus, si hoc, vel illud accideret, vel alia de his, quæ homines libere essent facturi, si talis conditio poneretur. Item quædam ex his diuisio ho- continentur sub generalibus legibus prouidentiæ tūm decte- diuinæ, ut particulae sub vniuersali: alia verò co- tūm decte- gitari possunt ita specialia, ut in generalibus principiis prouidentiæ gratia, vel naturæ nō contingantur. Item conditio ipsa interdum talis est, ut à Deo solo sit implenda pro suo arbitrio, interdum ab ho-

Scripturâ. Exempla quoad decreta ipsius Dei, seu de effectibus, quos ipse esset facturus sitalis conditio impleretur, possimum adhibere ex Scriptura, dicitur enim Psalm. 80. Si populus audisset me, Israhel, si in vijs meis ambulasset, pro nibilo forsan inimicorum humulasset. Vbi sub conditione assertus Deus, quid ipse esset facturus, si populus Israhel re- ceter circa eum se gessisset, quæ prædictio potest fundari in generali lege prouidentiæ Dei, quia statuit, & sapienti promisit, illum populum ab inimicis defendere, si obedisset legi eius; particula vero forsan non proper dubitationem addita est, sed forte ad denotandum illam conditionem debuisse perfectè impleri, ut locum haberet infallibilis eius consecutio, ac promissionis adimplecio. Simili modo cum Eliæus 4. Regum 13. dixit ad Ios Re-

gem Israhel, Super crucifissus quinque, aut sexi, sive septem, percuassiset Syriam usque ad consumptiōnem, prædixit sub illa conditione aliquid quod Deus facturus fuisset sitalis conditio fuisset impleta, illa enim Victoria virtute diuina factura fuisset: illa ergo prædictio fundata sine dubio fuit in decreto conditionato Dei, quo id facere statuerat si Rex quinque, &c. percuassiset terram. Quod decretum non potest dici contentum esse in aliqua lege, vel permissione generali Dei, ut per se notum est; sed videtur fusse ex speciali prouidentiæ eius factum illud ex solo consilio voluntatis sua; ille enim effectus sine dubio non erat per se connexus cum illa conditione, nec conditio illa percutienti multoties quidquam conferebat ad effectum: voluit tamen Deus experire tale signum, aut symbolum, & non aliter conferre vires, & potentiam ad consummatam victoriā obtainendam. Simili modo intelligi potest locus Jeremias. 38. supra allegatus. Si profectus ex eo 38. 17. exierit ad Principes Regis Babylonis, anima tua. Ibi enim prædictitur aliquid, quod Deus ipse promitterebat tanquam sua virtute, ac speciali auxilio, & prouidentia uniplendum: promittere autem illud voluit sub tali conditio ex sua speciali dispensatione, & non alio modo, ut Rex ille se humiliaret, & ob alias causas Deo uotas. Ad hoc demique genus per-

nent conditionales omnes propositiones de futuris, quæ in promissionibus diuinis sub conditionibus factis hominibus fundantur: ut si homo se disposeret, Deus illi gratiam conseret, si orauerit, sicut oportet, imperabat, & similes.

De his ergo ordinatis decretis nulla nobis est controuersia, tum quia sufficienter sunt reuelata, Debutum etiam, quia vel ad generalem, vel ad speciale modis prouidentiam gratia, vel naturæ necessaria sunt. Vnde quando decreta sunt generalia, in multis habent effectum, quia in eis subsistit conditio, in aliis autem vero in quibus non impletur, Deus ex parte sua patratus est ex vi decreti sui effectum conserere, licet postea non faciat ex defectu conditionis, quod satis est etiam in specialibus decretis, ut non sint odiosi, aut superflua, sed ad ordinem prouidentiæ pertinentia. Ex quo etiam fit, quod attente considerantur, in omnibus huiusmodi conditionis decretis semper postulari conditionem ex parte hominis habere operantis, vel cooperatis ad aliquem effectum, ut in exemplis allatis videre licet. Nunquam enim inuenietur promissio effectus sub conditione pendente a solo beneplacito Dei, quia ob defectum locutus conditionis non impletur, quia talis promissio vanâ esset, & nullius utilitatis, quia semper tota uero de promissione penderet ex solo arbitrio promitterentis, & tam idcirco perinde est ac si non eret: ut si ego alicui promitterem, si vulnus, dabo tibi centum, vel si quis ita promittat, si venero, hoc faciam, cum proposito nunquam veniendi, frustanca esset promissio, maxime si propositum illud esset immutabile. Ita ergo est si Deus promitteret alicui, verbi gratia, si te vocarem, prædeterminarem ad consensum, & alio deinceps qui haberet absolutum decretum, nunquam vocari, nam cum vocatio à sola Dei voluntate penderet, terrena & decretum illud sit immutabile, otiosa, & frustatoria esset talis promissio; & similiter vanum est de tempore decretum conditionale, in quo possit alius promissio fundari, id est que non est Deo tribuendum nam de illo omnes rationes paulo ante ea facta.

Exempla vero quæ pertinent ad effectus contingentes, quos ipse homo esset facturus, si talis conditio impleretur, manifesta sunt in pœnitentia Tyriorum, & facto Ceilitarum; inter quæ differentiam considero, nam in priori effectu conditio proxime penderat ex diuina voluntate, in posteriori vero ex humana, ut facile considerari patet. Ex qua differentia aliam infero: nam in priori effectu, qui futurus esset a voluntate hominis, si ponere dicitur conditio pendens ex sola voluntate Dei, non duplum potest veritas conditionata de futuro contingente, reprobatur in decreto prædeterminante conditionato Dei, quando tale futurum sub conditione nunquam est absoluto futurum, quia si Deus habuisset tale decretum conditionatum de prædeterminata voluntate creata ad talis effectum, sufficente tali conditionata, oportuisset, ut ex vi talis decreti Deus esset paratus ad prædeterminationem illam contendam, alioqui vanum, & sine utilitate vila est tale decretum, ut in aliis argumentatis sumus: at Deus in eo casu non est paratus ad dandum tale auxilium, quia si esset paratus, daret illud, cum ab homine non penderet; ergo nec habuit tale decretum. Item conditio illa, ut supponitur, penderet a probato sola voluntate Dei, alioqui Deus ex se decrevit non ponere talem conditionem, quia supponitur nunquam futura; ergo non potest esse paratus ad dandum aliud auxilium, quod illam conditionem impletam necessariò requirit. Denique in facto Tyriorum, & Sidoniorum res aperè declaratur, nam conditio sub qua prædicta fuit eorum pœnitentia, fuit, si tales virtutes facta fuissent in te, quæ conditio ex sola voluntate Dei fuit dependens: at vero per absolum eius decretu præsumit fuit,

ut tales virtutes in illis ciuitatibus non ferent; ergo Deus non habuit decreum determinandi ad penitentiam hominum illarum ciuitatum; si tales virtutes in illis fierent. Probatur consequētia, quia tale decreum fuissest de re pendente à sola voluntate Dei, & sub conditione ab eadem voluntate sola pendente, & ex decreto absoluto eiusdem voluntatis nunquam implenda: tale autem decretum conditionatum est prorsus otiosum, & frustaneum, quia per illud reuera nihil Deus contulit Tyrus, vel Sidonii, nec paratus fuit conferre, nec continet promissionem villam, nec sub villa generalitate diuina prouidentia, nec ad illam aliquid confert. Frustra ergo Deo tribuitur, nec potest fundari in Scriptura. Nam considerando circumstantias illius particularis loci Matth. 11. potius illi repugnat, ut super ostendi; in nullo verò alio Scriptura loco simile aliquod decretum inuenitur aut inveniatur, quod ego inuenire potuerim.

At vero quando effectus futurus esset à voluntate hominis, & conditio etiam pendet ab hominis voluntate, distinguendum videtur inter effectum futurum à malo, & peccaminoso actu voluntatis, vel à bono: nam in priori non potest futurum conditionata fundari in decreto Dei conditionato, quia oportet per totale decretum esse paratam diuinam voluntatem ad inducendam voluntatem humanam ad actum malum si talis conditio impleretur, ut iam declaratum est: hoc autem repudiat diuina voluntati, siue illa inducit intelligatur sicut ne per modum inspirationis, aut cogitationis à Deo quanto de- immixta, siue multo magis per modum physicae prædeterminationis, ut lib. 3. manifestum sit, & talis est causus de Davide, & Saulo, & Ceilitis, ut supra visum est. At vero si effectus contingens agit posset esse ab humana voluntate sine culpa, tunc non repugnat Deo tali decretum conditionatum, dicitur, pars dummodo ad ordinem, & consilia diuina proferuntur, ut aliquid conferat; quia licet tunc effectus effectus futurus proximè ab humana voluntate, posset esse principaliter per operationem Dei facientis illam velle sive per determinationem, siue per congruas inspirations, & cogitationes, hoc enim ad præsens punctum non refert, & ideo non repugnat talem prædictionem in tali Dei promissione, seu decreto, sub conditione fundari. Exemplum adhibere possumus in aliis verbis summis p̄tis ex Ierem. 38. Si exieris ad Principes Regis Babylonum; non te tradent transfigūs Iudeis; nam in eis prædictur effectus pendens à voluntate Principum Chaldaeorum, & supponens conditionem pendentem à voluntate Regis Sedeciae, & nihilominus continent illa virtualem promissionem Dei & consequenter ostendunt voluntatem Dei determinatam ad dirigendas voluntates Chaldaeorum Principum, si Sedeciae ad illos exiret, ut infallibiliter illum non traducerent Iudeis. Tale ergo decretum conditionatum in Deo esse potest, & non est frustra, sed ad dispositionem sua prouidentia pertinere potuit.

His ergo modis videntur vel admittenda, vel reliienda conditionata decreta libera in voluntate Dei, ita ut neque illa negentur, quæ in Scriptura, & ordine prouidentia fundantur, neque illa fingantur, quæ vtroque fundamento omnino carent. Vnde tandem concluditur per hæc decretæ conditionata non sat defendi præscientiam certam omnium futurorum sub conditione. Nam licet ea futura sub conditione, quæ pendent ex sola voluntate Dei, possint ex vi decreti conditionati præsciri, quia per ipsum decretum habent immediatæ, quod esent futura; nihilominus alia futura quæ proximè pendent à voluntate humana, & in Scriptura reuelantur,

Fr. Suarez de Gracia Pars II.

non potuerunt præsciri ex vi talis decreti; quia vel in Deo esse non potuit, ut circa actus malos, vel quia ex aliis decretis Dei, velex rei inutilitate, & ex modo ipso loquendi Scriptura satis colligitur Deum tale decretum non habuisse, ut explicatum est. Et hæc de conditionatis decretis, & de fundamentis scientie conditionatae nobis sufficere videntur. Nunc aliquibus obiectionibus satis faciendum superest.

C A P V T I X.

Nonnullis obiectionibus occurrunt, earumque occasione doctrina data magis declaratur, & veluti in summam redigitur.

Probando sententiam nostram fundamenta contraria dissoluimus: ut vero nihil consideratione dignum prætermittamus, nonnullas Obiectio alias obiectiones proponeamus, ex quarum solu Daretur alia ratione veritas ipsa magis elucefiet. Prima obiectio est, quia ex nostra sententia sequitur esse creata ne aliquam veritatem creatam necessario futuram cœlesti fu absque voluntate Dei; consequens videtur val. tura aliquæ de absurdum; ergo. Sequela patet, quia si Deus Dei. ante omne suum decretum liberum præuidit Adam constitutum in tali statu, & occasione, ac tentatione fuisse peccatum, talis effectus vere fuit futurus independenter à libertate Dei; quia ante omne decretum suum liberum fuit futurus, vnde post talem præscientiam non potuit Deus impedire, quominus posita illa hypothesi peccatum illud esset futurum; & idem est in omnibus similibus. Consequens autem hoc absurdum esse videatur, quia si hoc esset verum non haberet Deus ab solutum, & vniuersale dō nimirum omnium futurorum eventuum, nec haberet omnipotentiam faciendi, ut tali causa tali modo se habente proueniret, vel non proueniret talis effectus, quia necessario eventurus est, quiper scientiam conditionatam præuisus est futurus. Vnde confirmatur difficultas, quia sicut in absolute futuris verum est illud, *Omnia quæcumque volunt fieri, & è contrario etiam verum est, nihil fieri*, vel futurum esse, nisi quod ipse vult, aut liberè permittit, ita in conditionate futuris verum esse debet, nihil fuisse, vel esse posse sub aliqua conditione futuruni, nisi quod ipse sub conditione saltem liberè decernit, aut permittit, est enim eadem proportionalis ratio, & vtrumque pertinet ad supremam, & vniuersalissimam potestatem Dei, ergo non est illi denegandum, præfertim, quia nihil repugnat habere Deum hæc conditionata decreta, cum in ordinè prouidentia sœpe sint necessaria, ut nos etiam fatemur: nam Deus offerit generalem concursim, quo voluntas sœpe non est usura, quod non potest esse nisi per conditionatum decretum, similiter paratus est iustificare peccatorem, quem nunquam iustificabit, & sic de aliis.

Confirmatur secundò hæc difficultas, quia diuina veritas est Deo ratio cognoscendi omnes. Confirm. Se veritates extra se, sicut diuina bonitas est ratio cuad; quia volendi omnia bona extra: non posset autem, Diuina ve diuina bonitas esse ratio cognoscendi veritates titas non has conditionatas si illæ essent independentes à potestate esse decreto Dei, quia tunc non haberent veritatem ratio cognoscendi illas; & ita nec veritas Dei posset esse ratio cognoscendi illas; ergo impossibile est, quod habet veritatem cognoscibilem ante Decretum tamen Dei. Tandem confirmatur, quia si Deus cognoscit Deo:

Conformatum est, reuocanda est, conditionata futura ad causam ex declaratur, nam constitutus, v. g. Petrum & tristis Paulum praesitos subesse possibili cum tali vocatione, & omnibus circumstantiis eius, & ex vi libertatis ut vitroque praevidetur in quodam priori ratione, posse consentire, vel dissentire:

in posteriori autem signo, & ante decretum Dei Petrum videri consenserunt, & Paulum non consenserunt; peto vnde prouenire posset haec diuersitas, non enim ex Deo cum supponatur habuisse decretum, nec ex ipsis voluntatibus humanis, cum sint & quae indifferentes de se, nec ex obiecto, cum supponatur esse idem, & licet esset diuersum, non efficaciter mouet. Ergo oportet id referre vel in aliquam necessitatem individualis talis personae, vel in aliquam constellationem, vel aliquid simile. Quam vero absurdum hoc sit facile patet, quia & repugnat libertati, cum & illa necessitas sit antecedens, & quasi fatalis, cum non sit ex decreto Dei, nec ex decreto hominis libero, sed quasi ex naturali determinatione. Et in operibus pietatis repugnat maximè divina gratia, & constat. Multa arguitur his similiis ab auctoribus contraria sententia prolixè satis multiplicantur. Sed illa omittitur, quia ex eisdem principiis, & & equiuocationibus terminorum procedunt; immo haec etiam excusari possunt, quia ex principiis positis faciliter possunt a quocunque dissolui; tamen ut omnibus satisfaciamus, & maioris claritatis gratia, que diximus de veritate cognoscibili in his conditionatis, & modum præscientie illorum, quasi per recapitulationem amplius explicemus.

Recapitulatio haec tenuis de hac scientia disputatorum per quinque notanda.

Multa ergo ex similibus argumentis ex eo procedunt, quia non distinguuntur inter decretum Advertitur ut præcedens ordinis rationis in ipsomet Deo, dum primò vel ut obiectum inclusum in hypothesi futuri e-hoc duo eti longe diversa. Dei prædictum rationis in ipso Deo, & obiectum inclusum in hypothesi futuri condicione. Hac autem diversa esse, & supra tactum est, & est per se manifestum. Nam Deus scit per scientiam simplicis intelligentiae, quia omne decretum liberum præcedit, quod si ignis applicetur ligno, calefacit illud; in ea vero hypothesi necessariò includitur decretum Dei voluntatis concurrere, quia sine illo non posset sequi talis effectus etiam posta conditione; ergo in illa includitur, si ignis applicetur, & Deus suum concursum non suspenderit; quia non exprimitur, quia supponitur quasi inclusum ex naturali debito. Et in operibus liberis etiam gratia præcognoscit Deus per eandem scientiam, quod si talis hominem inspirationem cum tali, vel tali motione, tali tempore habeat, consentier, quia scientia antecedit omnem decretum liberum in Deo ipso, non tamen excludit decretum liberum ad modum possibilis, & inclusum in obiecto. Et in hoc sub his verbis necesse est, ut aduerfarij conueniant, quoniam talis præscientia necessaria est, ut Deus possit velle, & eligere media efficacia prædeterminationis; sed differentia est in modo decreti, vel motionis: nam aduerfarij voluntas in illa hypothesi debere includi motionem prædeterminantem voluntatem creatam, vel hanc conditionalem: Si ergo volvendo efficaciter, in talem voluntate consentire, & ex hac voluntate illam vocavero, &c. nos autem dicimus tale decretum sic inclusum in illa condi-

tione non esse necessarium, sed sufficere decretum concurrendi simultaneè post talem vocationem, ita ut sensus conditionalis sit iste: Si dederit huic talem inspirationem, seu vocationem, & voluerit illi offere meum concursum, seu concomitans auxilium, talis actus sequetur. Vnde sit numquam talem actum cognosci futurum sub conditione sine aliquo decreto libero Dei, etiammodo noster cognoscendi & loquendi prius sit in Deo talis præscientia, quam sit quasi elicitemus tale decretum liberum Dei.

Vnde est secundò considerandum saepe confundi decretum liberum Dei generatim sumptum, cum decreto prædefinitente efficaciter, seu præterminante, & quia dicimus Deum præcognoscere futura ante decretum prædeterminans, vel posse etiam esse futura sine tali decreto, statim inferatur, vel nobis tribuitur, quod afferamus futura conditionata præscripi independenter a decreto voluntatis Dei, quia non est illatio bona, quia est deo à particulari ad uniuersale negatū. Et defectus præpotest facilè deprehendī, quia peccatum præcipitur futurum non solum ante decretum præterminans, aut absolute præstans, seu (quod idem est) prædestinans etiam actum ipsis peccati, & tamen non erit futurum sine aliquo decreto voluntatis Dei, iuxta illud Augustini in Enchiridio capite nonagesimo 5. Non sit aliquid nisi omnipotens fieri velit, vel finendo ut fiat, vel ipse faciendo. Dicimus ergo ad cognoscenda futura conditionata necessarium esse ut in ipsa conditione naturali quod decretum Dei, non tamen ita abolutum, ut prædeterminat voluntatem creatam nam necessitas talis decreti repugnaret libertati voluntatis creatæ quod usum liberum aliorum, actuum, seu quoad libera omisionem, vel (quod perinde est) quoad libertatem, quoad spæcificationem, & respectu eiusdem actus futuri ex vi talis decreti repugnaret libertate eius, quoad exercitium, neque præsciretur ut contingens, sed ut necessariò consequens ex antecedenti suppositione, præterea sur i atem qua de peccato sequitur, quod in simili decreto præstentur futura, saltem quoad ipsos actus, à quibus est inseparabilis malitia, quæ quidem absurditas quanta sit, sepe incultatur nobis, & milles repetetur; ac latissime in discursu huius operis tractabitur, quia res est summæ considerationis, & quia huic materia magna lucem afferat.

Ex quo advertimus tertio (quod supra iam tam est) antores contraria sententia reducere totam rationem præscientia diuinæ circa futura contingentia ad necessariam illationem aeterni liberi ex hoc decreto prædeterminante: nam sine illo putant, non posse esse veritatem determinatam in his propositionibus futuro; hoc enim est ratio in illatum suæ scientiae fundamentum in hoc modo accedit de præscientia conditionata. Vnde duo exillis se ex dicto quantur in commoda, vnum in ipsa, & contra prædictam certam, aliud in sua schola, & contra principia recepta ante hanc controveriam. Primum est, quod reuera Deus non habet præscientiam contingentium, sed necessariorum, quia ut primus illa futura præscire posse, quæ ex se, & in ordine Deum non debet causam proximam essent contingentia, facit, habens ut necessariò eueniant, ut sic illa præscire possit. Scientiam Vnde quidam ex dictis Theologis non dubitauit contingere, Deum non minus evidenter cognoscere, futurum effectum in voluntate creatæ a se præterminata, quoniam in causa naturaliter agente: at hoc dici non potest; ergo neque primum audiendum est. Consequentia cum minori sunt notæ Maior autem satis probata est ex dictis in præcedentibus capitibus, iunctis his quæ in præcedenti Prole,

Prolegomeno dicta sunt, & iterum est late probandum lib: 5. Secundum incommodum est, quod si vera est illa sententia, frustra laborauit D. Thomas in explicando modo, quo Deus praescit futura contingentia absoluta per praesentiam aeternitatem, immittere que dixisset, non posse cognoscere coniugem illa in causa: nam licet non cognoscatur in causa proxima nuda sumpta, quia sic non est causa completa, cognoscitur tamen in causa completa per determinacionem impressam a causa prima, quam determinationem futuram esse in sua voluntate cognoscit. Nec esset illa differentia in cognoscendis futuris, qua a sola Dei voluntate pendet, & quae pendent a voluntate creata: nam omnium cognitionis ad solam Dei voluntatem resolutur. Hac autem omnia quam sint noua in doctrina D. Thomas, ex locis supra allegatis, ex veteribus Thomistis, quos etiam allegamus, satis constat.

Quarto aduertimus in his objectionibus, & aliis qua ab ipsis auctoriis sunt, non distinguimus in futuris contingentibus determinationem futuri effectus in causa, vel in se, quam etiam volgantur causum nec determinationem in actu primo, vel in actu secundo. Hinc enim exeo, quod effectus futuri non habet determinationem in actu primo, ut in voluntate creata absque decreto praedictum causam terminante iuxta eorum sententiam inferunt non habere determinationem veritatem, quia nimur tunc, vel supponere nullam posse esse determinationem talis effectus, in qua veritas determinatione propositionis de futuro nitatur. At vero D. Thomas in absolute futuris aliam determinationem effectus agnoscit, nimur præsentia in aeternitate, qua non est in causa, sed in ipso effectu in seipso, & consequenter includit determinationem causæ a illum producendum in actu secundo, ut praesentem aeternitati, & per ordinem ad illum determinationem, & præsentiam habent propositiones sub modo de futuro prelatæ determinatio in actu primo, sed satis est supponere illum completam omnimodo in actu primo, non ad unum tantum effectum, sed ad plures cum indifferenti: nam a tali causa posset prodire determinatus effectus pro eius libertate, & de necessitate aliquis prohibet considerando actum ut futurum, quamvis non hic, vel ille determinare ex dispositione causa in completo actu primo, sed confusè aliquis: considerando autem actum ut praesentem aeternitati necessariò futurus est cerens, & determinatus actus in specie & individuo, & ad illum posset supponi concursus ex parte Dei ad hanc omniam determinationem, ac sufficiens, & simulaneus, qui satiscit, ut effectus possit esse determinationem aeterno intuitu diuine præscientie, sine alia prædeterminatione; que libertatem ledat. Et ideo D. Thomas illum modum cognitionis vñecessarium ad saluandam libertatem, & conciliandam cum illa præscientiam excogitauit, vel potius ex antiquioribus Patribus haulit. Idem ergo modus determinationis intelligendus est in futuris conditionatis in ordine ad præscientiam, illa enim etiam potest intueri ut præsentia ex hypothesi, seu ad modum præsentium, & potest intueri causam non solum quoad dispositionem, & virtutem completam in actu primo, sed etiam quoad actualem habitudinem, & determinationem per actualem influxum in tales effectum, quem Deus infinita efficacia intelligendi inueri potest per modum presentis. Nam eadem est habitudo inter talem causam apprehensos, ut præsentia, & in se existentia ex hypothesi, que intelligi-

Satisfit objectionibus numero primo, & secundo propositus.

His positis facile est ad singulas objectiones respondere. Ad primam, in qua inferebatur aliquid futurum falem sub conditione fuisse, consequentia. Ad primam negatur quid esse futurum falem sub conditione fuisse, consequentia. Dicitur enim in ipsa hypothesi liberum pondendum in re, ut ab illo posset esse effectus, qui dicitur sub conditione futurum, quia ab illo essentialiter pendet. Quod necesse est fateantur, qui dicunt Deum per suum concursum determinare voluntatem, quia consequenter negare non possunt, quin Deus per scientiam simplicis intelligentiae cognoscat, quod si voluntas hominis cum tali obiecto, & cognitione creetur, & ipse Deus vellet cum illa concurrere ad talem actum, illum citieret. Solimque est inter nos, & ipsos differentia, quod ipsi dicunt, illum concursum esse præsumi, & prædeterminatum voluntatis creata, & ideo consequenter dicunt in illo, si dandus sit, cognosci infallibiliter futuram determinationem creatæ voluntatis: nos autem dicimus concursum non esse prædeterminantem, sed concomitantem, & ideo in decreto dandi illum, aut per modum illustrationis, ex illo non cognosci liberam determinationem voluntatis futuram, sed cognosci in se ipsa præsentia ex vi & efficacia diuini intuitus. Vnde si argumentum coarctetur ad voluntatem Dei prædeterminantem, ita ut illatio sit, sequi ex nostra sententia, aliquid esse futurum sine voluntate Dei prædeterminante, concedimus sequelam, est enim consequens verissimum, non solum in conditionatis futuris, sed etiā in absolute, ut satis nos docet actus peccatorum, etiam ut tales actus sunt, & liberè sunt. Neque hoc est contra Dei omnipotentiam, vel absolutum dominium, quia talis effectus non est futurus sine influxu omnipotentiae Dei, nec sine voluntate sua, quia vult, & voluntatem creatam finere libere operari, & cum illa concurrere, possetque si vellet illum actum impidere, aliter se habendo cum voluntate creata. Si autem vult illum indifferenter finire, necesse est, ut quod voluerit ipsa operetur, & consequenter etiam necesse est, ut ipse Deus præsciat, quid ipsa voluntas creata sic constituta operatura, & volitura sit.

Vnde facilis est responso ad primam confirmationem: concedimus enim equiparationem, Ad primam quæ in illa fit inter futura absolute, vel sub conditione quantum ad hoc, quod sicut nihil est ab limitatu pastore futurum, nisi quod Deus aut vult fieri, aut vult finire ut fiat; ita in conditionatis nihil est futura & futurum ex hypothesi, nisi quod Deus aut vellet conditiō fieri, aut veller finire ut fieret. Difcimen autem nata, est, nam respectu absolute futurorum illud velle Dei supponitur præexistens in Deo ante præscientiam absolutam, respectu vero futurorum sub conditione non ita supponitur, sed tantum in-

cluditur in conditione tanquam coniungendum cum illa, si in re ipsa poneretur. Et ratio, discriminis est clara, quia scientia absoluta terminatur, ad effectum secundum actualem existentiam praesentem absolutae aeternitati Dei, & ideo necessario supponit in Deo actuale decretum aeternum, a quo dimanaturus est concursus ad talen effectum. At vero conditionis nihil ponit in esse, vnde per scientiam illius non videtur effectus ut absolutus futurus, sed tantum sub conditione, & ideo non necesse est, ut decretum Dei in re ipsa supponatur, sed sufficit ut in conditione includatur. Quod vero in illa confirmatione additur non repugnat, quod sive in Deo aliqua decreta conditionata, iam declaratum est in cap. praecedenti, quatenus id verum sit, & quomodo id non sufficiat, ut tota scientia futurorum sub conditione ad talia decreta conditionata, tanquam ad unicum, & necessarium fundamentum reuocetur. Nam ut talia decreta praesertim spectata finis ratio sufficiens praescienti futura, oportet, ut ex parte Dei sint absoluta, & prae determinata voluntatis creatarum, vt in tali decreto possit esse infallibilis futura cooperatio creatarum voluntatis. At vero respectu malorum actuum non sunt possibilia decreta prae determinantia, quia repugnant diuinis bonitatibus & sapientiae, siue illa sine absoluta, ex parte obiectorum, siue conditionata, quia eadem est utrumque ratio, si ex parte Dei sint absoluta & prae determinata. Respectu autem bonorum actuum repugnant alia decreta libertatis ipsorum, si efficaciter sint prae determinata quoad executionem, ut supponitur. Si vero solum sunt prae determinata secundum ordinem intentionis, necesse est, ut supponant scientiam conditionatam ne libertatem tollant, & ideo non possunt esse sufficiens talis scientiae fundamentum, quia omnia infra lib. 5. latè probanda sunt de absolutis decretis, & ideo nunc à longiori probatione supersedemus, supponimus, quod certissimum est, eandem in hoc esse rationem de decretis conditionatis, quæ de absolutis.

Sola illa conditionata decretaria admittenda sunt in Deo, quæ dñi na prouidetate eu- carias fu- ras confor- munt & virtutis sunt, & in generalibus principiis eius fundari posse. Quod si respectu contingentium absolute futurorum aliquia sunt decretia simpliciter absoluta, & fundari posse præ determinata ex parte Dei, de se includunt virtute conditionem, & ideo necesse est ut supponant illam qualiter purgantur per scientiam conditionatam, ut simpliciter, & absoluta esse possint, vt in lib. 5. cap. vii. latius declarabo.

Ad secundam confirmationem respondetur duplum posse distinguere rationem cognoscendi scilicet vel per modum principij, vel per modum termini, seu ex parte cognoscendi, aut ex parte rei cognoscendi. Dico ergo veritatem Dei esse rationem cognoscendi omnes voluntates creatarum, & creabiles ex parte principij, seu ex parte ipsius Dei, vt est creaturarum scientia. Et sic quamvis Deus per seipsum sciat omnia possibilia fieri ab ipso, nihilominus supponit ex parte obiecti veritates necessarias, vt hominem esse animal rationale, & similia. Et similiter supponit illa scientia veritates possibles, ut hominem posse peccare, vel bene agere. Et cum eadem proportione supponit veritatem cognoscibilem in futuris conting-

tibus, tam absolutis, quam conditionatis, quamvis per se ipsum, & per suam veritatem in cognoscendo, id est, per suam infinitam, & certissimam scientiam, & per suas ideas ut rationes cognoscendi aliam omnem veritatem intueatur. Cum vero obicitur, quia Deus non potest hoc modo ad ipsius, per se cognoscere veritatem futuram, si ab ipso tamen non pendeat, concedimus assumptionem: negamus autem subsumptionem, nemirum futura conditionata non pendere à Deo, si non supponit in Deo decretum, satis enim est, quod in conditione illud includant, quia propter essentiale dependentiam necessario includi debet, ut declarauit, neque oportet ut tale decretum sit præ determinans, neque quod sit adaequata ratio veritatis futura, quando talis est, cum non solum ab illo, sed etiam a libero arbitrio pendaat tanquam à sua concausa simul in suo generē concursura, quæ dependentia, ut futura, non potest in illo decreto cognosci, sed in se, ut iam declarauit.

Ad ultimam confirmationem negatur sequela nimirum, si Deus cognoscet talia futura ante Terram suum decretum præ determinans sub conditione, siue sequi ut illa cognoscet, vel ut per se necessaria, vel neque ut futura ex aliqua alia causa extrinseca præ determinante hominis voluntatem. Neutrū enim sequitur, non quidem primum, quia licet hæc sint contingenter futura, habere possunt determinatam veritatem, non quia per se necessaria sit causa simpliciter, sed quia ita futura est, vnde ad summum resultat necessitas suppositionis, quia dicitur, id quod est, necessario esse, sic enim quod futurum est necessarii erit. Neque etiam sequitur secundum, quia voluntas humana, ut se determinet, non indiget causa intrinseca determinante, neque alia causa extrinseca propriæ, & physicæ operante præter Deum. Vnde ad exemplum in argumento propositum de duabus voluntatibus, v. g. Petri & Pauli conceptis sub esse possibili, & applicatis cum eisdem obiectis, & circumstantiis ad operandum, de quibus in quodam priori rationis quæ praescit posse consentire & dissentire, & in alio signo rationis posteriori de una praescit esse consenserunt, & de alia esse dissenserunt, cuius diuersitatis, & praescientia ratio non creditur reddi posse, nisi ex aliqua causa extrinseca præ determinante. Verutamen non ita est: aut enim postulatur ratio diuersi euentus, aut ratio praescientia illius ex parte Dei. Prior ratio propria, & proxima est liberum arbitrium, vel solum in malis, vel adiutum in bonis. Neque contra hoc obstat, quod illæ voluntates in priori signo sint quæ in differentiæ nam potius ex hac ipsa indifferenter nascitur, vt unus sit, alius licet operetur pro suo arbitrio, etiam ceteris omnibus antecedentibus existentibus paribus, quia hoc ipsum postulatlibertas dominium, vt in Prolegomeno præcedenti ostensum est. Frustrè ergo obicitur, vel cogitatur necessarium esse recurrere ad constellationem, vel individuationem, seu complexionem: nam liberum arbitrium his omnibus dominari potest, si velit. Extrinsica ergo potestate illius futura esse poterit illa diueritas. Supposito autem quod sit futura, non oportet ex parte Dei aliam rationem reddere, ut cognosci possit, nisi quia infinitam habet cognoscendi & omnem veritatem in se ipsa intuendi sine vilo discursu formalis, vel virtuatu, sed per solara simplicem veritatis contemplationem.

nem.

CAPVT

9.
Secunda
confirmatio
disolutio
distingue
do iusticie
ratio
cognoscendi
di vel per
modum
principij
et per me
num et
min.

CAPUT X.

Alteri obiectio occurritur, & an scientia visionis sit causa futurorum explicatur.

In fine huius Prolegomeni necessarium visum est de causalitate præscientia diuinæ circa futura contingentia pauca præmittere, tum quia necessaria resolutio necessaria nobis erit ad auxilia diuinæ gratiae explicanda: nam hac ratione hoc tempore valde agitata est hac contouerteria, tum unde etiam ad occurrentium obiectio, qua contra precedentem resolutionem fieri potest, videtur necessaria. Nam perinde comparari debet scientia conditionata ad contingenta sub conditione futura, sicut comparatur præscientia absoluta ad res aliquando futuras, sed per absolutam præscientiam non prævidentur futura, nisi quatenus

scientiam est causa illorum, ergo ut præscientiam futura sub conditione, oportebit, ut ea quod dicitur dem præscientia sit causa futuritionis illorum. At haec non potest; ergo nec potest dari talis probatio præscientia. Minor (cætera enim nunc supponuntur) probatur, tum quia Deus non habet causalitatem etiam circa futura tantum sub conditione, cum ille

revera futura non sit, & quatenus talia sunt, sub facultate entium possibilium permaneant: tum etiam, quia scilicet in illis velimus conditionatam causalitatem considerare, haec non potest scientiam attribui, alioqui oportebit, in ipsa hypothesi, seu conditione eandem scientiam inuolueret, si diximus in illa conditione includi decretaum voluntatis Dei sufficiens ad causalitatem talis futuri. Hoc autem est impossibile, alioqui circulus committeretur, seu sensus identicus fieret, perinde enim esset, ac si decretur: Si virtutes in Tyro fierent, & voluntas Dei, cum præscientia futuri consentius concurrent, Tyri poenitentiam agerent: hoc autem fruendum est, & absurdum, ut constat; ergo repugnat dari talem scientiam, ut ipsa scientia est causa futuritionis rerum. Vehac agitur obiectio dissoluatur, necessarium, est expendere, an id, quod supponit de causalitate scientia visionis, verum sit, & consequenter tractandum erit, an haec causalis propositio vera sit, Quia Deus præsit hoc esse futurum, ideo futurum est. Per occasionem vero, & quasi necessarium consequentiam in fine videbimus, an alteria causalis vera sit, Quia hoc futurum est, ideo Deus illud præsit.

An scientia visionis sit causa rerum.

Est ergo prior sententia affirmans illam causalitatem, Hoc est futurum, quia Deus seit illud esse futurum, esse verum, quod est dicere scientiam visionis, ut talis est, esse causam futuritionis, vel modo subtiliter præscientia obiecti sit; haec enim duo in idem remaneant, & ideo de illis indifferenter loquemur. Hanc sententiam defendunt hoc tempore moderni Thomistæ supra allegati, eamque antiquis Scholasticis tribuunt cum Magistro in d. 39. & inspeciali referunt Albertus art. 3. Bonavent. art. 1. q. 1. & 2. Maxime vero probatur in primis auctoritate D. Thomæ p. q. 14. art. 8. ad 1. vbi referens Origenem dicentes, Non propterea diquid est, quia id sit Deus futurum, sed quia futurum est, ideo futurum à Deo antequam fiat. Exponit, priorem partem intelligentiam esse considerando rationem scientia non habentis adjunctam voluntatem: posteriorum autem partem accipiendam esse in ratio-

ne consecutionis, seu illationis, non secundum propriam rationem causalitatis. Et in solutione ad tertium ait, obiectum scibile non comparari ad scientiam Dei ut mensuram eius, sed è conuerso scientiam Dei esse mensuram eius, quia est scientia artificis, quæ est mensura arte facti. Et art. 16. dicit Deum de rebus à se factis habere scientiam practicam, quæ non est nisi scientia visionis.

Secundò videtur haec expressa sententia Augustini: nam lib. 6. de Trinitat. cap. 10. & lib. 15. cap. 13. exp̄s̄d̄t: ^{Secundò} ^{authoritate} *Creaturas non quia sunt nouit Partum.* Elib. 5. de Civit. cap. 9. de creaturis ait: *Quidquid rident, & quidquid facti sunt, certissime valent, & factura sunt, quia valit ut ille præscit, cuius præscientia falli non potest.* Similia fere verba habet Gregor. lib. 20. Moral. cap. 23. alias 24. dicens: *Quæcumque sunt non ab eternitate ideo videntur, quia sunt, sed ideo sunt, quia videntur.* Boet. Eamque sententiam videtur latè docere Boetius lib. 5. de Consolat. profa vlt. circa finem, vbi etiam Dionys. Carthus. ita exponere videtur, & il Carthus. lius verba postea referemus.

Tertiò suadetur haec sententia rationibus. Prima, & præcipua est, quia scientia visionis non est speculativa, sed practica; ergo est causa ratione. Consequencia clara est. Antecedens probatur, quia scientia simplicis intelligentiæ, est tantum speculativa; ergo scientia visionis est practica, nam sicut scientia visionis, & scientia simplicis intelligentiæ adquædiunt scientiam Dei, ita etiam practica, & speculativa, & ideo si scientia simplicis intelligentiæ speculativa est, non esse est ut scientia visionis sit practica. Secundò probatur idem antecedens, quia scientia visionis non supponit obiectum suum, sed illud operatur, ergo est practica. Consequencia clara est. Antecedens vero probatur, quia scientia Dei non contemplatur res existentes, nisi ut praesentes aeternitatis, & ut à se factas; ergo non possunt obiecta illius scientia antecedere causalitatem eiusdem scientiæ, sed causando illa, intuetur illa quasi terminum suæ causalitatis. Secunda ratio est, quia aliqua scientia Dei est causa rerum: sed scientia simplicis intelligentiæ non est causa rerum; ergo scientia visionis est scientia illarum rerum, quæ per illam videntur. Consequencia supponitur ex sufficientia partitionis diuinæ scientiæ in visionis & simplicis intelligentiæ. Major item ut certa relinquuntur. Minor autem patet. Primo, quia nulla scientia antecedens determinationem voluntatis Dei potest esse causa rerum, quia ut sic non est ordinata ad opus, hec enim ordinatio per voluntatem sit, nec potest esse causa, nisi prout ordinatur ad opus. At vero scientia simplicis intelligentiæ ut talis est, antecedit decreta libera diuinæ voluntatis, ut per se confiat; ergo ut sic non est causa. Et confirmatur primo, quia scientia, ut sit causa, deberet esse practica, ut per se notum est: at scientia simplicis intelligentiæ non est practica, sed speculativa, teste D. Thomæ i. p. q. 14. art. 16. & ibi Ciceron. ergo. Et confirmatur secundò, quia scientia, quæ est causa rerum, est libera, potuit enim non esse causa, sicut res potuerunt non esse: at scientia simplicis intelligentiæ non est libera, sed sola scientia visionis. Tertia ratio sit, quia scientia visionis non est causa futuri, futurum efficitur causa visionis: hoc autem secundum dici non potest, quia temporale non potest esse causa exteriori; ergo primum dicendum est. Major sumitur ex D. Thomæ q. 2. de verit. art. 14. vbi similiter discursu probat scientiam Dei esse causam rerum, quia omnis scientia, vel est causa obiecti, vel causata ab illo, vel utrumque ab uno tertio: scientia autem Dei nec

nec ab obiecto, nec ab aliquo tertio causatur; unde necesse est, ut sit causa sui obiecti: hęc autem ratio ex quā ad scientiam visionis applicari potest.

5.
Assertio
negativa.

Aliibi per-
tractata.

Explicatur.

Prob pri-
mō ex Scri-
ptura.

Genes. i.

6.
Prob. se-
condō ex
Pattibus.

Damasceni
locus expa-
ditur.

Nihilominus dicendum est scientiam visionis quatenus ratione distinguitur ab omni alia scientia Dei; ac praeceps spectata; secundum respectum, quem scientia visionis, ut talis est, denotat, non esse causam obiecti sui, sed supponere illud, ideoque in rigore, & proprietate causalitatis falsam esse illam propositionem, quia Deus praescivit hoc esse futurum, ideo futurum est. Hanc sententiam docui prius in lib. i. de Auxil. cap. 13. num. 15. & in lib. i. de Scientia Dei cap. 5. num. 9. & postea in 1. p. lib. 3. de Atributis Dei positius cap. 4. num. 10. & sequentibus, vbi auctoritate, & ratione confirmata est: propter nouas autem impugnaciones aliquid addere necessarium videtur. Animaduertimus autem sermonem esse de scientia visionis, seu rerum existentium, aut futurorum formalissimè, ac praeceps ut talis scientia est. Nemo enim dubitat quin scientia Dei sit causa omnium actuum futurorum, quatenus boni sunt sed quia illa scientia, qua in leuitica, & simplicissima est, sub diuersis rationibus extatur a nobis, ideo dicimus praeceps consideratam, ut est scientia visionis vel & institutionis rerum, non esse causam, sed supponere causalitatem, & intrueri, quod ab ipsa media voluntate, & omnipotentiā sua factum est, iuxta illud Genes. 1. *Videt Deus cuncta que fecerat, & erant valde bona.* Ex quo non immerito argumentari possumus, quia illud verbum non potest nisi de scientia visionis intelligi, & verbum fecerat satis aperte indicat illam visionem supposuisse res iam factas, ac prouide ut talis visio est, non fecisse illas, sed eas per omnipotentiam à voluntate applicatam, & per aliū modum scientię, vel artis directam iam factas vidisse, & in eistanquam bonis complacuisse. At vero scientia, qua supponit rem factam, non est causa eiusdem, quatenus talis scientia eius est; ergo neque scientia visionis est causa rerum factarum.

Secundū probatur auctoritate Patrium dicentium, res non esse futuras, quia Deus scit illas esse futuras. Hęc enim negatio in illo proprio sensu potest esse vera, si scientia visionis est causa futurorum, quia scit causa, est vera, immo & realis & phytica causa: sed per illam causalem locutionem nihil aliud significatur, nisi huicmodi causalitas: ergo Patries negantes illam propositionem causalitem, dictam plane causalitatem negant. Sunt autem illi Origen. Hieronym. Iustinus, Chrysostom. Beda, Cyrillus, & Damascen., quos dicto lib. de Auxil. cap. 13. retuli, ex quibus solius Damasceni verba hic expendere visum est. Ille in Dialog. contra Manich. proponit, sic inquit. *Deus es, qui voluntarie a nobis futura sunt, hoc est, ea quae in potestate nostra sita sunt, nimirum, virtutem, ac vitium praesciens, ea demum definit, que in arbitrio nostro minime constiuntur.* Ac quidem via Dei praescientia a nobis causam haudquamquam habet: at vero in ea, quae facturi sumus, praesciat a nobis proficiuntur: nam si facturi non essent, ne ipse quidem quod futurum non esset, praesciret. Et quidem Dei praescientia vera, atque inutilabilis est, verum ipsa haudquam causa est, cur omnino fiat id, quod futurum est, quin potius, quia hoc, vel illud facturi sumus, idcirco praescivit Deus. Quod testimonium adeo est expressum, & luculentum, ut nec declaratione indigat, nec tergiuersationibus subesse posse videatur. Solum aduento eleganter declarasse Damascenum, Deum non accipere scientiam à rebus futuris, seu suę eternitati presentibus, sed ex se habere vim praescendi, & nihilominus quod illa

scientia terminetur; ad hoc, vel illud obiectum à nobis penderet, quatenus in nobis est ponere, vel non ponere, obiectum ad quod terminanda est illa praescientia, & ideo voluntas nostra causa est, quod hoc vel illud sit. *At quod praeferat Deus (ut infra repetit) in vero praescienti ipsius potentia adscribendum est.* Et in hoc sensu differē negat, scientiam Dei, qua praeconat futura, esse causam, cur omnino fiat id, quod futurum est. vbi particula omnino emphasiū habet ad significandum scientiam Deinon esse causam determinantem talem eveniem futurum, sed futuritionem eius supponere. Et in eodem sensu subdit, quia hoc, vel illud facturis, ideo praeconat illud Deus. vbi causal s nota non dicit causam ex parte Dei, sed rationem, vel conditionem, quae suppōnit debet ex parte obiecti.

Similiter Eusebius lib. 6. de Præparat. Euangel. cap. 9. vt declaret praescientiam Dei necel, Tertiam itatem actibus liberis non imponere, ita concludit. *Deus cum innumerisque voluntatē praeudentibus perperam, illum recte acturum non ignorat.* Non ergo praeognitio futurorum causa: nec enim illo patet ad peccandum Deus quemquam impellit, aut moveat, sed est contra. Dicunt enim, erant absurdam malitiam fortasse videtur, id quod futurum est, causa est; et Deus euenterum illud praeditat; non ergo ideo si, quia præficitur, sed quia futurum erat, præficitur. In quibus verbis profecto non habet locum vulgaris explicatio, quod illa particula causalitatis solum significet consecutionem, seu illationem. *Huius exilio: tum quia si in hoc sensu loqui voluit Eusebius, profecto non timuerit se ne illa sententia multis fortis absurdia videri possit: cum enim quia immerito negasset priorem parem, scilicet, rem fieri, quia præscitur, nam secundum illationem cercusimum est, rem esse futuram, si præficitur est.* Item in illo sensu etiam in peccatis verò diceretur. Petrus peccabit, quia Christus prædictis utique secundum necessariam illationem, seu consecutionem. At hoc etiam Eusebius negat, loquitus ergo in proprietate causalitatis aliquo sensu, & ideo etiam ad probandum scientiam non est causaliter, addit. necesse est. Deus quemquam ad peccandum mouet, aut impellit. Et hunc modum concordandi praescientiam Dei cum libertate arbitrij, & declarandi, quomodo Deus, licet præclarat peccatum futurum, non sit causa eius, sequuntur certi Patries, præserit Hieronym. dialog. 3. contra Pelagian. vbi contra Macionem ait. Non ideo peccauit Adam, quia Deus hoc futurum noverat, sed præscivit Deus, quasi Deus, quod erat propria voluntate futurus. Et similiter dixit Leo Papa sermon. 16. de passione Domini. Non impensis futurum manus immisit in se Dominus, sed admisit, sed ne præfendo, quod faciendum esset, cogit, & fieret.

Tertio ad locum Cyrilli suprà allegatum addi potest aliud, vbi de Iuda ait. Non ideo, quia de Cyri illo scriptum est, quod perinus est, propter eō inquit, processit, &c. Verum quoniam malignatus sua peritus omnino erat, idcirco id omnino futurum esse Scriptura predixit, quam falsum quicquam dicere impossibile est. Deus enim per Scripturam loquitur, &c. Quid prosequitur, ostendens plane idem esse de praescientia Dei. Et quamvis ibi de peccatis loquatur, tamen quia hoc fundat in ratione libertatis, scilicet, quia Deus suo præjudicio, ac praescientiam eius in omnibus futuris locum habet, sicut illam tradiderat. c. 10. Et sic potest allegari quarto loco Gaudentius tract. 3. in Exod. ad Neoph. vt similiter ait, Synagoga Iudeorum, quod erat crudeliter factum, predictum est, non insitum, nec ideo factum est, quia prædictum erat, sed ideo prædictum erat, quia erat futurum, vt praescientiam Deus in his, que per libertatem hominum futura erant ostendit.

offendere. In quo ultimo verbo declarat sententiam ad omnes actus liberos extendi, eamdemque in diuina præscientia locum habere.

Quinto codice modo diuinam præscientiam explicat Augustinus lib. 3. liber. arbitr. cap. 4. vbi ait necessariam connexionem, que inuenientur inter præscientiam Dei, & rem futuram, non prouenire ex eo, quod scientia Dei est: nam si ponamus hominem esse, qui præsit futurum, eadem necessitate inferetur eventurum esse, quod præscitum est, & inde est conuerso colligit, quod sicut præscientia hominis, non induceret necessitatem contrariam libertatis, ita nec illam inducit præscientia Dei, qui discursus efficax non est, si scientia futurorum Dei est causa futurorum illorum, nam tunc non est bona æquiparatio ad præscientiam hominis, quia haec non est causa futuri præcogniti, ut perficatur. Vnde longe alia connexionem est inter effectum futurum, & præscientiam Dei quam inter eundem, & præscientiam hominis, nam illa est causa, ut sic dicam, & non ita, ut consequenter illa necessitas, qua sequitur futurum ex præscientia Dei, non est ex illa præscientia, ut præscientia est, sed ut præscientia Dei est, quia non omissis præscientia habet causalem connexionem cum re futura, sed illa præscientia Dei, & ita runt tota responsio, & declaratio Augustini. Igitur sententia eius est, quod sicut præscientia hominis non est causa futurorum, etiam illa præscire ponatur, ita nec præscientia Dei, ut est scientia visionis futurorum, est causa illorum: vnde concludit. Sicut ita quae non sunt aduersantur hec duo, ut tu præscientia tua nouis non eritis, quod dominus sua voluntate facturus est, ita Deus neminem ad peccatum cogens prædictos tamen eos, quia propria voluntate peccatum. Et infra subinfert. Hinc ergo iam intellectu pessimum, quia iustitia Deus peccata puniat, quia, que nouit fatus, non facit. Dicer forsan aliquis id est speciale in Deo iusta Peccatis, quia Deus illa non facit, neque per scientiam visionis futurorum, neque per aliam, neque per voluntatem eti. Sed contra hoc est, quod prior discursus Augustini gultimi generalis est, & ad omnes actus futuros tam bonos, quam malos, & ideo, licet in malis ponat exemplum, non ideo coartat sententiam, eo vel maxime, quod statim argumetur ab actibus bonis ad malos, quia Deus dat præmium bonis actibus, etiam præsciat illos, ergo etiam dabit supplicum pro malis, licet illos præsciat. Suppones profecto ex vi præscientie futurorum non magis facere eum bonos actus, quam malos, licet per voluntate, & alias virtutes, seu attributa sua efficiat bonos actus, & non malos, ut mali sunt. Vnde addo ex vi discursus Augustini Deum præsciendo actum materialē, quod quo ad actum materialē, quam quo ad formalitatem peccati, quia etiam ad materialē actum non cogit præscientia, nec inducit, sed illum supponit, & quasi exrinsecit ad eum comparatur, sicut visio, vel scientia hominis ad re visam, vel scientiam, cum quia non alter videt Deus malitiam peccati, quam videndo actionem ipsam, cum obiecto, & modo, accircumstantiis, quibus sit: nam inde videt malitiam resultare, & ideo intuetur; tum etiā, quia alias non satis responderet dicentibus, Deum præsciendo peccatum cogere ad illud, quia illi de actionibus ipsis loquebantur, & in eis ponebant necessitatem à præscientia prouenientem, quam non aliter Augustinus excludit, nisi negando præscientiam esse causam actionis.

Atque similem doctrinam habet Augustinus l. 5. de Ciuit. c. 10. vbi prius in generali loquitur dicens: Non propriæ nobiles in nostra voluntate quia Deus præscit, quid faciatur effici in nostra voluntate, & postea subdit, Nec enim ideo peccat homo, quia Deus illum peccatum efficit. Vbi certè non solum de peccato pro formali, sed etiam de actione peccati loquitur: nam si

de ipsa actione dici posset, ideo Petrus negauit Christum, quia Christus id prædixit, vel præciuit, consequens profecto est, ut de peccato idem dici posset, cum talis actio hic, & nunc liberè facta non possit à malitia separari. Præter rationem factam, quod aliter non sat saceret Augustinus difficultati, accedit, quod idem sentit de voluntate non peccandi cum adiungit, etiam si Deus præscierit, hominem esse peccatum, nihilominus, si ipse nolit, non peccat. Sed si peccare noluerit, (inquit) etiam hoc ille præciuit, plane sentiens hoc etiam non fieri ex vi præscientie, sed supponit futurum, ut præsciatur, iuxta regulam Aug. l. 4. Gen. ad liter. cap. 32. Negue Regula Augustini cognitio fieri potest, nisi cognoscantur praecedant. quæ Augustini regulæ; ut vniuersaliter sit, non de anteceßione obiecti secundum actualiter existentiam, sed secundum veritatem & secundum esse obiectuum intellegenda est. Et non in eo fundatur, quod cognitio rebus sumitur, quia hoc in solis hominibus verum habet, sed quia cognitio conformatur rei cognitæ, ut vera sit, vnde supponit in illa obiectuum veritatem.

Sexto addimus Anselmum, qui toto lib. de Concordia hoc præcipuum iacit fundamentum concordie, præscientię, prædestinationis, & gratiae cū liberis arbitrio, quod præscientia futurorum non est solidum, fun-suppositio antecedens futurum, ut futuri est, sed damentum consequens illud. Declarat autem quid intelligat concordię per antecedentem suppositionem, dicens, efficiam, prædest. & que facit non esse futuram; ergo ex sententia Anselmi præscientia Dei non facit rem esse futuram, alioqui libertate, efficit suppositio antedens, quod ipse negat, ergo rationem nominalis scientia non est causa futuri, ut futurum est: stomachum enim esse posset causa in genere efficientis, utique faciendo, ut sit futurum. Vnde in actibus liberalis futuris à Deo præscitis sit, solum esse necessitatē illam, quæ ipsa voluntatis libertas facit. Vnde concludit, Hoc omnia Deus, qui sit omnem veritatem, & non nisi veritatem scit, sicut sunt spontanea, vel necessaria videt, & sicut videt, ita sunt. Et infra. Quamvis necessitatis fieri, quæ præscientur, quedam tamen præscita, (sicilicet futura libera) non eu enunt ea necessitate, quæ præcedit rem, & facit. In quibus verbis, & toto discursu illius operis hoc agit, ut à scientia visionis causalitatem rei futuræ excludat, sed ad illam supponi doceat tanquam veritatem, quæ aliunde habet necessitatem, quam ex eo, quod futura esse supponitur. Atque eodem modo hanc præscientiam declarat Beda in lib. variar. question. q. 12. vbi vitetur exemplo scientiæ, seu vi. Beda.

rationis hominis quo usus est Augustinus. nam sicut homo, ait, videndo hominem iacentem non facit illum iacere, ita nec Deus præsciendo hominem operatur, facit illum sicut operari, ergo sicut visio hominis non est causa effectus, quem videt, ita nec ista scientia intuitiva est causa, ex horum Patrum sententia.

Vtimō, quia non defuit Theologus, qui auras fuerit dicere Boetium contrariam sententiam Boetium expresse docuisse, contrarium verissimum esse nobiscum paulo diligentius ostendam. Ille igitur lib. 5. de Confusat. profa 3. cū argumentum proposuit, sed ex præscientia futurorum contra libertatem, subiungit, Neque enim illam probo rationem, quæ quidam credunt hunc questionis nodum possit dissolueri. Aliunt enim, non ideo quid esse eventurum, quoniam id prouidentia diuina futurum esse profexit, sed è contrario potius, quoniam quid futurum est, id diuina prouidentiam latere non posse. Deinde in tota illa profa contra dictam responzionem argumentatur; postea vero in prosa 4. ita respondet in persona Philosophi, Quero cur illam soluentium rationem minus efficacem putas; quæ, quia præscientiam non esse futuri causam necessitatis existimat, non impedit præsciri arbitrij libertatem purat? postea vero rationem illam declarando & defendendo ad hoc

hoc in primis ita colligit. Etenim positionis gratia, ut quid consequatur aduersas, statuamus nullam esse praescientiam, num que ex arbitrio eueniunt, ad necessitatem coguntur? In qua positione aperte supponit, futurum non esse a præsentia tanquam à causa, alias positio secum pugnaret, nihilque ad rem declarandam deferuiret; quia vero non est causa, rectè infert, statuamus iterum esse, sed nihil rebus necessitatibus inungere: manebit, ut opinor, eadem voluntatis integra, atque absolute libertas. Deinde, quia ipse Boetius quasi argumentando, vel subterfugiendo dixerat in prosa 3. quod licet praescientia non sit causa, inferet necessitatem, pergit Philosophus sic ergo, Sed praescientia, inquit, tamen futuri necessitas non est, sicutum tamen est, ea necessarie esse euentura contra quod replicat, quia hoc modo etiam praecognitio non fuisse, necessarios futurorum exitus esse conjectare; omne enim signum, quod sit, ostendit, non verò efficit, quod designat. Vnde in toto discursu ad saluandam contingentiam futurorum supponit, praescientiam non esse causam euentuorum eorum, sed solum signum, seu notitiam.

13. Postea vero prosequitur declarando, quomodo Mens eius earum rerum, que necessarios exitus non habent, possit esse dem ex aliis certa prænotio. Et in summa in hoc rationem contulicis eruit, quod domine quod cognoscitur, non secundum suam vim, sed secundum potius cognoscendum comprehenditur facultatem. quod principium optimo discursu declarat illa prola 4. & 5. & deinde in 6. ascendit ad diuinam aeternitatem, ut inde colligatur, Deum omnia prænoscere modo suo, & iuxta suam vim, & naturam, non secundum ordinem rerum cognitarum, ac proinde futura quædam generantur in simili cognitione considerat. qui sane discursus optimus est, et si attente consideretur, non minus ad futura conditionata, quam ad absoluta applicari potest. Deinde vero reuertitur ad concilendum, quomodo praescientia non laedit libertatem, quia sicut non causat, ita neque immutat, quia videt. Sumitque argumentum ex nostra cognitione, dicens: Quidigerunt ut necessaria sunt, quo diuini lumine lustrantur, cum nec homines quidam necessaria faciant, quæ videntur? Quæ ratio nullius esset momenti, si praescientia, ut talis est, causa esset, sicut supra circa Augustinus dicemus. Vnde subiungit. Si est diuini humaniq[ue] praescientia digna collatio, utique vos veliro hoc tempore oportet praesenti quadam videtis, ita ille omnia suo cernit aeterno. Quare hec diuina prænotio naturam rerum proprietas emque non mutat. Denique eandem concordiam praescientiam libertate distinguendo secundum necessitatem absolutam, & conditionatam, seu consequentem & antecedentem declarat, & tandem ita concludit. Quam comprehendi omnia, videndique præfervuntur ad tria non ex futurorum prouenientia rerum, sed ex propria Deus simplicitate fortius est. Ex quo illud quoque soluitur, quod paulo ante posuisti, indignum esse, si scientia Dei causans futura nostrâ praefastare dicantur. Hoc enim scientia vis præsentaria notione cuncta complectens rebus omnibus modum ipsa constituit, nihil vero posterioribus debet, quia cuncta sunt, manet interemerata mortalibus arbitrij libertas. Ex quibus verbis colligere voluerunt, Boetium tribueret praescientiam causitatem practicam, quia dicit, rebus omnibus modum ipsam constituere. Sed non satis perspecto, & considerato contextu ex sensu loquentis hoc intulerunt. Non enim sibi est contrarius, nec uno verbo cuerit, quæ tam longo discursu confirmauerat. In his ergo solum inferit, Deum non accipere scientiam a rebus, nam & scientiam, & modum scientiae ex se, & ex sua simplicitate habet, & ideo non videt res successiuæ, sicut illæ sunt, sed præsentaria notione cuncta complectens rebus omnibus modum ipsa constituit. Non quia quatenus scientia visionis sit causa illarum, sed quia eadem est scientia, quæ omnibus rebus modum imponeat, dirigendo voluntatem, & quæ postea res in-

tuetur: vnde praesciendo, & intuendo illas, non mutat modum, quem circa unumquemque ordinavit. Vel certè ipsam præscientia, ut talis est, constitutæ dicitur rebus modum, non contingentia, vel necessitatis, sed præstantialitas æternæ. Illam enim quasi constituit, vel complevit Deus sua præscientia, & ideo nihil posterioribus debet. Et indirectè concluditur, quod manet interemerata mortalibus arbitrij libertas, non quia præscientia, ut talis est, rebus conferat modum contingentia, vel necessitatis, sed quia non auferit, sed viam quamque rem videt, prout futura est, & illam non immutat. hic enim sensus est consequens ad omnia, quæ dixerat.

Rationes theologicae, pro assertione nostra.

Tertio principaliter argumentamur rationibus theologicis fundatis in principiis, vel communibus Theologorum, vel ab his, cum quibus disputamus, admisis. Prima ratio fit, quia Deus ista effectus per intellectum, & voluntatem, ut immediatus ad extra effectus per voluntatem, quam per intellectum, sive voluntas immediate per suum datum ad extra effectus, sive per potentiam executivam, ratione distinctam, quod ad præsentis nihil agitatur: sed scientia visionis est ratione posterior, traxit per quam voluntas illa, per quam Deus ad extra operatur; ergo talis scientia non est causa rei ad extra, sed supponit iam productam per voluntatem, vel potentiam exequentem. Consequenter nota est, & minor maximè defenditur ab aduersariis. Ut autem maiorem in probemus, supponimus, sermonem esse de propria efficientia, ut distinguatur ab exemplari causalitate: nam hoc posteriori modo potest explicari scientia diuina esse immediate causa operum Dei minor, persuas ideas, seu exemplaria, quatenus per illas dirigit actiones omnipotentia, ut effectus talibus exemplaribus conformes evadant, ut in Metaphys. disp. 30. sect. 7. declarauit. Sed illa causalitas est aeterni rationis, & magis pertinet ad specielem actus, quam ad exercitium actionis, propriaque efficientiam, de qua loquimur. Sic ergo intellectus maior probatur ex D. Thomas i. p. q. 19. art. 4. ad 4. vbi ait, quod scientia, & voluntas sunt causa eiusdem operi, sed scientia ut dirigen, & voluntas ut imperans. Et in hoc comparat Deum cum homine per artem operante, in quo ars, per quam concipiatur forma operans, dirigit voluntatem, voluntas autem imperans, & mouet potentiam exequentem. Constat autem in arte humano voluntatem immediatus concurrendre ad executionem operis, quam Arem. At vero in intellectu artificis præter conceptionem formæ exemplaris & iudicium mouens ac dirigen voluntatem, quod antecedet voluntatem ut exequentem, intelligi non potest alius actus intellectus posterior in voluntate; qui habeat rationem causa respectu exterioris actionis, seu executionis, sed post executionem sequitur in eodem artifice visio ipsius artefacti, quæ non est causa, sed pura cognitione.

Sic ergo in Deo seruita proportione scientia antecedit dirigendo voluntatem per modum prudentiae & artis, neque habet scientia alium immediatum influxum ad extra, sed ille est vel immediate à voluntate, vel ut mouente & applicante potentiam exequentem, si illa est ratione distincta, ut est satis probabile, & D. Thomas in illo loco indicat. Ergo scientia quæ subsequitur post talen influxum voluntatis, & potentia, non est causare ad extra: talis autem est scientia visionis, ut constat. Eamdemque doctrinam tradit D. Thomas i. p. q. 25. art. 1. ad 4. vbi ratione distinguendo illa D. Thomas scientiam, voluntatem & potentiam, ait post quod

Locus quo
ad
uersarij ut
sibi Boe-
tium ven-
dident.

Sed perpe-
ram.

quod scientia dirigit. Vbi etiam solum tribuit scientiam in hac causalitate directionem voluntatis, & potentias, quae directio, & remotior est, quam voluntatis motio, & nullo modo tribui potest scientiam visionis, que voluntatem iam directam supponit. Et quamvis D. Thomas ibi quoad distinctionem potentiarum a scientia, & voluntate sub divisione addat, *Vel dicendum, quod ipsa scientia, vel voluntas divisa secundum quod est principium effectuum, habet rationem potentiae*, namquam tamen tribuit scientiam causalitatem prater directionem. Et in ipsomet ordine numerando prius ponit scientiam, quam voluntatem, & postea art. 5. ad i. repetit, quod in causalitate Dei potentia intelligitur vt exequens, voluntas vt imperans, & intellectus, ac sapientia vt dirigens. Vnde etiam secundum eam sententiam, que potentiam exequentem ab aliis attribuitur non distinguunt, probabilius tribuetur voluntati, quam scientiam, quod etiam sensit ibi Caietanus dum ex illustratione colligit, *duobus modis sustineri potentiam attivam in Deo, vel ut sit potentia executiva intellectus, & voluntatis, vel ut sit ipsa voluntas consulta, ut efficiat responsum effectuum per quae verba immediatam efficiaciam ad extra tribuit voluntati consultum*, utique ab intellectu, in quo aperte sentit intellectum remotius concurrere. quod etiam est contentaneum D. Thomae i. d. 38. q. 1. art... ut infra referam.

At vero his non obstantibus moderni Thō-
mista contendunt ad effectus ad extra intellectum
et diuinum non tantum concurrere dirigendo vo-
luntatem, & potentiam exequentem, sed etiam
imperando; quod imperium dicunt esse actum in-
tellectus ex D. Thoma t. 2. q. 17. & illud dicunt el-
se posterius actu voluntatis, à quo imperio di-
cunt immediata fluere effectus ad extra; & ita in-
tellec tum esse ipsam potentiam exequentem per
hoc imperium; iuxta illud Genes. 1. Fiat lux, fiant
luminaria; Et. Contra hanc verò responsionem
argumentor secundò, quia in primis difficultatum
est explicare hunc actum imperii, respectu rerum
ad extra, qui sit distinctus à voluntate. Et ideo D.
Thomas in locis citatis imperium Dei, prout est
effectuum ad extra, tribuit voluntati, nihilomi-
nis in ordine ad executionem non illi imperio,
sed voluntate tribuit efficaciam immediatam per
actum suum, quo & seipsum, & alias potentias
applicat ad agendum. Verum tamen de illo actu
latius disputatur nunc verò veteris progedior,
qua etiam posito illo imperio ut immediata ex-
equente actionem Dei ad extra, non potest negari,
quoniam illud imperium sit ratione distinctum à scien-
tia visionis, & quod ibi interuenit, sit prius illa. Pri-
mum videatur per se notum extermannis, quia vide-
ret enim presentem, vel futuram, non est imperare;
ergo illa duo distinguuntur ratione cum magno
fundamento in re. Antecedens patet; quia Deus vi-
det per scientiam visionis de creta libera sua vo-
luntatis, & tamen non facit, neque imperat illa; er-
go videatur ut sic, non est imperare, nec facere; ergo
sic conjugantur, ratione semper distinguuntur.
nam videtur ut sic semper est eiusdem rationis, seu
modi circa omnia visibilia. Item est simile argu-
mentum, quia Deus videret peccata, & non imperar-
et, ergo tam in actibus bonis videret illos - esto
circumstancia.

Fr. Suarez de Gratiis Pars I.

F. Suarez de Gratia Pars II.

fiat lux, & postea subditur, & vidit Deus lucem, quod
esset bona, vbi i imperare, & videre nunquam distin-
cta ratione saltē ponuntur, & imperare idem est,
quod facere, aut efficaciter velle: videre autem
idem est quod intueri rem factam, quod sine du-
bio ad scientiam visionis spectat, & ideo verbum
fiat, ponitur ut præcedens, verbum vidit ut subse-
quens, quia nimirum, prius est rēm facere, poste-
rius verō rem factam intueri. Quāmuis ergo hāc
in Deo idem sint, camen cum non sint synonyma,
ratione saltēm distinguuntur, s̄ hēque hoc ex se-
quenti discursu euidentius.

Tertiā ratio assertiōnis.

Tertiò igitur argumento in hunc modum, quia Deus causat res ad extra per scientiam simplicis intelligentiae ut applicatam, & determinatam per voluntatem; ergo non per scientiam visionis. Antecedens est expresa D. Thomae i. p. q. 14. art. 8. dictum que valde notandum discursus illius articulat ad veritatem, quam tractamus, intelligendam, & suadendam. Ad declarandum enim, quomodo scientia Dei sit causa rerum, hanc proportionem finitur: si scientia Dei se habet ad omnes res creatas, si et scientia artificis se habet ad artificias. Vnde si scientia artificis, seu ars est principium, quo artifex ad extra operatur; si scientia Dei est principium, quo Deus res ad extra producit. Hac autem aequiparatio euidenter procedit de scientia simplicis intelligentiae, in illa enim sunt rationes omnium rerum, & illa est divina ars non solum factorum, vel fiendorum, sed etiam factibilium. Quod euidenter etiam patet ex similitudine; & discrimine, quod statim D. Thomas adiungit inter formam naturalem, & intellectualem; conuenienter enim quia utraque operatur, prout inclinatur, seu determinatur opus: differunt vero, quia forma materialis a natura inclinatur, & determinatur: forma autem intellectualis determinatur, per voluntatem. Et rationem addit, quia illa forma est indifferens ad opposita, & ideo nihil agere potest nisi per appetitum determinetur. Ex quo discursus euidenter constat, illam scientiam, de qua D. Thomas ibi loquitur, non esse scientiam visionis, sed simplicis intelligentiae, tum scientia simplicis intelligentiae est verè indifferens ad opposita: scientia autem visionis minimè indifferens, sed determinata ad ea, quæ futura sunt: tum etiam, quia tria, est simplicis intelligentiae, tum forma intelligibilis, quæ plures intelleguntur. lxxvii D. Thom. scilicet scientiam Dei quæ causat ad extra.

bet decretum liberum voluntatis, quo determinatur: sic autem praecedit scientia simplicis intelligentiae, non autem scientia visionis; quia haec sequitur decreta Dei libera, ut ipsi etiam docent, ergo scientia de qua D. Thomas in illo articulo loquitur, quae per voluntatem determinatur, est ipsamet scientia simplicis intelligentiae, quae secundum se, et vt praecedit, ita vocatur, ut verò determinata est, & applicata per voluntatem ad agendum, proprium nomen acccepit approbationis dicitur, ut ibidem D. Thomas notauit.

qua constituit agens in actu primo ad agendum. Minor verò, scilicet, hoc principium in Deo ex parte intellectus esse scientiam simplicis intelligentiæ, manifesta est, tum quia Deus nunc est sufficiens constitutus in actu primo ad producendum omnia possibilia, qua nunquam actu producit, tum etiam, quia artifex per ipsam artis suæ conceptionem actualem est constitutus in actu primo sufficiente ex parte intellectus ad artificiosè operandum, & tantum deest applicatio voluntatis, & potentia executiva, vt per illud principium ad extra operetur. Deus autem per scientiam simplicis intelligentiæ constitutus super remus artifex in actuali conceptione omnium faciendorum, & factibilium, ergo per illam scientiam est constitutus quasi in actu primo ad operandum ad extra. Vnde propter hanc causam dixit D. Thomas i. p. q. 14. art. 16. ad 1. Scientiam Deieß causam rerum, quorundam quidem actu, aliorum autem virtute, scilicet eorum, quod est facere, & tamen nunquam facit. Hæc autem posterior scientia, eorum, qua nunquam facit, est scientia simplicis intelligentiæ; per illam ergo constitutus Deus ex parte intellectus in actu primo ad efficiendas creaturas possibiles, & pereandem est causa earum, quas aliquando facit. Et in q. 15. art. 3. ad 2. dicit idem Doctor sanctus, eorum, que neque sunt neque erunt, neque fuerunt, Deum non habere practicam cognitionem, nisi virtutem tantum. Ergo scientia simplicis intelligentiæ, qua talium rerum est, practica saltem virtute, id est, in actu primo, & quantum est ex se; ergo ipsa est principium operandi, & quando Deus vult aliquid operari, per illam tanquam per principium agendi illud operatur. Et ideo idem D. Thomas dicto art. 16. non absolute negat scientiam speculativam esse practicam, sed cum addito, scilicet, secundum quod scientia practica dicitur à fine. Deus enim non habet illam scientiam per operationem ad extra, tanquam propter finem, nec etiam per voluntatem suam ordinavit illam ad operationem, & secundum hanc rationem dicitur non esse practica. At vero secundum virtutem, & vim causandi est maximè practica multo excellentius, quam quilibet ars, vnde cum denominatur practica ex applicatione voluntatis ad opus, nihil additur in ratione scientiæ, nec in virtute causandi, sed additur quasi denominatio extrinseca ex actu voluntatis, quasi approban- sis, & eligentis operationem huius effectus potius, quam alterius.

Tandem potest hæc doctrina confirmari ex doctrina eiusdem D. Thomæ art. 3. q. 15. vbi dicitur easdem ideas esse in mente diuina principia cognitionis, & factio[n]is; & ut sunt principia cognitionis vocari rationes rerum, prout vero sunt principia factio[n]is, vocari exemplaria, & ideo habere Deum rationes omnium rerum possibilium; exemplaria vero tantum carum rerum, quæ aliquando faci, vel facturas est. Ex hac enim doctrina aperte constat, in intellectu diuino non idem esse principium faciendi res, & cognoscendi illas, vt possibiles sunt. nam rationes rerum sunt in scientia simplicis intelligentie: sunt autem de rebus possibilibus, & eadem dicuntur constitui in esse exemplarium, quando per voluntatem applicantur ad opus, ergo eadem scientia simplicis intelligentie: vt applicata per voluntatem est illa scientia, per quam Deus ad extra operatur, & consequenter est causa omnium que sunt, vel futura aliquando sunt. Et ita satis probatum est antecedens in ratione assumptum.

Prima vero consequentia non minus evidenter ostendi potest, nemirum, Deum non operari

ad extra per scientiam visionis , ut talis est . Et
primò expendo ipsummet D. Thomam in d. art. 8. 10
q. 14. vbi querit , an Scientia Dei sit causa rerum . Probat
nam quia non agit de causa virtuali (vt sic dicamus) operari
id est , in actu primo , seu in potentia , sed de cau-
sa actuali , id est , actu , agente , non dixit , ut
falem scientiam simplicis intelligentiae esse causam , nisi
sed addit , secundum quod haber voluntatem coniunctam . ubi
Et addit : Vnde scientia Dei secundum quod est causa primæ
rerum , conuenit nominari scientia approbationis , non potest
dixit visionis , quod certè tuissel clarus , & notius , locu-
si velebant idem secundum rationem , vel si sci-
entia visionis ut sic esset causa rerum . Ne autem
in nomine scientia approbationis committatur scientia
æquiuocatio , est aduertendum scientiam , qua probat
approbationis dicitur , solum addere supra sci-
entiam affectum aliquem voluntatis ad rem sci-
tam . Vnde fit , ut tam scientia simplicis intelligentiae
quam visionis possit scientia approba-
tionis denominari ; sicut enim dici potest Deusha-
bere de seipso scientiam approbationis , quia tenet
complacet in se , vide donec , & sic etiam scien-
tia visionis , prout est de bonis , qua facit ipse Deus
Deus , potest dici approbationis , quia videndo tanta
opera sua complacet in illis , non iam affectu inde-
causativo , & operativo , sed solum affectivo , & sic
quasi cuiusdam gaudii . Altero vero se habet vo-
luntas diuina , cum adiungitur scientia simplicis intelligentiae , volendo , & determinando , quid am
ex his , quia per illam prænouit , factura est ; tunc buna
enim approbat id , quod vult per decretum , quo
vult illud efficere , & cauare , & tunc scientia se
terminata per voluntatem approbationis etiam
dicitur ; & in hoc sensu loquitur est D. Thomas
in dicto loco , cùm dicat talem scientiam esse cau-
sam rerum , & sic etiam de illa in hoc discursu lo-
quemur .

Hoc ergo posito probatur secundum prior consequentia, quia scientia approbationis est ratio-
nem distinctam, & prior quam scientia visionis, sed propter
scientiam Dei, secundum quod est causa rerum, etenim
est scientia approbationis, ut D. Thomas expref-
se docuit, & reliqui Theologi infra citandi; er-
go. Maior quoad priorem partem probatur, qua
scientia approbationis ultra scientiam simplicis
intelligentiae non addit aliquid in ratione scien-
tiae, sed tantum addit applicationem, & deter-
minationem voluntatis, ut D. Thomas dixit, quia
at scientiam visionis uolstro modo intelligendi ad-
dit aliquid pertinens ad cognitionem, nempe pecu-
liarem respectum ad res creatas, & visibiles in
tuitu secundum actualem, & exercitam ex-
istentiam, & ex parte voluntatis per se nihil ad-
dit; ergo plane distinguitur ratione cum funda-
mento in re scientia visionis a scientia approba-
tionis. Et ita illas docte distinxit. Agapitus Lu-
xitanus 1. 2. q. 2. art. 4. §. 4. versi. sed vi hoc fan-
melius intelligentur, aduertendum est duplicitem scien-
tiam ponit in Deo, unam visionis, quam vocant specu-
lativam, alteram approbationis, quam practicam ap-
pellant, quia est rerum causa. Neque propterea
quis existimet diminutam reddi divisionem sci-
entiae simplicis intelligentiae, & visionis, quia
(vt dixi) scientia approbationis nihil addit sci-
entiae simplicis intelligentiae, quod rationem
scientiae pertineat, sed solum aliquid pertinens
ad rationem causa, ac subinde pertinens ad ve-
luntatem per determinationem ab actu illius, ut
declarauit. Et hinc facile probatur altera pars
eiusdem majoris, scilicet, quod scientia visionis
sit ratione posterior, quam scientia approba-
tionis: quia scientia simplicis intelligentiae prior est,
ut constat, & immediate illi adiungitur voluntas
ordinans, & determinans in scientia tales ideas,

Cap. 10. Altera obiection de causalitate divina praesentia circa futuram.

51

ut sint exemplaria rerum futurarum; & hoc ipsum quasi formaliter, seu denominative trans prior scientia in scientiam approbationis, & practicam, & nondum intelligitur scientia visionis, quae ad res procedentes à scientia approbationis terminatur; est ergo posterior, & nullo modo est causa. Tertio potest idem declarari, consequenter quia scientia visionis per se, & propriè non subiungit ea iacet applicationi, & determinationi liberæ voluntatis ex parte ipsius scientiæ, ut sic dicam, sed ut visionis solum ex parte obiecti, quatenus à voluntate propria. Dei pendet ut res sit, supposito enim quid sit futurum, eam videat, sicut est, vel futura est, sed necessaria. Quod si eam videt, & ideo Deus necessariè videt mala, & futura sunt, & determinations liberas ipsius voluntatis diuinæ, quæ supponuntur quidem ex parte obiecti, non ex parte scientiæ, quasi applicando illam: at vero scientia simplicis intelligentiae ex parte ipsius Dei applicatur ad opus per voluntatem liberam, & ab illa quasi pender nostro modo loquendi, & per hanc applicationem scientia approbationis dehominalitur. Dices etiam, scientiam simplicis intelligentiae non pendere à voluntate in sciendo, sed in causando. Sed contraria potest. Scien. nam hic potius augetur vis rationis iudicio meo neque est evidenter. Vnde argumentor quartò: nam illa est causa rerum scientia, quae est causa rerum in Deo, supponitur ut necessaria in ratione scientiæ, & causa in potentia, & applicatur per voluntatem in ratione ratio causa actualis ad extra, quia liberè causatura est, & causatio & virtus optimè conuenient in scientiam simplicis intelligentiae, vel est scientia simpliciter, & applicatur, vel scientia approbationis, & causa in actu: at vero scientia visionis, ut talis est non potest supponi in ratione scientiæ ante decretu liberum voluntatis, & illo decreto supposito necesse est sequitur, quod in illo præcipue habetur iuxta aliam sententiam, & postquam completa est in ratione talis scientiæ, non potest per voluntatem applicari ad causandum suum obiectum, quia non habet in illo, quidcauset: ergo talis scientia non potest esse scientia approbationis. Quinto, tamen non potest esse scientia approbationis. Quin propter scientia approbationis prius ratione est, scientia indifferens, quam per voluntatem determinata est, & quasi approbatur, in ordine ad causalitatem actionem: scientia autem visionis non est scientia prius ratione indifferens, sed determinata ad id quod futurum non indiffert, & ita non est capax determinationis, quam à scien. quæ voluntate recipiat, sed supponit determinationem factam à voluntate in obiecto talis scientiæ, & postquam completa est in ratione talis scientiæ, non potest ulterius determinari, vel applicari; ergo non est propria scientia approbationis, nec per voluntatem Dei constituitur in ratione scientiæ actualis.

Sexto prob. Vnde argumentor sexto in hoc puncto, quia scientia approbationis, & quae est causa rerum, est quae est causa scientia practica, sed scientia visionis non est scientia practica, sed scientia visionis non est scientia practica; ergo. Maior est D. Thomæ dicto art. 8. & 16. q. 4. Minor patet ex dictis, quia scientia Dei constituitur in esse practica ex parte finis per determinationem voluntatis, & ut sit posse constituiri, supponitur in esse scientia practica virtutis, seu in potentia: utrumque enim probatum est manifeste ex doctrina D. Thomæ, & per se videtur clarum, quia nisi scientia supponatur tam in esse scientia, quam in esse artis, seu virtutis actiuitate in suo genere, quomodo per voluntatem ad scientiam vi aliquid facendum applicari? nisi supponatur practica situm per voluntatem in ratione practica actualiter, & ex parte finis, quia postquam scientia visio-

tis in sua ratione completa est, nihil circa obiectum eius operandum relinquitur, nec potest amplius per voluntatem applicari: ergo in sensu modo est practica in virtute, seu in actu primo, sed est mera contemplatio rei factæ. Et ideo Patres supra citati, merito illam comparant visionem nostræ, qua rem praesentem intueamur. quæ non immutarem visionem, neque aliquid agit in illam. Et similiter D. Thomas rem hanc explicat exemplo artificis humani, qui per artem est potens ad agendum, & per voluntatem: applicat autem, ut actualiter operetur, dirigendo potentiam exercitentem; postquam vero imaginem, v.g. operatus est, & contemplatur illam, quæ visio nullo modo practica est, nec iam potest applicari, sed est mera contemplatio, & in sola cognitione consistit. Sic ergo scientia Dei, simplicis intelligentia est pars, per quam Deus operatur: applicatur autem per voluntatem, & postquam sic applicata est, opera est sine per se, sive per voluntatem, sive ratus, per potentiam executivam ratione distinctam. Sequitur secundum rationis ordinem scientia visionis per modum intuitionis simplicis; nullo ergo modo potest intelligi ut causa.

Quarta ratio assertio.

23.

Quarta ratio principalis sumi potest ex alio principio maximè recepto, praesertim in schola D. Thomæ, & verissimo, si conuenienter intelligatur, nimurum, Deum per scientiam visionis intueri res ut praesentes aternitati, quod etiam de praesentia secundum realē coexistentiā dicitur. Coexistētiā moderni Thoinistæ volunt intelligi: ergo co-objecūta re existentia illa in aternitate supponitur ex parte rerum ad scientiam visionis Dei; ergo non facit nitare supponit illam, nec est causa illius; sed supponit illam, ponitur ad ratione illius res omnes intuetur. Quod eo-scientiam dem modo procedit, etiam praesentia illa ut visionis via prævia ipsi scientiæ obiectuā tantum sit in actu ab illa. Et declaratur ex discursu D. Thomæ in

1. parte questione 14. articulo 12. vbi inquiritur rationem ex parte obiecti in necessariam, ut Deus cognoscat futura contingentia, & quia non potest esse nisi res ipsa, vel prout est in causa, vel prout est in se, doceat ad certam praesentiam non sufficere, cognoscere contingentia in causa, sed oportere cognoscere in seipsis, & sic dicit, Deum praescire futura, quia enim intuitus fertur ab aeterno supra omnia prout sunt in sua praesentialitate; & addit. Vnde manifestum est quod contingentia infallibiliter à Deo cognoscuntur, in quantum subduntur diuino confessui secundum suam praesentialitatem. Vbi etiam Caetanus dub. 1. & 2. ait, praesentiam illam in aternitate abstrahere à praesentia cogniti, formaliter loquendo, & supponi ad scientiam Dei, ut ex parte obiecti sit capacitas terminandi scientiam certam, & infallibilem, ut in §. & confirmatur. Et ad secundum aperte declarat. Ergo iuxta D. Thomæ, & antiquorum Thoinistarum doctrinam, scientia visionis ut sic non facit rem sed factam intuetur; non est ergo causa propria futurorum. Etenim confirmatur, quia si haec scientia est causa, à qua habentes contingens, ut sit futura, non oportisset D. Thomam adē laborare. In explicanda ratione ex parte obiecti, quia possit hæc futura cognosci; vñica enim esset ratio; faciliter efficiaciam ipsiusme scientiæ, qua facit, ut futura licet contingentia, infallibiliter evenerint. Si enim ego efficiaciam meam visionis possem facere presentem hic rem, quæ Romæ existit, facile esset rationem reddere, cur ego hæc existens possim videre rem Romæ existentem, nimurum quia ego ut illam hæc videam; non est necesse, ut supponatur hæc præsens, quia ego visione mea possum il-

Declaratus
ex discursu
D. Thomæ

Fr. Suarez de Gracia Pars II.

E 2. lxxx

Proleg. De scientia conditionata.

72
Iam facere hic præsentem; ita ergo ratiocinandum esset in Deo. At verò nec D. Thomas, nec ferè vi-

lus antiquorum Thologorum hanc causam reddit, ob quam Deus præsciat futura, & reuera non satis concipitur mente, quomodo visio intuitiva, faciat obiectum suum esse.

24.
Illustratur & premittitur producione Verbi diuini: quærunt enim, an pro-

cedat à Parte ex cognitione intuitiva sui ipsius, mi-

er illa an rumque in modum laborant in explicando, quo-

modo possit ex scientia intuitiva sui ipsius produ-

ci, & solùm propter altitudinem mysterij, & quia

producitur illa merè naturalis est, credendo magis,

cognitor e' quām intelligendo illam admittunt. Quomodo

ergo credibile est per scientiam visionis, per quaum

rem sibi præsentem intuetur, Deum facere illam

præsentem, ut eam intueatur? vel quid est, quod

nos in has angustias cogat, cùm sit in Deo alia

scientia per quam intelligimus rem fieri, & deinde

sic factam perscientiam visionis videri? Tandem

isto modo optimè, & iuxta sententias Patrum

conciliantur futura contingentia cum diuina præ-

scientia, quia mera intuitio non mutat modum

existentiæ, vel effectio rei visa: at verò si illa-

met scientia est causa futuri, vix potest intelligi

concordia, quia scientia illa non est indifferens de

se, sed determinata ad unum, nam per illam ex

duabus contradictoriis, vel contrariis unum de-

terminat futurum videtur: si autem hæc scientia

facit obiectum suum, non determinatur ab illo,

sed determinat illud: repugnat autem actioni li-

bera ab extrinseco agente ad unum determinari,

vt in fratribus, ostendemus.

Deinde ut Scientia Dei determinet effectum fu-

turum, oportet illam esse determinatam: peto

igitur unde Scientia visionis determinetur ad fa-

cendum, ut contingens potius, quam oppositum

sit sibi præsens: aut enim habet hanc determina-

tionem à natura sua, & præscita voluntate, & sic

omnia evenient ex necessitate quadam naturali,

quia scientia illa necessariò agit id, ad quod est

natura sua determinata. Aut habet determinatio-

nem illam à voluntate Dei, & hoc etiam dici non

poteat, tum quia voluntas diuina non potest deter-

minare intellectum ad actum scientiæ, nec quod

exercitum, quia est purus actus, nec quod speci-

ficatio n. quia est euidens cognitio: tum etiam,

quia si voluntas diuina med a scientia visionis de-

terminaret ad unam voluntatem cretam, & sic

nec liberè nec cum indifferencia se determinaret.

Concludimus ergo scientiam visionis, ut talis est,

non esse causam futuri, quod per eam videtur, ac

proinde cùd falem illam falsam esse, quia Deus vi-

det hoc esse futurum, ideo futurum est, si in pro-

pria vt causali accipiatur, licet vi illationis optima

sit consecutio.

Confirmatur affatio auctoritate Scholasti-

corm.

Tandem possumus hanc partem auctoritate

Scholastici corum confirmare, quam in hunc vlti-

Principia mum locum reteruan, quia ex principiis, & ra-

D. Thomæ & ceteris theologicis mens Thologorum in hoc

ex quibus puncto præcipue colligenda est. Et sic in primis

& vera mēs tribuimus hanc sententiam D. Thomæ, quia ex

eius & do- principiis eius ita colligitur, ut non videantur

aliter posse confidere, ut declaratum est de illo

principio, quod futura præsciantur Deo, ut

sunt præsens æternitati, & ex illo, quod scien-

cia simplicis intelligentiæ, ut transit in scientiam

approbatam per determinationem voluntatis,

est causa rerum. Item in illo, quod illamet scienti-

tia simplicis intelligentiæ, est de se practica vir-

tualliter, & per adiunctam voluntatem constitui-

practica actualiter, quod scientia visionis non

competit. Item ex eo, quod illa scientia, quæ est

causa rerum: supponit voluntati operariæ, &

habet illam adiunctam ut applicantem illam ad

opus, quod etiam non potest scientia visionis adaptari. Et hoc confirmant optima verba D.

Thomæ in 2. ad 22. q. 1. art. 2. sic enim ait, scien-

dum est quod scientia secundum rationem scientie non di-

cit aliquam causalitatem, alijs omnis scientia causa est,

sed in quantum est scientia artificis operantis res, sic habeat

rationem causa respectu res operate. Vnde sic est causa-

litas artificis per artem suam, ita consideranda est causa-

litas diuina scientie. Vnde inferius colligit quod pri-

cipitalis causalitatem constituit penes voluntatem, que impe-

rat actum. Et infra addit scientiam Dei esse causam

bonorum, secundum quod consequuntur formam di-

uinalis, & finem, non tamen quod respectu horum di-

cit perfectam causalitatem, nisi prout illi adiungitur vol-

luntas. quæ omnia: & singula verba mirum in mo-

dum confirmant rationes à nobis factas, ac subin-

de assertiōnem. Nam prima propositio quam D. postea

Thomas de scientia profert, potest sub eadem forma

ad scientiam visionis applicari, nam scientia

Dei secundum rationem scientie visionis dicit

aliquam causalitatem, alijs omnis scientia visionis

causa est, quod falsum est, ut patet in scientia a-

etiam liberorum ipsius Dei, & scientia peccatorum.

Ergo ut sit causa, oportet, ut id habeat suba-

lia ratione ex aliquo adiuncto: neutrā autem di-

cipotest. De primo pater, quia si alia ratio cogita-

ri potest, maximè ratio artis, ut in verbis pro-

ximè subiunctis addit D. Thomæ. & ratio artis non

conuenit scientiæ visionis, ut videtur per se notum;

tum quia ratio artis est naturalis Deo, & ante, edit

omnia decreta libera Dei, tum etiam quia scientia

visionis terminatur ad ipsum arte factum. Dele-

cundo probatur ex ultimis verbis D. Th. quia sci-

entia ad causandum non adiungitur, nisi voluntas

Dei: & voluntas Dei ut operat, & determinata

ad operandum ad extra non adiungitur scientia

visionis, sed potius visio adiungitur illi, & supponit,

ut etiam aduersarij maximè contendunt, &

omnes fatemur, licet in diuerso sensu, ut supra ex-

plicatum est; ergo nullo modo secundum doctrinam D. Thomæ potest tribui scientia diuina, ut et

visio rei futuræ, quod sit causa, cur illa futura sit.

Neque D. Thomas in 1. part. aliud dixit, ut respon-

dendo ad argumenta dicam.

Præterea Magister in 1. d. 38. cap. 4. sic ait. Di-

ctimus, scientiam, vel præscientiam Dei non esse causam

eorum, que sunt, nisi talis, sine qua non sunt, si tamen

scientiam ad notitiam referamus. quæ verba simpli-

citer non nisi de scientia visionis vera esse possunt;

nam licet de scientia simplicis intelligentiæ, ut

separata à voluntate verum habeant, quoad rationem cause actualis, nihilominus in potentia, &

virtute, etiā illa scientia secundum se, & ut est quæ

damars, est causa, seu causatiua: scientia autem vi-

tionis est ars, nec est aliud, quæ mera notitia non

est ergo causa secundum Magistrum. Vnde S. etiam

Bouauent. ibi. art. 1. quest. 1. ait possit sermonem illi

de præscientia, quantum ad rem significat, pro-

ut illo nomine significatur, vel quantum ad rem

ipsam secundum se, & priori modo dicit non habe-

re rationem cause: posteriori autem modo esse cau-

fam. At verò per præscientiam ut significat milio

nomine, non videtur nudum nomen intelligentiæ

sed res ipsa ut subest alicui præcisè rationi

significare per nomen præscientiæ, quæ non est a-

lia, nisi scientia visionis. Nam quia hæc sententia in

re non est alia, nisi scientia naturalis Dei, clara est

rem importatam per illam vocem esse causam; ta-

men

Gregorius

id est

finis

Michel

confon-

Durian

logi

tu.

Magister

notificat

teat

ment

Nelson

Walden

interceptio

S. Boeth

ment

men

men ut est præscientia, seu scientia visionis addit peculiarem respectum, & sub hanc ratione non habet rationem causæ sed tantum scientiæ. Addit vero Bonavent. (quod pro præsenti controvergia notandum est) respectu futorum quæ Deus causat cum causa secunda, scientiam Dei, etiam prout est causa futorum, non esse totam causam, sed simul cum causa secunda cui cooperatur. Vnde fit illam præsentiam, etiam sub illa ratione causa esset, non tamen dici posse totam causam talium futorum, seu futurionis illorum, vt auctores contraria sententiae intendere videntur. Expressus docet hanc præsentiam Gregorius adem dist. 38. quæst. 2. art. 3. ad 3. principale, vbi dicit causalem hanc propositionem, quia Deus præsit, ideo res futura sunt, si sit causalis, & non æquivalens præcise conditionali, absolute negandum esse, quia præscientia non est causa, & virtut exemplis Augustini & Boerii de scientia nostra, & prædictionis rei futurae Marilii verò quæst. 40. art. 2. in ultima eius parte, licet non ait in terminis quæstionem hanc de causalitate scientiæ visionis, tamen in suppositione causalitatem tribuit scientiæ, quām vocat dispositionis, seu approbationis, quam dicit supra scientiam simplicis intelligentiæ solam voluntatem addere, & postea subiungit præsentiam, & loquens de futuri à causa libera dicit in suppositione quinta præscripsiæ aeternaliter, ex immunitate scientiæ diuina præsidenti quid, qualiter, & quomodo, & quando cuiuslibet voluntatis creatæ se debet bene, vel male determinare. Quia ita se habet (vt sient) scientia visionis ad futura quæ videt, sicut scientia simplicis intelligentiæ ad possibilia, scilicet, vt pura scientia, & non ut causa. Vnde etiam comparat illam cognitioni nostra respectu præsentium, in quibus per scientiam nostram nullam mutationem facimus. Eodem modo loquitur Agapitus in eadem dist. q. 1. vbi inter alia dicit Dei voluntatem esse immediatam causam productionis rerum, & scientiam non esse causam, nisi media voluntate, & prout per illam extenditur ad proxim. quæ non possunt scientiæ visionis applicari; & in dist. 40. quæst. 2. art. 2. dicit, præscientiam esse suppositionem consequentem, non antecedentem. Ex quo principio aperit sequitur, non esse causam, vt supra declaratum est. Multoque magis idem sequitur ex sententiâ Durandi in eadem dist. quæst. 1. dicentes solam potentiam Dei executiūam esse proximam causam effectuum, & illam proximè applicari à voluntate; scientiam vero solum remotè concurrendo, dirigendo per modum prudentis, vel artis. Denique non immerito allegatur pro hac parte Alenit in 2. quæst. 24. memb. 2. Nam inquirens an præscientia rei sit causa rerum, responderet, vt est sententia simplicis notitie, non esse causam, vix vero est approbata, ratione approbationis posse dici causam. Ex qua responsione constat nomine præscientie non intelligere scientiam visionis, cum sub illa comprehendat scientiam simplicis intelligentiæ. Loquitur ergo absolute de scientia Dei, & illi vt coniuncte voluntati tribuit totam causalitatem. Et similem doctrinam habet quæst. 32. memb. 3. Vnde tacendo semper de scientia visionis, illam profecto omittit tanquam omnino à causalitate alterius; & consequentem secundum rationem post totam causalitatem circa id quod per illam præscitur. Imo si prædictum sit futurum à voluntate creata, non solam causalitatem voluntatis creare, sed etiam causalitatem in creatæ voluntate ut futuram, seu existente eternitate talis præscientie presupponit. His addo VValden. lib. Doctrinal. cap. 25. num. 10. vbi referendo Hieronymum, ait, Non ex eo quod Deus seu futurum aliiquid, ideo futurum est. Et similiter huic scientiæ con-

sentrunt Joan. Arbor, approbando dictum Origen. tomo. 1. Theosoph. lib. 4. cap. 11. circa finem. Denique ex modernis auctoriis præter nostros scriptores omnes, hanc sententiam constanter docet Ferdinand. Mäscar. lib. de Auxil. disp. 2. part. 6. num. 14. & Alexand. Pefant. 1. part. quæst. 14. &c. & eandem Lementian. (quamvis punctum non disputet) supponit plane Dioraleu. in sua disp. de scient. conditionata. In qua simile explicatio-^{um supponit} at. In qua simile explicatio-^{um supponit} at. contingens etiam aboluta, semperque supponit, res futuras secundum suum esse supponit, vt producetas ante scientiam visionis, quod esse non potest, si scientia visionis est causa earum. Imo in cap. 6. in propositione 2. de futuris contingentibus absolutis docet, præscientiam visionis horum futorum adeo esse independentem, & quasi alienam à causalitate, vt si per impossibile actus voluntatis nostræ liber non penderet à diuina voluntate, si Deus haberet eandem perfectionem intelligendi, quam nunc habet, eodem modo aeternus actum futurum videret, vt sui aeternitati præsenteret, quam propositionem latè perlequitur, & in doctrina D. Thomæ putat esse verissimam. Ex illa vero aperit sequitur, scientiam visionis, utralis est, valde alienam esse à ratione causa, & hoc sensisse illum auctorem, quod nunc solum intendimus, quidquid sit de illa hypothetica propositione.

Per hanc igitur exitimam satis esse demonstratur ex tum, propositionem illam causalem, quia Deus prædictis causalitatibus, ideo futuris sunt, intellectam de scientia vi-^{27.} salem hanc, visionis, vt talis est, falsam esse, id est magni pon- quia Deus derationis, & auctoritatis fundatam esse. Deal- præcifatu- tera vero causalitatem, quia res futura est, Deus illam præset, turam ergo fa- dicam in ultimi argumenti solutone. Solum ergo tura sunt, intellectam de scientia ut sic, fal- superest, vt alterius sententiae motiuæ ex pen- damus.

Contraria sententia motiuæ solvantur.

Primum sumebatur ex auctoritate Scholastico-^{28.} rum, ex quibus Magister, & Bonavent. nostra sen-tentia non repugnat, imo fauent, vt ostendimus. Albertus autem in dicto art. 1. obscurius loquitur nam distinguendo præscientiam à scientia, & dicit, præscientiam esse causam aliorum futorum, quanvis non omnium, quia non est causa malorum, sed bonorum. Sed licet non cogamus eius auctoritatem sequi, quia verè non loquitur expressè de scientia visionis, vt talis est, dicere possumus, loquutum esse de illa materialiter, vt est scientia approbationis. Idem enim scientia simplicis intelligentiæ, adiuncta voluntate induit rationem scientiæ approbationis, & actualis cause, per quam habet res, quod sit futura, & inde refutat statim proprius respectus, secundum quem illa eadem scientia visionis appellatur. Illam ergo scientiam, vt iam est sub voluntate, vocavit Albertus præscientiam, sic enim distinxit. Scientia Dei portet g̃e duplex, scilicet simplicis notitie, & approbationis, & priorem dicit non esse præscientiam, quia non respicit futurum: posteriorē autem sub præscientia comprehendit, & ideo illi causalitatem tribuit.

De D. Thomæ autem sententia satis dictum est; Ad loca D. que vero in congruum inducuntur ex 1. part. Thomæ, quæst. 14. parum obstant illi parti, seu propositioni, quam nunc disputationis. Nam in art. 8. ad 1. in prioritate eius, quia Origenes dixit scientiam Dei non esse causam futorum, cum exponit eum loquutum esse secundum rationem scientiæ, & adiut, qui non competit ratio causalitatis, non altanta voluntate. Et ita videatur expondere Origenem de scientia simplicis intelligentiæ. Sed quicquid sit de exppositio- he Origenis (nam fortasse potius de scientia visionis,

nisi, ut talis loquutus est,) D. Thomas ibi non scientia & visionis, sed scientia approbationis causalitatem futurorum tribuit. De altera vero parte illius solutionis infra dicam. In solutione vero ad 3. de eadem scientia approbationis loquitur, de qua in articulo fuerat loquutus, considerat enim illam ut artem, per quam Deus operatur, non ut simplicem intuitionem rerum factarum. Et de eadem scientia loquitur in art. 16. cum dicit scientiam Dei esse praetdicam. Nam scientia visionis cum supponatur rem factam in eternitate, non potest esse practica respectu eiusdem, sed simpliciter intuitio, sicut est respectu malorum, in quo respectu eadem profecta est ratio etiam bonorum.

30.
Enodatur
primum te
simonum
Augustinum
Magistrio.

Ad Augustinum Magister, & alij dicunt, Augustinum esse loquutum de scientia approbationis. Et in primo quidem loco non loquitur Augustinus de rebus futuris, sed de rebus creatis; sic enim loquitur. Non enim haec que creata sunt, ideo scientiam Deo, quia facta sunt: at non potius ideo facta sunt, vel mutabilitate, quia immutabiliter ab Deo. Non ergo loquitur de rebus futuris, vt futuri, sed materialiter (vt aliqui loquuntur) de rebus ipsis, quae aliquando sunt. Vnde non loquitur de scientia visionis, sed de scientia simplicis intelligentie, vt ex antecedentibus constat; loquitur enim de verbo divino, quod est perfectum, & cui nihil deest. Et ars quedam, ait, omnipotens, atque sapientia Dei plena omnium rationem incommutabilium. Et infra, ibi nouit omnia Deus quae fecit per ipsam, &c. Ipsam ergo naturalem scientiam Dei dicit esse causam, per quam facit omnia. Atque eodem modo exponendum est, quod in secundo loco ait de creaturis: ideo sunt, quia nouit, vel, quia scivit, creavit; semper enim de naturali scientia loquitur, vnde ait, non enim nescivit, quia fuerat creature. Loquitur ergo de illa scientia, quae supponitur ut necessaria ad creandum. Intelligit autem esse causam de se in actu primo: in actu autem secundo aeiuncta voluntate. Ac propterea Magister exponit: ideo sunt, quia nouit, id est, quia scientia placuit, seu quia sciens dispositus. Scientia autem, quam voluntas supponit, ut de futuris disponat, scientia est simplicis intelligentiae, non visionis. Interatio vero testimonio magis loqui videtur Augustinus de praescientia futurorum, nam & vtitur praefaciendo verbo, & praemittit verbum volendi; sic enim ait: Voluntates nostrae tantum valent, quantum eas Deus valere voluit, atque praecepsit. Posset tamen etiam exponi de scientia simplicis intelligentiae, quae latore modo solet etiam dici praescientia, quia etiam praecepsit res ut futuras, vel etiam, quia praesupponitur voluntati. Vnde cum postea subdit voluntates nostras tantum esse volituras, quia Deus id praecepsit, subintelligendum est, & voluit; praecepsit enim Deus vires omnes, & virtutes quas illis conferre poterat, & tales, ac tantas dare voluit, & ideo tantum volituras sunt. Aut si velimus de propria praescientia causalem illam intelligere, non dicit causalitatem rei in futuro esse, respectu certitudinis veritatis de futuro. Dixerat enim Augustinus, Quidquid valent, certissime valent, & quidquid futurum est, omnino, id est indubitanter, future sunt, quia ita praecepsa sunt, & praescientia Dei non potest non esse certissima, & ab illa denominantur res certissime future, certitudo enim in rebus, formaliter loquendo, non est nisi denominatio ab aliqua certa scientia.

Secundum.

Tertium.

Quartum

31.
Verborum
Gregorij
Magis sen
tis probabi
lis.

Etiam futurorum, quam scientiam. Quia Deo (inquit) futurum nihil est, quia omne, quod nobis fuit, & erit, in eius confectu presto est. Et infra: Præcūs dicitur, quāuis nequaquam futurum preuidet, quod presens videt. Et statim adiungit. Nam, & queque sunt, non ab eternitate eius ideo videntur, quia sunt (vixque in sua reali existentia,) sed ideo sunt (vixque in eternitate praesentia,) quia videntur, qui est satis probabilis sensus, intelligendus tamen est de praesentia, vt ita dicam, actuali; nam aptitudinalis ex parte obiecti supponitur, ut supra dixi. Dici etiam potest Gregorium Verum voluisse docere, Deum non accipere scientiam a rebus, sed ex se, & ex sua infinitate, & eternitate habere, ut omnia eodem modo intueatur, quia eadem scientia, quae res omnes producit, eadem intuetur, & in hoc sensu dicit, ideo sunt, quia videntur, non quia vixit, ut vixit, fit ratio causandi illas, sed quia eadem est scientia, quae est vixit, est causa illarum. De Boetio iam satis dictum est.

Ad primam rationem negatur antecedens, & in contrarium retroqueritur, quia scientia visionis, ut primus talis est, non est practica, sed speculatoria, ut ostensum est, & ideo non est causa sui obiecti, & per modum artis, quia supponit obiectum factum per scientiam Dei tanquam per artem rerum factibilem. Dico autem, si obiecti, & per modum artis, quia si præscientia vniuersi rei comparatur ad alium effectum, potest dici causa eius, non immediata, nec per modum artis, nec & proprium principium physice effectus, sed remota, & per modum prudentie, vel potius experientie, que interdum prudentie ministrat, ut nostro modo res diuinis explicemus, subintelligendo semper imperfectibus remotis. Sic etiam præscientia peccati, v.g. inducit iudicium, & consequenter voluntati puniti illud, & hac ratione illa scientia culpe, dici potest causa punitionis, neque ad hoc referit, quod in aliquo speculatoria, quia ut dixi, est per modum experientie, quia ad proximam, & prudentiam vixit est. Nam iudicium practicum in aliquo speculatorio fundatur. Hic autem loquimur de scientia visionis respectu sui proprii obiecti, illius enim non est causa, nec practica cognitio, sed mera intuitio. Ad probationem item primam negatur assumptum, prior illa scilicet, scientiam simplicis intelligentiae esse speculatoriam, & non practicam, hæc enim posterior pars falsa est: nam si scientia simplicis intelligentiae secundum se, ac præcisè spectetur, ut procedat actum liberum Dei, sic est practica in actu primo respectu effectus ad extra, quia est ars rerum factibilium: omnis autem ars practica est saltus in actu primo, seu virtute, vt D. Thomas dicit, quod perinde est. Si vero consideretur ut substantia voluntati libere exequenti productionem rerum ad extra, sic est practica in actu secundo, quia simul cum voluntate concurrit, dirigendo tanquam exemplarum rei facienda. Altera vero probatio in sequitur: iudicatur ad scientiam visionis, que potest dici argumentatio ab vniuersali ad particulare affirmativa, seu ex puris particularibus, seu a materiali ad formale. Itaque in forma responderetur negligendo antecedens: nam scientia visionis supponit suum obiectum, quod etiam probatio ibi addita conuincoitur, quia intuetur res ut praesentis eternitatis, ac subinde ut factas in eadem eternitate, supponit ergo causalitatem eam, ad quam quidem suo modo operatur scientia Dei non tam ut est visionis, sed ut est scientia approbationis. Quia tamen verae scientia in re una est, & indubitate; eadem scientia Dei causando res illas intuetur, nihilominus illa duo respectus ratione distinctos dicunt, & ratio visionis supponit rationem causæ, non constituit.

Secun-

Secundario ex dictis soluta est: iam enim ostendimus, quomodo scientia simplicis intelligentiae intelligitur sit causa rerum, vel in virtute, seu actu primo, si praecepsitetur: vel in actu secundo, si coniuncta voluntati in scientiam visionis transferat. Vnde haec scientia Dei ad aquae dividatur in simplicis intelligentiae, & visionis, illud maximè verum est in ratione scientie: nam in ratione cause actualis additur scientia approbationis, vel ipsam scientiam simplicis intelligentiae subdiuiditur. Confirma: quasi duos habens status ante, vel post decreatum non prima liberum voluntatis. Ad primam vero confirmationem iam dictum est ex eodem loco D. Thomas ibi allegato, scientiam simplicis intelligentiae, ex se practicam esse virtualiter, seu in actu primo, completa autem per voluntatem, per quam ad operandum actu applicatur. Ad secundam confirmationem dicimus primò, scientiam simplicis intelligentiae non esse liberam in ratione scientie, esse autem liberam in ratione cause, & hoc solum in illa confirmatione probari. Deinde addimus scientiam visionis, neque esse in se liberam formaliter, cum non sit actus voluntatis, neque etiam determinatio esse, non nominativa esse liberam ab actu voluntatis quasi mouente, vel applicante intellectum ad illam scientiam, ut declarauit. Solum ergo dici potest libera quasi antecedenter, quia obiectum circa quod veratur liberum est. Hic autem modus libertatis nihil sensibilia confert, vt possit esse causa rerum, quia potius est in actu voluntatis, non tantum in illationis. Nam D. Thomas super hoc simpliciter illam negat in priori sensu, & Ori propria, gine in modo loquenter in posteriori sensu expponit. Augustinus etiam, & Gregorius absolute illam negant, quos Magister in dict. 38. sequitur, & praecantur. Albertus ibi art. 3. & ducuntur, quia omnis scientia Dei est increata, immutabilis & æterna, & ideo non potest habere causam, praesertim creatam, mutabilem, & temporalem. At vero D. Hieronymus, Origen. Damascen. & alii Patres supra citati illam causalem simpliciter admittunt. Nec videntur sufficier exponi secundum illationem tantum, ita ut causalis illa ad conditionalem reducatur. nam in illo sensu etiam altera propositio, quia Deus sit rem futuram, ideo futura est, esset admittenda, quia in sensu conditionali verissima est. At vero dicti Patres non admittunt, & alteram negant; ergo

loquuntur in sensu plusquam conditionato. Et ita illam admittunt Bouauent. Gregorius, & alij Magist. Doctores supra citati. Ratio autem reddi potest, gant, quia per illam causalem propositionem non denatur causa physica scientiae Dei, sed tantum ratio obiectiva, quæ non repugnat Deoniam etiam in scientia simplicis intelligentiae Deus sit tales creature, quia possibles sunt, & non ideo sunt pos- sibilis, quia scit illas. Et in diuina voluntate etiam datur obiectiva ratio, amat enim seipsum, quia est bonus, imo & creature amat propter bonitatem suam.

In hoc puncto existimo controueriam esse in modo loquendi, nam posteriores autores solum intendunt, ad scientiam visionis necessarium esse, ut presupponatur obiectum scibile, & verum, le- fia posita cundum aliquam veritatem determinatam; vnde est in mo- quia haec scientia est de rebus futuris, necessario do loqua- supponere debet, quod sint futura, quia nisi hoc di-

supponatur, non erit obiectum scibile, & conse- querent nec poterit esse scientia. Si autem id sup- ponatur, necessario resultat talis scientia, ut nostro modo loquamur. Neque aliud causalitatis genus tribuit futuris respectu scientiae Dei: opti- mè enim norunt, nec Deum accipere scientiam à rebus sicut homines, neque fieri aliquid argumentum reale in scientia Dei ex eo, quod res sint futu- ræ, sicut fit in Angelis, quando effectus contingentes videntur: nam lucet ab illos non accipiunt sci- entiam, crescunt, saltim in actu scientia. Deus autem non ita, sed eadem simplicissima, & na- turali scientia sine villa additione reali vider res, si supponantur futuræ: & sine villa diminutione non vider illas, si non essent futuræ, ut rectè attigit Hugo de S. Victor. lib. 1. de Sacrament. p. 2. cap. 14. 16. & 18. Hæc ergo doctrina est, quam D. In rigore Thomas, & alij Patres non negarunt; sed quia illa melius dic- nota causalis aliquid amplius indicare potest, mo- tut, res esse dum loquendi simpliciter non approbant. Et in rigore melius dicitur rem esse futuram, supponi or- dinare rationis ad scientiam visionis, vel ut con- ditionem necessariam, sicut dixit Magister, vel ut scientiam terminum, quo posito cum fundamento resultat visionis, relatio, & ideo sicut in relatu non elicimus, v. quia num referri ad terminum, quia terminus existit, resunt fu- sed existente illo, aut non sine illo, ita in praesenti tura, ea melius dicemus, vi Deus præsciat futura neces- à Deo præ- sciarum esse, ut supponatur futura: nam si non es- sent futura, non præscirentur, vt dixit Hugo suprà.

Et in hoc sensu reductur illa causalis ad conditio- Reducitur illa causalis nalem, non quamcumque, sed talem, quæ funde- tur in hypothesi necessariae presupponenda, & ideo ad conditio- nalem. altera causalis, quia Deus scit, hoc erit, etiam in hoc sensu non admittetur, quia scientia visionis nullo modo supponenda est, ut res sit fu- tura.

